

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hist. 4761

HISTORICA RELATIO, EA- QUE TRIPLEX:

- I. De gloriosa morte 26. crucifixorum:
- II. De Legatione Regis Chinensium ad Regem Iaponia, & de Prodigijs legationem antegressis.
- III. De rebus per Iaponiam anno 1596. a P.P. Soc. IESV durante persecutione gestis.

A

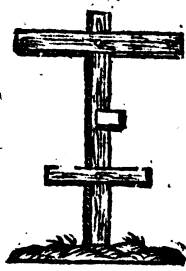
R.P. LUDOVICO FROIS SOCIETATIS IESV, AD R. P. CLAUDIUM Aquavivam, eiusdem Societatis Præpositum Generalem missa:

ET

EX ITALICO IDIOMATE MORGUNTIA in Latinam linguam translata.

Capucinarum CRUCIS Gandensium

Ex dono R. D. Pastoris Gandani

Gregory Brewer Michaelis 1664

EFFIGIES

IAPONICE.

398

MOGUNTIAE,
Ex officina Typographica IOANNIS ALBINI.
M. D. XCIX.

AN OBITUARY

... ..
... ..
... ..
... ..

REVERENDIS-
SIMO IN CHRISTO
PATRI, ET DOMINO, D. STE-
PHANO WEBERO MYSIENSI: Ep-
iscopo, Reuerend. & Illustris. D. D. VVolfgangi
Archiepis. Mogunt. Principis Electoris, in Pon-
tificialibus Vicario, S S. Theologiae Do-
ctori, &c. Domino & Patrono
suo colendissimo.

Quoniam animaduerti, Reuerend. Domine, Noua ex orbe nouo haectenus allata, & a me non semel in lucem emissa, ab omnibus Catholicæ Religionis, veræque pietatis amantibus cupidissime lectitari: minimè dubitavi, hæc quoque noua de rebus laponicis narrationem, eamque tripartitam recentem à P. P. Societatis, qui in hac vrbe degunt, ex Italico ex-

A 2 emplar

Cl. Hist. 3998

UN

GENT

Hist. 4761

HISTORICA RELATIO, EA- QUE TRIPLEX:

- I. De gloriosa morte 26. crucifixorum.
- II. De Legatione Regis Chinensium ad Regem Iaponia, & de Prodigijs legationem antegressis.
- III. De rebus per Iaponiam anno 1596. a P.P. Soc. IESV durante persecutione gestis.

A

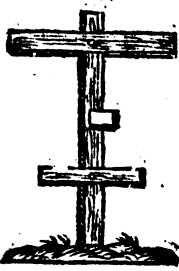
R.P. LUDOVICO FROIS SOCIE-
TATIS IESV, AD R. P. CLAUDIUM
Aquavivam, eiusdem Societatis Præpo-
situm Generalem missa:

ET

EX ITALICO IDIOMATE MO-
guntia in Latinam linguam translata.

Capucinarum CRUCIS Gardensium

*Ex dono R. D.
Pastoris J.
Gardani*

*Gregory Brewer
IA
Michaelis
1664*

EFFIGIES

IAPONICÆ.

MOGUNTIAE,

Ex officina Typographica IOANNIS ALBIN
M. D. XCIX.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024

REVERENDIS-
SIMO IN CHRISTO
PATRI, ET DOMINO, D. STE-
PHANO WEBERO MYSIENSI: Ep-
iscopo, Reuerend. & Illustris. D. D. VVolfgangi
Archiepis. Mogunt. Principis Electoris, in Pon-
tificialibus Vicario, S S. Theologiae Do-
ctori, &c. Domino & Patrono
suo colendissimo.

 Voniam animaduert-
ti, Reuerend. Domi-
ne, Noua ex orbe no-
uo hactenus allata, & à me non
semel in lucē emissa; ab omnib.
Catholicae Religionis, veræq;
pietatis amantibus cupidissimè
lectitari: minimè dubitauì, hãc
quoq; nouã de rebus laponicis
narrationē, eamq; tripartitã re-
center à P P. Societatis, qui in
hac vrbe degunt, ex Italicò ex-

A 2 emplaz

emplari, in Latinam linguam
 cōuersam, & mihi benignè cō-
 municatā, meis typis exprime-
 re. Quod equidē hoc feci liben-
 tius, quo certius mihi persua-
 debam, omnes beneuolos lecto-
 res maiorē ex qualibet harū hi-
 storicarum narrationum, quā
 ex alijs omnib. antegressis, vo-
 luptatē capturos; atq; imprimis
 ex prima, q̄ est de glōriosa nece
 26. Christianorum, in Iaponia
 cruci suffixorū : in qua licebit
 intueri pulcherrimos Ecclesiæ
 in extremis illis orbis regioni-
 bus iam nascentis flores, nō dis-
 similes illis, quos Ecclesia vetus
 ipsis Apostolorū temporibus
 protu-

protulit; cū passim Christi fideles, magni æquè ac parui, iuuenes ac senes, atq; adeò impuberes pueri puellèq; ad Martyrij palmam, tanq̃ ad lautissimas epulas, cōuolarent. Atq; ea causa fuit, vt illi historiæ principē locum in hoc opusculo tribuerim; cui, si tēporis rationē, quo singula cōtigere, habeamus, debebatur postremus, sicut cōtra postremę primus. Quod autē hoc scriptum sub R. D. V. nomine atq; tutela diuulgare uoluerim, non vna me causa permouit. Iusta erat illius magnitudo, vt patronū mereri uideretur; argumētum quoq; eius-

Hist. 4761

HISTORICA RELATIO, EA- QUE TRIPLEX:

- I. De gloriosa morte 26. crucifixorum.
- II. De Legatione Regis Chinenſium ad Regem Iapo-
nia, & de Prodigijs legationem antegreſſis.
- III. De rebus per Iaponiam anno 1596. a P.P. Soc.
IESV durante perſecutione geſtis.

A

R.P. LVDOVICO FROIS SOCIE-
TATIS IESV, AD R. P. CLAVDIVM
Aquaviviam, eiufdem Societatis Præpo-
ſitum Generalem miſſa:

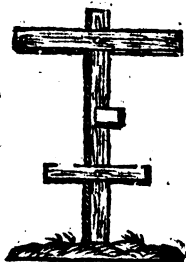
ET

EX ITALICO IDIOMATE MO-
guntia in Latinam linguam translata.

Capucinarum CRUCIS Landenſium

*Ex dono R. D.
Pastoris J.
Gardani*

EFFIGIES

*Gregory Brewer
IA
Michaelis
1664*
IAPONICÆ.

MOGUNTIAE,

Ex officina Typographica IOANNIS ALBINI,
M. D. XCIX.

ANNALS OF THE ROYAL CANADIAN MOUNTED POLICE

1911

Published by the
Government of Canada
Ottawa, 1911

PRINTED BY

OTTAWA

REVERENDIS- SIMO IN CHRISTO

PATRI, ET DOMINO, D. STE-
PHANO WEBERO MYSIENSI: Ep-
iscopo, Reuerend. & Illustriss. D. D. VVolfgangi
Archiepis. Mogunt. Principis Electoris, in Pon-
tificialibus Vicario, S S. Theologiae Do-
ctori, &c. Domino & Patrono
suo colendissimo.

Quoniam animaduert-
ti, Reuerend. Domi-
ne, Noua ex orbe no-
uo haectenus allata, & à me non
semel in lucē emissa, ab omnib.
Catholicae Religionis, veraeq;
pietatis amantibus cupidissime
lectitari: minime dubitauì, hãc
quoq; nouã de rebus laponicis
narrationē, eamq; tripartitã re-
center à P. P. Societatis, qui in
hac vrbe degunt, ex Italico ex-

A 2 empla-

emplari, in Latinam linguam
 cōuersam, & mihi benignè cō-
 municatā, meis typis exprime-
 re. Quod equidē hoc feci liben-
 tius, quo certius mihi persua-
 debam, omnes beneuolos lecto-
 res maiorē ex qualibet harū hi-
 storicarum narrationum, quā
 ex alijs omnib. antegressis, vo-
 luptatē capturos; atq; imprimis
 ex prima, q̄ est de glōriosa nece
 26. Christianorum, in Iaponia
 cruci suffixorū : in qua licebit
 intueri pulcherrimos Ecclesiæ
 in extremis illis orbis regioni-
 bus iam nascentis flores, nō dis-
 similes illis, quos Ecclesia vetus
 ipsis Apostolorū temporibus

protulit; cū passim Christi fideles, magni æquè ac parui, iuuenes ac senes, atq; adeò impubes res pueri puellèq; ad Martyrij palmam, tanq̃ ad lautissimas sepulas, cōuolarent. Atq; ea causa fuit, vt illi historiæ principē locum in hoc opusculo tribuerim; cui, si tēporis rationē, quo singula cōtigere, habeamus, debatur postremus, sicut cōtra postremę primus. Quod autē hoc scriptum sub R. D. V. nomine atq; tutela diuulgare uoluerim, non vna me causa permouit. Iusta erat illius magnitudo, vt patronū mereri uideretur; argumētum quoq; eius-

modi, vt nihil ambigerē, R. D. V.
V. harum rerū cognoscendarū
studiosissimæ, eius lectionē iu-
cundissimā futuram. Is demū
eram ego, nempe in hac Typo-
graphia nouus, & forte adhuc
ignotus, vt hoc munusculo
qualicunq; aditum ad R. D. V.
fauorē & beneuolētiam, quam
omnes boni mirificè prædicāt,
mihi parandum esse putaue-
rim. Moguntia, 18. Kalend.
Octob. Anno 1599.

Reuerendiss. D. V.

Humilissimus cōsent.

IOHANNES ALBINVS
Typographus.

ADM O D V M R E V E R E N -
do P. N. in Christo,

P. CLAVDIO AQVA,
VIVÆ PRÆPOSITO GENE-
RALI SOCIETATIS IESV.

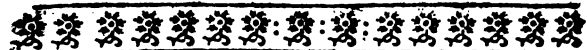

*VANTVS fructus in Iaponia ex gen-
tilium conuersione, & Christianorum
institutione collectus, quisq; rei Chri-
stiana status anno ab hinc vno supra
dimidium fuerit, litteris annuis, hac naui ad V. P.
missis, exponitur. Quibus & alia littera peculiare
de aduentu Reuerend. Episcopi D. Petri Martinez
adiuncta sunt, quae agunt, tum de profectio-
ne eius, visendi Taicosama Iaponum regis causa instituta,
tum de opera & studio, pro ratione Pastoralis officij, ab
eo haectenus in grege suo pascendo fructuose collocato.
Veru, uti res Iaponia, cu felici-
simo, traquillissimoq; loco esse videtur, de
improviso varijs tempestatibus, & inopinatis
calamitatib. agitari & perturbari so-
let, sic noua nunc, multoq; ante praenisa in nos perse-
cutionis pcella exorta est. De qua, & simul de glorio-
sa morte 26. Christianorum, qui ex mandato Regis,
partim q; Euangeliu praedicassent, partim q; Christo
nomen dedissent, in crucem acti sunt, deinceps age-*

A 4 mus.

Scopus autem in hac narratione non alius pro-
positus est, quam nudam & simplicem percensere
veritatem: qua veritas omnis historia non modo
primarium ornamentum, sed etiam necessariū, quo
nitatur, fundamentū esse debet. & idcirco non aliud
cōtemorabo, quam quod ab hominibus fide dignis,
partim è Societate nostra, partim secularibus, quibz
Meaci, ubi primum orta est persecutio, & Nanga-
sachi, ubi supplicium peractum est, presentes fuere,
& per litteras, vel coram diserte patefecerunt, ac-
cepi. Distinxi autem totam relationem in capita,
tum ut adimerem lectori fastidium, quod gignere
solet nimia prolixitas, tum ut commodius & clari-
us particularia quedam, qua in hanc persecutio-
nem, voluptate & adificatione plenissima, incide-
runt, perstringerem.

DE STATV, IN QVO IAPONII CHRISTIANI FVERVNT

ante hanc persecutionem, & qua illius fuerit origo.

CAPVT I.

Vo perfectius recentis huius persecutionis principiū atq; origo intelligatur: sciendum est, cum Taicosama Iaponiæ monarcha ante decennium ob legis Euangelicæ prædicationem nos oēs sub pœna mortis toto Iaponæ excedere iussit, visum esse ViceProuinciali alijsq; Patribus, minime id tēporis deserendos esse Christianos, ac proinde nulli prorsus regno excedendum: Tamēn vt aliquo modo iræ regiæ cederetur, nec contempni eius edictum videretur, atq; ita mala omnia, quæ Dominis Christianis adhuc statum suum obtinentibus, auerterentur, ordinauit idem Viceprouincialis, ne pallijs vel superioribus, quas vocant, vestibus, sed præ longis tantum togis, more apud Iapones recepto, dū suq; ritu seculo renunciant, vteremur; atq; hac ratione in colēda vinea Domini, vt ante, persisteremus: planè enim confidebamus Regem, vbi didicisset nos hoc habitu remansisse, ac proinde quadantenus suo edicto paruifese, totam rem dissimilaturum. Eandem ob causam Meaci & Ozacæ, vbi post hoc edictum Residentiæ sunt fabricatæ, nullam tamen excitauimus publicam Ecclesiam, sed tantum priuatū sacellum ad sacrū Missæ faciendum, & sancta sacramenta administrāda: adiuncta forinsecus aula, in qua cum populo ageremus.

A 5

Hao

Hac moderatione cautioneq; , atque imprimis quod delitesceremus, effectū est, vt immunes hactenus fuerimus ab omni periculo , tantaq; hoc decennio ad fidelium numerū accessio facta sit, vt plura quam sexaginta quinq; hominū millia (vti liquet ex litteris hactenus missis) sacris baptismi aquis sint abluta: exclusis infantibus, qui parentib. iam Christianis orti fuerunt. Neq; ignarus erat Rex nos omnes in Iaponia remansisse : sed factū sibi satis declarabat, quod late-remus, & mandati sui præuaricatores videri reformidaremus. Imò iam annus agitur quartus, quando animaduertens, quantū emolumēti ex naui Lusitanorū, quæ quotannis è China reedit, in totā redundet Iaponiam, quaq; autoritate Patres, vtpote eorū concionatores & directores, apud eos valeant, quorum etiā opera pax & quies in mutuis Lusitanorum Iaponiorumq; commercijs hactenus alatur & conseruetur; confirmauit potestatem, duobus ante annis, ad P. Visitatoris preces concessam : nempe vt decem è Patribus ob causam dictæ nauis cōmorarentur Nangasachi, cum additamento, vt reedificarēt Ecclesiam, quā ipse vno anno ante iusserat solo æquari. Adhæc in argumentum animi in nos reconciliati, Patri cuidam ad se aditū permisit: quem & honorificè recepit. Hac itaq; de causa, & ratione illorum decē quibus Nangasachi sedes cōcessa est, cum mediocri quiete in Iaponia è Societate viximus triginta quatuor supra centū, multasq; eius prouincias lustrauius, verbū Dei diffeminando nostrisq; ministerijs Christianos adiuuando; ardotemq; nostrum ita temperauimus, vt semper quod superiores optabant, plus boni communis, hoc est, vt hæc Ecclesia tot laboribus & sudoribus planta-

plañtara facta recta conseruaretur, quam priuata consolationis, in profundendo pro Christo sanguine, rationem haberemus, quod tandem longè facilius videbatur futurum: satius enim sit semel iugulū præbere carnifici & occumbere, quàm quotidie mori inter tot pericula & ærumnas, quas pro seruando vel augendo Christianorū numero sustinere oportet. Atque hic erat rei Christianæ status, quando ex primaria vrbe insularum Philipp. dicta Manila, quatuor Patres à S. Francisc. familia, vocati nudipedes, tanquam Legati à Philippinarum Gubernatore ad Regē Iaponiæ missi, appulerunt. Fuere Patres illi à Rege, quemadmodum Legatis cōueniebat, recepti perhumaniter. ac tandē indicauit illis, vt ad suas Philippinas reuertērent; nolle se diulgari Legem nostrā in suo imperio: idē & homines de Societate nostra ex suo mādato exulare, nec nisi ob nauē Chinensem se paucis quibusdā Nangasachi sedem permisisse. Verū cum Patres vrgerent, sibi minimū copiam fieri à sua Excellentia, velut externis omnib. spectandi magnifica & splendida vrbis Meacensis opera, vt ad suos reuersi ea prædicare possint; subiecit vanissimus Taicosama, sibi vehemēter id arrire, imò libenter attributurū sumptus ad eam profectiōnem necessarios. Hæc ergo potestate freti se in viam, Meacū versus dederunt: vbi aliquot menses diuersati sunt in edibus cuiusdā Equitis gentilis, qui vna cum alio quodā amico illis fauebat, eo quod ambo auctores illis fuissent, vt in Iaponiā venirent. Tempore hac ratione elapso, quoniā in hospitio multa patiebantur incōmoda, tandem Patres postularunt tantum loci, quantum satis esset ad domicilium aliquod excitandū, sibi assignari. assignatus est percommodus, sed cum adiuncta cautione, ne S. Euangelium prædicarent.

Verum iuuantibus quibusdam Christianis , non dubitarunt postea & Ecclesiã fabricari, & quia id putabant ad maiorem Dei gloriam fieri, nullis amicorũ consilijs potuere ab instituto suo reuocari. probè enim amici illi norant Patribus illis nullam à Rege fabricandæ Ecclesiæ potestatem factam esse; satiusque facturos si sacellum tantum aliquod commodũ, sed à conspectu hominũ remotum, exstruerent, ne res tandem ad aures Taicosamæ permaneret. Educta deinde ad culmẽ Ecclesia cœpere dicti Patres publicè per inde atq; si plenam facultatem à Rege obtinuissent, annunciare Euangelium, permoti desiderio & zelo miseris has animas iuuandi, accensiq; quinq; sanctorum eiusdem ordinis Patrum exemplo, qui dum incredibili fortitudine per Africam doctrinam Christi prædicarent, à Miramolino rege Maroccoano proprijs manibus fuere contrucidati. Cæterum nostri, cum animaduernerent hac ratione non ipsos modo, sed societatem totam, atq; omnes Christianos in summũ capitis fortunarumq; discrimen adduci: nec alio inclinare res, quam ut vno momento pessum irèt, quæ tantis sudoribus, & tot annis erant ædificata, proposuerunt iã dictis Patribus (q̃ caritas ab ijs postulabat) vt sedulo expenderent, conueniatnè publicè religionem Christianam, post regiã prohibitionem, etiã ex mero martyrij desiderio diuulgare, causamq; Taicosamæ præbere nouam persecutionem contra Christianos Meacenses moliendi, quorum multi erant genere nobiles & recenter cõuersi. Quod reuera futurum, plus quam probabile erat, si ad eius aures referatur nullam edicti sui rationem haberi. Idem eis indicarũt duo illi Equites, qui Manila eos adduxerãt,

sub-

subueriti nimirum, ne & ipsi in discrimē capitis venirent, q̄ Patres illos in regnum suum adduxissent. Imo primarij Domini, atq; aded ipsi aulae gubernatores beneuolē eos cōmonescerunt: eo q̄ modus ille agendi (aiebant dicti Domini) esset exoticus & insolitus in Iaponia. Nec parum occasione huius rumoris creuit ingens ille conuersionis ardor in omni genere hominum, qui à nostris doctrinae Christianae rudimentis erant imbuti, & sacris aquis eluti. Quod obseruabant quidē Gubernatores, sed quia animaduvertebant nos rationem aliquā habere potestatis saecularis, dissimulabant; interdum nos benigne cōmonentes ut cautē & consideratē in conuersione Christianorum procederemus. Hæc prima fuit huius procellae occasio. Alteram nō inferiorem præbuit Iacuinus Regis Medic⁹, insignis Epicureus, & omnium diuinarū humanarūq; legum hostis capitalis, ac imprimis earū quæ acrius pugnant cum carne & sensib. Dēmon itaq; hoc homine tanquā instrumento in hac noua persecutione, uti & toto superiore decennio, vsus est, qui nullam passus est elabi occasionem hætenus nostris, omnibusq; Christianis extremam perniciem machinandi. Peruersam eius voluntatē auget Regis fauor, apud quem admodum est graciosus: deinde facultates amplæ, quæ continenter nouis & splendidis muneribus cumulantur. Aluit hoc odium amor sectæ, quam, licet fictē, præfiteretur. Fuit enim è numero Bōziorum. Vnde & magnam opum suarum partem cōstituit expendere, in reparando quodam loco, olim à Nobunanga deuastato, dicto Figenoiama, qui Meaco abest sedecim passuum millibus, & magnum quondam templorum Bonziorumque numerum continebat.

nebat. Dum igitur laborat in nouis ædificijs dæmoni excitandis, & simul reformidat, ne propagati Euangelij luce aliquando sectarum Iaponicarum tenebræ discutiantur, fit vt acerbum illud odium in nos semel conceptum altius semper pectori infigat. Dum igitur ex vna parte Patres Franciscani pergunt palam, vt diximus, Euangelium annunciare: & ex altera multi etiam à nostris baptismi sacramento iniciantur, ac generatim totus populus in sanctam fidem nostram propendere intelligitur, Iacuinus, stimulatus ab eo, qui omnibus nostris inuidet bonis, non potuit amplius venenum, quo cor eius rodebat, suppressere, sed arrepta occasione tanto studio quæsita Christianorum nomen apud Regem detulit, non sine magno fidei detrimento.

Tertia causa nouæ persecutionis fuit, quam iam subijciam. Anno superiore nonagesimo sexto in regno Tozza (insula è tribus Iaponiæ maximis vna est, quo nondum lux Euangelij penetrauit) appulit nauis, quæ ex Philippinis tendebat in Hispaniam nouã, vel Mexicum, destituta malo, remone, alijsque necessarijs instrumentis, ac demum tota præteritis tempestatibus conuassata, rimisque fathiscens. Vix nauis aduenerat, cum ilico Dominus loci certiores per litteras reddit Taicosomam, eamque illi offert mercibus opulentis refertam: Qui ne tam opima præda vnguibus suis eriperetur, confestim vnum è primarijs aulae suæ Præfectis, nomine Gemonogium amandauit, qui nauem inspiceret, & camerae Regiæ nomine omnes merces inuaderet: mos siquidem vetus Iaponum est, vt Domino loci tantum cedant nauium ligna: Abijt Gemonogius, omnibusque in Tozza quæ imperata

perata erant, perfectis, cum præda ad Taicosamam eo temporis puncto redijt, quo Iacinus deterrima quæque in Christianum nomen erat molitus. Cumque Gemonogius, iam alter iniquitatis minister, nouis suspicionibus & falsis informationibus Christianorum causam ob nauis illius vectores grauarer, ac speciatim commemoraret, esse inter eos religiosos quosdam, qui velut Principum Christianorum exploratores, legis suæ diuulgandæ causa aduenissent; factum est, vt Rex iam sponte incitatus, iram omnem effuderit in Christi fideles. Verum Pater cælestis, benignus omnium, qui ob nomen suum affliguntur, protector prospiciens impèdenti persecutionis initia, diuina prouidentia sua, qua suauiter omnia disponit constituit, vt sub illud tempus Iaponiæ Episcopus Meacum se conferret, vt præsentia sua solaretur illam Ecclesiam, & sacræ Confirmationis sacramento aduersus omnes hostiles incursus communiret. Ac profecto nouum quoddam robur, ac viuus fidei ardor in Christianorum pectoribus sensibilibiter postea apparuit, vt ex historia decursu liquebit. Talisque & tanta fuit Christianorum in dicto sacramento suscipiendo religio; vt nec interdium, nec noctu bono illi Prælato quietem indulerint: tantæ numero ex varijs, longeque remotis partibus aduolabant: multumque operæ positum est, in cohibendo omnium ardore, ne vel minimus rumusculus ad aures Regis, vel intimorum eius perferretur. Atque hac de causa coactus est Episcopus primo quoque tempore aulam deferere. At non potuit dictus ardor ita comprimi, quin suboleret medico; qui quoque apud Taicosamam non conticuit. Atq; hæc fuerunt

tria

tria primaria puncta, ex quibus præsens afflictio originem traxit, & ad octauum Decemb. vt sequenti capite dicemus, Meaci tandem in apertum erupit. Cuius rumor & fama Nangafachum delata non est, nisi ad diem eiusdem mensis vigesimum sextum, quo festum agitur D. Ioannis. Primus autem nuncius allatus est per litteras quorundam mercatorum Sa-
caianorum gentilium, qui suos, quos vocant, Agentes in illo Emporio commonefaciebāt, vt nauis Chinen-
sis merces celeriter coemerent, quod admodum probabile esset insequenti anno non redituram. Re-
gem enim grauius commotum in Patres, & iam mā-
dasse, vt omnibus nares auresque præciderentur, ac
quotquot Meaci essent, è medio tollerentur, cæteri
verò extra Meacum degentes Iaponia excederēt. Li-
teris autem his, quia non apertè declarabatur, num
nostris, an Patribus Franciscanis (vtrique enim Mea-
ci degebant) Rex infestus esset; multos dies anxij &
suspensi hæsimus, orationibusq; & sanctis sacrificijs
rem Deo commendauius, vsq; ad decimum quar-
tum diem Ianuarij anni nonagesimi septimi, quo à
varijs Christianis litteræ allatæ sunt, quibus significa-
batur Patres Societatis decreto regio minimè con-
tineri. Sed nec sic animi nostrorum qui Nangafa-
chi degebant, acquieuerunt, donec ab ipsis Patribus
nostris Meacensibus litteræ afferrentur ad diē Iana-
rij septimum decimum, ac deinde aliæ recentiores à
quodam fratre nostro in hanc rē data opera à P. Or-
gantino amandato, vt tanquam oculatus testis
minutè omnia, quæ accidissent, com-
memorare posset.

270

*QVO TEMPORE, QVO QVE MODO
initium datum fuerit persecutioni.*

CAP. II.

VM Episcopus ad septimum Decembris Ozaca discessisset, & iam sex milliaria nauigando in flumine quodam confecisset, coactus est in eius faucibus hærere; donec secundus vêtus afflaret. Sed mora diuturna non fuit, nam postero die, qui sacer erat immaculatæ conceptioni purissimæ Dei Mariis, fauente aura et mari vela fecit versus Nangasachum.

Ante hunc Episcopi discesum, P. Orgâtinus alijq; de nostris Ozacam eius visendi; sanctaq; benedictione fruendi causa profecti fuerant, et ided Ozacæ remanserunt; vbi altera Cõceptionis eos cõuenit Paulus Ochinda cognatus Ciunagondoni trium regnorum Domini, retulitque P. Organtino, se audiuisse à quodam medico, qui inuisebat quendam consanguineum suum ægrum, quidnã Iacuinus regius medicus paulo ante Ciunagondono narrasset. Christiani, aiebât ille, quemadmodum cognoui, atq; ipsi Patres magna libertate & licentia hoc tempore vtuntur in propaganda sua lege; quod certè intolerabile est, & in magnum præiudicium Iaponicorũ Regnorum, quæ Dijs Chami & Fatochi consecrata sunt, cedit. Dum ergo omnem venor & capto occasionem eos Regi nostro deferendi, vt seuerè eos castigaret, heri omnino peropportuna se obtulit occasio, Regemque nulla mora interposita de tota re certiore reddidi. Erat, fateor, tunc quidem multis impli-

B citus

citus negotijs , sic vt ad sermonem meum non nihil cunctaretur, nec responsum daret: sed non dubitabo secundo ei eundem inculcare sermonem , & credo, pro meritis eos castigabit. Verè tibi confirmo me toto pectore ab ista lege abhorrere.

Hoc colloquium fuit Iacui ni, Paulo Ochindæ, vt dicebamus à Medico enarratum. Qui medicus postea subiecit, plurimum se dolere, Iacuinum talia in Christianos moliri, se enim inter illos permultos habere amicos. Hac re cognita P. Organtinus ilico misit fratrem nostrum ad Iosephum Augustini fratrem tum Ozacæ agentem, rogatum, num Regi quippiam dictum esset de nostris: cumque responderet, nihil sibi constare, frater ei retulit quæ à Paulo Ochinda narrata erant P. Organtino. Et mox subiecit Dominus Iosephus, fieri posse, vt hæc acciderint: se enim superioribus diebus audiuisse ipsum Iacuinum dicentem, Dum perpenderet res fratris mei Augustini, vehementer dolere sibi, Ducem belli tanta virtute præditum, rebusque præclare gestis tam illustrem, quo tempore, summis eum conueniebat à regia Maiestate affici præmijs, infelicissimos contra omnium expectationem habere successus: certò autem sibi constare nullam aliam eius rei causam esse, quam quod per summam obstinationem nollet renunciare Christo, plurisque faceret Euangelium, quam Deos Iaponios; quorum vltice pœna factum sit vt superiorum annorum omnium officia & beneficia iam à Rege pro nihilo habeantur.

Eodem die sub noctem Dominus Iosephus è propugnaculo reuersus venit ad ædes nostras & dum, vt
fit,

fit, colloquitur cum Patribus, ecce interuenit famulus Christianus Farimondoni Ozacensis Gubernatoris, indicatque Dominum suum mandasse cuidam e famulis, vt quæretet ædes Patrum, easque fida custodia muniret: paulo ante Regem sibi dixisse, se velle omnes e medio tollere. Ad hunc sermonem Iosephus lachrymas tenere non potuit, vidensque alia consilia quærenda; cæpit cum dira obtestatione compellere nostros, vt ante aduentum ministrorum Farimondoni domo excederent, & se in locum aliquem tetrum abderent, donec de voluntate Regis manifestius cõstaret. Dothine (respondit P. Organtinus) desiderium nostrum, & gloria nostra est pro prædicatione doctrinæ Christi Saluatoris nostri qualemcumq; contumeliam, imò mortem ipsam sustinere, & ideo omni hora parati sumus ad mille mortes pro Domino cui seruiamus, & pro salute Christianorũ quorum causa ex tam remotis orbis partibus per tot discrimina rerum aduenimus, fortiter perfetendas. An ergo existimas latebrarũ beneficio defugiendam nũc mortem, quam Dominus noster per tam sanctam tamque gloriosam occasionem nobis offert? mortem, inquam; quæ paulo ante à nobis tantopere desiderata, fugiebat? Verum cum Iosephus vna cum alijs Christianis vehementius pergerent vrgere discessum nostrum, adderentque si Ministri Farimondoni inueniant simul quatuor Patres, Regem, si id rescierit, non nostris modo sed etiam omnibus Christianis grauitè succensurum, eo quod hæcenus existimari in toto regno Meacensi vnum tantum Patrem iam ætate confectum inueniri: deinde Patres facile de crimine contumaciæ posse

B 2 suggil-

fuggillari, quod contra expressum edictum vixerint Ozacæ: His, inquam, rationibus nostri conuicti, tandem cessere, & P. Organtinus, cum P. Francisco Rodriguez in domum Augustini. P. verò Petrus Moregion, cum P. Francisco Perez in domum Sachendoni secessit.

Dum autem P. Organtinus in ædibus Augustinæ commoratur, aduertit quendam è pueris honorarijs domus esse consanguineum cuiusdã Musici, qui semper, vti gratissimus, assisteret Regi. Hunc ergo amandauit ad musicum, vt totius negotij summam expiscaretur. Abijt puer, & ex consanguineo cognouit verissima esse omnia quæ dicerentur: qui addidit, sibi quoque paulo ante à Rege idem dictum, occasionem autem fuisse huiusmodi. Hodie, inquit, Musicus, Tozza redijt Gemonogius cum Ciofugamo, Domino illius patriæ, & schedulam attulit mercium nauis. Inter cetera autem Gemonogius Regi retulit omnes illa nati aduectos esse Christianos, & inter eos multos religiosos: remque hoc magis debere esse suspectam, quo pauciores merces, & plura arma, aliaque instrumenta bellica deferret (videretur autem id dixisse, vt hoc prætextu plures merces sibi vsurparet) Tum Taicosama ira & furore æstuans respondit, se iam dixisse, pessimi exempli rem esse, si legi Christianæ publicandæ locus detur in Iaponia: cumque prohibuerit omnem publicationem, tamen Fascegauam Patribus, qui è Philippinis aduenerant, eousq; fauisse, vt & legem suam annuntiarint, & Ecclesiam etiam cõtra edictum suum fabricarint. Aderat tum præsens vnus è Fascegauæ filijs, Regis aulicus, nomine Vfiõio, & ad purgandum Patrem suum dixit,

dixit, Excellentia vestra recte dicit. Et ideo Pater meus minimè ignarus hæc displicitura V. Excell. sæpius eos monuit, vt à prædicatione abstinerent. Sed quia admonitioni non paruerunt, parens meus omnes eorum fautores annotauit. Non solum, subiurxit Rex, Philippini Patres legem à me veritam sed alij quoque prædicarunt, & inter eos senex quidam (indicabat P. Organtinum) qui, vt mihi narratur sub specie curandorum quorundam morborum in hac aûla, homines baptizat. Certum est, vtrosque luituros pœnam suo sanguine: illos quoq; Nangaschanos curabo agi in crucem. Aderat id tēporis præsto Cicugendonus, qui cupidus mitigandi furorem regium, magno animo & humiliter dixit, Excellentia vestra iustas iræ causas habet, fateor. tamen hac vice etiam atque etiam rogo, vt benignitatem & clementiam suam erga Patres demonstrare velit, & vita eos donare. Quando tibi ita videtur, respondit Taicosama, tollam è medio tantum quinque vel decem, reliquos, post præcisas nares & aures, vbi in carris per urbem tractis omniû ludibriò expositi fuerint, in suas regiones, vnde venerunt, amandabo. Deinde conuersus ad Vñojum dixit: Hac nocte simulatque in Horizonte apparuerit Luna, celeritè contende Meacû, & mandata meâ exequere. Hęc sunt quę Musicus supra nominatus nostro puero honorario retulerat.

Cæterum, vt rectius intelligatur institutum Regis, sciendum est nostros in partibus maximè Meacensium, præcipuam operam collocasse in conuertendis hominibus genere nobilibus: ijs enim ad Deum conuersis, facile conuertuntur reliqui. Quod animaduertens Iacuinus, credidit nos hoc quasi stratagemate vti

ad occupandam potius Iaponiam, quam ad salutem animarum procurandam, & idcirco ex Europa in Iaponiam venisse. Nam, ut supra insinuauimus, immortalitatem animæ, inter alia falsa dogmata, habet loco somnij, impieque & absurde credit, perinde hominum ac brutorum animas cum vita extinguere. Hac eadem suspitione nixus, quam auxerat iam olim antequam exulare iuberemur, singulare studium Iusti Veondoni in excitanda ad fidem nobilitate, idem inculcarat in aures Regis; qui tamen tunc declarauit se nihili hanc accusationem facere. Ut autem peruenit in regnum, Scimo aduersus regem Saffumanum, & animaduertit multos Dominos cum affeculis suis factos Christianos, eosdemque magna inter se concordia deuinctos, & Patribus vehementer addictos: cœpit memoria repetere ea quibus lacuimus eius aures quondam oppleuerat; & intelligere, quod tamen falsò augurabatur, propagationem fidei incolumitati Imperij obfuturam. Atque hæc est vera causa auersionis, quam iam declarat, non autem vel legis Christianæ odium, vel Zelus erga idola: notum enim in vulgus est, quam parui faciat Cami & Fotochi, uti idiomate Iaponico appellantur: nihil quoque dubitat, alteram vitam, esse rem merè cōmentitiã, ac proinde leges eo spectantes non esse nisi hominũ decreta ad gubernationem regnorũ excogitata, ut terrore suppliciorũ alterius vitæ, mortales, tanquam freno iniecto, à sceleribus arceantur.

Verum enimvero Taicosama tandem se colligens, & perpédens, nostra in Iapone commoratione salua permanens Lufitanorum commercia: intelligens quoque, quam ingenuè & sincerè remoto omni ambitio-

bitionis, opumue congerendarū studio res suas agerent, ac deniq; legatione P. Visitatoris ab Indiæ Orientalis Prorege superioribus annis ad se, tunc Quabacundonum, instituta, permotus nonnihil suā in nos indignationem temperauit, eoq; amplius nobiscum dissimulauit, quo cognouit nos minus in publicum prodire, minoreq; libertate Euangelium prædicare, atq; ita rationem aliquam sui Edicti habere.

Postea autem videns paulatim & alios religiosos ex Philippinis, nomine specioso Legatorū aduolare, & sic in Iaponia ad disseminandā legem à se vetitā permanere: ac præterea certior factus à Iaponijs negotiationes suas in Manila exercentibus, Hispanos hoc sæculo noua regna sibi subiecisse, pristinam suspiciōne renouare cœpit de Patribus, quasi isthuc venissent, vt tandē totam Iaponiam in suam redigerent potestaté.

Iam, vt redeamus, vnde discessimus, cum puer honorarius P. Organtino sententiam Regis narrasset, multis Christianis, qui præsto erant, visum fuit, Patribus querendas latebras, & Taicosamq; Ministris, si veniant respondendum, eos Nangasachum cum Episcopo profectos. Sed P. Organtinus clarè exponens suam sententiam: Quod inquit, ad alios Patres attinet, sequantur consiliū, quod placuerit; ergo quid affectę huic meę etati conueniat probè noui. Viginti & amplius annos Christianitatē harum partiū Meacensium vtcunq; foueo & sustēto, & nunc cum tēpus est in publicū prodeundi viliter conijciam me in latebram? cū summa ineumbis necessitas me meosq; derelinquā? Absit à me; sic enim nec diuino honori, nec vinculo quo Societati sum obstrictus vnq̄ satisfecero. Quocirca Deo propitio cras summo diluculo me do

in viam Meacum versus, vt in crucem agar, vel certe vt naribus auribusque mutiler, aut certe, vt mecum, tanquam cum Euangelij prædicatore id agatur, quod sijs collibitum fuerit. Hæc audiens P. Rodriguez, certum sibi fixumque esse subiecit, se comitari Patrem & eandem periculi aleam subire. Mirati sunt circumstantes tantam virtutem, religiosorum pectorum propriam, & propositum collaudarunt: atque ita vterque Patrum ingressus est conclauem quoddam, in quo cum multis nobilibus mulieribus agebat Domina Iusta coniunx Augustini ante annos complures à P. Organtino salutaribus aquis tincta. Quæ vt intellexit Patrem venire causa extremum precandi vale, & ad mortem Meacum properandi, sic repente indoluit, vt ne verbum quidem, voce lacrymis & singultu interclusa, effari potuerit. At pater contra tenere nullum hic esse iusto dolori locum; &, vti conueniebat, oratione caritatis plena eam cum socijs in omnes futuros euentus animare institit. Vidisses hic bonos illos Christianos, alios ex vehementi amore in Patrem tam antiquum vestes eius contrectare, alios vultu mærorem, quo eorum pectus oppressum erat, exprimere: alios dolorem intimis animi sensibus inclusum crebro gemitu prodere. Nec deerant, qui animosiores reliquis se comites Patri offerrent, &, vt apparebat, ex corde dicebant, *Eamus & nos, & moriamur cum illa.* Rebus omnibus in hac domo peractis, Pater redijt ad domum nostram, & confestim curauit aduocari duos alios Patres, qui erant in ædibus Sachendonii: quibus cum paucis verbis exposuisset, quid intellexisset, quidque apud animum suum constituisset, vtrumque magna amoris signifi-

significatione complexus, postera luce, hoc est, nono Nouémbris iter Meacense cum P. Rodriguez comitante fratre nostro Paulo Amacusa, alijsque Christianis, ingressus est. Fidelibus, qui Ozacæ degunt, hoc consilium partim magnum conciliauit mœrorem, dū vident se destitui Patre sine spe vlla amplius eum videndi, partim etiam attulit gaudium, dum sibi, persuadent Dominum nostrum hac via aditum sibi patefacturum ad illustriorem coronam, qualem solet generosis suis militibus pro sua diuina voluntate impartiri. Cæteri duo Patres cum fratre Paulo Michi, alijsque nonnulli Christiani, qui remanserant Ozacæ confessione generali se ad idem compararunt, simulque rationem modumque præscripserunt, quemadmodum Ecclesiæ ornamenta, supellexque domestica in tuto esse possint. Dum hæc agitantur, ecce nouus nuncius affertur, iram furoremque regis in solos Patres Franciscanos conuersum. Sub noctem verò eodem die præterea cognouimus Farimondi ministros venisse quidem ad dictorum Patrum ædes, sed vnum tantum inuenisse, nomine Martinū de Ascensione, qui hoc ipso anno è Philippinis aduenerat. Annotarunt igitur huius Martini nomen, & alterius cuiusdam Christiani, qui inserviebat sacris Missæ, ac præterea duorum puerorum: relicta autem ibidem custodia, venere ad nostrum diuersorium, quibus obuiā processit Christianus quidam, nomine Andreas Ongasquara, cum alijs quibusdam, affirmans ædes illas esse suas, etiam si certa quedam earum cubicula adsignasset P. Ioanni Rodriguez, suæ Excellentiæ interpreti, in quibus commoratus fuisset Episcopus, cum per Ozacam iter haberet; nunc autem non esse ibi nisi tres, nempe fratrem illum

illum Paulum Michi, alium, qui inferuaret Missæ, & tertium, qui rem domesticam curaret. Duos reliquos Patres, qui inibi erant, non nominauit, licet ante ministrorum aduentum obnixè rogassent Andream eiusque socios, vt liceret ipsis comparere, tamq; fortunatam cum reliquis aleâ periclitari: si enim, inquebant, constitutum est apud Taicosamam vita nos exuere; frustra cogitamus de latebris. Adiungebant in hunc finem se relictos à P. Organtino. Verum dicti Christiani nullum his precibus dedere locum. vnde & tribus tantum nominatis dimisere ministros Gubernatoris: qui in digressu mandarunt vicinis vt illas ædes custodirent.

Noctu deinde ad domum nostram venit Sachendonus cum quodam Domino Christiano, alijsque duobus, qui binos adduxerant equos cû obfirmato animo per vim abducendi vtrumq; Patrem, & deportandi Sacaium, nouem passuû millibus Ozaca distitum, donec furor deferbuisset: cumque in re tam graui non satis suis famulis confiderent, ipsi in comitatu Patrum esse decreuerant. Hic vehementer resistere nostri, & allegare, perferre ignominiam pro Christo, non esse aliud, quam sempiternam venari gloriam: se non alia de causa patrio excessisse solo, quâ vt in simili causa occumberent; adhuc, si Regi certum foret, nos debere in eius manus venire, nullum humanæ arti superesse effugium: Quæcirca domo illa exire, nō fore aliud, quam in discrimen capitis conijcere, non modo qui eos recepissent, sed etiam qui in procuranda fuga operam suam collocassent.

Hoc responso sic commoti sunt supradicti Domini, vt diuini honoris zelo accensi, promiserint se
 nul-

nulla re à fide quam suæ diuinæ Maiestati deberent, & ab officijs Christiani hominis præstandis, recessuros: nequaquam tamen se permissuros, vt Patres ibi manerent, quãdoquidem tota persecutio videretur conuersa in Patres Franciscanos; nec mora nostrorum in domo illa ad aliud valeret, quam ad augendam Regis indignationem in omnes Patres, omnesq; totius Iaponiæ Christianos. Quare neq; rectæ rationi consentaneum esse, propter particulare bonum paucorum, in apertum periculum conijcere omnes. Deniq; rationibus adiungentes preces, coegerunt Patres in suam descendere sententiam, sed ea conditione, vt quando certo constaret Taicosamam causa Euangelij Patres è medio tollere, ipsi quoq; , vbicunq; locorũ essent, prodire in publicum possent & morti se offerre. Itaq; exemplo B. Pauli, qui in re non dissimili Damasci permisit se à fratribus in sporta demitteri per muros, tandem domo egressi, equos ascenderunt, comitantibus illis Dominis, qui iter illud pedites, vestibus, quæ pallij loco sunt Iaponijs, breuiarijsq; in humeros reiectis, ingredi voluere Sacaium vsque: vnde post dies aliquot Ozacam reuertunt.

*DE IIS, QUÆ HOC TEMPORE
tam Meaci, quam Fuscimi accide-
runt.*

CAP. III.

Organtinus simulatq; ex puero honorario Farimondoni cognouit mandatũ Domini ipsius,

ipſius, Chriſtianum quendam dedita opera amanda-
uit Meacum, vt duos fratres noſtros in illa Reſiden-
tia degentes redderet certiores: cumque poſtero die,
qui erat nonus Decembris, ſub meridiem illuc per-
ueniſſet, peracerbum hunc nuntium eis attulit: verū
illi pro iucundiſſimo exceperunt, ſeq; mutuo animā-
tes in omnes futuros caſus ſe eommūnerunt, atque
idem Iuſto Vcundono, alijsque quibuſdam Chriſtia-
nis ſignificarunt; qui ilicò ad ædes noſtras aduolarūt,
vt vna cum fratribus tam honorificam mortem præ-
ſtolarentur. Ac breui temporis ſpacio horum nume-
rus accreuit. nam quam primū rumor inter Chriſtia-
nos percrebuit, mutuis exhortationibus accenſi ma-
gna celeritate ad nos accurrere.

Interea quidam è noſtris fratribus ſpiritu caritatis
in proximum, cuius damnum plus eum premebat
quam proprium, impuſus, proſpiciēſq; in huiusmo-
di caſibus multa arcana prodi per ſcripta, & ideo poſ-
ſe multorum nobilium baptizatorum nomina pate-
fici, ſi miniſtri iuſtiæ in domo literas aliquas repe-
riſſent, curauit diligenter omnes, quotquot inueniri
poterant, ad noſtros ab externis ſcriptas, quæri & cō-
buri. Paulo poſt noſtri cognouerunt Gibonoſcium
ynum ex Aulæ gubernatoribus & adminiſtratorem
Meaci, dicti, inferioris, vbi noſtra eſt Reſidentia, cu-
ſtodes miſiſſe ad obſidendam domum Patrum Fran-
ciſcanorum, qui etiam in Meaco inferiore habita-
bant.

Dum hæc aguntur Meaci eodem die, qui fuit no-
nus Decembris, appellit P. Organtinus, cumq; tribus
milliaribus tantum diſtaret Meaco, ex Chriſtianorū
conſilio præmittit Paulum Amacuſam exploraturū,
quo

quo loco res essent. Paulus colloquio habito cum diuersis Christianis, redit ad Patrem, eodem loco ubi eum dereliquerat expectantem. commemorat, quid intellexerit, nempe iram Regis omnem potius in Franciscanos Patres quam in nostros directam: itaq; consultum fore, vt Reuerentia sua inibi non nihil cunctetur, donec magis liqueat rei exitus.

Atque hic rursus Christiani renouate cœperunt & preces & rationes, vt Pater ibi hæreret, non modo ob causam allatam, sed quia cōsiderare deberet, quantum ipsi eius opera in tali aduersitate indigerent, atq; ita varia media & oppōrtunitates proponebant, quibus delitescere posset. At bonus Pater, qui nihil minus quã vitę desiderio ardebat, omnes reiecit, dicens: Vel hæc noua tragœdia præcuditur in caput nostrũ, vel non. Si non, quid me potest abstertere, quo minus in apertum prodeam? Si verò in nos cuditur, si nos ad necem designat, an decet vt me abdā, vt velut mercenarius fugiam? longè sanè id abest à meo desiderio, quod non est aliud, quam ex pastoris Evangelici officio animã meam præ ouibus Christi ad gloriam Dei ponere. Deinde, si Rex omninò me querit ad necem, quæ potest tam retrusã esse cauerna in tota Iaponia, in qua non à rabie Taicolamæ inueniar? non ignoro hæc consilia vestra proficisci ex singulari caritatis affectu, quo in me flagratis; sed ideo satis mihi est, gratias magnas agere pro optima in me voluntate. Adiunxit & alias rationes, quibus probabat, iam aduenisse tempus, quo conueniret ad Dei gloriam, legis nostræ sanctissimæ honorem, & Reipub. Christianæ salutem, Patres tandem vexillum Christi expromere, vt pro prædicatoribus doctrinæ de cœlo
in ter-

In terram allatæ se palam ostentare: nec debere se ad hoc instituto aut vano vlllo metu, aut angustia retardari, cum hoc desiderium diuinæ Maiestati sit acceptissimum. Atque hac ratione P. Organtinus dictorum Christianorum animis exemit omnem cogitationem redimendi vitam suam, si forte datetur occasio: quoniam id non esset aliud, quam defugere martyrium, quod Dominus Deus noster pro summo beneficio illi offerret. Id nihilominus inter eos conuenit: non debere ipsum prius prodire in publicum, aut aliud quippiam palam moliri, quam de Regis voluntate certò & exploratè constaret: atque hac moderatione Christiani fuere contenti.

Eodem die Meacum aduenit Vfoius à Rege missus, vt nomina eorum Christianorum, qui Patribus Franciscanis fauerent, annotaret: nullaq; mora interposita inquisitionem instituit, & omnium Christianorum, quotquot Meaci erant, nomina descripsit: Quorum primus fuit Iustus Vctondonus, qui nunc ibi sedem suam habet. Hoc perfecto, animaduertens ædibus dictorum Patrum adhibitos custodes à Gibonoscio, & non nostris: adijt ipse Gibonoscium, ei quædixit. Si custodes attributi sunt illis Patribus, ideo quod diuulgent legem suam; attribuantur & Patribus Societatis, quia eiusdem culpæ rei sunt: atque vt facilius id homini persuaderet, nomina quorundam principum virorum edidit, qui à nostris essent baptizati; affirmavitq; nostros in prædicandi, baptizandique officio longè esse diligentiores, quàm Patres Philipinos. Duabus autem de causis Vfoius hanc rem vrsit. Prima erat, vt si in nostris aliqua culpa hæreret, minor appareret culpa (si modo culpa vlla erat) Patrum

trum Franciscanorum: Altera erat, quia cum pater eius, protector eorum esset, videbat in magnum suum dedecus cessurū, si illi ob noxā aliquam castigarentur, quæ nullo modo in nostris castigata esset. Obtulit insuper illi omnium Christianorum catalogum; postulauitque vt omnibus custodes attribuerentur, ne Rex suæ incuriæ adscriberet, si forte quis odoratus scriptorum nominum causam fuga elaberetur. Diuina certe prouidentia factum est, vt Vhoius prius nomina Christianorum in album referret, quā Gibonoscium certiore redderet: nam, cum ipse esset Meacensis gubernator, ægrè tulit, Vhoium se non commonito, implicare se suæ gubernationi, eoque amplius, quod ipso esset inferior: itaque homini vehementer succensuit, vtpote, quia res attingebat iurisdictionem. Itaque omnibus modis eius acta rescindere conatus est, ac pro imperio illi respondit: Nescis profus, quid loquāre; multo autem minus intelligis voluntatem Regis: nec enim Regi in mentem venit omnes Christianos trucidare; hoc enim esset ingentem hominum multitudinem è medio tollere. An tu certo cognoscere potes, qui sint Christiani, necne? tam multi enim hoc tempore occultè sunt Christiani, vt nec ego sciam, num tu sis Christianus, nec tu scias, num ego sim: itaque vide ne rem tam absurdam prosequare. Neque hic quieuit Gibonoscius, sed longius progressus subiecit. Et cur quæso in Catalogum tuum tetulisti nomen huius? Iusti, scilicet, qui erat primus omnium: num res noua est, illum esse Christianū? an laeret nos, nondum decenniū elapsam, cum Rex ipse Facatæ illi mandari iussit, vt ciuraret baptismum, & quo-

In terram allatae se palam ostentare: nec debere se ad hoc instituto aut vano villo metu, aut angustia retardari, cum hoc desiderium diuinæ Maiestati sit acceptissimum. Atque hac ratione P. Organtinus dictorum Christianorum animis exemit omnem cogitationem redimendi vitam suam, si forte daretur occasio: quoniam id non esset aliud, quam defugere martyrium, quod Dominus Deus noster pro summo beneficio illi offerret. Id nihilominus inter eos conuenit: non debere ipsum prius prodire in publicum, aut aliud quippiam palam moliri, quam de Regis voluntate certò & exploratè constaret: atque hac moderatione Christiani fuere contenti.

Eodem die Meacum aduenit Vfoius à Rege missus, vt nomina eorum Christianorum, qui Patribus Franciscanis fauerent, annotaret: nullaq; mora interposita inquisitionem instituit, & omnium Christianorum, quotquot Meaci erant, nomina descripsit: Quorum primus fuit Iustus Vctndonus, qui nunc ibi sedem suam habet. Hoc perfecto, animaduertens ædibus dictorum Patrum adhibitos custodes à Gibonoscio, & non nostris: adiit ipse Gibonoscium, ei que dixit. Si custodes attributi sunt illis Patribus, ideo quod diuulgent legem suam; attribuuntur & Patribus Societatis, quia eiusdem culpæ rei sunt: atque vt facilius id homini persuaderet, nomina quorundam principum virorum edidit, qui à nostris essent baptizati; affirmavitq; nostros in prædicandi, baptizandique officio longè esse diligentiores, quàm Patres Philipinos. Duabus autem de causis Vfoius hanc rem vrsit. Prima erat, vt si in nostris aliqua culpa hæreret, minor appareret culpa (si modo culpa vlla erat) Patrum

trum Franciscanorum. Altera erat, quia cum pater eius, protector eorum esset, videbat in magnum suum dedecus cessaturū, si illi ob noxā aliquam castigarentur, quæ nullo modo in nostris castigata esset. Oblatis insuper illi omnium Christianorum catalogum; postulauitque vt omnibus custodes attribuerentur, ne Rex suæ incuriæ adscriberet, si forte quis odortus scriptorum nominum causam fuga elaberetur. Diuina certe prouidentia factum est, vt Vthius prius nomina Christianorum in album referret, quā Gibonoscium certiore redderet: nam, cum ipse esset Meacensis gubernator, agrè tulit, Vthium se non commonito, implicare se suæ gubernationi, coque amplius, quod ipso esset inferior: itaque homini vehementer succensuit, vt pote, quia res attingebat iurisdictionem. Itaque omnibus modis eius acta rescindere conatus est, ac pro imperio illi respondit: Nescis profus, quid loquāre; multo autem minus intelligis voluntatem Regis: nec enim Regi in mentem venit omnes Christianos trucidare; hoc enim esset ingentem hominum multitudinem è medio tollere. An tu certo cognoscere potes, qui sint Christiani, necné? tam multi enim hoc tempore occultè sunt Christiani, vt nec ego sciam, num tu sis Christianus, nec tu scias, num ego sim: itaque vide ne rem tam absurdam prosequare. Neque hic quieuit Gibonoscius, sed longius progressus subiecit. Et cur quæso in Catalogum tuum tetulisti nomen huius? Iusti, scilicet, qui erat primus omnium: num res noua est, illum esse Christianū? an lalet nos, nondum decenniū elapsum, cum Rex ipse Facatæ illi mandari iussit, vt eiuraret baptismum, &

quo.

quoniam non paruit, voluit illi vitam adimere, nisi propter officia varia Regi olim præstita vitam impetrasset, atque ideo tantum status eius in fiscum redactus est. Præterea, nonne constat Regem sapius eum in signum benevolentiae admisisse in suum conspectum? Quid ergo noui adferes regi, si nuncios iustum esse Christianum? Certè nūquam rem hanc tolerabo, nunquam subscribam tali consilio. Ædibus Patrum custodes assignare non conuenit, quia sunt ædes interpretis suę Excellētiae, nunc agentis Nangasachi. Fateor, respondit Vfiolius, ædes esse illius interpretis, sed semper in iisdem degunt alij Patres, qui diutulant suam legem, atq; ideo illis idem fieri debet, quod Franciscanorum ædibus. Verum non defuerūt Gibonoscio multa, quæ in fauorem nostrum contra obiectaret, & ideo finem dicendi faciens, clarè ei indicauit, quandoquidem Taicosama sibi gubernationem vrbs Meacensis, & iustitiæ huius executionem commisisset, abiret vias suas. Scio enim, inquit, & probè intelligo, quid facto opus sit. His verbis auditis, nullo responso dato Vfiolius totus confusus & pudefactus domum abiit.

Insequenti die, qui fuit decimus Decembris, Gibonoscius, accuratius, & animo minus obstinato expendens rem totam, existimauit custodes quoq; attribuendos domui nostræ, non tam pro iustitia, quàm pro ceremonia: licet enim præterito die, de ea re arguisset Vfiolium, declarando Regis mentem, tamen ne suspectus videri posset in causa nostra, putauit ita faciendum. eam ob rem quendam nepotem sui Vicarij misit ad domum nostram, rogatum, quis in ea domo habitaret, & cuius curæ subiecta esset? Aduentanti

tanti prodit obuiam vnus. Ego hic, cum alio quodam (is erat frater noster curam domus gerens) habito, quem queris? Voca, respondit ille, socium tuum: volo enim illi loqui. Venit frater; & hilari vultu, vt solet, illum salutauit. Tum iuuenis. Dominus, inquit, Vicarius ex mandato Gibonoscij iussit custodes huic domui apponi. Verum quia vultu hominis fidi prætere, qui me nõ sis fraudaturus, non videtur mihi op^o externis custodibus: tantum mandabo vicinis, vt eius curam habeant. Descripto autem fratris nostri, socijque, nomine, digressus imperauit vicinis, vt hanc domum custodiret. Morabantur in ea quinq; de nostris; sed, Deo ita volente, vnus tantum ex ijs in scriptum relatus est. Nam quidam diuerterat in ædes vicinas: vbi, dum cum quibusdam nobilibus Christianis ardentè disputat de martyrio, eosq; dissolutis eorum in hoc argumento quæstionibus ad tantum illustre certamen fortiores reddit, Deo omnium rerum prouisore ita disponente, in Catalogum militum Christi relatus non est. Alij item tres, tunc fortuitò alijs distenti negotijs corona martyrij exclusi sunt. At vbi didicerunt duos ante nominatos in album relatos, non parum indoluere, quod tanta fœlicitate excidissent: ac vnus quidem sancta quadam inuidia stimulatus pro omnibus à P. Organtino postulauit, num expediret spontè adire gubernatorem, & nomen suum prodeire. Et respondit Pater, patienter expectarent. causam enim, qua Rex moueretur ad hanc executionem, adhuc esse incertam & dubiam. Si autem res verteretur in confessione fidei faciendâ, non ipsos modo, sed vnum quemq; certatim ad brauium coronæ in stadio decursurum. At si ratione nauis Tozzanæ hæc tragœdia

dia excitata foret, maturiore consideratione opus futurum: cui responso dicti fratres acquieuerunt.

Vicini, vt mandato Vicarij facerent satis, custodes domui nostræ adhibuere : verum sicut languidè illa custodia erat imperata, ita seruata est languidius: nam cum interdium vnum alterumue tantum, noctu verò paulo plures gladio & hasta armatos excubitores adhiberent, placidissimè tamen cum nostris egerunt.

REX hoc ipso die cum ageret Fuscini, eiq; præsto esset Gibonolcius, & Gemonogius ambo Meacenses gubernatores (superioris partis alter, alter inferioris) Fascegaua quoque cum filio Vfsio, alijque permulti: coepit inuehi in vtrumq; gubernatorem ob nimiam licentiam in annuncianda lege Christiana, baptizandisque multis hominibus contra edictum suum à Patribus Philippinis & nostris vsurpatam. Ipsi verò, vt se purgarent, & extemplo vindicarent se contra Fascegauam & Vfsioium, qui Règi inculcarant à nostris magnam hominum turbam sacris aquis expiatam, responderunt, id verum quidem esse de Patribus Franciscanis, sed non de Patribus Societatis: se, quoniam libertas tanta eis videretur insolita, dictos Franciscanos commonefecisse, licet frustra: eos respōdisse per Fascegauam facultatem prædicandi à sua Excellentia se impetrasse: itaque cum ille patrocinium illorum suscepisset, sibi quoq; visum fuisse hoc probabile, atque ita totum onus in Fascegauam transtulisse. Quod autem ad Patres Societatis attinet, aiebant, se certo scire, nihil eos contra suæ Excellentiaæ edictum molitos. Studiosè quidem sæpenumerò se in illos inquisuisse, sed nihil admodum deprehendisse. In huius rei testimonium (licet esset falsum, tantumq; purgandi cau-

di causa prolatum) Gibonoscius produxit epistolam à Tarazauandono Governatore Nangasachano missam, in qua scribebat Patres Societatis in illis partibus in propaganda sua fide esse admodum parcos & quietos. Qua epistola audita, ostendit se nihil habere contra Patres in ijs regionibus degentes, credebatq; P. Orgatinum esse, qui, vt Falcegaua & Vfiotius affirmabant, contra legem suam deliquisset, & Tarazauandonus idē in dicta epistola innuebat his verbis: Quod ad me, inquit, attinet, omnē operam impendō, ne Euangelij cursus suum habeat processum. Vos autem cura ista vacui cursum illius non inhibetis. Verum Governatores, hoc postremum dictum, quod erat contra ipsos, non probarant: probarunt autem, quod faciebat pro ipsis: atq; ita nos culpa omni liberando, omnem culpam (impie vocantes culpam, studiū sanctum disseminandi diuinum Euangelium) in humeros Patrum Franciscanorum reiecere tum sui, vt dicebamus tuendi, Falcegauamq; & Vfiotium accusandi causa, tum quia in accusationem dictorum Patrum coniurarant, vt à Iaponia pellerentur.

Causa autem hanc epistolam scribendi Tarazauandono hæc fuit. Superiori anno, cum versaretur in aula, & intelligeret Patres Franciscanos liberè prædicare & baptizare, visum erat ei ea de re cōmonescendum Regē; maximè, quod iā quidā parati essent ad eos accusandos; q̄ res nō poterat nō in damnū quoq; nostrū cedere. Et ideo ex amore, quo nos psequitur, conatus est periculum nobis impendēs auertere; & primū admonuit ipsos Patres, viderent, qd agerēt: deinde vidēs se nihil effecisse, dictā epistolam dedit ad Gibonosciū, vt data occasione is eam legeret Regi. Et ideo ea oblata Regi quoq; nūc prælegit.

Deinde yndecimo Decemb. hoc est, die sequenti, Rex, cū distineretur in spectandis sui palatij ædificijs, aduocauit Gibonosciū, eiq; mandauit, vt morte mul-
taret omnes Patres; qui respondit se promptè impe-
rata facturum, & sic recessit.

Tunc Iaponio cuidam, qui præsto aderat, in men-
tem venit, auiam quandam suam Christianam, nomi-
ne Mariam, huius rei reddere certiolem; veritus, ne
illa etiam è medio tolleretur (gentiles enim nullū dis-
crimen faciunt inter Patres & Christianos, sed quem-
que Christianum appellant Patrem) atq; ita Fulcimo,
vbi ipse erat, Meacum, vbi illa degebat, trium mill iū
interuallo disiunctum, hanc exarauit epistolam.

Hodie, dū ædificia sua spectaret, Rex magno furore
imperauit, vt Patres omnes, nullo excepto, interime-
rentur. Miseret me tui, quæ Christiana es, & idcirco
volui tibi id hac epistola patefacere. Mulier fortis hoc
nuncio nihil turbata est, sed hilari vultu Deo gratias
egit, animoque inuicto se ad tam illustrem coronam
comparauit: ac vestes etiam quasdam, vna cum filiola
adopriua decēni, nomine Gratia, (cui, ceu pia mater,
omnia bona optabat) seposuit, quibus decenter indui
posset, si quando agenda esset in crucē. Et certè illa, nō
modo ea in re animi sui robur demonstrauit, sed etiā
studiosè procurauit, vt desiderio effectus respōderet.
nam Christianis quibusdam ibi præsentibus dixit hæc
verba: Ego sum parata mori pro sancta nostra fide: ve-
rū quia fœmina sum (quæ à natura timidior est) haud
scio, num animum sim, aspectu nudæ crucis, abiectu-
ra, quare vos obnixè obtestor, ne lapsum talem in me
toleretis, sed etiam renitentē vi pertrahatis ad carnifi-
ces, vt cum reliquis martyr hac vita excedam.

Ea-

Eadem M A R I A deinde periculum factura, num desiderium filiolarum Gratia, quæ optabat eandem subire aleam, esset solidum, & non puerilis potius ardor: dixit ei, se velle ipsam amandare ad suum Patrem (qui tunc in alia quadam vrbe degebat) vt extra omne periculum esset. Illa autem vberrimè cœpit lacrymari, dicens: Quid hoc est? nonne ego sum baptizata? Certe si Christiani omnes moriuntur, egone velim viuere? Ex quo respõso Maria nõ solum cognouit Gratia constantiã, sed summã quoq; percepit consolationẽ. Ac certe cum paulo post à suo Patre reuocaretur, nõquã à Maria diuelli potuit. Tãtum cœlestis gratia efficit in animo etiã tenero, quãdo semel illũ occupauit.

Forte aderat Paulus Amagusa, cum hæ litteræ traderentur. isq; acceptis adiit alium quendam fratrem nostrum, hunc vt diximus colloquium instituẽtem de martyrio cum quibusdam nobilibus, eiq;, remotis arbitris, in aurem dixit, quæ noua Fuscimo allata essent, ea nobilibus illis patefaceret, si putaret eos non conturbandos; sin secus, taceret. Tum ille: Mihi hæc cura incumbat: nam ita sensim rem instillabo illis, vt timori nullus sit futurus locus; nec restinguam ardorẽ sponte ardentium, sed potius adaugebo. Paulus verò abiens reuertit ad Patres, qui in alia quadam domo versabantur, eisq; eadem nunciavit. Quo facto, amplexus Patres fratrosque non sine omnium lacrymis, abiit ad ædes nostras, quibus excubitores erant attributi: nec aliud ibi expectabatur, quam vt lictores aduolarent, & omnes ad necẽ raperentur. Interea P. Organinus de omnibus certiorem reddendum putauit P. Viceprouincialem, cui scripsit in hunc modum: Epistola, quam ad R. V. nũc transmittimus, magnum

& generale gaudium, tum pro ipsa, tum pro Reuerē-
 diſſimo Epilcōpo, tum pro omnibus Societatis ho-
 minibus denunciat. Heri ſub noctem Fuſcimo vene-
 runt litteræ ad Mariam de Ciuan, à quodam eius ne-
 pore ſcriptę, in quib. habebatur, illo ipſo die Gibono-
 ſcio à Rege mandatum, vt omnes Patres interficeret.
 Paulus Amacufa inſolita quadam lætitia exultans hoc
 nuncio cognito ingreſſus ædes noſtras dixit: Tandem
 Patres & Fratres cariffimi tēpus illuxit, pfundendi ſan-
 guinē pro illo Domino, qui amore noſtri pfudit ſuū.
 Quo audito, magna cōſolatione cœpimus Interioris
 hominis præparationi attēdere. Quoad exteriorē ve-
 ro, exemimus ex arcis certas tunicas, pallia, & lineas
 veſtes cum ſtolis, vt cū hoc habitu in theatrum, velut
 germani Societatis filij, & veri Chriſti ſerui, ac diuinæ
 legis prædicatores, pdiremus. Tantaq; omnes inceſ-
 ſit lætitia à Domino communicata, vt verbis eam ne-
 queam exprimere. Ac ſane agnoſcimus hunc vnū eſſe
 effectum gratię, quā continuis orationib. & ſacrificijs,
 quæ P. N. Generalis & R. V. hoc tempore in diuinæ
 Maieltatis gloriam pro hac prouincia fieri curauit,
 impetrauimus. Multo autem maior ad hoc gaudium
 noſtrum facta eſt acceſſio, dum animaduertimus, o-
 mnes hos quoq; Chriſtianos, tam paruos quam ma-
 gnos paratos ad nos imitandos, & ponendam vitam
 pro illo, qui ſua poſita redemit omnes. Id modo vere-
 bamur (quod alij quidam dictitabant) ne apud Deum
 indigni palma tam glorioſa haberemur. Omnes au-
 tem excelluit verus ille athleta Chriſti Iuſtus Vcon-
 donus: Aderant quoq; ibi alij generoſi equites, vt filij
 Genoſoin, qui eſt vnus è quatuor aulæ præfectis; &
 minimus filius, nomine Conſtantinus, hucufq; à no-
 bis non

bis non discessit. Alij præterea, & inter eos multino-
biles, continenter ad nos mittunt epistolas, & nun-
cios, promittentes se promptos ad succurrendū no-
bis, vt Parribus & Magistris suis, quando opus erit.
Magnum huius feruoris in istis neophytis partim at-
tribuimus sancto Sacramento Chrisimatis, quæ pau-
cis ante diebus à Reuerendissimo Episcopo sunt cõ-
signati. Non possum hic silentio prætermittere peti-
tionem Iacobi & Ioannis, qui opellam suam præstāt
nobis inseruendo sacris. Hi enim quia firmiter de-
creuerunt idem nobiscum vitæ discrimen adire, pe-
tuerūt à me in societate nostrā pri^o admitti: Quib. re-
spondi, si contingeret eos mecum occūbere sortē eo-
rū fore sælicissimā: si non, me cū R. V. de illorum de-
siderio acturū. Hæc est summa epistolæ P. Organtini.

In regno Giamaco, quod vnus diei interuallo ab-
est Meaco, est vrbs Nara, in his regionibus percele-
bris, ob sectas diabolicas, quæ in ea florent. Ad huius
vrbs Academiam mandato P. Viceprouincialis mis-
sus est è fratribus nostris Vincentius, vnus ex optimis
concionatoribus & interpretibus huius prouinciz,
vt pleniorē ibi haurirēt gentilitiorum errorum no-
titiā, ac deinde de omnibus concionatores nostros
accuratius informaret, atque ita facilius mendacij
magistrū omnes redarguerent. Dum verò in hoc stu-
dium incumbit, ecce affertur ad eum epistola, qua à
fratre nostro quodam certior fit, si cū ceteris Patribus
velit esse particeps martyrij, primo quoque tempore
aduolet. Hoc nuncio cognito Vincentius licet à natu-
ra pusilli & angusti animi, mox sese collegit, ac nulla
mora interposita omnia sua ita cõponit, vt prima luce
sequentis diei præsto esse posset. Hospes id vidēs, qui

magno eum amore complectebatur, omnibus modis nititur & persuadere, ne Meacum ante se conferat, quàm exitum cognorit tragœdiæ: temeritatis quippe magnæ esse se in fauces mortis immittere, quando facile declinari possunt.

Frater gratias hominij egit, pro singulari in se amoris affectu: eumq; docuit, mori pro lege Christiana, quam annuncicaret, non modo non sibi vllum afferre fastidium, sed voluptatem animi tantam, vt beatum se reputaret, si pro ea sanguinem profunderet possit: quoq; notior esset sua professio, hoc maiorem se meriturum ignominiam, si omnes alij de societate cum palma martyrij hac vita excederent, ipse vero solus in vita superesset & alicubi delitesceret. Atque ided, si Rex prædicatores Euangelicos morte afficeret, se merito debere esse primum. Deniq; hospes, videns eum tam constantem in suo proposito, equum cum aliquot socijs, qui comitarentur, illi attribuit. Discessit itaque summo mane, cum animo tam confirmato pro Christo vitam profundendi, vt quotquot in itinere milites occurrerent, eos sui capiendi causa existimaret emissos. Denique cum ad villam Meaco proximam pervenisset, post actas mille gratias, socios cum equo ad hospitem remisit: iter deinde suum persecutus sub vesperam duodecimi Decembris attigit Meacum, cumque recta per medios excubitores tendere vellet ad domum nostram, ab amicis impeditus est, & quasi vi deductus in ædes, in quibus degebat P. Organtinus.

Hoc eodem die nunciatum est Patribus Franciscanis, Regem in ipsos mortis dictasse sententiam: qui eo puncto temporis præclare demonstrarunt, quantos in sanctæ religionis schola progressus fecissent: neque

enim

enim solum non mœsto animo hunc funestum nuncium excepere, sed ingenti gaudio cum quibusdam alijs Christianis ad mortem se compararunt. Quod melius intelligetur ex parte vna litterarum, quas Pater F. Petrus Baptista, Franciscanorum Commissarius Meaco dedit ad P. F. Augustinum agentem Nangasachi,

Circundati sumus, inquit, intus & foris custodibus, & sententia mortis in Christianos nostros lata est: & idè nomina eorum amotata sunt. Primo die, quo custodes nobis attributi sunt, confessi sunt de peccatis: sic vt totam noctem frater Franciscus, & ego in audiendis confessionibus consumpserimus: nam ex primario quodam Christiano cognoueramus nos omnes postero die vita priuandos. Ante ortam lucem dixi sacrum Missæ, & communionem fratribus, alijsque quinquaginta Christianis portexi: arbitratus eam esse extremam: deinde omnes nos præparauimus, accepta in manus cruce, ad ponendam vitam pro Christo. Eo die ante prandium, multi Iaponij aduenère, & per totam domum discurrère, & post eos quidam Gibonosij Gubernatoris Meacësis substitutus, educens secum Leonem, Paulum, Thomam, Venturam & Gabrielem, nostros Prædicatores, eosque domi suæ detinuit. Ignoro, quis exitus rei sit futurus. Aiunt, quod vel trucidabit nos, vel remittet ad Philippinas. Sed nos, gratia diuina adiuuante, paratiores sumus ad vitam deserendam pro Christo, quam ad repedandum in Philippinas, etsi ego tanto bono dignus non sim. Frater noster F. Martinus eiusdem est animi & spiritus. Sit Deus benedictus.

C S 270

*QUOMODO REX DECLARAVIT
in sententia contra Patres lata, non com-
prehendi Patres Societatis.*

CAP. IIII

DVM nostri cum cæteris Christianis in singulas horas præstolantur ministros iustitiæ, ipsamque mortem: Dominus noster arcano suo consilio immisit in cor Gibonoscij efficax desiderium liberandi Societatis homines, eorumque discipulos: & ideò sponte, à nemine nostrorum, aliorumve impulsus, ad duodecesimum Decembris diem Regi locutus est in hanc sententiam.

Heri Excellentia V. mihi mandavit, vt de medio tollerem omnes Patres: nunc aueo cognoscere, quos nomine Patrum comprehendat, num illos quoque qui cum nauis Lusitanorum aduenire; & si placet, rationem quoque noxæ ab ijs commissæ publicandam præscribat. Respondit Rex: Nescis tu, ab illis hominibus, qui cum naue Tozzana appulere, Hispaniæ subiugatum esse Mexicum & Philippinas? Iam, vt eadem via et ratione Iaponiam in suam redigant ditionem, præmisere hos suos religiosos, ad explorandas has regiones, & deuinciendos sibi per prædicationem populos, deinde secuturi cum ingenti & valida classe, vt per ante subornatos sequaces Christianos aperto Marte omnia regna inuadant. Decem iam anni exacti sunt, quod legem illam prohibuerim; & illi de Societate meo edicto parent, vnde ergo hi noui homines prodeunt, & prædicare audent.

dent, quod nolo, & statim Japoniæ euertere & labefactare? nunquid hoc patiar? Respondit Gibonoscius, iustas esse suæ Excellentiæ rationes, ac verum esse; quod de Societatis Patribus dixisset: addens præterea ex industria, alia quædam, quæ facerent ad mitigandum regis animum in Societatem. Quoniam igitur Taicosama tunc aperte demonstrauit se nulla re offensum à Societate, mox subiunxit: Quia interpret noster (is est, ut diximus P. Ioannes Rodriguez) nouo hoc nuncio fuerit commorus, ex nostrâ parte celeri nauigio cures ei significari, ut cura omni solutus sit; & seni illi, qui Meaci degit, ut sit animo tranquillo & quieto. Ignouit quoque Patribus Nangasachanis, Episcopo, omnibusque ijs qui cum illo in eius conspectum venerant. Hoc responso accepto Gibonoscius ilico curauit aduocari Christianum quendam, nomine Iacobum, quem informatum de rebus à se apud Regem actis amandauit Meacum, cum mandato ut omnia exponeret P. Organtino, & suo substituto imperaret, ne amplius ad domum nostram vllæ haberentur excubiæ: Inde Iacobus Nangasachum abiisset, ad reddendum certiozem P. Ioannem Rodriguez, & reliquos, de rebus à Rege ordinatis: sed cum deprecaretur Nangasachanam profectiozem, subiunxit Gibonoscius, ut rem commendaret alicui alteri sibi æquali; cum enim negotium sit à Rege commendatum, nihil esse cunctandum. Iacobus, ut Meacum tenuit, Gibonoscij mandata Patribus exposuit: qui obstupefacti, mirari cœpere diuinam prouidentiam, qua nimirum perfectum sit, ut homo Ethnicus nostrorum patrociniũ coram Rege

sus

susceperit. Ac mox custodia omnis ab ædibus nostris submota est. Pater autem Organtinus Iacobum cum litteris ad Gibonoscium remisit, quibus pro humanitate tanta immensas gratias egit, qui ut gratas sibi fuisse indicaret nunciari iterum nobis mandauit, ut omni cura & metu vacui viueremus.

Cæterum, cum Societatis homines exploratam haberent inconstantem Taicosamæ naturam, in omnem euentum se omnes comparabant.

Possæt hic aliquis à me sciscitari causam, cur Rex comprehendere noluerit nos in hac sententia, cum tamen prædicemus Euangelium, & cum tot collegijs & residentijs, trecenta millia animarum in Christi fide & vera pietate foueamus & alamus. Huius questionis solutio, etsi colligi queat ex supradicto Colloquio Regis cum Gibonoscio instituto, tamen ut clarius intelligatur, addo principalem causam fuisse Dei prouidentiam, qui suos thesauros distribuit, iuxta profundum & impenetrabile suæ sapientiæ iudiciû, cognoscensque quid conueniat ad salutem suorum electorum, pro benignitate paternâ omnia dirigit ad maiorem suam gloriam. Vnde sua diuina maiestas sciens seminatorem Zizaniorum per occasiones supra allatas fideles perturbatione quadam affecisse, voluit omnipotenti manu sua hoc bonum inde elicere, ut bona voluntate, laboribusque Patrum Franciscanorum remuneratis, (nempe ut sex agentibus in Meacensi regno aditû daret ad palmam martyrij, atq; ita eorum & quorundam aliorum sanguine hæc noua Christi vinea irrigaretur: quinque verò reliquos permitteret regno pelli) ut, inquam, hoc consilio modicum discordiæ semen, quod poterat magnum adferre Ec-

re Ec-

re Ecclesię huic detrimentum, extingueretur. Magna quoq; Dei prouisio liquet in eo, quod sententia mortis in nos lata executioni mandata non sit: quia quantum coijcere licet ex promptitudine plerorumque omnium Christianorum pro fide occumbendi, deinde ex affectione eorundem ad Patres Societatis, si Rex idem tentasset cum nostris, magna rerum omnium conuersio ac tumultus inter Christianos extitisset. Si autem rem totam ad humanę rationis calculos exigere volumus, aio tribus rebus Taicosamam reuocatum fuisse à sententia in nos proferenda. Primum est, modus, quem nostri continenter tenuerunt, vt dictum est, ne illum irritarent, qui animum eius eousque mitigauit, vt Domini quidã in suis statibus Residentias constitui uoluerint, non secus, atq; si prorsus essemus cum Taicosama reconciliati. Alterum est, aduentus Episcopi ad visitandum illum, & responsum Proregis Indię Orientalis ab eo allatum; quo, quantum intelleximus, manus eius omnino sunt ligatę, sicut & ipse fassus est Gibonoscio, quando ei sententiam suam de supradiçto regis decreto exposuit. Tertium fuit commercium, quod habet cum Lusitanis, quo existimauit tanta commoda inferri Iaponię, vt hac de causa potestatem dederit nostris commorandi Nangasachi, & Ecclesiam ædificandi. Aduertebar autem facile hanc negotiationis Societatem abruptum iri, si nostros omnes eodem condemnationis telo confodisset.

Atque hæ sunt causę, quas Rex ipse ore suo commemorauit Gibonoscio, itaq; & ad Tarazauandonũ Nangasachanũ Governatorem misit informationẽ, quamuis & aliam ex mandatu Regis ad eundem miserint Præfecti aulę.

E

*QVOMODO REX DECLARAVIT
in sententia contra Patres lata, non com-
prehendi Patres Societatis.*

CAP. IIII

DVM nostri cum cæteris Christianis in singulas horas præstolantur ministros iustitiæ, ipsamque mortem: Dominus noster arcano tuo consilio immisit in cor Gibonoscij efficax desiderium liberandi Societatis homines, eorumque discipulos: & ideò sponte, à nemine nostrorum, aliorumue impulsus, ad duodecimum Decembris diem Regi locutus est in hanc sententiam.

Heri Excellentia V. mihi mandavit, vt de medio tollerem omnes Patres: nunc aucto cognoscere, quos nomine Patrum comprehendat, num illos quoque qui cum naui Lusitanorum aduenère; & si placet, rationem quoque noxæ ab ijs commissæ publicandam præscribat. Respondit Rex: Nescis tu, ab illis hominibus, qui cum naue Tozzana appulere, Hispaniæ subiugatum esse Mexicum & Philippinas? Iam, vt eadem via et ratione Iaponiam in suam redigant ditionem, præmisere hos suos religiosos, ad explorandas has regiones, & deuinciendos sibi per prædicationem populos, deinde secuturi cum ingenti & valida classe, vt per ante subornatos sequaces Christianos aperto Marte omnia regna inuadant. Decem iam anni exacti sunt, quod legem illam prohibuerim; & illi de Societate meo edicto parent, vnde ergo hi noui homines prodeunt, & prædicare audent.

dent, quod nolo, & statim Iaponiæ euertere & labefactare? nunquid hoc patiar? Respondit Gibonoscius, iustas esse suæ Excellentiæ rationes, ac verum esse; quod de Societatis Patribus dixisset: addens præterea ex industria, alia quædam, quæ facerent ad mitigandum regis animum in Societatem. Quoniam igitur Taicosama tunc aperte demonstra-uit se nulla re offensum à Societate, mox subiunxit: Quia interpres noster (is est, ut diximus P. Ioannes Rodriguez) nouo hoc nuncio fuerit commorus, ex nostrâ parte celeri nauigio cures ei significari, ut cura omni solutus sit; & seni illi, qui Meaci degit, ut sit animo tranquillo & quieto. Ignouit quoque Patribus Nangasachanis, Episcopo, omnibusque ijs qui cum illo in eius conspectum venerant. Hoc responso accepto Gibonoscius ilico curauit aduocari Christianum quendam, nomine Iacobum, quem informatum de rebus à se apud Regem actis amandauit Meacum, cum mandato ut omnia exponeret P. Organtino, & suo substituto imperaret, ne amplius ad domum nostram vllæ haberentur excubiæ: Inde Iacobus Nangasachum abiisset, ad reddendum certio-rem P. Ioannem Rodriguez, & reliquos, de rebus à Rege ordinatis: sed cum deprecaretur Nangasachanam profectionem, subiunxit Gibonoscius, ut rem commendaret alicui alteri sibi æquali, cum enim negotium sit à Rege commendatum, nihil esse cunctandum. Iacobus, ut Meacum tenuit, Gibonoscij mandata Patribus exposuit: qui obstupefacti, mirari cœpere diuinam prouidentiam, qua nimirum perfectum sit, ut homo Ethnicus nostrorum patrocini-um coram Rege
susc

sufceperit. Ac mox custodia omnis ab ædibus nostris submota est. Pater autem Organtinus Iacobum cum litteris ad Gibonoscium remisit, quibus pro humanitate tanta immensas gratias egit, qui ut gratas sibi fuisse indicaret nunciari iterum nobis mandauit, ut omni cura & metu vacui viueremus.

Cæterum, cum Societatis homines exploratam haberent inconstantem Taicosamæ naturam, in omnem euentum se omnes comparabant.

Possent hic aliquis à me sciscitari causam, cur Rex comprehendere noluerit nos in hac sententia, cum tamen prædicemus Euangelium, & cum tot collegijs & residentijs, trecenta millia animarum in Christi fide & vera pietate foueamus & alamus. Huius questionis solutio, etsi colligi queat ex suprascripto Colloquio Regis cum Gibonoscio instituto, tamen ut clarius intelligatur, addo principalem causam fuisse Dei providentiam, qui suos thesauros distribuit, iuxta profundum & impenetrabile suæ sapientiæ iudiciū, cognoscensque quid conueniat ad salutem suorum electorum, pro benignitate paternâ omnia dirigit ad maiorem suam gloriam. Vnde sua diuina maiestas sciens seminatorem Zizaniorum per occasiones supra allatas fideles perturbatione quadam affecisse, voluit omnipotenti manu sua hoc bonum inde elicere, ut bona voluntate, laboribusque Patrum Franciscanorum remuneratis, (nempe ut sex agentibus in Meacensi regno aditū daret ad palmam martyrij, atque ira eorum & quorundam aliorum sanguine hæc noua Christi vinea irrigaretur: quinque verò reliquos permitteret regno pelli) ut, inquam, hoc consilio modicum discordiæ semen, quod poterat magnum adferre Ec-

re Ec-

te Ecclesię huic detrimentum, extingueretur. Magna quoq; Dei prouisio liquet in eo, quod sententia mortis in nos lata executioni mandata non sit: quia quantum coijcere licet ex promptitudine plętorumque omnium Christianorum pro fide occumbendi, deinde ex affectione eorundem ad Patres Societatis, si Rex idem tentasset cum nostris, magna rerum omnium conuersio ac tumultus inter Christianos extitisset. Si autem rem totam ad humanę rationis calculos exigere volumus, aio tribus rebus Taicosamam reuocatum fuisse à sententia in nos proferenda. Primum est, modus, quem nostri continenter tenuerunt, vt dictum est, ne illum irritarent, qui animum eius eousque mitigauit, vt Domini quidã in suis statibus Residentias constitui uoluerint, non secus, atq; si prorsus essemus cum Taicosama reconciliati. Alterum est, aduentus Episcopi ad visitandum illum, & respõsum Proregis Indię Orientalis ab eo allatum; quo, quantum intelleximus, manus eius omnino sunt ligatę, sicut & ipse fassus est Gibonoscio, quando ei sententiam suam de supradicto regis decreto exposuit. Tertium fuit commercium, quod habet cum Lusitanis, quo existimauit tanta commoda inferri Iaponię, vt hac de causa potestatem dederit nostris commorandi Nangasachi, & Ecclesiam ædificandi. Aduertebat autem facile hanc negotiationis Societatem abruptum iri, si nostros omnes eodem condemnationis telo confodisset.

Atque hęc sunt causę, quas Rex ipse ore suo commemorauit Gibonoscio, itaq; & ad Tarazauandonũ Nangasachanũ Gubernatorem misit informationẽ, quamuis & aliam ex mandatu Regis ad eundem miserint Pręfecti aulę.

Ets

Et si negandum non est, plurimum opis in hanc rem contulisse industriam, qua P. Viceprouincialis vitur cum Dominis aulæ, ad conseruandam eorum in nos beneuolentiam: nam, vt apparuit in Cicugendone & Gibonoscio, Dominus Deus illis tanquam instrumentis subinde vitur ad defensionem nostri.

QVID ACCIDERIT NANGASACHI, eiusq; territorio, postquam Rex mentem suam declarauit.

C A P. V.

 VM Rex mentem suam in hoc negotio modo iam dicto aperuisset, misit ad Fazamburum gentilem & substitutum Tarazonondoni fratris mandatum, vt Patres Franciscanos intra paucos dies Meaco abducendos Nangolam, vbi ille sedem suam habebat, inde porro duceret Nangasachum in crucem agendos. Cum hoc mandato allatum est & decretum Præfectorum aulæ, in quo Fazamburo animus Regis exponebatur, mandabaturque ne vllum Patrem prædicandi Euangelij causa, sineret Nangasacho proficisci Meacum; multo autem minus permetteret intra fines suæ gubernationis eiusmodi prædicationem institui. Acceptis his litteris Fazamburus curauit vocari substitutum, P. Ioannem Rodrighez, & alios duos eiusdem regionis, omnibusque voluntatem Regiam patefecit; mandauit quoque duobus Nangasachanis, vt seuerè prohiberent, ne vllus Iaponius Ecclesiam adiret, nulli item cætus à Christianis, vel aliæ res externæ instituerentur, quæ ab Ethnicis notari possint. P. Ioanni de
inde

Inde etiam atque etiam inculcauit, ne nostri prædicandi gratia varia loca obirent, nec rumoribus causam darent: alioquin apud Regem tum nostros, tum omnes Christianos periculum capitis fortunarumq; omnium facile adituros. Deniq; commisit substituto, moneret tres Patres Franciscanos Nangasachi degentes, vt breuissimo quoq; tempore, Collegio Societatis etiam omisso, reciperent se in nauem Lusitanorum; sic enim expedire ipsis Patribus, Gubernatori & vrbi, etsi libentes volentes nollent parere, accerseret Capitaneum, si quis eos vellet recipere: Quod si verò aliquis fuga elaberetur, cum curaret inquirendum, consignandumq; Domino loci, in quo inueniretur. P. Ioannes Nangoia reuersus informauit P. Viceprovincialem, & cæteros de nostris; qui molestius, quam cogitari potest, hoc mandatum exceperunt. Fuit enim Viceprovincialis coactus instructione in omnes Iaponiæ angulos transmitters, quemadmodum cum fidelibus agere debeant, reuocareq; illis in mentem, hoc esse tempus, quo in omnes futuros casus armati esse debeant, eosq; applicarent magnū aliquem numerū sacrificiorū quotidianorū, ieiuniorū, & disciplinarū, ad impetrandū à Domino robur viriliter resistendi hostium conatibus.

Substitutus Faxaburi mandata de P. Franciscanis est executus: simulq; sub pona vitæ cauit ne vllus nauta eos reduceret in terrā. Præterea Viceprovincialis curauit agi cū Domino Arimēsi & Omurano vt viderēt, qua prouisione opus esset hoc tempore circa nostros in eorū ditione agentes. Respōderūt dicti Domini sibi videri, tēpori nō nihil seruiendū; expedire, vt pietas Christiana intra priuatos parietes nō nihil delitescat,
modo

modo ne omittantur, quæ necessaria sunt ad salutem Christianorum. Nec voluit Dominus Arimensis (in cuius statu extat seminarium) consentire in mutationem à P. Viceprouinciali designatam, nempe, vt domus illa centum eoq; amplius alumnorum transferretur Amacusam, locum longius remotum, & Nonitiatus, (qui triginta habens tyrones intra sex menses erat dissoluendus) Amacusa transferretur ad ipsius statum. Neque ab hoc proposito, in tam presenti periculo, potuit diuelli. Tantopere autem semper complexus est illud seminarium, vt abiens Coraium, patrio suo, qui gubernationem status susceperat, commendaret, vt si nouum aliquod edictum à Taicosama veniret, præ omnib; seminarij incolumitatē tueretur.

Augustinus agens in regno Coraiano simulatque rumor de hac persecutione ibi increbuit, certum hominem ad Viceprouincialem amandauit, qui ei operam omnem & studium suum offerret, & certiora ab eo cognosceret. Idem fecere Domini Nangasacho finitimi tam gentiles, quam Christiani, mittentes data opera quosdam qui P. Viceprouincialem solarentur, ei que omnia sua officia & auxilia offerrent.

QUEMADMODVM SECVNDO NOMINA Christianorum, qui cum Patribus Franciscanis agebant, descripta sint.

CAP. VI.

GIBONOSCIVS perspecta voluntate Regia, substitutum suum Meaco enocauit, ei que præcepit, vt in schedulam vnam referret

ret omnium Christianorum nomina, qui cum Patribus D. Francisci familiariter agerent. Is Meatum regressus, nomina eorum à Patribus exegit, & in scriptū relata sunt septuaginta capita supra centum, è quibus non erant, quos Gibonoscius volebat. Et quia substituto illi videbatur numerus magnus, rursū curauit exigi tantum nomina eorum qui cum ipsis Patribus agerent: vnde ad Gibonoscium non est allatus catalogus nisi capitū quadraginta septem. Qui numerus cum iterū ei videretur æquo maior, voluit ab ijs ipsis, quorum nomina conscripta erant, inquiri: verumne esset, ipsos Patribus Franciscanis esse familiares, & si negarent, deleri eorum nomen, si faterentur, manu sua nomen proprium exararent.

Minister quidam, cum nescio, quo casu, vtramque schedulam à substituto nactus esset, cœpit nomine Gibonoscij promiscuè à singulis petere, num essent Christiani: Christiani, existimantes se queri ad martyriū, intrepidè omnes responderunt, se esse, subscribendo more in Iaponia vsitato. Quæ non obscura fuit fidei eorum probatio: credebant enim, ne vtrum quidem ex ijs qui subscripsissent, necem euasurum. Denique substitutus schedis receptis, ex omnibus se legit tantum duodecim.

Nihil aliud in hoc negotio vsque ad trigesimum Decembris actum est. Cuius rei causa alia nulla fuit, quam quod Gibonoscius, alijque in aulâ confidebant se Regi persuasuros, vt Franciscani Patres nece exempti, tantum exilio multarentur. Verum Iacuinus medicus id minimè ferens, die iam nominata aditum quæsiuit ad Regem iam profectionem Ozacam parantem, eiq; persuasit rationibus multis non Phi-

D lippi-

lippinorum modo Patrum sed eorum quoque, qui illis familiariter adhaesissent, castigationem non esse longius prorogandam. Quare Rex iterum Gibonoscio commisit executionē latæ semel sententiæ. Qui suo substituto præscripsit, ut quinque Patres Franciscanos cum 12. discipulis domi suæ in vincula conijceret, quo alijs Ozaca venientibus edicto regio fieret satis. Abiere ministri ad cōprehendēdos iam dictos in domum Franciscanorū Patrum, & dum ordine singulos e duodecim annotatis euocant, abest forte vnus, nomine Mathias, qui agebat dictorum Patrum obso- natorem. Cū non appareret, cœperūt ministri vndiq; clamare: Vbi est Mathias? Prodeat Mathias. Proximō ostio Patrum habitabat quidam Christianus eodem nomine: qui audito nomine Mathiæ, ex tēplo se obtulit ministris, dicens: Ecce tibi Mathiā. Et si non sum, quem quæritis, sum nihilo minus Christianus, & horam Patrum amicus. Hoc satis est, responderunt ministri, nec enim opus est perdere oleum & operam in quærendo altero. Et sic eum sociū abduxere. De quo cum sancta quadam inuidia videtur dici posse: *Cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim.* atq; ille cum magna gratiarum actione tam foelicem fortunam & conditionem suscepit: Alter verò Mathias amplius quæsitus non est.

Ultimo Decemb. Rex, ut Ozacam peruenit, iussit Patrem Franciscanū eiusq; Socios, ibi retentos, ut diximus, amandari Meacum. Nondum Ozacæ submoti erant ab ædibus nostris excubitores: nam cū Gubernator à Rege acriter reprehensus esset, ob nimiam liberratem Christianis concessam, nō ausus fuerat sine eius licentia submouere, etiamsi declarasset, non esse
subi

sibi propositū quidq̄ moliri in nostros. Quā de causa Gubernator putavit Meacū quoq; mittendū fratrem Paulū Michi, cum Iacobo & Ioannē, qui erāt duo illi, quos supra diximus, fuisse in albū relatos. Non cōstat, an gubernator id fecerit, ne videretur à nobis pecunia corrupt⁹; an certe impulsu magni amici sui Fascigauz; qui volebat nostros eandem subire aleam.

Primo igitur die Ianuarij Anni 1597: omnes iam nominati se in viam dedere versus Meatum: quo cū peruenissent, P. Organtinus certos homines submisit ad Gibonoscium; si qua via nostri liberari possent: existimabat enim hanc curam se illis debere, quod per errorem Ozacensis gubernatoris, contra voluntatē Regis in vincula coniecti essent. Respondit Gibonoscius, dolet se de infelici hoc casu, sed nō videre medelam: nam inquit, si alloquar Regem, existimantē nullū de Societate fuisse Ozacē, forte ira inflā-matus iterum omnes iubebit agi in crucem. Quidam nihilominus Christiani, conscij contra voluntatē regiam tres illos nostros rapitū alijs ad necē, ministrā quendam Ozacensis gubernatoris conati sunt stupre sponte magna auri argentiq; largitione in suā sententiam trahere. Sed Dominus Deus, q̄ decreuerat hoc beneficiū p̄stare ijs, quos p̄ sua occulta sapientiā elegerat, non passus est, eorum diligentiam suam consequi effectum. Atq; ita dictus minister, contra similitum Officialium morē, qui conspectu donorū facile molliuntur, semper se declarauit inexorabilem, & silice duriorē. P. Organtinus, ubi id cognouit, dictos Christianos reprehendit, ne assuefierēt ad hanc rationem agendi; licet ex alia parte admiratus sit eorum studiū & pietatem. Paulus quoque, hæc omnia intelligens,

magnas Deo gratias egit, hunc conatum nostrorum exitum fuisse, eoq; ardentius cœpit se comparare ad martyrium. Et post dies aliquot iisdem Christianis scripsit; dolere se ob labores ab eis ad se liberandum impētos, idq; in hæc verba: Hiccine amor est, quo me complectimini? fieri ne potest, vos me hoc immenso Dei favore, de quo exultare, & collaudare infinitam Dei bonitatem debebatis, velle priuare?

*QVOMODO OMNIBVS AVREM
vnam præciderint & in carro per ludibrium
circumduxerint.*

CAP. VII.

ALTERA Ianuarij sub noctis crepusculum epistola à Gibonoscio allata est ad substitutum, qua mandabatur, vt postero die edictū Regis contra Franciscanos, eorumq; socios exequeretur; tribus verò illis de Societate non se implicaret, relinquēs eos in potestate ministri Gubernatoris Ozacensis, qui eos adduxerat. Paulus frater optans reliquum vitæ tempus impendere in verbo Dei prædicandø, quod iam multis annis fecerat, cœpit in carcere sermonem instituere cum custodibus & gentilibus incarceratis, de sanctæ fidei mysterijs, ac singulari quodam sensu de Domini nostri passione, & martyrij excellentia. In his autem sanctis sermōcationibus totam consumebat noctem, omnib. auditoribus stupore attonitis ob zelum & efficacitatem dicentis: ac duo ex ipsis conuersi, se baptismum suscepturos promiserunt. Deinde sequenti die mane omnes, numero

24. manibus post terga reuinctis pedites deducti sunt ad plateam quandam Meaci superioris, vbi omnibus abscissa est particula ex aure sinistra. Quod Gibonoscius forte fieri procurauit (etsi Rex mandasset vtramque aurem præcindi cum naso) quod nonnulla spe teneretur liberationis omnium. Cumque particula aurium, quæ erant nostris resectæ, à quodam Christiano, (cui nomen erat Victoris, & Ozacano Gubernatori erat à Secretis, ipsosque Ozaca digressos comitatus fuerat) cum à carnificibus in terram abijcerentur, sunt collectæ, & ad P. Organtinum allatæ: quibus conspectis, & in manus sumptis multas lacrymas, partim ex commiseratione, partim præ gaudio profudit, dicens: Ecce tibi primitias Societatis in Iapone: ecce laborum fructum, ecce flores nouæ huius Ecclesiæ, quos Domino humiliter offero: adiunxit & alia, quæ presentibus magnam vim lacrymarum excusserunt.

Auribus resectis, iussere omnes reos, secundum priscum Iaponiæ morem, ascendere carros, sic vt terni in singulis carris essent: nostri verò erant in postremo cincti militibus Gubernatoris Ozacensis. Spectantis populi numerus erat infinitus; non in vijs modo, sed etiam in fenestris & tectis. Præferebatur carris in oblonga pertica tabella quæ continebat reorum crimen & sententiam, hac verborum forma:

Quoniam hi homines ex Philippinis venere quasi Legati, & tamen remanserunt Meaci vt legem Christianam diuulgarent, quod ego superioribus annis illis seuerè prohibueram, mando, vt omnes vna cum Japonijs, qui Christiana Legi nomina dederunt, e medio tollantur: itaq; hi vigintiquatuor crucifigentur Nangasachi. Et quoniam

versum dictam legem in futurū tempus prohibeo : omnes hoc norint; & mando, ut fiat executio. Si quis autē edictū meo nō paruerit, cum uniuersa familia sua multabitur. Anno primo Cheicij, ad decimum undecima Luna.

Pater F. Petrus Baptista Commissarius, horū Christi militum fortissimus Dux, tum ad suos animandos, tum ad solandos Christianos, qui ad hoc spectaculum concurrerāt elata voce, nūc Hispanicē, nūc Iaponicē, quā tū poterat, adhibito quoq; corporis gestu, & motu concionabatur. Frater autē Martinus, & F. Franciscus magna cum modestia & humilitate, atq; si corā Dei tribunali cōsisterent, procedebant diuinæ misericordiæ se multa deuotione commendantes. Illud verò spectatorib. partim lachrymas elicit, partim magnā admirationē attulit, videre in hoc numero tres adolescentulos, (qui Patribus Franciscanis in sacrificio Missæ inservierant, ac maximus quidē erat quatuordecim circiter annorum, minimus vndecim) plenos gaudio, vultu angelico, manibus, vt diximus, à tergo colligatis, clara & hilari voce accinentes Dominicam orationem, & salutationem Angelicam, aliasq; orationes. Ac minimus quidem, nomine Ludouicus, cū ad eum adhuc in carcere agentem, gentilis quidam primarius venisset, spondissetq; se eum liberaturū, si vellet renunciare baptismo, audacter respōdit: Imò tu etiam debes fieri Christianus, siquidem aliud medium non est ad salutem consequendam. Dum verò hi Dei serui in hunc modum per Meacum circumducuntur, nonnulli Christiani accensū desiderio eandem cum illis ignominiam mortēque perferendi, rogabant milites, vt & ipsi conijci possent in carros, sed neuiquam assenserunt.

Tandem

Tandem ad carcerem, vnde exceſſerant, reducti ſunt: cumque è carris deſiliſſent, Paulus adiungens ſe Patribus Franciſcanis, eosque amplectens, magnas gratias egit, quod ſub eorum vmbra tantum benefici- um a diuina miſericordia conſecuti eſſent: qua ex re obſtupefacti milites & aurigæ, inter ſe dictitabant: Vnde hoc genus hominum talia agentium? Vbi ter- rarum poſſent inueniri, qui perinde ac iſti exultent in probris & contumelijs?

Poſtera luce ex mandato Regis hæc prænobilis cohors impoſita iumentis traducta eſt Ozacam, ibiq; per vias ignominioſe ad ſpectaculum propoſita: ſic proſus, vt gentiles ipſi commiſeratione moti tenere lachrymas non poſſent, ſed inter ſe adinurmurantes dicerent: O rem ab omni ratione alienam. O iniuſti- tiam magnam. Ozaca denique delati ſunt Sacai, vbi quoq; contumelioſe per urbem ſunt deuecti. Poſtea rumor percrebuit Meaci, P. Organtinum etiam cum Socijs à Rege ad cædem designatos: qui rumor, tan- tos motus inter Chriſtianos flagrantes deſiderio no- biſcum occumbendi, excitauit, vt Gibonofcius metu impendentis tumultus coactus fuerit certum homi- nem amandare, qui ſingulos Chriſtianos Meaci de- gentes ſuo nomine certiores redderet Regio edicto non comprehendî niſi Franciſcanos, eorumque fa- miliares, & nullos præterea alios. Quo nuncio Chri- ſtiani conqueſcuerunt.

DE FERVORE CHRISTIANORVM
hoc tempore in Ozacana vrbe degentium.

CAP. VIII.

D 4 ANTE

ANtequam agam de profectioe nostrorū
 incarcerationum versus Nangasachum, o-
 peræ precium mihi facturus videor, si in-
 dicem, quis fructus, Deo auctore, ex hac persecutio-
 ne fuerit consecutus. Percensebo tantum quosdam
 peculiare: nam generales facile colligi possunt ex
 supradictis. Prætermisso autem Paulo Sachendone
 cum alijs quibusdam Dominis, quorum ante men-
 tionem fecimus, venio ad Victorem gubernatoris O-
 zacani Secretarium. Hic homo bonus, vt cognouit
 paucos quosdam de nostris ad cædem descriptos, non
 solum ipse se adiungere voluit nostris, sed etiam labo-
 ravit, vt vxor cum filijs in eandē Societatem ascisce-
 rentur: & idcirco ex ædibus suis longius disiunctis,
 immigrauit in alias nostris vicinas: cumq; illi quidam
 dicerent, satis esse, si solus ipse se in discrimen vitæ
 conijciat, respōdit, nec coniugi nec liberis vllum ma-
 ius bonum contingere posse quam si huius vitæ vsu-
 ram pro Christo contemnant. Imò cum Pater qui-
 dam noster autor illi esse conaretur, vt superstes in vi-
 ta remaneret ppter alios tyrones, & teneriores, quos
 in fide Christiana confortare posset, sic animo turba-
 tus est, ac si magna iniuria ab eo affectus esset. Breui-
 ter, tantum Zelum & ardorē declarauit erga nostros
 hoc rerum statu, vt inde ab initio ad ædes nostras ve-
 nerit, & in ijs diu noctuq; continēter quasi manserit,
 donec Meacum abijt, comes fratris nostri Pauli Mi-
 chi, vbi illi præsto fuit in carcere, & extra illum.

De Andrea Ongasauara iam dictum est, quanta
 promptitudine confessus fuerit se nostri hospitij esse
 Dominum, conijciens se, suamque familiam in cer-
 tum vitæ fortunarumq; discrimen, si ministri iustitiæ
 duos

duos Patres in domo eius deprehendissent. Cum nū-
 cius adferretur vna cum nostris, quosdam Iaponios
 mortem appetituros, admodum exultauit, arbitratus
 horam adesse, qua suo desiderio faceret satis. Orta
 que inter ipsum & Victorem iam nominatum con-
 tentione sancta, vter eorum inter paucos illos esse
 deberet, probauit rationibus quibusdam, sibi iure
 fœlicem hanc sortem deberi. Nec minus iucundum
 fuit, quod illi accidit cū suo Patre: vnde colligi facile
 potest familiæ illius mira pietas & religio. Habitabat
 hic Dei seruus cum dicto Patre fere octogenario, ho-
 mine naturæ candidæ, & multis donis prædito, qui,
 vti recenter diuinis aquis ablatus, nondum habebat
 magnam Christianarum legum cognitionem. Quã-
 obrem Andreas constituit illi dextrè patefacere ru-
 mores qui per Ozacam ferebantur, vt ipse quoq; in
 omnem euentum paratus esset; atq; in hæc verba eū
 est allocutus: Pater mi, tu nescis adhuc, quid sit Mar-
 tyrium. Ego autem tibi exponam. Inter omnia dona
 & beneficia spiritalia, quæ Dominus noster impertit
 suis cultoribus, palmam obtinet, nomen martyrij;
 hoc est, si quis nullis probris, nullisque cruciatibus,
 sed nec morte ipsa, à Christianæ doctrinæ professio-
 ne deduci queat. Qui ergo ad hunc tam sublimem a-
 spirant gradum, merito comparare se debent, vt amo-
 re IESV Christi incensi, magna patientiæ significa-
 tione comparati sint ad tolerandos omnes insultus,
 damnum omne, omnemque iacturam. Ad hæc verba
 senex expallescens: O puerilis homo, inquit, tuné ista
 mihi audes occinere? an ergò patiar me tam leuiter
 mactari ab hominibus sceleratis? nunquid cum vi-
 dero violentam inferri manum Patri spiritali, ma-

ANtequam agam de profectioe nostrorū
 incarceratorum versus Nangasachum, o-
 peræ precium mihi facturus videor, si in-
 dicem, quis fructus, Deo auctore, ex hac persecutio-
 ne fuerit consecutus. Percensebo tantum quosdam
 peculiare: nam generales facile colligi possunt ex
 supradictis. Prætermisso autem Paulo Sachendone
 cum alijs quibusdam Dominis, quorum ante men-
 tionem fecimus, venio ad Victorem gubernatoris O-
 zacani Secretarium. Hic homo bonus, vt cognouit
 paucos quosdam de nostris ad cædem descriptos, non
 solum ipse se adiungere voluit nostris, sed etiam labo-
 ravit, vt vxor cum filijs in eandē Societatem ascisce-
 rentur: & idcirco ex ædibus suis longius disiunctis,
 immigravit in alias nostris vicinas: cumq; illi quidam
 dicerent, satis esse, si solus ipse se in discrimen vitæ
 conijciat, respōdit, nec coniugi nec liberis vllum ma-
 ius bonum contingere posse quam si huius vitæ vsu-
 ram pro Christo contemnant. Imò cum Pater qui-
 dam noster autor illi esse conaretur, vt superstes in vi-
 ta remaneret ppter alios tyrones, & teneriores, quos
 in fide Christiana confortare posset, sic animo turba-
 tus est, ac si magna iniuria ab eo affectus esset. Breui-
 ter, tantum Zelum & ardorē declaravit erga nostros
 hoc rerum statu, vt inde ab initio ad ædes nostras ve-
 nerit, & in ijs diu noctuq; continēter quasi manserit,
 donec Meacum abijt, comēs fratris nostri Pauli Mi-
 chi, vbi illi præsto fuit in carcere, & extra illum.

De Andrea Ongasauara iam dictum est, quanta
 promptitudine confessus fuerit se nostri hospitij esse
 Dominum, conijcens se, suamque familiam in cer-
 tum vitæ fortunarumq; discrimen, si ministri iustitiæ
 duos

duos Patres in domo eius deprehendissent. Cum nū-
 cius adferretur vna cum nostris, quosdam Iaponios
 mortem appetituros, admodum exultauit, arbitratus
 horam adesse, qua suo desiderio faceret satis. Orta
 que inter ipsum & Victorem iam nominatum con-
 tentione sancta, vter eorum inter paucos illos esse
 deberet, probauit rationibus quibusdam, sibi iure
 fœlicem hanc sortem deberi. Nec minus iucundum
 fuit, quod illi accidit cū suo Patre: vnde colligi facile
 potest familiæ illius mira pietas & religio. Habebat
 hic Dei seruus cum dicto Patre fere octogenario, ho-
 mine naturæ candidæ, & multis donis prædito, qui,
 vti recenter diuinis aquis ablatus, nondum habebat
 magnam Christianarum legum cognitionem. Quã-
 obrem Andreas constituit illi dextrè patefacere ru-
 mores qui per Ozacam ferebantur, vt ipse quoq; in
 omnem euentum paratus esset; atq; in hæc verba eū
 est allocutus: Pater mi, tu nescis adhuc, quid sit Mar-
 tyrium. Ego autem tibi exponam. Inter omnia dona
 & beneficia spiritalia, quæ Dominus noster impertit
 suis cultoribus, palmam obtinet, nomen martyrij;
 hoc est, si quis nullis probris, nullisque cruciatibus,
 sed nec morte ipsa, à Christianæ doctrinæ professio-
 ne deduci queat. Qui ergo ad hunc tam sublimem a-
 spirant gradum, merito comparare se debent, vt amo-
 re IESV Christi incensi, magna patientiæ significa-
 tione comparati sint ad tolerandos omnes insultus,
 damnum omne, omnemque iacturam. Ad hæc verba
 senex expallescens: O puerilis homo, inquit, tuné ista
 mihi audes occinere? an ergò patiar me tam leuiter
 mactari ab hominibus sceleratis? nunquid cum vi-
 dero violentam inferri manum Patri spiritali, ma-

nus cingulo implicitas tenebo? nonne hæc foret in-
 signis vacordia? Ferebat bonus senex ex usu patriæ
 semper pugionem, sed hoc sermone adiunxit & gla-
 dium, atq; ita instructus & ira inflammatus cœpit lur-
 sum deorsumq; ambulare, & in hæc verba erumpere:
 Veniant, veniant peruersi illi homines, & contruci-
 dent Patres, ego tuebor eos his armis, donec & en-
 sem & brachium mihi confringant; & tunc si vitam
 mihi ademerint, martyr post generosam pugnam esse
 meruero. Deinde, cum paululum consedisset, iterum
 erigens se in pedes, nunc ensem stringebat, nunc bra-
 chia nudabat, nunc in vtrumq; latus se agitabat alio-
 que gestus hominum ad conflictum se parantium e-
 debat. Andreas animaduertens bonum senem parū
 esse suæ doctrinæ capacem, alias consilij sui rationes
 iniuit, nempe, vt in alias ædes eum transferret, ne cō-
 tingeret aliquid ab eo fieri Christianæ paciētiae non
 satis consentaneum: ac deniq; cum debita reuerentia
 ei dixit: Non ignoras, mi Pater, familiam nostram in
 Iaponia esse notissimam propter officium quod gerit
 in institutione morum rituumq; aulicorum. Atque
 ideo, quia ego certò decreui vitam pro Christo pro-
 fundere, rogo te, vt cum minimo meo filiolo recipere
 te velis in locum magis securum, vt neque disciplina
 nostra, neq; pgenies forte extinguatur. At senex gra-
 uius hac oratione offensus, institit: O hominē omnis
 iudicij expertem, itane: tunc hæc mihi obtrudere au-
 des consilia? nunquid iuueni prius moriendum, quā
 decrepito? Qua fronte coram hominibus id tolera-
 bo? quomodo vitā traducere potero cū tantā igno-
 minia? Tu, per me licet, seruandæ familiæ ergo abdas
 te in angulum: ego nō nisi post contritum hostiū ca-
 put,

pat, martyr esse decreui. Hoc responsum magno more affectu affectu Andream, sed Deus tandem eum consolatus est: nam senex, animaduertens quanto studio nurus pro se & locu sua consueret vestes quasdam, quarum vsus decentior esset, si quando agerentur in crucem: quamq; alij in familia ardentem se occuparet in reparandis Rosarijs & reliquiarum sacrarum thecis: sæpius quoque inaudiret voces illas iterari, Benedictus sit Dominus, qui ad hoc temporis punctum nos deduxit: tandem petijt, quid sibi vellet hic apparatus: & cum omnes responderent, se hæc ornamenta parare pro sancto martyrio, subiunxit senex: & mihi constitutum est vobiscum occumbere; abiectoq; ense, arripuit Rosarium, pieq; recitauit. Hæc fuit actionis istius catastrophe.

Omitto iam breuitatis causa multos alios genere nobiles, qui ore & muncijs sanctum animi sui propositum moriendi pro Christo, si quando in nos vel fideles omnes persecutio excitaretur, nobis aperuerunt: id tantum dico, eo vsq; ardore illum tum in viris, tum in fœminis progressum, vt Societatis homines coacti fuerint obtestari illos, vt rem silentio premerent, donec opus esset, & rogarentur: si enim secus fiat, verendū ne re cognita Rex maiore ira efferuescat, si videat tam multos genere nobiles Christianæ se aggregasse Ecclesiæ. Itaq; non prius, quam à ministris Taicosamæ quæsiiti essent, profiterentur liberè se esse Christianos, & ad seruiendum suæ Excellentie faciles & promptos in ijs omnibus, quæ cum fide Christi & vero Dei cultu non pugnarent.

QVI

*QVID HOC TEMPORE ACTVM
sit Meaci à singularibus quibusdam
Dominis.*

CAP. X.

POrgantinus simul atque Ozaca peruenit Meacum, misit fratrem quendam ad Iustum, qui cum commonefaceret de edicto Regis. Quo ex nuncio tantam cœpit voluptatem Iustus, ut præ gaudio vix se caperet, dum videret tandem oblatam occasionem vna cum Patribus moriendi. Itaque confestim eques Fuscimum abiit, ut Cicugendonum, à quo habuerat sustentationem, conueniret. Quo, ut peruenit, in cubiculum secretum cum Domino illo digressus, mentem suam patefecit, eiq; obtulit duo vasa, continentia liquorem dictum Cia, in Iaponia nobilissimum (æstimabantur autem vasa illa quatuor vel quinque scutorum millibus) ut pro suo arbitrio post mortem suam, de ijs ageret quod libuisset. Hoc sermone attonitus Cicugendonus, tandem dixit: Miror equidem tuam constantiam; sed scias me præsentem fuisse, quando rex ira inflammatus fuit in Patres: omnis autem eius indignatio ferebatur tantum in illos Philippinos, eorumq; fautores: ex quibus si es, agrè poteris liberari, sed non sub nomine hominis Christiani. Forte, inquit Iustus, Dominatio vestra ita loquitur consolandi mei causa. Ne dubita, respondit Cicugendonus: nam suo ore Rex disertè dixit se non velle procedere contra Patres Societatis. Ad hoc responsum conquieuit Iustus, rebusq; confectis ab eodem

dem Domino deductus est in primam aulam palatii, vbi in multorum presentia idem repetiuit, & circumstantibus plurimum Iusti virtutem, prudentiam & fortitudinem collaudauit.

Scriptum fuit anno proximo superiori, inter aulae Principes, duos filios Praefecti Genosoin Regi carissimi sacramento baptismi initiatos fuisse: qui diuina opitulante gratia ita corroborati sunt in fide, vt à Christianis pro columnis Christianae religionis habeantur. Eorum maximus, nomine Paulus Sacerdos vigesimum aetatis annum agens voluntate Taisosamae adiit statum Patris, ac praeterea à Rege obtinuit praecipuum propugnaculum regni Tamba cum amplis redditibus. Cum ergo hic Paulus in dicto propugnaculo agens, intellexisset à Rege Patres omnes in carcerem compactos, (fama siquidem crescit eundo) Episcopum quoque ex itinere reuocatum; famulos duos, cognoscendae veritatis causa, amandauit, alterum Ozacam: alterum verò Meacum, quod quinquè leucis aberat, cui comisit, vt ibi haereret, & quotidie se de omnibus rebus accurate certiores redderet. Postea autem animo reuoluens, quem admodum remoto omni obstaculo ad coronam martyrii aspirare posset, consultum fore putauit sibi cum oculo famulis à fide & animi robore magis probatis ad eundem Patrem Fuscimi de gentem, dicendūq; illi, se cogitare Ozacam visendi loceri sui ergo, qui erat Dominus vniuersi regni: atq; inibi, si de veritate fanae constaret, domum aliquam incolere, & totius trage diae exitum expectare. Deinde verò longius cogitando progressus, ac subuereri incipiens, se voto suo minime potiturum, si cum ordinario corporis cultu se martyrio offerat,

offerat, licet enim se profiteatur nostrorum discipulum, nullum tamē ministrorū usurarum inijcere in se manus; itaq; constituit se radere, & habitum assumere clerici, confusus famulos, quod omnes Christo nomē dedissent, exemplum suum secuturos. Quoniam verò vnus eorum reciter, hoc est, à viginti tātum diebus saluari aqua perfusus erat, de cuius constantia nō nihil dubitari poterat, Paulus clanculum illi dixit, quandoquidem nōdum satis ei exploratum esse posset, quid sit pro Christo mori, se potestatem illi facere domum reuertendi. Respondit famulus: Quid ais Domine? fateor, non multos abiisse dies, quod ab Episcopo sum factus Christianus, sed per gratiam Dei satis intelligo, quanti facienda sit animæ salus. Quare si via martyrij omnium ad cœlum breuissima est: non plus hanc vitam, quam paxillum cineris fecero. Sacerdotes vehementer hoc responso gaudis, famulo illi donauit centum & triginta aureos scutatos ad inopis familię subsidium. Hinc in cubiculum secretum digressus, & ante sacram imaginem prostratus toto corde se Domino commendauit, diuinam Maiestatem interpellans, vt inter imictos eius athletas annumerari posset.

Hoc ipso tempore litteras scripsit ad parentes suos & nutricem, quarum summa erat: Quandoquidem Patres Societatis occidendi essent pro Christi Evangelio, se quoque vti Christianum, constituisse eandem subire fortunam. Et ne quis existimaret, ipsum temerè & leuiter morti se obiecisse, has litteras dare voluisse, etiam atque etiam obtestans eos, vt loco exequiarum, quas fortè pro se instituturi essent, ipsi quoque ad CHRISTI cœtum se adiungerent, & tunc

tunc ipsos verè huius facti sui causam intellecturos.

Ad hæc, vt confessionis quoque beneficio melius ad hoc certamen pararetur, occultè se contulit Meacum: vbi fratri nostro à P. Organtino ad eum inuisendi causa misso, cum sermo de hoc argumento incidisset, dixit: In hanc vsq; horam nomine potius fui Christianus, quam re ipsa: sed spero me diuina adiuuante gratia in posterum serio emendaturum vitam meam, & quemadmodum conuenit, rationes meas instituturum: quod si non fecero, togo vos, vt seuerè in me animaduertatis. Meaco recedens voluit vnum è Societate (cum nondum constaret, an liberum nostrum foret in illa vrbe remanere) secū abducere, vt frequentatione sacramenti penitentiae, rectius in inchoata illa pie & Christianè viuendi consuetudine perseuerare posset.

Interea Ozaca reuersus est famulus, eo missus, ex quo cum Paulus veritatem totius negotij didicisset, non minore mœrore, quam prius læticia, affectus est, vti ipse litteris ad Viceprouincialem aliosq; nostros datis significauit. Atque hæc satis sint de Sacandono. Veniamus nunc ad fratrem eius Constantinū, & vtriusq; consanguineum Michaelē.

Quo die Ozaca Meacum ad nostros puncius delatus est, regio edicto omnes nostros addictos neci, Constantinus & Michael iam nominati, tendentes ad propugnaculum Tambanum, in nostrum simul hospitium diuerterant; reque intellecta gratulabundi dixerē: O quam opportunè huc aduenimus. Operam certè hac vice omnem dabimus, vt, quantumuis tanto bono indigni, in numerum martyrum accep-

accenseamur. Itaq; deposito consilio pergendi Tam-
bam, vbi erat Sacandorius, vel Fuscimum, vbi erat Ge-
nofoin, contulerunt se Meaci in abiectam quandam
domunculam ædibus nostris vicinam, præstolantes
occasionem proposito suo satisfaciendi. Cum verò in
ea cum aliquot alijs nobilibus delirescerent, misit P.
Organtinus vnum e nostris ad illos in pio suo institu-
to confirmandos. Cuius exhortatione sic accensi
sunt, vt coniectis in cælum oculis immensas Deo gra-
tias agerent, quod palmæ tam nobilis consequendæ
occafio se obtulisset.

Paulo post, vt solet fieri in eiusmodi rerum statu,
alius rumor peruagari cœpit, nondum in Christianos
sententiam latam: timeri autem ne ab æmulis nomē
Genofoin hac occasione ad Regem deferatur, quod
duos haberet filios Christiana sacra cōplexos. Quòd
audiens Constantinus, decreuit palam Patri suo, cui
nondum certò id innotuerat, patefacere se Christia-
num esse, simulq; indicare sibi certum esse vna cum
suo magistro P. Organtino occumbere morti pro
Christo. Quare mane Fuscimum iter instituens, eo
peruenit, cum Genofoin domo sua egressus tenderet
ad palarium: vbi Patri soli separatim breuiter rem to-
tam aperuit. Ille autem, quia summo iuuenem amore
complectebatur, totus ad hunc sermonem constitit
attonitus; & in domum retracto dixit: Mihi certò nò
constitit te Christianum esse. De P. Organtino potes
nunc esse securus; ille enim non est in catalogo eorū
qui designati sunt ad eadem. Id verò tibi confirmo, si
à prædicatione & baptismo suo non abstinet, haud
longè à periculo abesse. Imò, vbi Rex mādarit omnes
Christianos occidi, cogitare debet, me tibi non par-
citurum,

fatis enim multis, tum veteribus tum recentibus abundamus exemplis Parentum, qui edicto regio in proprios filios desæuierunt. Ad quæ Constantinus: Hoc ipsum, inquit, est quod ego desidero. Quod enim tibi patefeci me esse Christianum, non eo feci, quo me neci eximeres, sed ut à te omnia damna futura auerterem. Hoc responso audito Genesio, subiecit, non nihil expectaret, se postea longiorem ea de re sermonem habiturum. Ingressus ergo palatium, sedulo ex reliquis tribus aulae præfectis expiscari conatus est, in quo rei totius cardo tunc verteretur: cumq; nihil certo cognoscere posset, domum redijt, & coniugi suæ adhuc harum rerum ignaræ, separatim Constantini mentem detexit, & addidit; si rex mactari omnes Christianos mandarit, se sua manu iugulaturum filium: itaque ipsa quoque omni muliebri trepidatione deposita animum virilem demonstraret. Vix verba hæc Genesio protulerat cum ab amore paterno victus cœpit amarissimè lacrymari & conqueri de filio, appellans eum inhumanum & crudelem.

Interim Michael, qui Meaci manserat, tædio affectus moræ longioris Constantini sui consanguinei, ipse quoq; contendit Fuscinum ad ædes Genesio: ubi statim ab auia retractus est in secretum cubiculum, quæ ipsi conqueri cœpit de filio, quod sacris baptismi aquis se ablui permisisset: mariti quoque iras & minas commemorauit, & deniq; exposuit quanto in mærore & dolore ob hanc rem ex materno affectu iaceret. Quæ vita mea erit, inquebat illa, si carissimis meis destituar filijs: tantopere ab ingenuis moribus, omniq; ciuilitate laudatis. Et si mea voluptas, meumque solatium eousque ab illis pendet, ut noctu diuq;

E mihi

mihi, velut venustissimi quidam flores ob oculos obuerfentur, quid misella agam sine illis? quis doloris aculeus tranfuerberabit pectus meum, cum audiero paternis manibus amantissimofum liberorum profundi cruorem? Heu me, quomodo hic spiritus vitæ incolumitatemq; tueri poterit in corpore? Inter hæc verba multum lacrymarum profundens imbrem, viribusq; defecta corruit in Michaelem, cui ex hoc spectaculo tam miserabili non potuerunt non oboriri lachrymæ. Sed tamen mox se colligens dixit auia: Sis æquo animo Domina, sententia regia non attinget tuum filium. Tum illa. Idem mihi meus maritus affirmavit, & ideo spe adhuc aliqua sustentor. Quibus verbis, ut Michael vidit eam aliquantum erectam, subiunxit Eriâsi inter viuos esse desineret Constantinus; nõ esset tamẽ, mi Domina, iusta tibi causa tãto pere dolendi, quæ eum id fieret nõ ob crimẽ ullũ admissum, sed tantũ ob amorẽ Dei creatoris, deberet tibi cõciliare magnã voluptatẽ. Nimis certẽ verum est, respõdit illa, & res citra cõtrouersiam omni laude digna, hũc adolescentẽ in ætate tam florida tanti facerẽ vitam futuram, ut aspernetur præsentem: vbi ego iam cano capite ne rudimenta quidem salutis æternæ percepi. Verum, dic mihi, obsecro, cur ille peregrinã potius doctrinã & legiã Rege veritatẽ adhærescere voluit, quam tot patrijs religionibus, in Iaponia receptis? Quia, inquit, illa affert salutem, hæc præcipitant in ignes æternos. Denique, ait auia: Æquo ero animo, modo ille in vita superstes sit: & roga eum, quæso, ut cũ suo fratre cõtineat se Tambæ, donec hæc procella conquiescat. Ego interea apud Genosoin continenter adlaborabo, ut P. Organtinus Constantini magister immunis sit ab omni periculo.

His

His ita transactis, vterq; , Cōstantinus & Michaël Meacum redierunt, vbi cōfessione P. Organtino facta sanctissimum Eucharistię sacramentū susceperūt: & cum aliquot dies ibi cōmorati essent, animaduertētq; non eum esse negotij exitū, quē putabant, Tābam profecti sunt: vnde ambo ad Viceprouincialem scripserunt se non parū dolere de hoc infœlici rei exitu, eumq; rogant, vt in precibus suis se apud Deum commendatos habere velit: vt suę diuinę Maiestati placeat alia opportunitate ipsos in album suorū gloriosorum militum adscribere.

Alij duo nobiles, qui eodem diuersorio cum supra nominatis vsi fuerant & quātridui iter confecerant ad accipiendum factum Chrisma, dum itidē vident se suo desiderio vitā ponendi pro Christo fraudatos, ad suos reuertēre, relicta apud Meacenses cautione, vt si noua aliqua tempestas in Patres exfusciteur, ilico certiores reddantur, vt eiusdem fœlicitatis participes esse possint. Ac alter quidem horum, vt patriam attigit, mandauit domi suę pro nostrorum afflictionibus orationem quadraginta horarum institui: cumque confluxissent omnes eius loci fideles admodum multi, præclare & studium suum in Societatem, & zelum boni communis declarant.

In hac trepidatione fortitudinē quoq; suā demonstrauit Ioannes, 16. annorum adolescēs, Constantini cognatus: sicut & in Christianarum legum obseruatione, nulla re ei cedit. Is cognito Patrum nostrorum periculo, extemplo ad ædes nostras venit, vt in illustri hoc certamine se reliquis socium adiungeret.

Eodē tēpore Meaci agebat quidā bonus Christianus, habens filiū 16. annorū, nomine Thomā, tridui inter-

uallo inde disiunctum. Huic pater scripsit, se constituisse vitam ponere pro Christi lege: & idcirco se testamento, erat enim satis copiosus, ipsi relinquere certam pecuniarum summam, & alia quædam. Placuit iuveni sanctum propositum Patris, magnaque cum voluptate affecit: sed id non congruebat illi, hæredem conscribi in terra, posthabito cælo: quocirca respondit, si gentiles secundum morem Iaponiæ ingens dedecus reputant, filiū, si ita occasio postulet, nō occumbere cū Patre; quo, inquam, prætextu deserere te potero in obitu, ex quo vtriq; pateat aditus ad hæreditatem cælestem?

Potest quoq; iam cōmemoratis adiungi Cangiurodonus, qui licet nō multo tempore Christi doctrinam professus fuisset, tamen admirando quodam ardore, declarauit se prōptissimum ad moriendum pro illa. Deinde eius coniunx & alij domestici ab Episcopo baptizati, qui se cōpararunt ad mortē etiam in cruce subeundam. Præterea quidam eques, qui similiter cum vxore & filiolis statuerat venire Meacum ad moriendum vna cū nostris, vel certè ad comitandum eos, si exilio mulctarentur. Tum Gratia Tangi Domina, quæ cum suo gynecæo parabat vestes necessarias ad mortem crucis, & tam virili animo illā præstolabatur, quod quacunq; hora certo ei innotuisset de Patrum Societatis interitu, etiam intempesta nocte nudis pedibus vna cū socijs fœminis statuerit curriculo contendere ad supplicium. Sed his prætermisiss vnū tantum litterarum Patris F. Francisci Blanci caput adijciam, qui custodib. ad hospitium suū iam collocatis in hæc verba Meaco ad quendam amicum scripsit.

Quotidie expectamus mortem amore Domini N.
sub-

subeundam, eaq; ex re ingentem capimus consolationem, maxime cum videamus Christianis tantum inesse animi, ut etiam carnicum moram moleste ferant. Id verò longe maiorem nobis affert stuporem, quod & Fuscino, & ex montibus longè remotis accurrant, & dicant: Si Christiani, quia Christiani sunt, mortem oppetant propter Christum, se quoq; in illa Societate adscribi debere, quandoquidem & ipsi Christiani sint. Nobis autem fas non est, cum illis sermonem vllum habere. Pudet me mei, dum video homines in fide tam nouitios non expauescere mortè. Huc vsque ille.

Fateor, cuiusmodi desiderium moriendi non fuisse in omnibus: nec enim defuerunt quidam languidiores: nonnulli etiam in latebras se abdunt, sed tamen nullus deprehensus est, qui in hac tempestate, vel minimum signum apostasię dederit: nisi quod tres externa tantum fuga periculi impendentis declararint imbecillitatem suam, sed exultatione dignam, cum fuerint recentes plantulæ in media gentilitatis hyeme plantatæ. Sed redeamus ad captiuos.

QVA RATIONE INCARCERATI

Sacaio missi sint Nangasacum, & de molestijs in itinere toleratis.

Postquam hi serui Dei cum ignominia supra cõmemorata deducti in equis gregarijs fuisse per vias Ozacanæ & Sacaianæ ciuitatis, mādauit Taicosama eos terrestri itinere perducì Nāgasacum cum publicis litteris, vt de loco in locum attribuerentur illis satellites, aliaq; necessaria ad iter

Nangoiam vsq; , vbi Fazamburus eos in suâ curâ recipere debebat, & pducere Nangafacû. Vt autê Taicolama terrestre iter præferret marino; q; erat breuius non alia causâ fuit, quam vt maior terror inijceretur Regnorum populis, per quæ erat transeundum, abest enim Meaco Nangafachum sexcentis passuum millibus terræ continentis, vt ne quis in posterum vel aspiraret ad lauacrum sacri baptismi, aut Patres reciperet.

Sacaio itaq; excessere ad 9. Ianuarij anni 97. cõtinenter stipati hominib; armatis. Præibat vnus tabellâ sententiæ, vti supra dictû est, in longa hasta præferês, q; silentio noxâ imputatam innexijs præmulgabat. Molestiæ & ærumnæ huius profectiois eiusmodi fuere, quales pauperib; & male vestitis, ac dånatis viatoribus summa hyeme afferre solent ingentia frigora, niues, glacies. Negandû non est gentiles, quib; ordine commendabantur, omni humanitate eos tractasse, alios cõmiseratione motos ob eorû innocentiam, alios reformidâtes, ne si vel morte, vel alio casu aliquis eorû ereptus fuisset, ipsorû incuria accidisse putaretur. Itaq; equos eis procurabant, vel sedes in Iaponia vsitatas, quæ duorû hominû humeris deportâtur, si eis opus erat. Nâ crebro, etiâ ad augendû meritum suû pedib; iter cõficiabant, vti apparebat ex eorû inflatione & vulnerib;.

In hunc finê P. Organtinus, Christianum quendâ, nomine Petrum, insigni virtute p̄ditum Meaco dimisit, qui tribus fratrib; nostris, eorumq; socijs necessaria, dum opus esset, è sua crumena subministraret. Fuit & alius faber lignarius, dictus Franciscus qui eadê de causâ se adiunxerat comitê Patribus Franciscanis. Hi duo ergo, quia magna libertatê agere cõperant cum captiuis, eisq; inseruire; paucis post dieb; pro Christianis &

nis & ipsi à satellitibus capti sunt, & commissi ijs qui ipsis succedebant, vt omnes perducerent Nangoiam.

Quam ob causam, non solum nullum ceperunt dolore (Meaco enim digressi erant cum desiderio tā felicem obtinendi exitum) sed etiam magna voluptate affecti sunt, diuinoq; numini pro tanto munere gratias egerunt: quare & reliquum iter eximio cum gaudio profecuti sunt ardentibusq; ad Deum precibus, alijsq; pijs exercitijs animum corroborarunt. Vnde & singulari cœpere tenere desiderio sanctissimo Christi corpore ante obitum cōmunicandi. Qua de re Pater F. Petrus Cōmissarius ad P. Rectorem Collegij nostri Nangasachani, & Paulus frater noster ad P. Viceprovincialem scripsit his verbis: Nullum aliud in hac vita desiderium habemus, quā aliquo die confitēdi & cōmunicandi, ante quam perueniamus Nangasachum: nec enim scimus, an postea oblatura se sit vlla occasio: Patribus .n. his Franciscanis, nondum huius idiomatis satis gnaris, non possumus integram conscientie rationem exponere. Magno autem solatio nostro id munus obire posset P. Franciscus Pasius.

Ad hanc animi præparationem porrò accedebant exhortationes, quas nunc Paulus ad Iaponios, nunc Patres Franciscani per interpretem habebant, ijsque animabant eos ad offerendum se Domino Deo toto pectore, atq; excitabant ad agnoscendam tantam diuinæ bonitatis gratiam. Quod rectius intelligetur ex sermone quē F. Martinus ad omnes habuit per vias: qui postea in idioma Iaponicum traductus in pectore vnius è crucifixis repertus est, & est qui sequitur.

Fratres, cogitare debemus nos magnos esse peccatores, neque cognoscere, quanto beneficio Dominus

noster in hac exigua afflictione nos afficiat. Multi sancti, & singillatim S. Frãcisus, omni studio aspirabant ad coronã martyrij, verũ concessum eis nõ est, vt ad eã pertingerent. Hanc ipsam Deus hodie nobis offert, & non quouis modo, sed per instrumentum crucis. A Christo impensẽ amabantur Apostoli, & tamẽ crucẽ non concessit, nisi duobus tribusue: ex cãteris quoq; sanctis nonnulli fuerunt decollati, alij in lebetes bullientes demersi, alij affati, alij in stagna gelu rigentia coniecti: hi in mille frustra dilacerati, isti mediq; corpore secti: multi è montibus præcipites acti, & in rupes ac præacutos scopulos & cautes deiecti, vt omnibus membris dissoluerentur, ac deniq; alio atq; alio genere cruciatuum tormentorumq; probati, spiritũ suum reddiderunt Conditori. At nobis, licet immeritis, nunc paratũ est trophæum, in quo ipse filius Dei morte sua mundum restituit, quod beneficium tam singulare & immensum est, vt angelicam quoq; intelligentiam excedat. Itaq; cõparemus nos ad perferendos fortiter omnes cruciatus à carnificibus nobis inferendos, armantes nos gloriosæ Christi passionis memoria, qui, licet ab omni culpa alienissimus, tamen pro salute nostra promptissimẽ omnes molestias & tormenta suscepit. Infinita misericordia est, quam nobis declarat Dominus: nam cũ pro vno etiã lethali peccato pmeruerimus æternas & intolerabiles inferni pœnas, dignatus est tamẽ eas cõmutare in hãc breuẽ & transitoriã. Cãterum quia homo sua natura imbecillis est, nec facile aliqd ppeti potest, necesse est, vt gratiã diuinã de cœlo imploremus. Tõto igitur corde ad sanctissimã Dei matrẽ, peccatorum aduocatã, ad gloriosum D. Franciscũ, ad angelũ custodem, & ad oẽs

San-

sanctos in cælo confugiamus, vt intercedant pro nobis. Hæc summam dixit P. F. Martinus cum magna audientium consolatione.

Multa alia in hoc itinere acciderunt, ædificatione plena, sed breuitatis causa omitto: tantū id dico, tantam lætitiā animi, patientiam & humilitatem ab hac sancta Societate fuisse demonstratam, vt omnes obstupuerint, ipsique Bonziji asseuerarint, hanc esse viā legis Euangelicæ latius dilatandæ & propagandæ.

DE QVIBVSDAM PERSECVTIONIBUS eodem tempore in Christianos excitatis.

CAP. XI.

CVM Taicosamæ edictum de prædicatione, Euangelij omittēda adiuncta pœna in transgressores & omnes qui ad eos attinerent, renouatum esset, nonnulli gentiles Domini, tum metu edicti Regis, (qui etiam ex causa leui maximos sæpe Dominos suo statu deijcit) tum ex odio, quo religionem Christianam prosequabantur, decreuerunt omnes fideles suæ ditioni subiectos ad cultum idolorum compellere. Ex horum impiorum hominum numero in primis fuit Gubernator Facatanus Taicosamæ admodum familiaris, qui suis Christianis, (ij millesimum attingebant numerum) imperauit, grauius interpositis minis, vt renunciarent Christo, omnia Rosaria ad se afferrent, ostijsq; ædium suarum affigerent consuetam tabellam, in qua gentiles scribere solent nomen idoli, cum nonnullis alijs verbis.

E 5 ac pu

ac putant stulti illi, has tabellas vim quandam habere contra ignes, morbos, aliaque huiusmodi. Infideles itaq; , Christianorum consanguinei, timore Tyranni impiè ijs consulebant, vt externa saltem specie edictæ regio parerent. Verum illi potius ad mortem, oppetendam, quam ad minimum gentilitij erroris indicium dandum parati, responderunt, se hac in re nõ obsecuturos, ac mox quendam studio amandarunt Nangasachũ, qui cognosceret ex nostris, quid citra Diuini numinis offensionem in eiusmodi casu agere possint.

Dominus quoq; Firandi, qui maximè semp abhorruit à Christianis, non neglexit hac occasione quosdã in ruinam spiritualem impellere, speciatim autè nuntium suam, filiam piæ memoriæ D. Bartholomæi. Verum illa pro sua cõsuetã fortitudine ita sustinuit illius impetum, vt socer deposita vincendi spe, ab ea diuersanda se abstinuerit. Alij quoq; Christiani, iam ad hos insultus assuefacti, forti pectore hominib; restiterunt.

Nec inferiorem constantiæ laudem retulere incolæ Nozu, quibus præest quidam Dux belli: nam vt eo perlatus fuit rumor earum rerũ quæ Meaci agebantur contra Christianos, dictus belli dux primario cuidam Christiano, iam annis graui, nomine Leoni, imperauit vt vna cum alijs renũciaret fidem Christianã. At bonus senex, cui nihil animæ salute carius erat, magna libertate respondit: Occidere me potes, sed non adigere ad deserendam fidem Christianam: cuius cõsiliũ exemplumq; secuti alijs, singuli sibi confecerũt crucem, vt si cogerentur abnegare Christum, ea in humeros sublata egrederentur quasi parati illam suffigi: nulla enim re melius impio illi posse responderi, & declarari sui animi propositum. Hac constantia ille perter-

perterrefactus, sceleratos conatus suos inhibuit, eosque in religione, qua vellét, viuere permisit. Post hæc Leo de omnibus nostros reddidit certiores, petens pro similibus certaminibus Rosaria, imagines, calculos benedictos, aliaque arma spiritualia. Sed satis sit nunc de hac materia.

QUOMODO FAZAMBVRVS

*Nangoia intellexerit captiuos non
longe abesse.*

CAP. XII.

Postremo die Ianuarij, cum captiui peruenissent Facatam, humanitate consueta recepti sunt à gentilibus, quibus magno exemplo fuerunt. Quidam eius loci Christiani eos inuisere, & sancta monita ab eis retulerunt. Paulus frater, uti totum iter consumsit prædicando militibus & alijs; sic noctis partem, qua hæsit Facata, in eodé labore impendit. Interea nuncius ad Facamburum affertur, captiuos breui adfuturos, simulq; ei offeruntur parètes Regis litteræ, quibus mandabatur ut sine cunctatione eos deduceret Nangasacum. Itaque subito cursorem destinauit ad Vicegubernatoré Nangasacanū moniturū, ut quinquaginta cruces pro reis paratas haberet, breui enim aduolaturus. Dici non potest, quanta obmurmuratio inter Lusitanos & Iaponios orta sit, post audita hæc noua: numerus quoque cruciū varias cogitationes peperit, cum longe maior esset, quam captiuorum. Quantum auté desiderium, quamque diuturnus ardor obortus fuerit in populo, quod

quod tam gloriosa occumbendi conditio contigisset, res fuit admiratione dignissima: nam neq; intra ædes, neque publice per vias de alia re sermo haberi videbatur, quam de hac. Neque facile est omnia narrando persequi, quæ particulatim accidere: vnum tantum, alterumue attingam, vnde coniectura fiat de reliquis.

Qua nocte Nangasacum perlatum est mandatum de parandis tot patibulis crucis, primarius quidam vir cum vxore sua hac illacque discurrebat, parans se ad martyrium. Decumbebant in eodem cubiculo duo ipsorum filij, alter quinquennis vel sexennis, alter vndecim annorum. Hic maior, audito strepitu exiliens e lecto, cursu contendit ad Patrem, sciscitaturus quid rerum ageretur: re breuiter cognita, mox percontari pergit. Vobisne, inquit, pater mi moriendum? Cum pater subijceret: Omnino. O, inquit adolescentulus, quanto exulto gaudio? sic enim & mihi licebit vos sequi. Deinde digito demonstrans fraterculum dormientem. Quid vero, inquit, illi fiet? Respondit parens. Nobiscum vna erit martyr. Tum iuenculus. Iam duplicatum sentio gaudium, quandoquidem omnes simul ab hoc mundo immigrabimus in cœlum.

A quodam alio puero quinquenni in principe domo Nangacensi quidam e Patribus nostris percontatus est, quandoquidem iam venirent gentiles, vt ex regis voluntate interimant Christianos, quid respondere cogitet, si rogatus fuerit, an Sacramentum baptismatis susceperit? Respondebo, inquit puer, me esse Christianum. Sed si, subiecit Pater, eam ob rem te velint occidere, quid facies? Respondit, præparabo me ad mortem. At quo modo? inquit Pater. Respondit

spondit puer, cum admiranda animi fortitudine, manantibus inter verba lachrymis. Usque ad mortem implorabo Iesu misericordiam. Atque hoc satis sit, ad indicandum horum Christianorum feruorem.

Iam, vt ad captiuos redeamus: Calendis Februarij discessum est Facata: & ventum est in locum, dictum Carazu, tribus leucis distantem Nangoia, vbi Fazamburus cum satellitibus eos præstolabatur. Qui pro amicitia veteri salutans Paulum fratrem nostrum, eius casum miseratus est. At Paulus. Mori, inquit, pro lege diuina, & doctrina cœlesti hominibus tradita, non est commiserationis materia. Vnam tantum rem à te contendo, quantis queo precibus, vt Nangasaci breue mihi tempus consistendi & communicandi ante mortem indulgeatur. Idem petierunt P. Franciscani. Omnia omnib⁹ promisit Fazamburus, sed promissa non præstitit, vt postea liquebit. Accedens deinde ad Ludouicum, de quo supra egimus, videns eum in tam tenera ætate constitutum, dixit: Vita tua in meo arbitrio est & potestate; si mihi seruire velis, te liberabo. Respondit Ludouicus. De me nihil statuo: id faciam quod visum fuerit Fratri Petro. Qui respondit. Acciperet conditionem, modo Christiano ei esse liceat. Non, inquit, Fazamburus, fides Christiana ab eo deserenda erit. Tum Ludouicus. Hac conditione, respondit, non cupio viuere, quia pro hac vita misera & momentanea facerem iacturam beatæ & æternæ.

Progressi denique longius, ingressi sunt regnum Figen, & peruenerunt ad locum dictum Zucaschi, vnde sequenti mane discesserunt. Et quia in singulas horas videbant se viciniore morti maluerunt reliquum iter pedites in magno frigore, licet itineris in-

com-

commodis fracti, conficere vsque Sononchum, quod est in ditione Omurandoni, & Nangalacho octo vel nouem abest leucis.

*QVID SONONCHI ACCIDERIT, ET
de reliquo itinere usq; ad locum supplicij.*

CAP. XIII.

AD quartum Februarij sub meridie Sinonchum appulere captiui, eodemq; tempore præsto ibi fuere duo è Societate Patres, Franciscus Pafius, & Ioannes Rodriguez à Viceprouinciali missi, vt sanctum hunc cœtum Sacramentis confessionis & sacrae Synaxeos munirent. Sed quia iam Fazamburus præcesserat, & ilico discedendū erat, non potuit eorū voluntati fieri satis: sic profusus, vt P. Rodriguez pro se vix à satellitibus obtinere potuerit, vt eos salutaret & amplecteretur. Incredibilis vtrinq; extitit consolatio, nec vacua lacrymis mutui amoris, dum in conspectū prodijt dictus Pater: qui omnibus nomine P. Viceprouincialis peramanter cōsalutatis, verbis ad tempus accommodatis egregiè ad gloriosum certamē eos animauit; & sub finem addidit, se venisse, vt eis dicto sacro Missæ, diuinū Christi corpus portigeret; sed iam non posse, q̄ maturandus sit discessus: atq; idcirco se Nangalachi cōpensaturū pro eorū cōsolatione, quantū posset. Paulus frater complexus Patrem voce submissa respondit, plurimum se cōfidere in misericordia diuina per hanc persecutionē Ecclesiam in Iaponia magnū incrementū sumpturā. Cuius rei hoc haberet argumentū, quod in ipsis persecutionis foribus, dum gentilibus maximè erat respuenda

Christi

Christi fides, ipse Ozacę in carcere, ab iisdem coactus, sex eorum capita sanctissimis aquis perfuderit.

Deinde Pater amplexus est F. Petram, qui, cum summatim totius itineris acta perstinxisset, seorsum ei magna animi submissione dixit: Facile fieri potest, nos tam cito rapi ad necę, vt nulli actioni futurus sit locus: itaq; meorum sociorũ nomine, vt eorũ superior, ab hac hora rogo P. Viceprouincialem, & reliquos de Societate, ex toto corde, vt nobis condonent molestias, quibus eos affecimus. P. Rodriguez excusans piam eorum mentem & scopũ, similiter ex parte Societatis veniam petijt à F. Petro, si forte aliqua in re ab ea offensus fuisset. Quo facto, rursus cum multo lacrymarum imbree repetiti sunt amplexus. Denique ad Iaponios conuersus P. Rodriguez, cum illos quoque breuiter commonefecisset, quanto in pretio habere deberēt tam fœlicę è vita excessum, abiit, & cum P. Passio celerrimę Nangasacum versus properauit ad agendum cũ Fazamburo de Sacramentis cœtui captiuorum, conueniēter eius promissioni, porrigendis.

Sub vesperam deinde, dum descensus fit in nauem (mari enim septem leucarum itinere proficiscendum erat vsq; in Tonchizu) ministri collo captiuorũ iniicere funę, omnibusq; manus post terga reuinxere, p̄terq; Patribus Franciscanis, breuiq; tempore portum Tonchizanũ tenuere, sed nocte in nauis, ingens p̄pessi frigus, permāsere. Parauerat Fazāburus Nanganachi pro omnib. viginti sex diuersorũ, sed veritus tumultũ, q̄ locus esset refertus Christianis, mutata sententiã, decreuit eos extra Nangasacũ in sequenti luce, quę S. Agathę sacra erat, extremo supplicio afficere. Itaq; crucibus alijsq; omnib. ad locũ supplicij deportatis,

omnia

omnia in ordinem digessit, vt momento vno omnia absoluerentur: Ortaque luce tempestiuè curauit certiores reddi nostros, vt ilico ad se mitteret P. Pasium, se adiuncturum ei ex suis vnum qui comitaretur vsq; ad locum patibulo proximum, vbi, postquam turba tota iussa esset consistere, possit trium de Societate, & non aliorum confessionem audire; aliud se nunc non posse concedere. De communione, aiebat ille, non videri necessariam, cum enim propter Christum occumbant, non indigere alio viatico.

P. Pasius cum P. Rodriguez, & famulo Fazamburi mox adiit Vcacamum, vbi erat Xenodochium incurabile, ibique expectauit. At P. Rodriguez longius processit, vt obuiam iret, moneretque post paucas horas moriendū. Quo audito hilari vultu omnes Domino nostro gratias egerunt, & speciatim bonus Pater F. Petrus, qui aduenerat eques recitans diuinū Officium. Vt verò peruentum est ad locum, in quo expectabat famulus Fazamburi, P. Pasius milites subsistere iussit, & Paulo fratre deducto in Xenodochiū confessionem eius de tota vita audiuit. Hunc cæteri duo secuti sunt, & perfecta confessione omnes vota Societatis nostræ consueta renouarunt, complectendo Patrem nomine P. Viceprouincialis.

Dum P. Pasius aures præbet tribus fratribus nostris, nonnulli è Socijs qui in platea remanserant, nixigenibus, recitabant Rosarium: alij sedentes Domino se commendabant, alij denique se inuicem ad martirium animabant. In his occupationibus eos relinquens P. Pasius, ilico contendit ad Fazamburum, qui iam ad supplicij locum peruenerat, vt ab eo facultatē postularet, vt posset eosdem ad fortiter moriendum hortari,

hortati, quam, licet zgrè, impetrauit. Interea P. Rodriguez operâ suam locauit quibusdam breuiter Deo reconciliandis, pijsq; monitis ad constantiam est cohortatus. Tandem cum Fazamburi mandatum, quod expectabât, allatum esset, mirum dictu, & visu dignissimum fuit quanta celeritate se coniecerint in pedes, & obuiam crucibus processerint. Fazamburus autem videns eos cum tanta hilaritate appropinquare prorsus obstupuit; cumque causam conijcere non posset, petijt à P. Pasio unde hæc hilaritas in tam funesto spectaculo? Exposuit ille homini causam, sed quia non cupiebat quæ sunt spiritus Dei, respondit: Causam quidem esse optimam, se tamen ob eam nullam hæc vice electurum crucem.

Agens deinde idem Pater de liberatione duorum, qui capti erant in itinere, & sententia Regia nõ erant comprehensi, respondit Fazamburus, etsi comprehensi in ea non sint, tamen non posse se eos dimittere, hoc ipso quod sibi à ministris Regijs, adiuncto scripto traditi essent. Cum verò subiungeret Pater, minimum expectaret, quoad à Gibonoscio haberetur responsum. Nec hoc possum, inquit Fazamburus, venirem enim facile in suspensionem acceptorum munerum. Itaque media omnia ad liberandos illos duos, quos merito vocare possumus Adauctos, tentata ad irritum reciderunt, ita disponente diuina, à quo omnia reguntur, prouidentia.

Degebat sub hoc tempus Reuerendissimus Episcopus Nangasaci, qui, dum cum bona Fazamburi venia in loco supplicij comparere non posset, per quendam omnibus dedita opera, nominatim autem Patribus Franciscanis, suam impertuit, adiunctis verbis

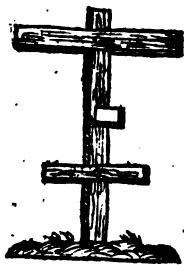
F amoris

74 HISTORICA RELATIO DE
amotis plenis, benedictionem. Cui vicissim P. Com-
missarius omniū nomine magnas gratias referri ius-
sit; simul etiā deprecatus veniā, quod suę Reuerend.
Dominat. nō perinde, ac par fuerat, obsecuti fuissent.

QUOMODO ILLI VIGINTI
sex suffixi sint cruci.

CAP. XIV.

DECREVERAT Fazamburus hos homines e
medio tollere in ordinario supplicij loco,
in quo & tunc exstabant nonnullę cruces
sed Lusitanorum interpellatione coactus est mutare
sententiam. Ex altera vię parte versus mare emine-
bat collis cum planitie viginti sex crucium capace, cū
suis, instar Caluarie montis, ad ascendendum quasi
gradibus. Huc ergo Fazamburus curauit in gratiam
Lusitanorum, vt dicebamus, deportari cruces; qui
cogitabant suo tempore in benedictorum horum
athletarum Christi memoriam ibi excitare Ecclesi-
am, eamque vocare S. Mariam martyrum.

Cruces, apud Iaponios in multan-
dis hominibus facinorosis vsitate,
duo habet ligna transuersaria, alterū
ad brachia, alterum ad pedes: medie
item cruci affixum breue lignum est
ponderi corporis sustinendo, cui re-
us insidet velut equo. Quęlibet igitur
cruce constat quatuor lignis, vt
liquet ex effigie hic subiecta. Non
vtuntur clauis, sed manus pedesque alligant, aut fu-
nibus,

ribus, aut manicis ferreis, quæ lignis trāsuerſarijs claris sunt affixæ. Collum quoque constringunt neruo ferreo ligno infixo. Funibus item astringunt cruci, & cingulum, & brachia inter ſcapulas & cubitum, ſic proſus, vt totum corpus benè ſuſtentetur. Deinde dimittunt crucem in foſſam, lapidibusque iniectis & terra obfirmant. Mox ſuccedit carnifex lancea præacuta, machææ ancipiti non abſimili, armatus, eamque tanta vi adigit in latus dextrum crucifixi, vt penetret in ſiniſtrum uſq; ad cor. Nonnunquam duo ſunt carnifices, qui dum ſimul vtrumque latus conſolidiunt, tranſuerſo obiectu lancearum quaſi crucis formam exprimunt. Ita fit vt rei vno tantum ſanguinis fluxu, minimo temporis puncto ſpiritum D^Eo reddant. Quod ſi non ſtatim moriantur, duplicat ictum carnifex: atque ita ſinem faciunt.

Cum ergo fortes Chriſti milites ad hunc locū perueniſſent, Fazamburus curauit collem oranē à ſcloperarijs & læcearijs circumdari, ſpacio tantum ſeptem vel octo paſſuū inter ipſos & cruces interpoſito, nec paſſus eſt quenq̄ propius aſſiſtere præter iuſtitie miniſtros, P. Paſum & P. Rodrihez. Ingreſſu in ſeptem facto, noua lætitia oborta eſt militibus Chriſti ex conſpectu crucium. Pater F. Martinus elata voce cecinit canticum, *Benedictus Dominus Deus Iſrahel*. Pater F. Petrus oculis cælo infixis, ſtabat quaſi contemplatione quadam profunda abſorptus. Ludouiculus ilicò petijt, quænam ſua crux eſſet, eaq; demonſtrata magna deuotione & feruore ad eam accurrit. Fuerunt autem omnes quaſi puncto temporis acti in crucem: eo quod quilibet ſuum haberet attributum miniſtrum, & omnia neceſſaria ſingulis ad manum parata.

parata. Hic autē erat crucifixorum ordo. Ater ab altero tribus vel quatuor distabat passib⁹ vulru ad Nangasacum conuerso. Ad dexteram P. Franciscanorum, erant decem Iaponij, & alij decem, annumeratis tribus è Societate, ad sinistram. Ac ab Orientali quidem parte primus erat Franciscus, is qui iuandorum P. Franciscanorum causa comitatus fuerat, & à milite, vt diximus, in numerum relatus, qui baptismi signaculum ante octo menses primum acceperat. Secundus erat Cosmus Tachegia, ex regno Oari, recenter item baptizatus, qui artem profitebatur acuendi machæras. Captus fuerat Ozacæ cum F. Martino, agens illorum Patrum interpretem. Tertium locum tenuit Petrus Suchegirus; alter ille, qui comitatus fuerat vt operam suam locaret captiuis. Quartus erat Michael Cozachi ex regno Isce, cuius ars erat conficere sagittas. Quinto loco sequebatur Iacobus Ghisai è Societate nostra sexaginta quatuor annorum, Christianus perantiquus, & boni exempli. Is receperat se in domū nostrā, vt totum se dederet Deo: in qua magna caritate rerum externarum curam gessit; singulariter autem meditationi Passionis D. N. valde erat addictus. Proximus huic erat Paulus Michi Iaponius trium annorum supra triginta, à puero sacris aquis tinctus, & ante vndecim annos prius in Societatem receptus. Concionator erat magnoque ardebat Zelo iuandi proximum, velut ex eo, quod iam dicā, colligi potest. Decem vel duodecim diebus ante attributas Ozacæ ædibus nostris excubias, obuam forte factus turbæ ex Magistratus edicto deducentis hominem Ethnicū, ob nescio quod scelus, ad supplicium, magno animo facta via per confertā multitudinem penetrat ad reū,

con-

concionatur homini vsque ad locum vbi capite erat
 multandus, cedentem veritati baptizat, & inuocan-
 tem nomen Iesu & Mariæ in cœlum mittit,

Septimus erat Paulus Ibarchi ex Oari qui recenter
 adiunctus erat Christo. Octauus fuit Ioannes oriun-
 dus Goto decem & nouem annos natus, à prima pue-
 ritia in fide institutus, & deniq, vt supra diximus, So-
 cietati adscriptus. Nonus erat Ludouicus puer 11. vel
 12. annorum, qui paucis mensibus fuerat Christia-
 nus, à natura viuax, & Pauli Ibarchi ante nominati
 nepos. Decimus erat Antonius Nangasachanus, ado-
 lescentulus item annorū tredecim, candidæ admodū
 naturæ. Vndecimus sequebatur P. F. Petrus ex Epi-
 scopatu Hispaniæ Auilano, vir quadraginta octo an-
 nos natus, admodum religiosus, doctus, concionator,
 ardens Zelo animarum. Duodecimus, F. Martinus de
 Ascensione ex Varam guela Cantabriæ, trigessimū
 ætatis annum agens, qui anno 96. cum F. Francisco
 Blanco in Iaponiam venerat. Decimustertius erat F.
 Philippus de Iesu Mexicanus, qui captus in naue dif-
 fracta ad Tozzam, venerat Meacum, vt sacros ordi-
 nes acciperet ab Episcopo, & postea redieret Manilā:
 vnde à superiore missus erat eadem de causa in no-
 uam Hispaniam. Decimusquartus erat F. Gonsalvus
 Garzia ex Bazaino Indiæ Orientalis, qui è Iapone
 transiens Manilam, ibi ordini S. Francisci nomen de-
 derat, & magno spiritu Iaponicè concionabatur. De-
 cimusquintus erat P. F. Franciscus Blancus ex Mon-
 teregio Galitiæ, triginta circiter annorum. Decimus
 sextus F. Franciscus de S. Michaelis ex Patilia non lon-
 gè à Valisoletto, agens annum 53. vir bonus & humi-
 lis, vti præclare vsque ad mortem demonstrauit.

XVII. Mathias, qui haud multo tempore extiterat Christianus: de quo satis multa supra. XVIII. Leo Carasumarus ex Oari, septem octoſue annorum Christianus, Patrum Franciscanorum interpres primarius, & caritatis operibus apprimè deditus, maximè erga incurabiles. Erat autem frater minimus Pauli Ibarchi ſupradiſti, & patruus Ludouiculi. XIX. Ventura, Meacensis, qui in tenella ſua ætatula fonte baptiſmatis erat elutus: deinde pupillus relictus in Bonziorum ordinem deſciuerat. Sed quodam die memoria reprens, ſe baptizatum, per Patres Franciscanos Eccleſiæ ſanctæ reſtitutus eſt, quibus inſeruiens tam foelicem meruit fortunam. XX. erat Thomas Cozachi, filius Michaelis Cozachi ſupra nominati, qui decimū quintum annum agebat. XXI. Ioachimus Saccachibara annorum 40. XXII. Franciſcus medicus Meacensis 46. annorum. XXIII. Thomas Danchi, vetus Christianus, item Franciscanorū interpres. XXIV. Ioannes Chimoia. XXV. Gabriel ex regno Iſce, annorum 19. Vltimus fuit Paulus Suzuchi ex Oari, etiam Franciscanorum interpres.

Crucibus ergo hoc ordine deſixis, mirabile fuit videre omnium conſtantiam, ad quā eos hortabantur, partim P. Paſius, partim P. Rodriguez. Pater Cōmiſſarius ſemper conſtitit quaſi immotus oculis in cœlū coniectis. F. Martinus ad agendum diuinæ bonitati gratias concinebat quosdam pſalmos, adiuncto verſiculo: *In manus tuas Domine.* F. Franciſcus Blancus etiam clara voce Deo agebat gratias. F. Gonſaluus admodum elata voce dicebat Dominicam orationem, & Salutationem Angelicam. Paulus Michi frater noſter videns ſe conſistere in ſuggeſtu omnium, quos ynquam

vnquam habuerat, honoratissimo, primum circumstantibus aperuit se Iaponiũ & de Societate Iesu esse; moriq; propter annunciatum Euangelium, & gratias Deo ob beneficium tam eximium agere, deinde hæc verba subiicit: Cum ad hoc temporis punctum peruenirem, è vobis neminem esse opinor, qui me credat velle parcere veritati. Declaro itaq; vobis, nullam esse ad salutem viam nisi quam tenent Christiani. Quæcum doceat me ignoscere inimicis & omnibus qui me offenderunt, ego libenter Regi, omnibusq; meæ mortis autoribus ignosco, eosq; rogo vt Christiano baptismo initiari velint. Hinc oculis in socios conuersis cœpit eos in hoc extremo cõflictu animare: in quorum omnium vultibus læticia quædam apparebat, sed in Ludouico singularis: cui cum alius quidam Christianus acclamaret, breui eum futurum in Paradiso, digitorũ totiũq; corpõs gestu gaudij pleno omnium in se spectantium oculos conuertit. Antonius, qui Ludouici claudebat latus, oculis cœlo infixis, post inuocatum sanctissimum nomen Iesu & Mariæ accinuit Psal. *Laudate pueri Dominum*: quem didicerat Nangasachi in institutione Catechesos: in ea enim dedita opera pueris quidam psalmi hæc in rem ediscendi traduntur. Alij deniq; repetebãt, Iesu, Maria, serena facie: nonnulli etiã exhortabantur circumstantes ad vitã Christiano dignam; hisq; & alijs similib. actionib. p̄optitudinẽ moriendi demonstrabãt.

Tum carnifices quatuor, exopere vaginis, (quæ Iaponijs vsitate sunt) eximere lanceas: ad quarũ horrificum conspectum omnes fideles acclamarunt I E S V, M A R I A, & quod plus, est cõploratio secuta miserabilis ipsos feriens cœlos. Carnifices quemque eorã

vno alteroꝛque ictu breuiffimo tempore exanimarūt. Si quis signum adhuc vitæ daret, eum iterato ictu cōfodiebant. Atque hic licuit cernere Christianorum circumstantium ardorem, qui per medios fatellites, fustuario eorum neglecto, ad cruces accurrere, alij vt sudaria sua martyrum sanguine imbuerent, alij vt ex vestium limbo aliquid detraherent, alij, vt reliquiarum loco, aliud aliquid auferrent.

Hic fuit militem Christi foelix exitus, qui fortiter dimicantes, gloriosam ex hoste retulere victoriam. Vt autem innocentia eorum omnibus patefieret, permisit DEVS, vt Fazamburus curaret hic erigi hastam, in qua descripta erat mortis sententia.

*DE PIETATE A CHRISTIA-
nis post dictam necem de-
clarata.*

CAPVT VLTIMUM.

QUAMVIS Fazamburus non parum succen-
deret ijs, qui sancta quadā vi reliquias quas-
dam è seruis Dei eripuissent, ideoque man-
dasset satellitibus, vt fustibus cogèrent omnes ad re-
petendum Nangasachum; tamen postquam domum
redijt, tam multi vndique confluxere, vt aliquid de
vestibus Martyrum abscinderent, vt multi in cru-
cibus manserint non satis decenter contexti, & sin-
gillatim nouem religiosi. Quare prouisor confrater-
nitatis Misericordix eorum corpora certis stercis,
loco vestium, operiri curauit.

Eadem religione multi etiam è remotis regio-
nibus

nibus tanto numero concurrere, vt Fazamburus cō-
 pulsus fuerit duplicatis custodib⁹ aditum eis præclu-
 dere; ipsiq; militū ducibus sub vitæ amittendę pœna
 iubere, ne vllum crucifixorum corpus sinerent aufer-
 ri. Verum nec hac seueritate cohiberi potuit eorum
 pietas; permulti enim prætextu aliorum negotiorū
 transigendorum versus collem illum deflectebant,
 tantum vt reliquias seruatorum Dei venerarētur. Mul-
 ta alia in hoc argumento adiungi possent, quæ breui-
 tatis causa prætermitto. Id tantum dico, ex glorioso
 hoc martyrio illum extitisse fructum, quod omnes
 Christiani, tam veteres, quam noui egregiè in sancta
 fide sint confirmati, viuumq; æternæ salutis deside-
 rium in se excitarint, ac firmiter apud animum suum
 constituerint pro cōfessione Christiani nominis vitā
 dare. Iamq; animaduertūt huius martyrij prognosti-
 con fuisse cruces miraculose repertas alterā in Oba-
 ma anno 89. alterā in Faconda, anno 92. Quare & fir-
 missima spe tenentur vberrimæ messis consecuturæ.
 Ipsi quoq; gentiles qui spectaculo interfuerunt, ve-
 hemēter commoti sunt ex gaudio, quo viginti illi Dei
 serui crucem conscenderunt, & fortitudine, qua, cer-
 ti de cœlesti præmio omnem humanam intelligentiā
 longe excedente, mortem tolerarunt. Et iam nō-
 nulli Nangasachum, recipiendi sacri lauacri
 causa, quod obnixè postulant,
 aduenerunt.

F . S

H. I.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author outlines the various methods used to collect and analyze the data. These include direct observation, interviews with key personnel, and the use of specialized software tools. Each method is described in detail, highlighting its strengths and potential limitations.

The third section presents the results of the study. It shows that there is a significant correlation between the accuracy of the records and the overall efficiency of the organization. Organizations that invest in robust record-keeping systems tend to have lower error rates and faster processing times.

Finally, the document concludes with several recommendations for improving record-keeping practices. These include implementing standardized procedures, providing regular training for staff, and investing in modern technology. The author believes that these steps are essential for any organization looking to optimize its operations.

HISTORICA RELATIO

Alter,

**DE LEGATIONE
REGIS CINEN-**

SIVM AD TAICOSAMAM

REGEM IAPONVM ANNO

M. D. XCVL. INSTI-

TVIA.

ET DE HORRIFICIS PRO-

digijs Legationem proxime ante-
gressis.

A

R. P. LVDOVICO FROIS SOCIE-

tatis IESV ad R. P. Claudium Aquavivam

eiusdem Societatis Praepositum

Generalem missa.

AD MODVM REVEREN.
DE IN CHRISTO P.

ANNO SUPERIORE 1595. præter annuas, missus est ad P. V. peculiaris Tractatus, in quo prolixè exponebatur rerum Iaponicarum status: cōuersiones item, perturbationes, & multorum in Tenza internecciones, quæ accidere, postquam Taico hic dicitur, qui alibi Taicosama: nepotem Quabacondonum ad cædem designauit. Deinde, quemadmodū eodem furore longius serpente, & cor eius exedente, post abscellum nauis Lusitanæ mandauerit, nonnullos Dominos, quorum nomina ipsi delata erant, extingui. Vnde factum est, vt alij multi vehementer reformidarent, ne breui eiusdem alex periculum subituri essent: inter quos fuit Asano-dangius vna cum filio, vt mox dicitur.

Quod ad res Coraianas attinet, sciendum est, Augustinum Ecunecatemedonū, omnes conatus, omnèq; industriam, quantam potuit, pro autoritate qua valebat, adhibuisse, vt Cinarum Regi persuaderet, missionem Legatorum ad Taico: quod cum esset difficillimum, multis videbatur nunquam fieri posse: quare mirum non est, rem in biennium, eoque amplius extractam. Et quia Cinenses adorabantur Iaponios è Coraiana insula non egressuros, nec maritima propugnacula, quæ excitant, ante deserturos, quam firma pax

ma pax inter Regem Cinarum & Taiconi confecta esset: Iuquequi Cinensis, senex, & prudentiæ aliorumque excellentium donorum laude percelebris in se suscepit prouinciam cum Rege Cinensi agendi, rationesque & modum excogitandi ineunde pacis cum Iaponensibus. Qui tandem post rationes multas (Rez enim Cinæ per summam arrogantiam arbitratur se totius orbis Dominum, sibi que nullum esse similem) iussit indicari Taico, nec decens, nec conueniens esse, ut Dairi, hominem priuatum & Iaponiæ Regi subiectum, pristinum dignitatis locum retinere permitteret: quando ipse sua industria, & fortitudine sexaginta sex Iaponiæ regna suo imperio subiecisset. Ea si hominem exiisset, promittebat se coronam, titulumque regium missurum, & per eosdem Legatos pariter responsurum ad capita à Taico cum conditionibus & pactis de deserendo prorsus à Iaponijs Coraiano regno, ac Iapone repetendo, missa. Itaque duo Principes viri legationem obituri Pachino, magno cum fastu & multo comitatu stipari Coraiam usque ad Propugnaculum Augustini venire, ut inde porrò cum Iuquequi iter prosequerentur in Iaponiam.

Augustinus videns Taici votum desideriumque optatos habere successus, per famulum quendam suum scriptum ad eum dedit, quo significauit, Legatos Regis Cinensis iam Coraiam appulso esse, qui nuncius ingentem attulit Taico voluptatem. Inde post aliquot dies ex Coraiano regno reuertere, Augustinus, & Scimanus Camedonus Gubernator Nangasachanus, proque maiori securitate secum Iuquequi senem Nangoiam usque duxerunt, ut inde Meacum, quod & fecere, iter instituerent, relicto ibi sene, donec à Taico vocaretur.

caretur. Ambo ab eo recepti sunt cum rara beneuolentia significatione, & Augustino quidem Fuscini attributum est palatium nouum & amplissimū, quod fuerat fratris Quabacundoni, & nepotis Taico in urbē noua, ubi & ipse nunc sedem suam habet: neq; tamen tunc aperte declarauit, quo beneficiorum genere remunerari statuisset tot tantaq; officia ab eo præstita; nec ante videtur aliquid perfecturus, quam legatio finem suum consecuta sit, & fœdera pacis confecta.

Legati interea Regis Cinenfis hærebant in dictis propugnaculis maritimis regni Coraiani, cum magna militum, exploratorumq; manu ab Augustino ibidē relicta, ne tumultus aliquis oriretur. Cur autem æquo diutius prorogata fuerit eorum in Iaponiā profectio, non alia causa fuit, quam quod Taico incredibili cupiditate flagrans, amplificandi nominis sui gloriæ, & perpetuam memoriam apud posteros potestatis & magnificentia suæ relinquendi, prorsus constituerit dictos Legatos splendidissimo, & omnibus numeris absolutissimo apparatu & pompa excipere. Ac primo quidem decreuit, illis præbere spectadum ingentem numerum equitum ex omnibus Iaponiæ regnis coactum, & iam habet apud se catalogum centū millium, præter eos quos suapte sponte adiunget. In hunc equitatum se inseret vniuersa Iaponiæ nobilitas tanto splendore, ostentatione, & apparatu, vt vere dici possit, nunquam conspectam, nec in veteribus Iaponum historijs lectam hac notabiliorem vel illustriorem. Et quoniam omnes nobiles vti res est magni pōderis, enixè laborant, ne vel minimam causam dent Taico alicuius offensionculæ, sit, vt nihil aliud in aula tra-

la tractetur, quam quis vestium cultu, splendoreque apparatus ceteros sit superaturus. Quanquam dubium non est, tam eos qui in Coraiano regno hactenus fuere ob ingentes sumptus in eo factos, & penuriam pecuniarum ex diuturna illa commoratione profectam, quam qui in Iaponia sedem suam habent, eo quod continenter Taicum in operibus magnificis excitandis iuruerunt, magnas rei familiaris angustias, noua hac profusione perpeffuros: coguntur enim quidam oppignerare suas ditiones, alij vectigalia, & quicquid habent, vt voluntarij Taici fiat satis. Eam ob rem nobilis quidam Meaci Patribus dixit: Si mihi qui non sum ex locupletissimis aulae, imò multo aere alieno obstrictus, pro vestitu, ceteroque cultu & ornata faciendus sumptus est pro his spectaculis duorum milium quingentorum Taes, hoc est, aureorum scutorum, quid facient alij nobiles me ditiores? atque hinc possunt, inquit, RR. VV. magnitudinem sumptuum aestimare.

In vrbe Ozacana, tribus Leucis à Sacai disiuncta, & constituta in via versus Meacum immensus fit apparatus, in palatijs & propugnaculis Taico, vbi opere visendo & stupendo, moles excitantur. In ijs extrui curauit aulam mille taramis (storeae elegantissimae genus est) opertam cum suis fimbrijs, damasceenis, holosericeis, aureis; & vt aliàs scriptum est, quilibet harum storearum octo palmos longa, quatuor lata est. Haec aula è ligno maximi precij aedificata est, tantoque auro intus nitet, vt pene incredibile videatur. Quanquam dum ad culmen perducta est, videtur Deus vanam illam ostentationem in opere tam magnifico hoc anno castigare voluisse,

fuisse; quo tanta Ozacæ imbrium copia extitit, ut
 murorum alter, quo aula nitebatur, labefactus cor-
 ruerit: ex qua ruina non parua eius inclinatio secuta
 est: verum, ut ille admodum industrius est & sollicitus,
 fertur breuissimo tempore, sumptibus subditorum
 qui continenter in eius operibus moliendis laborat,
 in pristinam formam & decus eam restituisse. Ac scri-
 bunt certe Patres operarum numerum esse capitum
 centum millium, remque esse commiserationis plenif-
 simam, nocturnis æque ac diurnis horis tantam mor-
 talium turbam distineri, alios immensis saxis, alios li-
 gnis palatiorum, quæ Quabacondom fuerit Meaco
 Fuscimum, hoc est, leucarum duarum spatio, conue-
 hendis; alios denique fabricandis novis propugnacu-
 lis, turribusque altissimis. Miseri illi semper pedibus
 in aquis consistunt, humeris laceris & conuulseratis.
 Qui verò ex desperatione fugiunt, sæpenumero con-
 festim mactantur: è quibus in loco, dicto Furicava,
 quodam die mane occisi sunt nouem; nec alia de cau-
 sa, quam quod laboribus fracti & viribus defecti con-
 silium fugæ inijsent.

Ante hanc aulam in planitie pulcherrima, iussit e-
 rigi Theatrum ad agendas Comœdias, vtrinque verò
 nonnullo interuallo diuulsas turres binas trium qua-
 tuorue contignationum, quarum altera ob frequen-
 tiam imbrium non diu constitit, suoque lapsu tres
 quatuorue homines obtriuuit. Tantum studium po-
 suit Taico in absoluendo hoc theatro, ut voluerit il-
 lud omnibus ædificijs à se hætenus fabrefactis, ele-
 gantia, perfectione, & impensis antecellere. Colunæ,
 quæ lignæ sunt, pauimentum, & laquearia, obducta
 sunt atra Sandaracha, quæ in hac regione vocatur
 Vrusci,

Vrusci, & lucet instar speculi. Totum autem opus est inauratum Nascinsi, quod est aurum molitum in puluere cum magno artificio rerum in eo expressarum. Laquearia varia sculptura, & ingenti laminarum inauratarum copia, nitent. Excitantur & aliz ædes admodum magnificæ & venustæ circum ipsum propugnaculum.

Vt autem tam variaz & magnæ extruções celerime, & accuratissimè absoluantur, omnes fabros lignarios, ferrarios, aurifices, pictores, aliosque opifices, quotquot inueniri possunt, euocat, non solum Meaco, eiusque finibus, sed ex omnibus vicinis regnis. Mandauit quoque renouari primariam turrem vrbis Ozacensis, & alius, hoc est, in septimam vsque contignationem educi.

Fossam item propugnaculi magnifico ponte sterni voluit, per quem iter esset ad dictam aulam, opeririq; tegulis inauratis, in medio autè ponte eminere turriculam duorum solariorum, quæ in quaternis angulis protensum habeat certum vexilli genus, octonos vel nouenos palmos longum, quaternos latum ex aurichaleo aurato, varia volucrum arborumque ex eo pendente sculptura. Si radios Solis excipiat, splendorem egregium reddit, & nouum turri conciliat ornatum. Ligna supra vtrinque transversè posita ad innitendum, auro subacto fulgent, pavementum quoque ipsum tot magni pretij illustre est ornamentis, tamq; mirifico opere, laminis auro illitis intermicantibus, à præstantibus Magistris elaboratum est, vt gubernator Sacaiarum Patri cuidam de nostris, cum sermo de hac structura incidisset, affirmaret in solo ponte, qui decem plus minus cubitorum amplitudine patet, in

G

auro

auro & arte sumptum factum quindécim milium aureorum.

In nouam urbem Fuscimurum, quam edificauit, ut induceret flumen, mandauit, in fronte alterius partis fluminis extrui propugnaculum & palatia: & si famæ credendum est, ac oculis, videtur illud magnificentius futurum illo, in quo nunc commoratur: rapidissimo autem flumini imponit pontem elegantissimum, ut per eum pateat aditus ex palatio, in quo ipse degit, ad nouum propugnaculum.

Decreuit quoq; & iam operi ad more sunt manus, excelsum montem & magnum, palatio Fuscimurum versus Meacum vicinum deducere in uallem, non alia de causa, quam quod arcem vel propugnaculum in umbret. Deniq; in dies vacat excogitandis reb' nouis & admirabilib. quæ hominib. videntur impossibiles.

Cum itaq; hic sit rerum status, ut iam dictum est, & Taico sit tanta præditus prudentia, eo omnes eius cogitationes & curæ feruntur, ut æternam sui apud posteros relinquat memoriam, ac ut aliquando conueri possit filium suum ad primam Iaponiæ dignitatem euectum. In hunc finem præcepit, filiolum iam triennem Fuscimo venire Meacum itinere duarum leucarum, ad visitandum prima vice Dairi (qui ut crebro aliàs dictum est, proprius & natus Rex est, ac Dominus Iaponiæ) ad obtinendam ab eo Quabacondoni dignitatem: ea enim per mortem alterius Quabacondoni nepotis Taico, quem superiore anno trucidari curauit, adhuc vacabat. Itaq; tertio Junij mensis, præsentis anni 96. die filiulus, nomine Fitel, ingressus est Meacum, cum tota nobilitate Iaponica, tanto splendore & apparatu quanto fieri potuit.

Primum

Primum custodes corporis, qui comitari debebant immoti in suo loco ordine consistebant, duarum leucarum spatio, hoc est, à Fuscimo vsque Iurazu, & in quaque via vtrinque stabant milites armati septuaginta sex.

Tantus autem hominum numerus comitabatur, vt cum primi peruenissent in Iurazu, primarij Domini Fuscimo discedere inciperent.

Taico duobus ante diebus Meacum concesserat, vt pararet locū & habitationes filio: omnibusq; paratis obuiam processit filio, vt eum exciperet. itaq; filij lecticā ascendit, brachijs complexus est amantissimē, signa multa paterni amoris declarans.

Ingens hæc hominum multitudo, magno ordine, quisq; suo dignitatis gradu, procedebat. Quidā Domini admodū nobiles, qui dicuntur Sciondaibu prodibant equites vario colore vestimentorum. Gugi & milites omnes candidè more Cinensium, vsq; ad talos, induti erant, cum pileolis, quæ hic vocantur Camuri, latine, coronæ.

Ieiasus, qui post Taico, maximus est Iaponiæ Dominus, proximè post lecticam filij inuehebatur in lectica item splendide & magnifice ornata, cum dignitate, quam acceperat à Daibu (quæ est è maximis in domo Dairi) multis corporis custodibus stipatus.

Post hunc insequeretur Cicugendonus trium Regnorum Dominus pueri prædagogus, & alia quadam dignitate magna illustris, cui nomen est Dainango, atque etiam prodibat in lectica. Ordine deinde succedebant alij quinq; Domini, qui præ se ferunt titulum de Chunango, & asseclas habebant ab alijs discrepantes.

Gubernator Meacensis eques, ante se habebat septem aut octo pueros nobiles indutos veste cocceinea, ob pulchritudinem & speciem ex omnibus delectos. Ac Taico quidem, quando occurrit filiolo, pro recreatione hos pueros ad se vocavit, nullumque finem fecit collaudandi eorum venustatem & formam.

Latus gubernatoris stipabant milites centum, quorum quilibet humeris gestabat suam Lagrimatã, (id genus est armorum Iaponicorum) & vaginas machætarum atq; sicarum laminis aureis ornatas, nonnulli erant induti habitu conchyliato, alij lineo varia arte depicto, quod mirificum afferebat splendorem. lanceæ & fistulæ, quæ postremum locum tenebant, erant innumerabiles.

Toti huic turbæ tam magnæ præferbantur dona a puero ipsi Dairi offerenda multis arcis grandibus inclusa; quarum quædam undique erant contextæ pannis aureis & sericis, quædam vero nudæ, & inauratæ ac pretiosissimis lapidibus artificiosè distinctæ.

Præterea sequebantur equi undecim auro argenti-
toque ornati: quorum curatores iuxta incedebant nobilissimis vestibus amicti. Tertio post die abiit puer ad faciendum Sandai ipsi Dairi, hoc est, ad inclinandum ter caput ante ipsum usq; ad tatamos vel storeas. Atque hæc profectio celebriore apparatu, pompa & ostentatione instituta est, quam prior Fuscimo Meacum. Receptus est a Dairi magna benevolentia eodemq; die more Iaponico splendidum epulum datum est in ædibus Dairi. Altero die comædiæ, & præclarissimæ actiones scenicæ habitæ sunt, in quibus persona ipsius Taici, Ieiaso, & Cicugendoni representabatur. Tertio item die comædiæ habitæ sunt, aliæq; multa

multa spectacula periuenda, ac sub vesperam Fusci-
mum repetitum. Puer vehabatur in rheda admodū
mobili, & splendide ornata, in qua erat & Taico pater
& Cicugendonus pædagogus. In hac celebritate
magna fuit nōminum mutatio, & in nobilibus ad
gradus, honores, & dignitates insignis facta accessio.

Quoniam in Iaponia admodum vſitata fuit noui-
tas, ad quam huius regionis incolæ vehementer sunt
procliuēs, siue illa ex bellis, siue ex tumultibus & se-
ditionibus originem traxerit, factum est vt cōuersio,
vicissitudoq; omnium rerū fuerit tā ordinaria, vt res
esset magna admiratione dignissima, si quādo ad bre-
ue tempus pace & tranquillitate Reipub. fruerentur.
Quando hic Taico cogitauit absolutum Iaponiæ im-
perium sibi vſurpare, multum primis annis regni sui
laborauit vt omnia sexaginta sex Iaponiæ regna ad pa-
cem vniuersalem, & communem tranquillitatem re-
uocaret: cum enim Iaponensium animi nondū essent
subacti, sed potius liberi, insolētes, ad bella & tumul-
tus propensī, agrē ponere sub iugum Imperij vnius
pertrahi. Vt iam cum ille multis artibus, bellica potē-
tiā, ac imprimis admirabili prudentia, in omnib. diffi-
cultatibus superandis, ad obtinendū suum scopū yte-
retur, tandē omnes suo imperio subiugauit, alios tru-
cidando, alios exilio mulctando, potentes & magnos
deprimendo, ignobiles & humilis fortunę extollēdo:
sic profus, vt pro re certissima affirmetur, quantum
colligi potest ex veteribus Iaponiæ historijs, nunquā
floruisse pacem tam generalem, nec tranquillitatē vti-
quam extitisse tantam, quantam sub hoc monarcha
omnes experiuntur. Etenim, non solū sublata sunt la-
trocina quotidiana, ac prædones publici, sed & totam
G 3 Iapo-

Iaponiam imprimis affligebat, perpetui illi pyratae defecere, qui omnia labefactabant & vastabant; quibus calamitatibus mare æque ac terra in Iaponia oppressa facebant. Et quamuis nomen eius ubiq; sit formidabile & metuendum, eiusq; edicta omnibus in locis magni fiant, & ideo quotquot faciunt itinera, aut navigant, immunes sint ab omnibus latronibus & grassatoribus, tamen ad tantū fastum, opesq; tantas, nō nisi summa vi, & tyrannica potentia pervenit. Vnum tantum illi restabat, ut ad supremū honorem Iaponiæ pertingeret, & dignitate exeret Regē nativum Dairi, antecessorum suorum ratione, Dominum generalem univērsæ Iaponiæ, usurparetque scripturam & coronā: nam, quantum pertinet ad Dominium, postquā factus est Dominus Tenza, illud obtinet & possidet absolute. Ceterum, quia Dominus Deus noster execratur omnem arrogantiam & temeritatem, postquā eius antecessor Nobunanga voluit cultu diuino affici, Deus non distulit diu vindictam tanti sceleris: nam intra decem & octo dies fuit trucidatus; combustus, & sic extinctus, ut post incendium illud ne minimum quidem ex rebus eius superfuerit.

Verum ut redeamus ad Taico, is, à quo tempore regnum inijt, Principes & Dominos Iaponiæ semper miserabiliter afflixit, tam in bello Coraiano, quam in ædificijs suis & structuris infinitis excitandis, quibus continenter operam suam locare debuerant. Consequenter verò afflixit & eorū famulos. Accedit, quod rarò vel ad breue tēpus eis potestatem fecerit, ut Regna sua & status inuolare possent, imò vult eos cum vxoribus & liberis sedem in aula sua figere: idq; facit, quod utreatur, ne vspiā coniuratio aliqua, vel seditio cōtra suam

suam personam existeretur. Nunc vero, quonia cogitat hac legatione Cinensi magnificentia & potentia suam ostentare; incredibiles, & intolerabiles impensas omnibus Dominis imperavit, quibus novo aere alieno se cum magna afflictione & difficultate obligare cogetur.

Dum ergo Taico operam dat maximis quibusque rebus in futuram celebritatem comparandis, & in dies nova prescribit, quae fieri debeant, nulla commiseratione in pauperes, quos contra omnem rationem nocturno diurnoque labore exhaurit, DEVS Opt. Max. contra iram suam tam luculentis signis prodigiisque prodit, ut tota Iaponia iam magno sit metu & terrore percussa.

In exitu anni praeteriti, & initio praesentis 96. Taico, non longe a morte absuit, tam graui enim morbo decubuit, ut nulli ad se aditum daret: licet cum primarijs quibusdam, quibus multum fidebat, ageret de modo quo filius possit permanere in Tenza. Verum occulto Dei iudicio, cum minima vitae spes suppeteret, sanitati restitutus est, ac subito Ozaca excessit, flumine delatus Fuscimū: quo tempore pro custodia corporis secum ducebat trecentos sclopetarios, qui utramque fluij ripam claudebant sic ut ex quaque parte essent quinquaginta supra centum ad defensionem nauis. Atque hinc aduertere licet, quam sedulus esse incipiat in custodiendo corpore. Iam restat, ut paulatim commemoremus quae toto hoc anno contraria his prosperis successibus Taico acciderint.

Cum hic rerum esset status, & Taico incredibili cupiditate flagraret, magnificentiae potentiaeque suae apud Cinensium legatos immortalis relinquere memoria, ex improviso memorabile quiddam incidit ex

quo multi verebantur redundaturū notabile damnum ad Augustinum. Etenim, postquam ipse cum Scimano Camidono Governatore Nangasachano ex Corai Nangoiam reuertisset, vbi senē illum Cinensem Iruquequi hominē callidissimum & Legatorum comitē reliquerant: demde ambo rursus Meaco celerrimē per Nangoiā iter instituerent in Corai, ad deducēdos inde duos Legatos vna cum Iaponio exercitu, qui in illis partibus distributus est per arces maritimas intra quinquennium à Iaponijs exstructas: cum inquam, in hoc itinere sex aut septem tantum leucis ab insula, dicta Iquinosama, abessent, certo cognouerunt, præcipuum Legatum adhuc ætate iuuenem, & multorū aulicorū consanguineum, cui in primis huius pacis, & dignitatis Taici negotia erant cōmissa, nocte quadam fugisse versus Cinam. Cuius fugæ causam fuisse quidam dictitabant, quod nimium esset prorogatum tempus in Corai, quo vocari in Iaponem à Taico debuissent: deinde quod Mandarinī à natura sint abiecti & angusti animi, & in re bellica non exercitati, ac ideo suspectum habuerint tantum præsidium propugnaculis impositum. Addunt gentilem quendam Iaponium, æmulum Christiani cuiusdam primario illi Legato magnū inieciisse merum, dum persuadere homini conatur diuturnæ huius moræ vel potius captiuitatis nullam aliam esse causam, quam quod Taico sicvlcisci videatur creberrimas iniurias exercitui Iaponio in Corai à Cinensibus illatas, itaq; si diutius maneret obscurum vitæ aditurum discrimen. Siue autem ob hanc causam, quæ ceteris videtur verisimilior, siue ob alias, quæ incertæ sunt, Legatus dictus fuga elapsus sit; id constat, eum nocte

intem-

intempesta equi beneficio, nullo animaduertente, elapsum, nec è fuga retractum, licet Iaponij magno studio fugientem per multas leucas sint insecuti. Hac re cognita Scimanus Camo Nangoia mox se Meacū contulit, vt Taicum fugæ certiozem redderet: Augustinus autem properauit Corai, vt alterum Legatum inde secum abduceret. Diuino autem fauore factum est, Augustinum hominem alioquin pium, & intimum Ecclesiæ amicum ob hanc fugam Taici gratia, cum multos haberet qui ei obloquerentur, non excidisse, imò ipsum Taicum omnem indignationem in ipsum Legatum, qui aufugerat, irridendo eius ignorantiam & imperitiam, reiecisse.

Interea verò dum Augustinus pro altero Legato euocando abijt in Corai: Scimanus Camo Nangoia reuertit, vt inde Iuquequi secum deduceret Meacum, qui Fuscimi à Taico humaniter, magnaq; amoris significatione receptus est, licet & ipse senex, vti non minus callidus est, vicissim quoque magna beneuolentiæ signa rependit. Iuquequi munus illi de suo obtulit quadringentas septuaginta partes panni Damasceni è Cina, viginti cistas serici rasi, vicenas item partes panni aurei Cinensis, partes auri 70: libra centū serici torti purpurei, camelos binos, equos binos, & totidem mulas. Taico verò contra duplex epulum ei præbuit. Alterum publicum cum omni apparatu & ministerio Iaponico: alterū in contignationibus propugnaculi idque solarum foeminarum ministerio, cū mensis ex auro solido, quæ vt aliàs scriptum, latitudinem tantum duorum palmorum habent in quadro. Vasa quoque quibus inferebatur oriza, erant aurea. Cū verò Iuquequi deinde cuperet sibi fieri potestatem

statem discedendi versus Sacaiū, vt ibi expectaret Legatum, Taicō illum donauit duplicibus armis integris, xipho machæris duabus, pugionibus, lanceisque magna arte & ingenio elaboratis: atq; hæc non obtulit pro munere in Cinam deferendo, sed tantum in signum amoris, & præludium sequentium. Hæc facta sunt Fuscimi: vnde discedentem comitatus est Taico, donec conscendisset nauē pulcherrimā & nobilissimā, pro Taico confectā, quando in fluminibus aliquam captat recreationē. Eam frater noster quidam vidit & ingressus est, asseritq; esse vienos cubitos longā, aurā subactō vndiq; cum suis cubiculis alijsq; locis, vsq; ad ipsos remos inauratam.

Augustinus, vt appulit in Corai, dū cogitat gratissimum se Taico facturū, si cum secundo Legato iter versus Meacū acceleraret, idq; citius, quā ille optabat, curforem magno studio amādauit Pachinum, cum legati secundi litteris ad Colios, qui aulā Regis Cinēsis gubernant, vt rei statū Regi patefacerent: Ex alia verò parte lēbum vnum destinauit ad Taico, vt ille quoq; de omnibus redderetur certior. Responsum Pachino allatū est, in aula ignotam fuisse fugam legati, sed nec causam exploratam fuisse, cur ille tam turpem fugam eum summo Regis Cinēsis dedecore coniunctā sit molitus. Rex autē, vt primum de fuga cognouit, iussit Legatum compingi in vincula, patremq; eius & consanguineos omniaque exui bonis instar hominum villium, & rusticorum pauperum: alterū verò Legatum voluit à sapientia in aula ab omnibus prædicari, in eūque nomen, autoritatem & potestatem primū transferri: ordinauit quoq; Patri secundi dono dari quinque scutorum millia, ob rem præclare à filio gestam,

addit

addiditque, Legato, qui principem locum obtinisset, amplam relinquendam potestatem tractandi de multis negotijs, quæ Rex Cinarum Taico de integro proponenda iudicasset.

Hoc aulæ responso vehementer recreatus est Augustinus, & interea dum secundum expectat responsum à Cinenſi Rege, affertur responsum ad id quod ipse scripserat Taico: tres enim gubernatores vel aulæ Præfecti ex parte ipsius scribebant, vt faceret, quod præcise Taicus constituiſſet, & confestim cum altero Legato aduolaret: & quia hi tres Præfecti magni erant amici Augustini, hortabantur eum, vt mox post acceptas litteras nauigaret versus Iaponiam, si nolle periculum & Status sui & vitæ inire. Itaque & subito cum Legato inde discessit, & Nangoiam peruenit sub finem mensis Iulij. Legatus ferebat secum Regis Cinæ litteras, sigillum, & quicquid reliquerat alter, qui diffugerat ex arce Coraiana, cum alijs omnibus rebus, quæ Augustinus expectabat Pachino. Maior pars eorum, qui primo adhaeserant Legato, adiunxit se secundo, è quibus fuit senex septuagenarius primi Legati magister, quemque dicunt omnium Cinenſium optimum & eruditissimum. Legatus hic secum ducebat homines trecentos, è quibus ducenti quinquaginta erant equites: ipse solus in lecto humeris octo hominum ferebatur. Qui hominem viderunt, aiunt, fuisse grauem, & de dignum, multisque præditum donis: Augustinus ex mandato Taici maiorem copiarum partem reliquit in Corai, donec pacis conditiones initæ fuerint. Nangoiæ commoratus est ad dies octo, vt Legatus caperet quietem: ibique tam splendide

dide & lautè habitus est, quam vsquam in Iaponia fieri poterat. Inde progressi sunt Sacaium, vbi Iuquequi eos præstolabatur.

Huc vbi puenit Augustinus, mox, duobus illis ibi relictis, contendit Fulcimum, cuius aduentus Taico fuit gratissimus: nam cum multa benevolentia & amoris argumenta in eo recipiendo demonstrasset, tã multa in multorum illustrium Dominorum præsentia in eius laudem dixit, agens ei gratias tum ob labores quos in Coraiano bello sustinisset, tum ob diurnam absentiam à domo sua solo sui amore toleratam, vt à lachrymis se non potuerit continere. Addebat, sibi probè constare, cui in similibus negotijs, & maximi momenti rebus confidere debuerit. Et licet nonnulli dictarent, nunquam hoc pacis negotium cõficiendum esse, res ab eo gestas per calumniam vellicando, se tamen has fabulas nunquam ad suas aures admisisse, ob summam fiduciam quam in Ecumocamo posuisset. Subiugebat deinde, minime se ignorare rem hanc etiam ante biennium, trienniumue confici potuisse, si non Toranusque, homo ter execrandus, & capitalis ipsius hostis obstitisset, quem dicebat se simulatq; à Corai reuertere de medio sublaturum, hancq; pœnam meritis eius lōge fore inferiorem: tamẽ expenso accuratius facto in gratiam ipsius Ecumocami se vitam ei condonaturum: atq; ita tractaturum, vt omni auctoritate exueretur. Augustinus pro tanta regis benevolentia & favore immensas egit gratias, quod autem ad Toranusque attineret, nõ fuisse aliam inter ipsos dissensionem, quam quod cū belli Coraiani principatus sibi delatus esset, Toranusque vt miles id grauitè tulerit, existimans se illum

him consecuturum. Tantum autem amore in Taico erga Augustinum declaravit, ut vulgi sermone ferretur, Augustinum ad magnos honores & opes à Taico euehendum.

Quod ad Toranusque attinet, fuit is puer à Taico educatus, & primo fuit honorarius eius in aula minister, deinde ob officia præstita, in præteritorum annorum remunerationem regni Fingensis pars ei assignata est: nam alteram dederat Augustino. Verum ille semper se infestum Augustino præbuit, Patribus quoque & toti Christianæ religioni; imò flagrante hac persecutione, hic vnus fuit ex illis, qui audacius contra Christianos locutus est. Ceterum Augustinus, neglectis & dissimulatis eius calumnijs, tam moderate & benigne cum homine egit, ut Domini, alijque nobiles valde mirarentur Augustinum nec verbis, nec literis quidquam mali de illo prodidisse. Sed, quia Deus veritatem amat, & omnem fastum, arrogantiamque abominatur, tandem ad aures Taici multæ graues querelæ de rebus in Corai ab eo gestis perlatae sunt: quocirca & eum confestim euocauit. Fuscimum, & capita accusationis illi patefieri curauit, addens se illū ilico priuaturum fuisse vita, nisi è prima pueritia sibi seruiuisset: tantum, in conspectum suum ne prodiret amplius, in solius filij sui posset. Itaque quo in excellentiore loco ante fuerat, hoc nunc profundius in infimum locum deiectus est: non sine manifesto diuinæ vindictæ testimonio. Quia tamen multos habet apud regem deprecatores & fautores, videtur suo tempore in gratiam restituendus, licet inter aulicos nunquam notam infamiae sit abstersurus.

Trucidarat in Corai iuuenem nobilem à prima ætate

ate Christianum, quem quia locuples erat & corpore robusto, in numerum famulorum suorum adscernerat: trucidarat autem ob verbum vnum prolatum, quod displicuerat. Nam cum iuberet, vt sibi ventrem dissecaret, respondit adolescens, se esse Christianum, diuina lege vetari ne quis se ipse interimat, ille vero lancea eius pectus transuerberari iussit, dicens, animi abiecti pusillique argumentum esse quod nolit desecare in ventrem. Tum iuuenis: Domine, inquit, non te latere potest, quam ab omni trepidatione fuerim alienus in omnibus præliorum conflictibus, ac imprimis in periculosissimis quibusque immanium hostium incurfibus: vt verò & nunc experire, quantum à me illa animi abiectio absit, abiecto in terram ense & pugione, facto signo crucis, elatis manibus: Ecce offero hic ceruices; absindatur, si ita placet, à ceruicibus caput. Et mox immanis ille Dominus eum necari iussit: licet eum facti postea pœnituerit, dixeritque: Christiani quoque pro honore suo tuendo dimicant, sed dissimiliter ab alijs hominibus. Venio ad prodigia.

Primum prodigium fuit, quod die Iulij vigesimo secundo anni 96. qui sacer est B. Mariae Magdalenz, quoque Taico epulum præbuit Iuquequi, per totum diem Meaci eiusque finitimis locis, atq; etiam Fuscimi in magna copia pluerit cineribus minutis, quibus tecta, montes, arbores quasi niue operiebantur: totoque illo die tanta fuit aeris caligo, vt multi capite dolerent, plurimis cor mœrore & melancholia obrueretur. Pater quidam ex Meacensi ditione digressus cinerem illum in has partes Scimanas attulit, vt eos Patribus & fratribus in argumentum veritatis ostenderet.

ret. Eodem die Ozacæ & Sacæ pluit minutissima arena, nonnihil colorata.

Secundum prodigium, ut scribit quidam Pater degens Meaci, fuit, quod superiori pluvie mox successit copiosissima pluvia candidorum longorumque capillorum, qui nihil distare videbatur à capillis mulieris vetulæ; nisi quod essent illis molliores: deinde quod in ignem coniecti non reddebant odorem tetrum, uti veri & naturales. Hæc pluvia Meaci duravit ad diem medium: in regnis vero ad Septentrionem sitis, ut Iechu, Iechingo, Scimano, & Noto tanta copia delapsa est, ut tota terra, omniaque tecta huiusmodi capillis essent operata: quæ res ut erat nova & insolita, ita non exiguum stuporem omnibus attulit, & magni etiam terrorem incussit. Aliquot huiusmodi capillos Patri nostro Ozacæ degenti Augustinus Ecunecamedonus, & Dominus Paulus de Scinga, atque etiam Fuscigennai gentilis, qui præest ædificijs Taici, misit.

Tertium fuit, quod sub Augusti mensis medium, versus eam partem Occidentis, quæ declinat in Septentrionem cœperit apparere cometa prælógis crinibus, specieque horribili, tam densis offusus vaporibus, ut color eius discerni non posset. Famuli Iuquequi Cinenfes, qui tunc cum eo versabantur Fuscimi conspecto cometa exclamarunt sua lingua: Vaza, vaza, hoc est, res mali ominis, res mali ominis, sicut exitus postea demonstravit. Apparuit in loco cœli admodum demisso, & duodecim vel quindecim dies perduravit.

Mense Maio vno momento facta est Fuscimi omnium rerum vicissitudo & perturbatio. Vnus est præcipuis nobilibus, qui in magna gratia nunc sunt apud Taico,

Taico, potentiaque & opibus florebat, capitalis erat inimicus alterius magni Domini, qui olim potentia vel æquabat ipsum vel etiam superabat, sed nunc in gratia Taici amplius non erat. Hic, inquam, tam gratus & familiaris Taico, veritus ne alter in pristinam gratiam, dignitatem & statum aliquando restituere-
 tur: nomen eius quod erat Asonodanzi detulit apud Taico, quasi ipse cum filio particeps fuisset coniurationis Quabacondoni: & quia videbat Taicum, qui non ignorabat totam illam accusationem ex odio profectam, suis verbis non plenam fidem præstare, excogitavit callidum huiusmodi cōmentum. Secretarius Asonodanzi gratia ipsius exciderat multatus exilio: hunc ad se nefarius homo vocavit, illicque auctor fuit, ut scriptum, quale ille volebat, conficeret, & nomen Domini, cui serui erat, imitando eius characteres subscriberet, addita promissione, si faceret, se procuraturum ei annum redditum quatuor milium saccorum orizæ, ac præterea obligatione ad bellum eundi, aliorumque onerum soluturum. Conditionem accepit Secretarius, & scriptum, uti alter optarat, confecit. Illud autem, homo versutus, non ipse obtulit Taico, sed lactino seni Taici intimo: qui mox eo conspecto grauiter cœpit excandescere, & palam dicere: Rem nõ esse tolerandam, tam diram & immanem proditionem moliri in Taicum eum, qui regni Eta administratione brevè à Rege ornatus esset. Denique etiam Taico scriptum ostendit, qui, uti prudens est, iussit ad se ilico vocari Ieiasum & Cicugendonum, viros in aula primarios, eisque scriptum demonstravit, simul mandatis, ut quoniam tam manifesta esset subscriptio, pater cum filio sibi ipsi ventrem dissecarent. Illi verò
 vt se-

vt senes admodum sapientes & experientes serum, respondere, non videri sibi vitōs tam nobiles sine antegresso examine ad necem trahendos: se de tota re diligenter disquisituros, & si noxam vllam deprehenderit mortē multaturos. Dum hæc aguntur, nobiles degentes Fuscini, qui Taico immediatē seruiunt, magna celeritatē cum armis se conferunt in palatium. Tres item Gubernatores suos armatos adesse iubent. Quæ cum divulgantur Fuscini, mox Meacum, & ad alias partes rumore perferuntur: accurrit itaque Fuscinum infinita hominum turba existimans novum tumultum esse excitatum contra Taicum, & hac vice omnibus eius rebus imponendum finem. Duo illi Domini interea adiete Asonodanzum eiusque filium, eique scriptum cum manus subscriptione demonstrarunt. Ille quoniam optimè norat Secretarij sui manum, paululum se colligens, respondit: Si in vincula conieceritis eum, qui meus fuit Secretarius, & quæstionibus veritatem extorseritis, faciat Taico quod collibitum fuerit. Mox Secretarius capitur, quæstionibus subjicitur, veritatem ingenuè confitetur. Cæterum Taico, quia videbat autorem scripti de se bene meritum, sibi que admodum carum, nullum de eo verbum fecit, sed tantum mandavit Secretarium illum cū sua vxore subito agi in crucem, quod & factum est. Asonodanzus quidem liber mansit, sed in pristinam Regis amicitiam restitutus non est, Regnumque Carnocunum filio natu maiori, quod ad gubernationem ineptus esset, ademptum Taico transtulit in filium secundum.

Sub idem tempus & alius incidit casus. Adolescens quidam, famulus Ieiasi hominis nobilissimi &

H poten-

potentissimi, cum nocte quadam audisset in cœtu nobilium Dominum quendam magnum velle deferre Ciugendonum, quod ab eo non tantum annuorum sumptum acciperet, ut cum dignitate sua officia illi deferre posset, & nonnulli ibidem adessent, qui dehortarentur eum, ne faceret, propterea quod Ciugendonus cum filio certo decreuisset præbere epulum Taico in loco, dicto Suchanuius, eumque trucidare, & si res ex voto succederet, Patrem cum filio Dominum Tenzæ remansurum: itaque si nunc eausque expectaret, forte magnifico aliquo Regno Japoniæ donandum esse (quæ omnia illi per iocum fingerant) dictus adolescens Ieiasi famulus, remoto omni consilio putauit rem totam patefaciendam Taico, ac primo quidem nobili cuidam Ethnico, nomine, Teramisco, viro in aula regia primario commorauit, ut ille deinde ad Taicum perferret. Sed re audita Taico subripsit, & ilicò adolescentem illum mandauit tradi Ciugendono, qui percunctatus, cur ausus fuisset tam splendido mendacio, Taici aures obrundere, respondit, ut erat, se in nobilium circulo id inaudisse. Mendacio detecto, nulla mutatio alia secuta est, quam quod adolescens hæreat in compediibus, donec adducatur Pater eius cum liberis, & deinde simul crucibus suffigantur.

Quartum prodigium horribilius terribiliusque reliquis omnibus, fuit nouus & inusitatus terræ motus, ex quo tot tantæque clades & ruinae extiterunt, quantæ ab hominum memoria nunquam visæ sunt auditaue. Et ut veritas huius miserabilis casus à prima origine intelligatur, recensebimus quædam Ozaca & Meaco ea de re conscripta. Primum Pater noster,

ster, qui sedem habet Ozace, in hunc modum scribit: Trigesimo Augusti anni presentis 96. octava noctis hora initium fuit terræ motus: duravit parum, nec vltimum damnum attulit, sed in futurum tantum commonefecit. Quarto Septembris media nocte ex improviso tam terribilis, & concitatus exitit terræ motus, vt hominibus non relinqueret spatium domo exeundi. Describam ruinas ex eo consecutas, quas partim meis oculis spectavi, partim ex ore Christianorum ibidem degentium cognoui. Principio dictus terræ motus concutere cœpit optima & nobilissima quæque ædificia, quæ tanto sumptu & fastu, æternæque gloriæ cupiditate stimularus Taico in hac vrbe excitauit; ac initio quidem magnificam illam splendidamque aulam, mille tatamis obrectam, in qua Legatos Cineses excipere cogitabat, suaque venustate, & varietate omnium in se oculos conuertebat, in terram deiecit. Proxime aulam mirifico opere & elegantia erexerat turrin, cum inscriptione nominis, Ecuquinimo Iagura, id est Turris, vel propugnaculum, ex quo videtur Luna. Hæc turris tota concidit funditus, cum suis portis maximis altissimisque, per quas in propugnaculum parebat ingressus, deinde cum capitellis in vertice earum eminentibus, quarum alia erant facta ex ligno solidissimo crassitudine immensa, alia vero ex lamiris ferreis ad aspectum & ostentationem pulcherrima. Propugnaculum palatij omnium altissimum, dictum Tensciu, septem contignationibus constans, non concidit quidem, sed sic concussus est, vt nullus illud incolere audeat, nec reparari potest, nisi totum deiiciatur.

H 2 Idem

Idem euenit fere omnibus alijs propugnaculi ædificijs , in quibus Taico se ob eorum pulchritudinem, splendorem, & illustria ornamenta recreabat. Corruerunt & omnia horrea propugnaculo vicina, non absimilia Europæis apothecis , in quibus res ad victum pertinentes reconduntur, sed ea arte & ordine constructa , vt quiuis etiam magnus Dominus in ijs habitare possit. Erant horrea illa amplissima, & frumento plenissima. Denique turris illa omnium altissima, quam dixi, in septimanam vsque contignationem eductam fuisse, cum manus extrema eius reparationi imponeretur, haberetque cubicula prorsus inaurata, è quibus Legatis Cinesibus spectanda exhibere statuerat centum quinquaginta millia hominum peditum & equitum , celeberrimo apparatu, pompa atque triumpho prodeuntium , dimidiatæ horæ interuallo tota corruit. Eadem media hora maior pars domorum, aliorumque ædificiorum vr- bis Ozacanæ, quæ tegulis erant opertæ, maximè circa flumen concidit , oppressis ruina plusquam sexcentis, vt fertur, hominibus. Terræ motus initio fuit admodum vehemens & frequens , tantumque fremitum & mugitum edebat, vt tonitruï fragorem, & fluctuum maris in littus impulsorum strepitum imitari videretur , tantaque formidine mortalium percellerat corda vt capilli illis surrigerentur. Multis locis terra dehiscebat , etsi hiatus non fuerint admodum profundi. Domui vicinum stabat templum ingens, eleganti forma, recens exstructum, quod subito corruit: monasterium quoque, in quo nobilis quidam Bonzius magnæ auctoritatis superior degebat, concidit, & Bonzium ruina obruit.

Taico

Taico ante exstructam illam aulam mille peristromatum, ædificarat è grandibus saxis murum, è quibus quædam erant, quæ à mille quingentis hominibus suum in locum vix poterant transferri. Hic murus duobus tribusve ante mensibus, ob crebras pluuias in muri fundamenta dilapsas, corruerat: & rursus duobus ante hunc terræ motum mensibus, multo maiori studio erat renouatus. Sed nihil omnis humana industria profuit, quin omnia hoc terræ motu æquarentur solo.

Eodem die sub vesperam ante terræ motum, cum non satis bene valerem, captandi aeris causa cum fratre quodam egressus sum, transiensque viam in qua duo exstabant monasteria, vtrumque ingressus sum ad occasum Solis, & deprehendi in ijs haberi ad populū conciones. in altero non nihil hæsi, audiuique concionatorem tam varijs similitudinibus exponentem misericordiam Amidæ erga genus humanum declaratâ in procuranda eorum salute, ijsque in hora mortis iuuantis, vt omnes in admirationem stuporemque raperet auditores: commendabat quoque ijs, vt nunquã ab inuocando Amidæ nomine cessarent, quæ & omnes, finito sermone, elata voce inuocarunt. Verum eadem nocte templum corruit, idolaque & sepulchra ornatissima confregit & obtriuuit. Bonzius concionator non sine vulnere, cum alijs semimortuis, quorum tamen quidam postea obierunt, elapsus est. Denique ædificia nobilia & magna tam Taici, quam multorum aliorum Dominorum, templa Bonziorum, & ciuium quæ erant proxima flumini magna parte prorsus ceciderunt. Spectaculum hoc tanto mœrore homines affecit, vt incederent attoniti, & quasi mentis impotes. Plurimi

dormiebant in plateis, alij in ædibus quidem suis sed ostijs patentibus; nam etsi lentè, & non cum tãto impetu, tamen aliquot dies est motus ille continuatus.

Alius quidam Pater 18. Septembris anni 96. scribit in hæc verba: In his partibus Meacensibus magna & terribilia prodigia accidere : nam cum multo in his regnis cinere pluisset, & quibusdam in locis, tanta copia, vt ædium tecta, atq; arbores, perinde ac si nixisset, opplete fuerint, alibi verò etiam minuta arena coloris rubei, tandem ad dimidiatum diem etiam alborum capillorum, quales solent esse vetularum, tanta pluuia de cœlo decidit, vt omnes viæ & domus illis complerentur. Et cum iam Fuscimum maxima pars exercitus ex remotissimis quibusque regni partibus propter Cinenſium Legatos confluiſſet, viæque per quas tranſeundum, eſſent pulcherrimè ornata, atque ordo, quo procedendum erat, omnibus eſſet præſcriptus, ecce repente ad quintum Septembris die Louis, hora noctis vndecima, cœlo ſereno & claro, terræ motus oritur tam terribilis & horrificus, qui poſtea tota nocte perdurauit, vt videretur ſubtus terram ingens eſſe inter poteſtates infernales conflictus; maior ſiquidem erat fragor, quam maximorum tonitruorum vel bombardarum, quæ vnquam audita fuerunt : itaque non hominibus modo, ſed etiam beſtijs incredibilem incuſſit timorem. Incedebant homines per plateas, deſertis domibus, quaſi attoniti : quique primum euaserant motum, vxores, liberos, cognatos ruina oppreſſos deplorabant, quorundam etiam iam iam moriturorum voces è ruinis reſonantes audiebant. Alij reformidantes ne terra ipsis dehiſceret, & abſorberet viuos, cum
lacty-

lacrymis nomen Amidæ inuocabant, ut ipsos saluaret. Christiani nostri ilico per fugium suum habere ad ædes nostras, ut viderent quo loco res nostræ essent, & si possent, iuuarent. Sed voluit Dominus noster, ut in ædibus nostris nihil mali contingeret, confestim tamen eas egressi in area flexis genibus diximus Litanias, licet ob terræ motum vix flexis genibus persistere potuerimus. Illa ipsa nocte frater nauigio Ozacam descenderat, non sine præsentis periculo, nam aquæ se attolebant ad altitudinem ripæ, quæ tamen quatuor vel quinque cubitis eminebat.

Hoc tempore Meaco infinitus hominum numerus se contulit Fuscimum, eo quod rumor percrebuisset totam urbem Fuscimanam corruisse, & certè, que quid in ea boni fuit, euersum est, ut iam iam dicemus. In hac urbe Meacensi aiunt extinctos mortales trecentos, & præterea in fine partis inferioris, cui nomen, Roquio, ducentos. Iuxta nostras ædes non aliud damnum factum est, quam quod casu culinæ regulis aperta mulier vna oppressa sit, & maritus eius grauiter læsus. Prope monasterium Fratrum Franciscanorum dimidia pars Xenodochij pro pauperibus erecti concidit, & decem ægros extinxit. In loco quodam dicto, Toramadie, quindecim vel viginti templa, & Bonziorum cœnobiaz, multis oppressis, corruerunt. In Quitanorēnsi ante palatium Daici ingens templum viginti tarsamorum concidit, in quo dormiebant homines octoginta, quorum duo tantum euasere, qui inde duobus vel tribus ante diebus excesserant. Collapsam est quoque templum Bonzij Ozacensis cum multis

H †

circum

circum palatij, & dimidia pars ædium illius regionis.
 - Corruerunt item omnia tēpla Tisi, quod est monasterium maximum ad ingressum vrbis Meacensis firum. Hoc autem septingentis retro annis ædificatum est à Bonzio quodam, qui viuus sepultus est in Coia; pariterq; collapsi sunt magni illi & crassi muri quibus circumdahatur; & erat vnū ex præstantissimis monumentis, q̄ videri poterat Meaci. Vnum tantū tēplum, omnium maximum, quod dicitur Fundo, & habet turrim admodū altam, a ruina fuit immune. Oēs quasi muri noui Daibut, cū saxis immēse magnitudinis cecidere, & colūnæ ex angulis suis, cū suis basibus plus vno palmo & dimidiato subsederunt. Machina ipsa Daibut, quā Taico, ppe Meacum excitarat & recenter absoluerat, si magnitudinem spectes, nihil erat in toto Iapone magis visendum, in qua statua Fotoq; tota auro splendescens corruit contracta corporis & manuum parte, muri quoq; summo artificio perfecti vna cum porta principali Daibut conciderunt. In tēplo mille & ducentorum idolorum anaglypticè inauratorum, satis magno, dicto Ianzu sanguis sexcenta corruere a contractis mutua collisione capisibus, brachijs pedibusque, tanto fragore edito atque si ipsæ tartariæ furia intra templum inter se manum consererent. Hic casus ingentem ciuibus Meacensibus attulit dolorem, eo quod locus ille solum recreationi imprimis erat destinatus propter magnificum eius apparatus, & ostentationem Meacensis nobilitatis. In alijs diuersis vrbis locis, magna quædam palatia similiter solo æquata sunt. Paulo Nobunangæ nepoti culina tantum vna cecidit, & tres vel quatuor homines è medio

medio sustulit. E domibus communibus infinitæ collapsæ sunt: & fuit platea quædam in qua omnes prorsus corruere; multæ etiam ita conquassatæ, ut necesse fuerit in terram deijcere. Item terræ motus prorsus euertit septē templa Atangi Tocombi, quod est vnum ex opulentissimis regnis Iaponiæ: templa autem illa erant in monte altissimo.

Hinc liquet, quantum coniectura assequi licet, diuinam hanc castigationem præcipuè directam in Fuscimum, vbi Taico maxime suarum opum magnitudinem iactarat, & superba sumptuosaque ædificia excitarat & continenter adhuc excitabat. In hac enim vrbe plus quàm alibi huius terræ motus rabies defæuijt, & ruina fuit generalior. Nā in illa turris illa altissima, palatia, cubicula, aulæ, xisti, & quicquid auro varijsque picturis, cælaturisque splendebat, ipsumque Taici domicilium amplissimum corruit, & ut fama est, septuaginta eius scæminas, ac quasdam nobilitate illustres oppressit. In propugnaculo non remansit nisi aula mille tatarorum similis illi Ozacanæ, in qua Taico cum sua coniuge & filio versabatur: è qua celeriter exiliens cõfugit ad culinam omni ex parte intactam, postulansque nonnihil aquæ ad bibendum, plurimū lætabatur quod euasisset. In eundem locum mox aduolauit Gensoin, post Asanodanzum, quorum præsentia animum collegit. His successit Ieiasus & Cicugendonus, quibus cum remansit tota nocte. Immunis à casu manserat quædam arx, in qua admiranda quædam opera fabricatus erat; sed postquam vidit inclinatam iussit statim eam deijci in terram cum illa mille tatarorum aula per quam saluandi sui causa diffugerat; nam & illa ex terræ motu in vnam partem

H 5 pro-

propendebat. Sequenti die summo mane Taico cum dictis Dominis recepit se in montem propugnaculo oppositum, in quo stabat pinus amplitudine immensa, ibiq; mandauit complanari locum ad excitandum aliud propugnaculum, desertis omnibus quæ hæcenus fecisset. Aiunt Taicum dixisse, Tentum, id est, Deum merito indignatum fuisse suis ædificijs tam elegantibus & sumptuosis, quia, nimirum, iam ipse apud animum suum statuisset deinceps vacare simplicioribus extruendis. Hoc infelici casu Taico supra modum est conturbatus; stupet, incæret, trepidatq; præter Genosoin Gubernatorem Meacensem, aliosque duos, cum alloqui audet nemo. Non dormit in domo, sed in tugurio arundineo, tabellis leuissimis contacto. Non dubium, quin dum oculis suis cernit omnia sua ædificia obruta soloque æquata, festosque suos ludos & spectacula, quæ exhibere cogitabat, cõuersa in tot urbium locorumque tam tristes ruinas, tot hominum mortes, etsi exterius non demonstrat, intimis animi sensibus miserrime excrucietur & lancinetur. Utinam Deus Dominus noster ante mortem ei tandem notitiam sui impertiat.

Magna pars palatij Ieiasi dum corruit, multi interiere mortales & inter cæteros præcipuus quidam Dominus aulæ ipsius vna eum coniuge, quos summo amore prosequabatur, & ideo vehemèter de eorum morte indoluit. Palatium, quod fuerat Quabacondoni, & post eius necem à Taico dono datum erat Cicugen, ac numerabatur inter nobilissima pulcherrimaque Fuscimensis urbis ædificia, sic fuit conuasatum, vt necesse fuerit dissoluere, & nouum à fundamentis erigere. Palatium Date totum corruit cum
centum

centum mortalibus, & viginti equis pulcherrimis, qui erant in stabulo. *Ædes* Genosoin quoque lapsæ sunt: sed in ijs singularis Dei providentia apparuit. Duo enim tantum cubicula in ijs integra constititerunt in quorum altero erat Genosoin cum sua vxore, & alij; in altero verò filij eius Christiani cum quibusdam nepotibus, item Christianis, quorum nullus interijt: cum tamen ex alijs periernit decem aut duodecim gentiles, hoc est, dimidia parte plures. Omnes viæ, vna cum alijs Principum, nobiliumque Dominorum palatijs, qui sedem suam habebant in aula, eversæ sunt, multi que homines pariter extincti. Concidere & Bonziorum delubra recens constructa, in Fuscimo: domus item omnes regulis contextæ. Tot autem homines occisi sunt, vt cum iuxta receptum suum morem corpora igni abscindere non possent, opus fuerit abijcere vel in profluentem, vel in vallem vrbi proximam, quæ cadaueribus ita completa fuit, vt montis speciem exprimerent. Denique aiunt Fuscimi bis mille homines desideratos.

In agro Fuscimano multa loca circum urbem fabricata, vt erant horti, & domus, ad quas nobiles animi recreandi causa aliquoties in anno ventitabant, eversa sunt & labefactata.

In Tambano regno, Meaco vicino, maximè in extremis eius finibus maximè extiterunt ruinae; in intimo regno paucissimæ. Erat ibi propugnaculum Camciama in regno toto præcipuum, Sacandonò primo filio Genosoin cum amplis vectigalibus à Taico dono datum. Totum autem sic afflictum est terræ, vt montem effecerit. In eo quoque diuina providentia eluxit: nam duobus ante diebus Sacandonus vxorem suam

suam cum tota familia amandarat Ozacam ad ædifici-
 loceri sui Auanoami; ipse autem cum fratre suo, &
 consanguineo Michaelē concesserat Fuscimum, ita-
 que, ut fertur, ruina propugnaculi tantum duæ femi-
 næ sunt sublatae. Totus ager finitimus, mille domibus
 instructus, ita vastatus est, ut octo tantum domus su-
 perstitas fuerint, & magnus hominum numerus in-
 terneccione deletus.

Iamazaqui villa est magna, ædium centum, & tri-
 bus leucis abest Meaco, Sacaium versus. Ex his omni-
 bus reliquæ tantum permansere nouem vel decem,
 & plus quam centum incolæ occubuerunt. Tempora Fo-
 tochi & eremitarum in loco sublimi sita longe à villa
 omnia corruere, & idola Fotochi in frusta dissiliere.
 Obiecta dictæ villæ alia est multo maior, tota conse-
 crata cultui Fachimæ, qui est bellorum Iaponicorum
 Deus, & in magno honore est apud milites: eoque
 olim erat omnium facinorosorum hominum perfu-
 gium. Hæc villa monticulum habet, in quo multa
 sunt templa, & eremitæ, ad quos visendos ex omni-
 bus regnis à peregrinis concurrebatur. Ea tota cor-
 ruit, & tristi ædium casu plus quam ducentos quin-
 quaginta homines oppressit.

In regno Econocuni erat exstructa Ecclesia, habes
 in altari crucem, à qua & nomen obtinuerat, Ecclesiæ
 sanctæ Crucis. Ea corruit quidem, sed crux immota
 in altari persistit, ut ante. In eodem regno iamensæ
 saxorum moles è montibus deuolutæ magnam mor-
 talium vim obtriuere, & vias publicas sic obstruxere,
 ut sine multis flexionibus & diuerticulis nemo iter
 profequi posset.

Amangasaqui vrbs est non contemnenda, leucis
 quinis

Quinis disiuncta à mari Sacai opposito, in qua erant
 ingentia & pulchra Bonziorum cænobia, quæ vulgo
 feruntur admodum desolata. In hoc regno Econo-
 cuni sunt celeberrimæ totius Iaponiæ thermæ, ad
 quas, quia valde sunt salutare, magnus est hominum
 concursus: has quoque improviso attigit terræmo-
 tus horribilis, & quoniam domus circum eas constru-
 ctæ in magnam altitudinem sunt eductæ, in quibus
 diuersantur, qui thermis vtuntur, ruina sua plus sex-
 centis hominibus, vt fertur, obruerunt.

Dum iter instituitur mari è Scimo Meacum versus
 ad læuam occurrit vrbs, nomine, Fiongo quæ decem
 & octo leucis abest Meaco: illam ego sartam rectam
 inueni cum irem Meacum ante annos triginta tres.
 Ea vrbs in tres erat diuisa regiones, quarum duæ erant
 occupatæ Bonziorum fanis & cænobijs, tertia mer-
 catoribus, alijsq; Bonziorum inibi commorantium
 seruitijs. Nobunangæ tempore maiorem in partem
 deuastata est; & quamuis templa in pristinâ formam
 restituta non sint, tamen negotiatoribus alijsque po-
 pularibus hominibus vrbs rursus cõpleta est. Nunc
 autem eam terribilis hic terræ motus sic contulit, vt
 nõ minima eius pars ad terram allisa sit; & paulo post
 etiam maxima pars, vt dicunt, cõflagarit: ignis enim
 ex cæminis labentibus erumpens, & aridam lignorũ
 corripens materiam, impulsu ventorum etiam in in-
 tegras, stantesque adhuc domos sæuissimè grassatus
 fuit.

Propugnaculum primarium Auangani regni, cum
 solo vicino penitus deiectum est & destructum. Arx
 quoq; Coriamana in regno Iamoto funditus collapsa
 est. Tiracatana verò arx parua in regno Econocuni
 . in via

in via Ozacana Meacum versus, lapsu montis impendentis obtrita maximam edidit stragem.

In regno Nangato, quod Amangucio distat vnus diei & dimidij intercapedine, est fretum admodū in Iapone celebratū, nomine Scimonoscequi, q̄ nouem regna Scimo, diuidit ab alijs, dictis Changoqui. In hoc regno est ampla regio, in qua Societas nostra ante ortam persecutionem habuit domum. Hoc fretum nō solum profundum, sed eousq; rapidū est, vt naues vel staphæ, si accedat maris æstus, volitare videātur. Hoc fretum in primo illo terræ motus fremitu (res nunquam visa, nec cogitata in Scimonoscequi) exsiccatum est, atq; si solum omnino esset interuersum: quæ res hominibus tantum non stuporem attulit.

Hæ omnes ruine & vastationes accidere septimo Septemb. noctu in primo fragore terræ motus, a quo vsq; ad hodiernum dies præteriere duodecim: adhuc terra tremit, nocte verò sunt tam magni tremores, vt multas eides priore tremore compagibus solutas tandem in ruinam trahant: quare nec quisquam pernoctare audet in domibus, & maximè in earum solarijs, sed manent in publicis plateis. Quod si magni aliqui terræ motus iterum fiant, quacunque noctis hora in vrbe hac Meacensi, subtus terrā ingens fragor & strepitus inauditur, atq; si nauis horrenda aliqua tempestate agiteretur; quo cessante omnes stant attoniti & metu nouę superuenturę cladis percussi. Vtinam Deus pro sua clementia tandem extremis his malis finē imponat, & lumine suæ gratiæ oculos istorum gentium illustret vt eius agnoscant beneficia, & in gremium Ecclesiæ Catholicæ suscipiantur. Meaci, 18. Septemb. 1596.

DE

DE SACAI.

VVs Arimondoni, nomine Ioannes, antiquus Christianus, & de Societate bene meritus, qui tempore illius terræ motus versabatur in vrbe Sacai scripsit epistolā ad Patres nostros his verbis: Quarto Septembris in vrbe hac tam ingens & horrificus fuit terræ motus, vt tres horas continuas durarit: quo tempore nihil audiebatur præter fremitus & mugitus expauescendos, æditumque, murorum, tectorum, & delubrorū gentilium tristes ruinas. Quando autem tecta in alias domos, vel arbores ruebāt, videbatur illis nocturnis horis vniuersa mundi machina labascere. Luce insequenti licuit videre, omnes plateas satis angustas (excepta primaria, quæ vtrinq; transuersis secatur vijs) domibus lignis, saxis, muris in omnes partes proruentibus, vt nullus transcundi pateret locus, interclusas. Res erat commiseratione dignissima tam diurnis quam nocturnis horis audire clamores virorum, eiulatus mulierum, ploratus puerorum, ex terræ visceribus & ruderum, quibus obruti erant, cauernis opem inclamantium. Verum quia gentiles neq; gratiam, neq; motus internos ad commiserandū habuere erga proximū suum, solū opulenti & potentes, amicorū aliorumq; opera periculo erepti sunt, ceteri verò omni auxilio destituti frustra suspirijs, lacrymis & clamoribus intolerabilibus se confecere. Incedebant homines per vias, ac si sui cōpotes non essent, à sensibus abalienati, mœrore oppressi ex tam horrendo spectaculo oculis obiecto sic vt nescirent quid agerent, sed nec proprijs vxoribus, & liberis implorantibus subsidiū manū præbere vale-

valerent. Nonnulli, qui iam periculum euaserant, amore naturali victi recurrerunt ad ædes, vt coniuges cum liberis extraherent, sed ipsi tandem cum illis reliqua domus ruina etiam oppressi sunt, sic vt nullus tandem viuus effugeret.

Dominus Prothasius Arimondonus, qui tunc agebat Sacai, volens summo mane visitare Cinenfium Legatum, inuenit maximi muri ruina, & superiniecta infinita lignorum & regularum mole plateam, qua eundem erat, impeditam, vt prosequi iter nõ posset. Cognouimus ex famulis Cinenfibus Iuquequi, viginti, eoque amplius extinctos. Deinde ex litteris paucis ante diebus allatis intelleximus in Sacai plures sexcentis enectos, vt quinque annis restitui non possint ædificia quæ trium horarum spatio hac terre trepidatione subsederunt.

Iacobus Fimbria Rioquei vnus ex antiquissimis optimisque illius Urbis Christianis, homo prudens, religiosus, & de Societate bene meritus, Domini Iosephi Gubernatoris Sacaiiani socer, recenter excitat domos, nouas trium cõtignationum, tegulis opertas; eius autem domus iam ab annis triginta loco diuersorij Patrum nostrorum, atque etiam Ecclesiæ fuit, in qua sacrum Missæ diceretur, & Sacramenta Christianis administrarentur. Oborto autem hoc præcipiti & tumultuoso terre fremitu, cum omnes diffugerent ex ædibus, ille, velut senex in cognitione Dei, rerumque diuinarum sensu fundatus, coniugem, pueros quosdam orphanos, & nepotes suos quos domi habebat manu apprehendit, iussitque loco non motos flexis genibus, manibus in cælum sublatis ante aram domesticam se Deo commendare, qui pro sua

pater-

paterna prouidentia qua regit Christianos ipsum amantes & timentes, dum vtrunque ædes vicinorum omnes ruunt, solam illius domum, in oratione cum familia persistentis, intactam reliquit, quæ res gentilibus Sacaiæ magnam conciliauit admirationem & timorem. Et hæc sunt, quæ huc vsque ex illis partibus audiuimus.

Nangafaci primâ vice fortiter intremuit tellus, postea verò leuius, vel potius nihil, si comparatio sit cum alijs locis.

A Canzusa, in itinerè versus Cingua, via est non longè remota à mari, & magna ex parte montosa constans saxis excauatis: hoc ergo vehemētissimo terræ motu ibi multa saxa maxima sua sponte diuisa & disrupta, partim in mare prolapsa sunt, partim sic oppleuere viam, vt non pateret transitus.

Seminarium Ariense valde contremuit, sed diuina fauente gratia, omne periculum absuit, sed nec vlla ædium nostrarum corruit. Quia verò terræ motus fuit nocte, quando iam pueri seminarij concesserant cubitum, dum illi vident lampades, quæ in medio cubiculi ardebant, nullo attingente moueri, rei nouitate perterrefacti, celerrimè in aream diffugère.

In regno Fingano propugnaculo Iambi præest antiquus quidam Christianus ex partibus Meacensibus oriundus, & de Societate nostra semper bene meritus. In eo quidem magni quoq; terræ motus existere, imò terræ motui mox successit inaudita tempestas in qua sex è nubib⁹ horrifca fulmina decies aut duodecies circum domū eius octo tantum decemue cubitorum interstitio, excussa sunt, & alia totidem vicibus in diuersis locis propugnaculo subiectis, sed Deo

I ita pro-

121 . HISTORICA RELATIO DE
ita propitio nullum hominē læsere, aut interemere,
sed tantum maximas quasq; arbores disperdere.

DE REGNO BUNGENSI.

ERRÆMOTVS, qui Bungi acciderūt, tam
magni sunt & terribiles, vt nisi inde Christi-
ani venissent & commemorassent, possint
videri incredibiles. Expectabamus aduentum Blasij
hominis optimi, & inter Christianos Bungen-
sibus vetustissimi, qui & tandē periculo tanto exemptus huc
peruenit. Is refert se ne nunc quidē, (cum tamen duo
menses à terræ motu elapsi sint) sibi satis esse compo-
tem, nec posse terrorem ex conspectu ruentis patriæ
naturam excutere.

Tribus millibus prope Funai, ingens oppidum vel
villa est, dicta, Ochinosama multarum nauium portus,
à quo loco hic bonus homo appellatur Blasius de O-
chinosama in Bongo notissimus, propterea q̄ domi
suz hospitium præbeat varijs hominibus aliunde con-
fluentibus. Hic asserit nocte de improviso in illum
locum fluctus maris binos ternosue nullo impulsos
vento, illisos littori tanto strepitu & fragore, vt plus
septem cubitis supra urbem se in altum eiecerint, vt
postea ex quarundam altissimarum vetustissimarum-
que arborum culminibus notatum est: itaq; eodem
impetu progressum mare ad milliare vnum & me-
dium, eoque amplius in terram se effudit, & re-
tro relapsum omnia secum cum vrbe Ochinosama
absorpsit. Qui extra hos terminos erant, periculi
experies erant; quos verò tartatera illa vorago com-
plexa est, eos omnes secum abripuit, viros, fœminas,
pueros,

pueros, boues, vaccas, domos, & alia infinita, omniaque in mare conuersa videbantur, haud secus, ac si nunquam ibi terra extitisset. Blasius, qui id temporis cum coniuge, liberis & famulis domi erat, antequam rem similem vel cogitatione animi fingere posset, vidit vno quasi momento se cum domo, quæ erat lignea, superferri vndis maris. Vxor cum liberis submersa est, ipse natatu euasit, sed ignarus, quomodo euaserit, nam vi vndarum longissimè ab eo loco fuerat transportatus. Cum iam domus labascere inciperet, Blasius cum tota sua familia Christiana elata voce sanctissimum nomen IESV & MARIÆ inuocabat. In vicinia verò eius fœminæ quædam gentiles implorabant opem Amidæ, ac tandem ad Blasium conuersæ, etiam atque etiam eum rogabant vt ipsas periculo eximeret; verum ille respondebat: Quomodo vos liberabo, si imploretis opem diaboli? itaque fœminæ vna cum ipso cœperunt clarissima voce inuocare nomen IESV & MARIÆ, & porrigens eis in hac calamitate magna celeritate aliquot proxima domus ligna, effecit, vt quædam ex ijs quæ inuocarant nomen IESV & MARIÆ, discrimen vitæ euaderent: multiq; alij gentiles promitterent se sacra Christiana suscepturos.

Alia quatuor loca Ochinosamæ vicina, eandemq; maris plagam respicientia, dicta Famaoqui, Ecuero, Fingo, Cascicanaro, & pars vna ex Sanganosciequi, sunt, vt aiunt, eisdem aquis obruta ac in Famaoqui quidem vnus tantum erat Christianus, qui solus ex omnibus ereptus est.

In portibus his marinis, maxime in Ochinosamano, magnus numerus nauium stabat (quarum pluri-

mæ ad Taicam pertinebant) & Bungo venerant ad regni, quod ab eo nunc obtinetur, redditus auerendos) Harum autem multæ iam erant oneratæ & prestolabantur tēpus abscedēdi, aliæ verò iam cœperunt mercib. onerari. Præter has, infinitæ præterea ibi erant diuersorū mercatorū scaphæ. Has omnes, affirmabat Blasius, se certo cognouisse, vel cōfractas vel eodē loco demersas fuisse, vt ne vna quidē incolumis euaserit

Vrbs Funai semper fuit obstinata, & præduri capitis. Quadragesimus tertius annus agitur, quod Patres & fratres Societatis in ea vixerint, & Xenodochium pro omnibus pauperibus gentilibus, qui per fugium in suis morbis ad illud habebant, ædificarint. Ecclesiã quoq; in qua conciones habebantur, officia diuina, & alia ministeria Ecclesiastica celebrabantur. E Christianis pauci erant ex ipsa vrbe oriundi, & omnes habitabant in platea quadam Ecclesiæ proxima. Rex Franciscus indicabat ijs, rem gratissimã facturos sibi, si se ad Ecclesiã Christi aggregarent, seq; offerebat in eorū baptismo sponsores. Sed bonum Regē persequebantur, tum Bonziji, tum ipsi Funaiiani ciues: nec Societas nostra ab vlla vrbe maioribus iniurijs, publicisq; contumelijs affecta est, quã ab hac: nam non senes modo, sed etiam iuuenes & pueri à parentibus edocti, & à dæmone stimulati, quoties nostri in publicum prodibant maledictis Deum Dominum nostrū, Patresq; ingenti clamore incessabant, & licet peruersus hic mos à Rege Francisco, postquam Christo nomen dedit, seuerissimè prohibitus fuerit, tamen auersionem à Christianis & Christi Ecclesia non deposuerunt. Initio aliquoties ignem noctu in ædes nostras iniecere: alij tela in eas immittebant, alij saxis patebāt

Eccle-

Ecclesiam & domos: & quod amplius est, manus pedesq; hominum mortuorum, & puerorum in Ecclesiam proijciebant: atq; hac occasione Bonziz vbique diuulgabāt à nobis maētari homines vt carnibus eorum vesceremur, alijsq; falsis rumoribus famam nostram denigrabant. Sed Deus Opt. Max. summus & iustus Iudex, qui dixerat, *Mihi vindictā, Ego retribuā*: eos varijs & grauib; afflictionibus visitauit: nam cū esset inter omnes Regni Bungenfis vrbes facile princeps, multis opulentijs mercatoribus, innumeris idolorum delubris, multitudine Bonziorū, maxima auctoritate præditorū, instructa, paucorū annorū interuallo bellis, morbis, fame, incendijs, alijsque infinitis cladibus vastata est: vt in eam verissimè conueniat, quod de vrbe Hierosolymitana dixit Ieremias: *Quomodo sedet sola ciuitas plena populo*. Quamuis verò cū generali totius Regni direptione ad hanc vastitatem peruenerit, tamen proximis superiorib; annis respirare cœpit, & numero ciuium, infimèq; plebis, quæ in diuersa regna au fugerat, augescere, sic vt quinq; ædiū millia in ea numerata fuerint. Nūc verò occulto Dei iudicio his terræ motibus in tantam solitudinem redacta est, vt è quinq; illis domorum millibus ferantur vix superesse ducentæ; & cum non exstarent nisi duo idolorum fana, ea quoq; solo æquata sunt. Cuiusdam verò Christiani, nomine Sebastiani, magna virtute præditi exigua domuncula, in qua Pater quidā in missione solebat sacrum Missæ facere, in medio multarū aliarum, quæ vt erant gentilium, corruerunt, integra & intacta remansit.

In agro Facatano, in quo plura quā quatuor Christianorū millia versantur, & in quo bonus ille senex

Ioran martyrij palmā consecutus est, tempore eiusdē terræ motus, mare per ingens flumē quoddam ad tria amplius milliaria fines descriptos excessit, cursuq; suo tantū edidit fragorē, vt homines, qui iuxta mare habitabant, desertis suis ædibus in cāpos & montes, vt immunes essent à periculo, profugerint. Verum est, excursum illū non fuisse diuturnū, sed nō sine dispēdio ingenti aquæ in locū suum reuertere; multa. n. ædificia corruere, multiq; mortales aquis sunt præfocati. Videbatur diuina hæc animaduersio ferri tantū in gentiles, vt quidam bonus Christianus Facatensis, qui ibi baptizandorū infantium, humandorū mortuorū, & sermonū de rebus diuinis ad Christianos habendorū curam gerebat, retulit: nam, inquit ille, cum in illis partibus multæ sint villæ, & aliæ quidē incultæ à solis Christianis, aliæ verò ab vtrisque, gentilibus & Christianis, solæ tamen gentilium domus, cum interitu aliquot hominum, corruerant, saluæ autem manebant, omniq; damni expertes domus Christianorum.

Procurator quidam vectigalium Regis Talco, homo Ethnicus, naturæ & moribus peruersus, degens in vrbe Funaiana habebat concubinam, & ex ea filium vnicum. Hanc cum filio domus corruens oppressit. Sed quia & alter ei filius erat, veritus ne & ille simili casu periret, nullum aliud tutius periculum habuit, quam ad Christianos Facatenses, quibus eum, donec tempestas ista conquiesceret, commendauit.

In quadā ditōne, appellata Iunoïn (in qua olim quidam è Patribus nostris aliquot annis laborauerat in conuersione eius gentis, & subsidium aliquod attulerat ijs qui paulatim sacris baptismi vndis abluerantur) erat locus quidā vnus diei itinere à Funai vrbe remotus, in

tus, in quo post vastatum bellis regnū superstites remanserant aliquot Christiani, sed in procuranda animę suę salute languidiores effecti; qui cum ea de re ab alijs bonis Christianis monerentur, vitam nō cortexere. Hos pene omnes, pauculis exceptis, montis in eundem locū impendentis pars hoc terrę motu excussa obrinit. Atq; hæc sunt, quæ hæctenus ex Patrum nostrorum, aliorumq; fide dignorū epistolis, qui oculis suis omnia spectarunt, colligi potuerunt. Vtinā gratiam suam Dominus Deus noster impertiat, vt ex his prodigijs in hominum cordibus timor & amor erga diuinam maiestatem maior, & diuinarum legum obseruatione diligentior, excitetur.

Cum huic vsq; scribendo peruenissem, Meaco venit vir quidā perhonestus, qui Fuscini fuit ea nocte qua terre motus est exortus, & multa admiranda narravit, quæ quoniam longum esset omnia per censere, annotabo tamē pauca, eaq; magis notabilia. Aiebat iste, ad septimam Septembris inter horam vndecimā & duodecimam noctis, post terre motum quendam moderatum, qui nullum fecerat damnū, exortum alium tam horrificum & furiosum, vt vniuersa mundi machina dissolui videretur; nec durasse, nisi ad spaciū, quo bis Symbolum Apostolicum recitari posset, eoq; tēpore omnes ruinas & clades superius cōmemoratas accidisse; ac quoniam omnia improviso contingere, homines nullius rei memores fuisse. Dormiebat hic homo id temporis vti externus, in domus cuiusdam solario, ad quam forte diuerterat, & excitatus fermitu, fugamq; capessens, dum primo gradui scalæ pedem imponit, scala cum vniuersa domo subsedit, ignarus quomodo

tam repentinae ruinae ereptus fuerit: postea ad diuersorium cum famulis domesticis regressus, Dominum domus sub ruinis delirescentem incolumem extraxit.

Construxerat Taico molam iuxta flumen Fuscimen-
se ex maximis & durissimis saxis præcolam, obstru-
cturae excellentiam & perfectionem visu dignissimam.
Hæc fluminis voracitate ita absorpta est, ut nullum post
se vestigium reliquerit, ac si nunquam ibi constitisset.
Ipsamque flumen tantum incutiebat terrorem, ut so-
lus eius aspectus afferret horrorem: haud secus enim
in cælum attollebantur fluctus & cum maximo stre-
pitu ebulliebant, ac si immensus ignis illis esset sub-
iectus. Homines cum pedibus insistere non possent,
in terram se abiciebant, & huc illucque pilae instar se
versabant. Augebat pauperem trepidationemque dum
cernerent ante se dehiscere terram, atque si viui essent
absorbendi. Atque eiusmodi hiatus plurimi inter
Meacum & Fuscimum visibantur.

Et verò, quoniam humani generis hostis omnem
ansam animarum salutem impediendi minimè negli-
gens, animaduertit iam tempus opportunum, eom-
modissimamque occasionem oblatam grauius animam
Taici exacerbandi, qui hoc rerum statu parum erat
sui compos, & partim metu ac terrore, partim ira &
furore in omnem partem iactabatur, gentiles quos-
dam, qui semper assistunt Regi, infestos nostrorum ho-
stes excitauit, qui Taico, cum spe magnopere ei pla-
cendi, persuaderent, omnes ædificiorum ruinas, totque
mortalium in Tenza (quæ est Iaponiæ monarchia)
interitum non aliunde profectum, quam quod in Iap-
oniam admissa esset secta legibus Dei Cami & Foto-
chi penitus repugnans & contraria. Quibus verbis,
licet

licet paucis, indiarunt, veram legem Dei tantorum malorum esse originem & causam, vt hac via omnis prædicatio Euangelica, eiusq; promulgatores tota Iaponia exularent. Cæterum, quia Regum corda sunt in manu Dei, & Taico est homo à natura prudens, & iudicio acri, minimè sinens omni vento, quauisq; hominum persuasione se in fraudem induci, etsi nullo nostri vel amore, vel commiseratione tangeretur, in hunc modum respondit: Nescitis, quid dicatis, nam si hæc res esset noua & inaudita in Iaponia, quæ nunquam maiorum nostrorum æuo contigisset, posset id quod vos contēditis, aliquam veri similitudinē præ se ferre: sed cum cōstet ex veteribus historiarum monumentis, in his regnis ingentes & terribiles terræ tremores & frēmitus sæpenumero incidisse, quando nondum hi homines in Japonem venerant, nec quicquam cogitaretur de tali lege, qua ratione causam huius rei in illos conijcere potestis? Ad hanc responsionem tam rationi consentaneam, ne mutire quidem illi tartarei homines ausi fuere. Etsi nostri exiguam in hoc responso collocent fiduciam, tū quia probè norunt conseruationem omnem propagationemq; Ecclesiæ pendere ex sola diuina prouidentia, tum etiam quia non ignorant, quanta sit hominis inconstantia, quantaq; sæpe rerum apud eum vicissitudo; quos enim hodie extollit vsq; ad cœlos, cras deprimat cum summa contumelia ad inferos.

Anno proximo scriptum est, à Taico mandatum, vt omnia Bonziorum templa & cœnobîa, quoquot intra urbem Meacensem starent, euerterentur: ipsiq; Bonzîj circum urbem iuxta fossas alia ædificarent: ad quam rem aiebat se duabus moueri rationibus: alte-
 I 5 ra, quod

ra, quod sibi non arrideret tanta Bonziorum amicitia & familiaritas cum suis paracianis siue viris, siue mulieribus, & idcirco eos tantopere esse mente solutos & distractos. Altera erat, quod, quoniam Bonziji nullam operam locant in bellis, nec militum perferunt molestias, imò voluptatibus & delitijs indulgēt, ipsi ipsorumque templa essent, in quibus tempore Meacensis belli, furor hostium primò loco frangeretur. Summā autem inspectionem & curā in Bonziorum templa & monasteria, quæ sunt plura trecentis cōmisit Genosoin, eumq; constituit quasi eorum Visitatorem. Quorum superiores ex mandato Taici tenentur quoq; mense velut Syndici referre ad Genosoin errores & lapsus à Bōzijs admissos, vt dā op^o est, redargui & castigari possint. Multa ex his tēplis operata erant tegulis, & hoc terræ motu cum multorū Bōziorum cæde collapsa sunt: nempe voluit diuina iustitia vindictā sumere de infinitis scelerib. & abominationibus, quæ in Satanicis istis Synagogis perpetrantur.

Neq; hic finem habuere prodigia: sed supra sex hætenus à nobis fusc commemorata accessit quintum Prodigium aquarum, ex quibus grauissimæ ruinæ consecutæ sunt in hunc modum. In regno Omi duodecim passuum millibus à Meaco remoto ad pedem montis Fienoiana est lacus aquæ dulcis, longitudine milliariorum sex supra sexaginta, latitudine verò, alicubi trium, alibi vero sex: Vtrinque multis cingitur terris: multis nauibus scaphisque nauigatur, quæ interdum orta sæuiore procella à fluctibus hauriuntur. Sub hoc lacu multis in locis magna vis aquarum exuberat, & quodam in loco in tantas constringitur angu-

angustias, ut Nobunanga elegantissimo ponte dicto Scitanofasci eum constrauerit; atque inde emergit flumen admodum profundum, quod iunctum cum alio dicto Iondo, se in Ozacanū mare exonerat. Decimo quinto post terræ motum die, post crebros, densosque imbres, hic lacus tantopere inundauit, & limites suos contra cursum naturalem tam longe excessit, ut magis quam ab hominum memoria, etiam quando frequentiores extiterant pluuia, id acciderit: tanta enim celeritate intumuit, tamque rapido & veloci cursu ferri conspexit, ut repente arua obrueret, domos euerteret, fossas altissimas ad defendendos agros oriza satos defoliaré oppleret: deinde excurrens usque Fuscum, in ea urbe stragem edidit innumerabilium hominum, ubi quis demersorū: tamque late vagatus est, ut per campos & possessiones Meacensium perinde esset navigatio, atque in mari. Nec erat, qui illis diebus terrestri itinere Meaco posset proficisci Sacaium, quod est spatium quinquaginta quatuor millium, & inde Ozacanū. Dum Meaco itur ad partes Scimanas, occurrit mons quidam in valle depressus, qui fuit Iusti, & condoni, dictus Aascio, & habet exiguum portum, in quem naues prætereuntes, si quando ventis secundi non sunt, se recipiunt. Quia autem tunc temporis erat magna maris tempestas, in dictum portum, ut fama est, diuertere naues quinquaginta partim magnæ, partim parvæ, quales sunt in Iaponia, sed maior earum pars in furiosa & indomita hac aquarum eluione, & insanorum fluctuum certamine allisa undique in frustra dissiliit: quæ verò se è portu proripuerunt, cum spe defugiendi periculi cum multæ in eo itinere essent voragines, maris

maris gurgitibus item hausta sunt; nec vel vnam euasisse constat. Alliquies hæc quoq; attigit terras maritimas, hoc est, alijs littoribus maris proximas, & multos mortales, vt aiunt qui viderunt, sustulit, ac in Acaſcio quidem plures trecentis.

20. Quamuis autem tam euidentis & continuum Dei flagellum satis esse debeat, ad perfringendum, contendumque etiam cor adamantinum; tamen omnes, tam magni quam parui iam sic sunt affecti, atq; si nulla, nec hominum, id est, liberorum, parentum, amicorum, nec fortunarum iactura facta esset. Imò Taico rex cepit Fuscini montem altissimū valli exæquare, vt noua ædificationi grandium palatiorum locus idoneus suppeteret: in quem finem plus quam centum milia operarum coegit, qui labore intolerabili, seruitute miserrima noctem diemq; in molitione ædificiorum consumunt.

Ad decimum sextum Nouembris diem anni præsentis 176. Pater quidam noster ex ditione Meacensi, sed in vrbe Ozacana sedem habens, scribit, quo ritu Taico Legatōs Cinenſium exceperit,

DE QVO MODO TAICO LEGATOS Cinenſes receperit.

Quoniam, inquit, hoc terræ motu vrbs Fuscimana, ac in primis propugnaculum ita erat conuassatum & vastatum, vt neque habitationi, neque recipiendis Legatis idoneus superesset locus: Taico decreuit eos excipere Ozacæ, vbi à terræ motu nihil remanserat in propugnaculo, nisi turris sola

ris sola, eaque satis conuulsa, & domus quædam dicta, Locus montis; deinde pons nobilissimus dictus Goquraquafsci, ac si dicas, Pons paradisi, tanto auro splendescens, ut quindecim millibus aureorum scutatorum æstimetur. Erant quoque ibi aliquot ædiculæ, sed parui momenti; nam reliqua ædificia, vel corruiere cum aula mille taramorum, vel regis mandato, quod vitium aliquod fecissent, ad terram afflictæ sunt, quorum loco cœperat alia minora & leuiora erigere. Ad excipiendos autem Legatos, iussit subitario opere supra parietinas ædium collapsarum domos, aliquas excitari, sed splendide pretiosis peristromatis, alijsque necessarijs ornamentis circumuæstiri. Ozacæ peruenit Taico 29. Septembris cum primarijs aulae Dominis; iusserat autem Legatis significari se primo octauæ Lunæ die Ozacæ in eorum conspectum venturum.

Vigesimo Octobris Sacaiio, quod nouem milliariibus paruis Ozaca distat, Legati excessere, via plana & nitida, in quam nobiles fœminæ Sacaiane certas quasdam contignationes vtrinque deferri curarant, ut Legatos isthac iter habentes videre possent. Sunt enim Iaponij in rebus nouis spectandis admodum curiosi. In primo ordine prodibat senex ille Cinenfis Iuquequi, qui obtinuit locum Legati, secundus enim in primi locum, ut ante dictum est, successerat. Huic præferbantur triginta octo arcæ magnæ, & sacci viginti ac pone centum & viginti alueoli, cum suis pedibus ligneis, qui vocantur Finoqui, admodum candidis, affabre elaboratis: proximè autem succedebat Cinenfiū equitum turba, mæsto vultu, & amictu vili, ut videretur aliorum famuli.

Hinc

Hinc suo ordine in sequebantur equites bini, cum quadraginta vexillis, quorum alia erant coloris crocei magnis characteribus Cinensibus depicta, alia litteris croceis, alia coloris puniceo sine litteris. His succedebant alij equites, quorum quilibet ferebat tabellam cum litteris valde magnis, quæ speciem præbebat patentium. Post hos veniebant alij pedites cum baculis rotundis & crassis in humeros reiectis, alij instructi romphæis, alij denique lanceis, quibus succedebant decem aut duodecim armati: Tum tres ingentes umbellæ: hinc Symphonia tibicinum, qui vocem lusciniarum exprimebant, & tympana bellica parvula, & campanæ ex aurichalco galeæ similes, sed ijs paulo maiores; quæ, uti tympana, bacillis pulsabantur. Symphoniacis subibant 24. homines nobiles bene vestiti, epitogio phrygiato secundum pectus & humeros splendidi: nonnulli etiam damascenis purpureis induti. Ad hæc proximè Iuquequi procedebant octo vel decem Quâni, qui sunt homines magnæ auctoritatis, & cum suis inauribus. Mâdarini, quorum apud Cinenses est quasi dignitas consularis, omnes damasceni operis veste amicti. Post hos proximè in sequebatur venerandus senex Iuquequi, barba candida & promissa, specie præclara, punicea indutus, in sella, vel lectica supernè operata deportatus, cuius latera, tergumq; stipabat ingens turba equitum tum Cinensium, tum Iaponicorum qui Ozaca. Sacaium se cõtulerant, ut honoris causa Legatos comitarentur. Nonnullo deinde intervallo interposito visebantur quædam lecticæ parvæ Europæis similes, in quibus erant solæ Regis Cinensium litteræ quatuor venerandis Cinensibus septæ, qui damascenis ostrinis induti erant vesti-

vestimentis, & pileum gestabant in auribus fulgentē. Aderant & alij sex eleganti amictu, cum petalo lato, cuius usus apud Chineses.

Inde non multo spatio interiecto cœperunt prodire primarij Legati asseclæ, ijq; bini. Hos autem anteibant decem vexilla rubea & crocea. Post quæ deferrebantur litteræ patentes, vel prouisio in tabellis vncialibus characteribus descripta. Deinde pone subibant duo pedites cum dolonibus, cæteri erant equites.

Postea apparebant octo vexilla regia, ex quibus flocci phasianorum pendebant; ac alia quidem erant serica, alia bombycina, & maxima parte rubra vel crocea; hastæ autem erant confectæ ex arundinibus Indicis crassioribus. Inter dicta duo vexilla, ferebatur vnum angustū, in medio aliorum duorum, quorum alterū candidum, alterum erat nigrum. De hinc succedebāt alia 14. vexilla, & inter illa duo baculi prælongi & crassi, & quaternæ clauæ, ac denique vnum vexillum cum octo labaris.

Proximi Legato aderant viginti quattuor vel 26. Quanni, cum pileis obinaures splendidis, amicti rubris damascenis vestimētis, cū suis insignib. acu pictis in clypeo, quæ sunt, serpens & lacerta marina.

Legatus, qui primum tenebat locum, & venustam corporis speciem præ se ferebat, humeris octo hominum ferebatur in sella vel lectica non operta Damascena splendida indutus, pelleque ingenti tigri-
na & pereleganti, quæ sellam supernè ambiebat, ornatus. Præibant duodeni cum arcis, & totidem cum sagittis, nonnulli etiam cum clauis artificiosè elaboratis: duo item equites cataphracti: erant autem arma
eorum

eorū inaurata & squamatim compacta. His subibant dena vel duodena labara, & equitum Cinenſium turba maxima, qui vel è Cina venerant; vel erant Dominorum Iaponiorum.

Si Cinenſes in hoc ſuo aduentu ordinem tenuiſſent meliorem, nec admiſiſſent aut vilioſe veſte amictos, aut rhedas parum decoras, maior eorum pompa vel oſtentatio fuiſſet: eſſi Iaponijs viſus ſit apparatus excellens & illuſtris.

Iuquequi, vt Ozacam peruenit, diuertit in palatiū Auani Cami Domini Regni Auæ. Primus autem Legatus in ædes Bigenno Ciunageni trium Regnorum Domini. Poſtero die, qui fuit octauæ Lunæ primus, Auguſtinus & Scimanocamus Gubernator Nangaſachanus præcurrerunt, vt Regem redderent certiorē, & locum pararent. Quo facto, vterque nempe Legatus & Iuquequi cum ſuis inſignibus, eodem ordine quo luce præcedenti, progreſſi ſunt, Regi; offerenda detulere plura quam centum munera, & viginti tabulas quinque vel ſex palmos latas, in quibus ferebant ducentas ſupra mille Serici partes, quarum quælibet excedebat libram: mille item Damasceni panni Cinenſis rafi, quod eſt, ſericum nobile atro pertextum.

Epistoſa Regis ſcripta erat in lamina aurea maxima & ponderoſa, aureo incluſa ſcrinio, in quo inerat & veſtis atque corona regia pro Taico: ſicut in alio erat corona regia pro Mandocoroſama eius coniuge cum titulo Reginae. Miſit præterea Rex Cinenſis vicenas veſtes de Qungui, cum titulo & dignitate Cine pro viginti Dominis expreſſè à Rege Cinenſi nominatis, quorum primus erat Auguſtinus: deinde totidem

dem alias, pro ijs quos Taico ipsi nominaret, eademque dignitate ornandos putaret.

In epistola Regis Cinenfis erant hæc verba, Futatabi, cioscen, vocasu cotonacare) id est: Non redibis amplius in Corai; & si redieris, nihil amplius tibi seruiet dignitas. Itaq; Iaponij remanebant quasi vasalli Cinenfium.

Hæc omnia ritu Iaponico perfecta sunt, hoc est, sedêdo in tatamis. In sessione æquales erant Taico & Legatus: præsentibus autem aderant Ieiaso, Cigugé, Echingo, Nonangio, Quingodono, & Mori, qui sunt Domini totius Iaponiæ maximi. Post Sacanzuchi, hoc est, postquam aliquantulum vini degustasset, honoris ergo, apprehendit Taico epistolâ, magnam, scilicet, illâ laminâ auream, eaq; capiti impolita, simul accepit & vestes, atq; intro se recepit, vt eas indueret. Regressum ad locum suum, Cinenfes magno honore & reuerentia adorarunt, ac ilico fercula illata sunt cû mensulis, & sedilibus altis, tanta pompa & apparatu, tantaque rituum varietate, vt plura spectarentur, quâ comederentur. Conuiniò absoluto singuli ad suas ædes reuertêre. Simulatq; Sol occidit, nouus Rex Taico abijt visitatum Iuquequi, eoq; venit quoque Legatus primus, magnaq; voluptate, dum Taico magnam illis humanitatem declarat, simul versati fuere. Hæc occasione vterq; intulit sermonem de Legato Coraiano, rogaueruntq; vt eum in suum admitteret conspectum, & culpam cõdonaret: Verum ille se excusauit, dicens se infixas pectori habere quasdam querelas contra Corai, ob multos lapsus in se commissos: itaque se nolle plura de hoc argumento loqui. Verum quia Iuquequi erat homo callidissimus, & raræ
 K. pru-

prudentiæ, quique ingenium Taici probè cognorat
respondit : Suam Excellentiam iustas habere ratio-
nes, neque enim Corai tantum contra ipsum, sed et-
iam contra Cimensium Regem in multis deliquisse, v-
merito totum regnum funditus excindi debeat; sed quæ, in-
quit, ex regno euerso utilitas redundaret? Itaque, sicut
Rex Cimensis illi ex mera commiseratione ignosce-
ret, sic consilium fore, ut ipse quoque ignoscat. Sed ni-
hil tunc effici potuit : Imò omnia in risum & iocos
conuersa sunt. Comedit cum utroque; postea verò do-
mum regressurus manu secum duxit Iuquequi, vna
cum altero Legato.

Die sequenti misit Taico ad Legatum cetum Coson-
di, quæ sunt vestes perquam pulchre & splendida, inclusa
capillis Maquilanis, hoc est, certa ratione inauratis, ut
alias declaratum est: & quadraginta haste cum suis vaginis
de Nascinsi, quæ, ut supra dictum, est aurum subactum; dein-
de viginti enses falcatos eiusdem formæ. Misit quoque
ad Iuquequi Cosondi quinquaginta: reliqua enim illi
donarat Fuscimi, cum visendi eius causa eo venisset.

Ad 24. Octobris constituit, ut Sacaium reuertere-
tur, quo delati sunt nauibus nobilissimis, elegantissi-
misque, quales nunquam in Iapone conspectæ erant.
Erant enim elaboratæ auro, magno artificio: duo vel
tria habebant solaria, multa cubicula, ante & retro
ambulastra, aulas, paulmetum cum remis ex auro co-
molito. Ad cuius imitationem illustres quidam Do-
mini alias fabricarunt magnificentissimas: ac inter il-
los Date vnam exædificasse fertur, quæ superet hanc
Taici cuius funes nautici, omnes sunt ex serico coc-
cineo torto: atque hæc omnia faciunt, ut eum habe-
ant amicum & propitium. Ea nocte, qua Taico inui-
sit Iu-

Itaque qui, in edibus Auani Cami ei dixit: Quandoquidem Rex Cinarum tam preclare secum egisset, se non posse non eum in posterum honorare & reuereri, & tam in responso, quam in alijs omnibus eius consilio & iudicio se submittere.

Cum Legati Sacaium abiissent, ilico Taico post illos amandauit quatuor magnę autoritatis Bōzios, vocatos Chori, ut eodem modo eos reciperet, quo ipse preteriens die antegresso excepisset. Quare Cinenſes plurimum recreati sunt, ac imprimis litteris per Bōzios scriptis, in quibus promittebat tantam erga illos humanitatem, ut nihil eorum, quod ipsi a se petissent, sit negaturus. Ad quas litteras scripto responderunt, petueruntque solo equari omnia propugnacula, ac præſidia Iaponica submoueri, quę erant in Corai: deinde populo Coraianō condonari noxam, quemadmodum Cinarum Rex iam ante multas misericordia motus condonasset: meritos quidem fuisse excidium, sed si excidij pœna multetur, nullum inde fructum consequiturum. Itaque quantum poterant, eum obtestabantur, ut misericordia erga eos moueretur. Bōzij Ozacam reuerſi litteras confestim obtulere Taico, qui, ubi ad petitionem illam de evertendis propugnaculis legendō venisset, tanta ira & furore inflamatus est, ac si dæmonum legio illum occupauisset. Tantopere vociferabatur & sudabat, ut e capite vapor exhalaret. Hanc iram auxit, quod intellexerat à Cinenſibus vehementer timeri Iaponios, multo autem magis à Coraianis, nec primę suę cogitationis, ut proficienda pace mediā tantum Coraianis regni partem retineret, oblitus esset. Succesit itē Augustino, arbitratus, eum hoc consilium de evertendis arcibus suggestisse Cinenſibus, cuius contrarium erat verissimum: nam conatus est

I 2

potius

potius persuadere illis ne eiusmodi petitionem proponerent: addiditq; illum, si hanc Camarinam non moueant, sponte id facturum, maximè, ubi animaduuerterit se regno Coraiano potiri non posse. Nihilominus Taico Augustinum ex aula exturbauit, & multa de eo mala effurijt. Similiter indignatus est Terazauæ gubernatori Nangasacano Augustini in obeunda legatione socio, dicens se non solum ab ipsis, sed etiam alijs Tonis, quos ceu belli duces constituisse in Corai, esse deceptum: se, si illud bellum ipse suscepisset, multo maiora facturum, totumq; regnum sibi subiugaturum fuisse: imò se iamiam cōtinuo eò profecturum, & funditus euersurum. Efferbuit deinde in Coraianos, eo quod cum ipse ignouisset Regi, decreuissetq; illi regnum restituere, ac tres filios à suis belliducibus captos iā restituisset, non ipse in sua persona ad gratias referendas venisset, sed nec ullū filium ea de causa misisset, sed tantū rusticanum quendā hominē sine vllō comitatu, & sine donis qui legatione pfungeretur. Itaq; subdebat, cū Cinenſibus quidem amicitia factam tectam se conseruaturū, sed neutiquā cū Coraianis: deinde ilico reuerti eos iussit, nec amplius in cōspectum suum prodire: se oēs voluisse in platea Sacaiana in crucē agi, sed in præſentiarū vita donare.

Eodem cæstro percitus imperauit, vt Augustinus cū Legatis Cinenſibus reuerteret in Corai, atq; ita fauor omnis & beneuolentia, quā hucusq; erga Augustinū declararat in nihilum recidit; postquā tot eius laudes in primariorū totius Iaponiæ Dominorū præſentibus ob maxima officia toto quinquēnio multis laboribus & victorijs præſtita, palā prædicasset. Et certè iam cōſtans erat omnium opinio eum ad magnum dignitatis gra

gradum breui euectū iri, minimūq; vno integro Regno donandum. Qua remuneratione certè dignissimus erat, nō solum ob res egregiè in bello Coraiano gestas, sed etiā ob procuratam hanc legationē Cinensem, à Taico tantopere desideratā & expectatā, q̄ certè sola prudētia & industria Augustini ad votū Taici, licet ille nūquā existimaret successurā, impetrata fuit.

Neq; hic se furor cohibuit: sed etiā Toranusq; capitalē Augustini inimicum, quē paulo ante ob capita quædā accusationum cōtra ipsum ex Corrai allata, sua destitutū gratia exulare iusserat, ab exilio reuocauit, & in suum conspectum cū amoris honorisq; significatione admisit, dicens: Cum mihi sis sanguine iunctus, & multis naturæ donis præditus, ratio postulabat, vt gratiam rependerē pro molestijs in Corai perpeffis: nec debebā aures præbere ignorantibus, qui autores fuere, vt tibi iniquior fuerim. Probè noui me in fraudē inductū, sed deinceps te sic remunerabor, vt confessurus sis tibi factum latis. Tristes igitur cogitationes oēs abijce, obliuiscere præteritorum, & para te ad bellū Coraianum redintegrandū. Mandauit itaq; vt cū alio quodā, dicto Iquinocami, confestim repeteret Corai, & propugnaculum suo iussu ante solo æquatum reædificaret, amboq; eo se cōferrent media hyeme. Vocauit etiam Cainocami Dominū Regni Bugē, eique dixit se propter ipsum patri suo Quabiondono ignoscere; efficeret vt in cōspectū suū prodiret, cupere se eum videre; futurū eum Gubernatorē regni Bugen: ipse autē altera luna sequentis anni se cōferret in Corai: se. n. missurum eo magnas copias ad euertendū totum Regnum. Atq; ideo se iterum Nangoiam gubernatore Cicugendono apud Meacenses relicto,

profectorum, ut quæ in bellum necessaria sint, disponat. Hic nuncius miseros belli Duces, & milites omnes qui sine vlla remuneratione suis stipendijs in Comitatibus militabant, vehementer contristauit. Nam præter hominum quinquaginta millia, qui eo bello interiere, & naues amplius quingentas, quas mare Japonicum absorbit, quotquot inde reuertere, aut multo ære alieno grauati, aut morbis varijs affecti fuere: qui verò remanserunt, acerbissima quæque patiuntur. At non est, qui hiscere apud Taico, vel minimo verbulo repugnare audeat. Quanquam verò hætenus nullum fecerit apparatus, nec verbum vllum dixerit de hoc negotio, tamen Terazaua palatia, ipsumque propugnaculum præparat ad eius aduentum: in vrbe quoque Facatana curat omnia in ordinem redigi, ut si Taico redeat in has partes Scimanas, omnia parata & composita inueniat.

Eodem furore, ita intransuersum actus est Taico, ut infandum scelus commiserit in Legatos: post biduum enim ad Gubernatorem Sacalanum, & Iosephum Riusæ filium, mandatum dedit, ut nisi intra vnum alterumque diem tam Cinenses, quam Coraianos coniecerint in naues, & Sacao expulerint, utrumque poenam excruciantis proprii ventris subiturum. Et tamē id fieri nequaquam poterat, cum præsto non essent pro tanta hominum turba naues: sed quia mandatum regium urgebat, per fas & nefas in naues angustissimas compacti sunt. Id factum est, ut miseri Cinenses, qui hætenus nulla re læsi erant à Japonijs, non solum eo die ludibrio omnium exponerentur, sed etiam contumelijs, colaphis & pugnis exciperentur. Videre erat tunc venerabilem illum senem Iuquequi pedibus pergentem ad nauem

mauem, & lacrymis inter verba manantibus dicentem, se a quod Cinenses mortem non euasurum, eo quod credatur in fraudem induxisse Cinenses. Verum homines prudentes & iudicio præditi magna erga illos commiseratione affecti fuere, dum viderent tanta non solum inhumanitate, sed etiam dira immanitate excipi Legatos externos, qui tam honorificè eum visitarant, imò per annos duos in Corai expectarant donec hæc legatio ab ipso Taico tantopere exoptata, exitum sortiretur: qui insignia, titulum, & coronam regiam ei attulerant, qui deniq; ab ipso met tantis impensis, tantoq; honore & applausu suscepti & tractati fuerant. Hoc ergo modo Sacai discessere. Multi deinde Domini adierunt Augustinum ob infelicem tantæ Legationis catastrophæ eius miseri. Mandoerosama quoq; coniunx Taici misit certos homines qui viserent Iustam Augustini uxorem, eamq; in calamitosa hac rerum omnium conuersione solarentur.

Ante Cinensium discessum, Taico ad se vocauit Terazauam, & humanissimis verbis ei commendauit, ut comitatu mitteret in Corai, & simul indicaret Augustino, cupere se explicari sibi Geographiam tabulam regni Corai. Visus est autem hac occasione beneuolentia compensare voluisse priorem verborum asperitatem. Cæterum Augustinus iam versabatur Sacai, ut de abnauigatione Cinensium ageret. Quare apparet Taicum non esse illi omninò infensum, cum non ignoret ab eo omnia, quæcumq; ipse ordinasset, verè esse perfecta: & simul etiam certo cognorit, illu non solu non autore fuisse petitionis à Cinensibus factæ, sed etiã contrariu illis suasisse. Cæteru hoc absurdissimo stultissimoq; Regis facti Iaponij

vehementer sunt pudefacti , & ipsum Taicum facti pœnitent, eo quod cum omni ratione & humanitate illud pugnare non ignorat.

Ex hac calamitate Augustino is spiritualis accessit fructus, quod, cum non modicam habeat rerum diuinarum notitiã, cum naturæ bonitate coniunctã, occasionem quæ fuit se coram Deo humiliandi, seq; colligens , ante profectionem Coraianam generali peccatorum confessione apud P. Rectorem animum expiauit, statumq; suum, cui nihil Taico detraxit, recte compositum reliquit,

Deniq; ex hoc furore vnum maximi momenti bonum, nẽpe Christianæ religionis fœlicior conseruatio secuta est. Nam si bello Coraiano finis impositus fuisset , certum erat Taicum regna quædam & status commutaturum fuisse: inter quos erat Arima, Omura, Firando, Goto, quibus in locis maximè viget & floret Christiana religio, quæ facile extincta fuisset, si ad gentiles Dominos hi status transferrentur. Quamdiu autem continuabitur Coraianum bellum, in quo hi Toni Taico seruiunt, nulla incidet in Status mutatio. Quod autem ad futura attinet, cum Deus omnium sit auctor bonorum, & hæctenus semper singularem suã prouidentiam in defensione & conseruatione huius Ecclesiæ Iaponicæ demonstrarit , planè confidimus, omnes artes & machinas inimici, quib. vndiq; eam infestare & labefactare conatur, tandem diuina nobis fauente clemetiã in nihilum recasuras. Nangasacho, 28. Decemb. Anni 1596.

V. P.

Filius in Domino,

Ludouicus Frois.

HI.

HISTORICA RELATIO

Tertia

**DE REBVS PER
IAPONIAM ANNO**

**M. D. XCVI. A PATRIBVS
SOCIETATIS IESV DURANTE
persecutione gestis;**

A

**R. P. LVDOVICO FROIS AD
R. P. Claudium Aquaiuiam So-
cietatis I E S V Genera-
lem missa:**

***EX LINGVA ITALICA MO-
guntia in Latinam traducta.***

AD MODVM REVERENDE IN
Christo Pater.

S litterę anno superiore 1595. hinc scriptę, DE O Opt. Max. propitio salutę ad R. P. V. perlatę fuerint, ex ijs perspicuę cognoscere poterit rei Christianę apud Iaponios statum, siue spiritalem animorum fructum opinione & spe vbariorem, siue existimationem, quam fides Catholica in dies apud istos Gentiles conciliat ampliorem, spectemus. Eisdem litteris scriptum est de commutatione & conuersione Reipub. temporalis, & de vniuersa totius regionis gubernatione, ac nominatim de funesto nobilissimorum Dominorum interitu, alijsque calamitatibus quibus hoc cęli clima imprimis videtur obnoxium. Verum postea Taicosama Iaponię Monarcha sua industria, & in gubernado sapientia sic omnes compescuit turbas atque tumultus, vt omnia ad pristinam pacem & tranquillitatem breui tempore redierint. Itaque non exigui beneficij loco ducimus, dum, aspirante diuino numine, cernimus nobilium Iaponum animis quotidie maiorem & pręstantiorem de Lege Euangelica, eiusque prędicatoribus Patribus nostris ingenerari opinionem: ijs enim semel in Ecclesiam Christi aggregatis, nulla erit difficultas de plebæis. Quod non immeritò, post Christum Dominum nostrum frequentibus sacrificijs & orationibus, quas pro suo amore paterno, 2. eloque
P.V.

P. V. superno numini pro nouæ huius Ecclesiæ incolumitate & progressu offerri iubet, debemus.

Numerus omnium, qui de Societate nunc in his partibus degunt, attingit trigessimum quartum supra centesimum: è quibus sex & quadraginta sunt Sacerdotes, fratres autè octoginta octo. Quindecim anno proximè exacto Societati ex illis nomē dederunt, qui aluntur in Seminario. Omnes autem distributi sunt in eas domos, quas postremis annuis nominauimus, quæ erant decem & nouem: licet hoc anno vna in vrbe Ozacana accesserit, in qua ordinarie sedem habet Pater vnus eum fratre, & vacant tum excolendis earum partium Christianis, tum etiam externis magno numero ad verbū Dei audiendum isthuc confluētibus. In regno Bungenfi videtur & altera instituenda Residencia, vt paulo post diceretur.

Quod ad sanitatem corporalem attinet, eam dicere possumus, gratia diuina opitulante, extitisse ad gloriam Dei Domini nostri internostros quasi vniuersalem; quam non parum adiuuit cœli Japonij salubritas: & quamuis ijs qui affecta iam ætate sunt, non defuerint morbi ex antegressis horum temporum calamitatibus profecti, tamen non modica admiratione dignum est, eosdem licet viribus fractos, tantis tamque continuis occupationibus, quas in instituendis Christianis sibi commissis sustinent, non succumbere.

Hoc anno non pœnitēda pæe & tranquillitate vsi sumus inter Christianos, etsi Dæmon, aduertens magnum animarum numerum per baptismum è sua tyrannide vindicari, omnem lapidem mouet, vt conatus nostros retardet: Hoc enim anno binas
orani-

omnibus viribus contra nos molitus est tempestates, sed quia tum Christianæ religionis salus, tum Societas nostra incumbere petra viua, hoc est, Christo Domino nostro, facile sedata sunt & compressa.

Nauis Carrerana hoc anno, Deo ita fauente, feliciter ad Iaponiam appulsa est: in qua Reuerend. Dominus Petrus Martinez primus Iaponiæ Episcopus aduectus est, tum à nostris, tum ab omnibus Christianis in his partibus cupidissimè expectatus. Comites habuit quinque de nostris, alioquin in Cinam, cum alio patre quodam destinandis. P. Viceprouincialis appulsa naui ad 13. Augusti subito visendæ suæ Reuerend. Domin. causa cum nonnullis Patribus eam adiit, & insequenti luce cum maiori Patrum fratrumque numero naui egredientem est comitatus. Hinc Nangasacho multi quoq; Christiani, partim Iaponij, partim Lusitani scaphis inuecti se ad comitandum nobis adiunxere: & nisi persecutionis nomine deterriti fuissent Christiani, solenni ritu & cærimonia publice eum excepissent. Factum tamen est, quicquid pro temporum ratione fieri poterat. Nam vbi in comitatu Capitanei Maioris de Viage in naui sua hunc portum Nangasachanum ingressus est, & ex eo ad Ecclesiæ terminos progressus, obuiam ei prodire Christiani cum cruce, alijsque cærimonijs consuetis, remoto tamen omni apparatu & strepitu, licet magna hominū turba eum inde ab ipsa naui vsque ad Ecclesiam sit secuta. Magnam consolationem omnes tum ex veneranda hominis specie, & quod in Societate valde esset antiquus, tum ex Apostolico & religioso agendi modo accepere, dum vident in honesta eius viuendi ratione singularem quandam relucere paupertatem. In
ades

ædes Nangafachanas Patrū Societatis diuertit, omnibusque se admodum declarauit humanum & familiarem: in nostris verò mirificū ei seruiendi & omnia officia exhibendi desiderium eluxit. Rectores Collegij, Seminarij, Domus Probationis & Residentiarum paulatim, secundum ordinem cuique præscriptum, tum vt ei de fœlici aduentu gratularentur, tum vt benedictione eius fruerentur, aduenere. Idem præstiterunt Christiani, tam vicini, quam remoti: & alij quidem ipsi venire: alij verò, qui negotijs impediti fuerant, per nuncios, litteras, & munera iuxta morem patriæ. Magnam voluptatē attulit nostris colloquium à Reuerendis. Antistite habitum cum Viceprouinciale P. Petro Gomez, cuius summa est: Sicut ipse in primis Studiorum initijs auditor suus fuisset, sic nunc velit Magistri munere fungi in tradenda sibi rerum Iaponicarum cognitione. Nam cum ignarus sit idiomatis Iaponici, vt rectius se diuinæ voluntati conformaret, securiusque & tranquillius ouium gubernandarum curam aggrediretur, operæ pretium se facturum putasse, si Patribus ducibus, qui omnium rerum Iaponicarum notitiam & experientiam iam haberēt, vteretur. Multa alia in hanc sententiam, pro sua insigni virtute iuxta ac prudentia addidit, quæ omitto. P. Viceprouincialis ei ilico socium adiunxit Patrem vnum, & duos fratres ad hoc ministerium admodum idoneos. Obtulit deinde & alterum Patrem, sed sua R. Dominatio negauit se accepturum, quod Societas opus haberet multis Patrib. ad ingentē messem, quæ breui sperabatur, excolendā. Vehementer S. Celsitudini arridet & patria hæc, & Christianorum nouorū indoles & virtus: nec minus gratam habet beneuolentiam

lentiam caritatemq; qua à Societatis hominibus habentis tractatur. Paulatim sanitati restituitur, & viribus, ex longa ægitudine, qua decubuit in Meaco, fractis & labefactatis.

Numérus sacra baptismi aqua à Septembri anni 1595. vsque ad Septembrem huius 96. tinctorum in Meacensi, Scimanoque tractu est octo millium & duodecim capitum. Eorum verò qui cõfessione peccatorum conscientiam expiarunt, est sexaginta octo millium, super octingentos & septem. Prætermittit infantes ex Christianis parentibus ortos, qui cõtinenter in quamplurimis locis sacra aqua perfunduntur. Id verò merito nostris tum in Orientali orbis parte, tum in Europa degentibus singularem afferre potest voluptatem, quod nunquã à tempore, quo nostri Patres primũ in Iaponiã venerunt, neq; tantus hominũ numerus, neq; tot natalib. clari in Meacensi ditione, vbi totius Iaponis sunt Principes, Christo se adiunxerint, atque hoc anno præsentis. Quoniañ verò persecutio, latebræque nostræ, quæ in decimum iam annum durarunt, nondum finem habent, necessarium existimauius nulla illustrium hominum nomina scriptis mandare, nec Christianæ religionis proderet mysteria & exercitia, donec Christo Domino nostro secus visum fuerit, & Euangelij propagationi libertima porta, quod breui futurum confidimus, fuerit patefacta. Et hæc sunt, quæ summarij de generali totius Iaponiæ statu dicenda occurrebant. Nunc, Deo adiuuante, pergamus ad missiones quasdam diuersis in locis institutas.

Bis Pater quidam cum fratre Nangoiam in regnum

nam Figen missus est, vbi Taico propugnaculum maximum & sumptuosissimum cum suis palatijs, quo tempore iter parabat in Corai (is locus triginta sex millibus passuum Firando abest) à fundamentis excitauit. Administrationem autem totius ditionis Scimano Camidono, gubernatori tum Nangasachano, in sua absentia commendauit. Quo tempore autem dictus Pater ibi fuit, fuit autem diebus tantum paucis, multos gentiles habuit verbi diuini auditores, & ex ijs quinquaginta baptismo lustrauit. Vt verò de eorū aduentu rumor increbuit apud Christianos Facaræ, alijsque in locis agentes; magnis itineribus, læti aduolarunt ad aures præbendas diuinis concionibus, & confessionem peccatorum faciendam: Christiani siquidem in his locis huius sacramenti frequentatione plurimum delectantur.

Huc Nangoiam cum Augustinus Cuno Camidono; Christianorum omniū in Iaponia facile princeps aduenisset, magnam partem noctis cum Patre consumpsit, agens tum de suis, tum de totius Christianæ religionis negotijs. Collocutus deinde est singillatim cum fratre nostro Martino (fuit is vnus ex quatuor Romam missis). Sed quia colloquium fuit admodum longum, breuiter ad tria capita reuocabo. Primum caput est. Non dubio inquit quosdam scopi mentisque meæ ignaros, dum tam vehementer vsi Patres, vt delitescerent, & Zelum conuertendorum hominum nonnihil comprimerent, suspicatos esse; id ex animi mei angustia & imbecillitate, exiguoque defendendi honoris diuini Zelo profectum: verum ego affirmo, longe secus esse. Nam cum Taici ingenium pectusque haberem perspe-

perspectum; sciremque; quo Patres amplius se submittunt, latentque; tanto opportunius esse tempus institutio faciendi satis, idcirco maiore quadam feneritate summus: Deum autem testor, me in hoc negotio non habuisse propositum aliud, nisi maiorem Dei gloriam, Societatis incolumitatem, & salutem animarum. Alterum caput erat. Cum, inquebat, sim tam varijs, tamque; continuis districtus occupationibus, si quando otium aliquod suppetit de rebus diuinis, mea que salute cogitandi, incredibili accendor desiderio gratiam illam ante mortem à Deo obtinendi, ut depositis omnibus istis curis, vnum saltem annum serid possim rerum cœlestium contemplationi, Christianarumque virtutum exercitationi, conuenienter meæ fidei, impendere. Et quanquam ex parte mea, Domini legem non queam per diuersa regna disseminare, tamē hoc intimo flagro desiderio intra ditionis meæ fines multas excitare Ecclesias, totisque eniti viribus, ut omnes subditi mei nomen dent Christo, cultusque diuinus non inferiore apparatu & reuerentia, quam in Europa, peragatur. Quamobrem & summa mihi voluptas est, videre in Arima, Omura, Amacusa, Somoto, Cozzura, Sciqui & Oiano, que loca meæ ditioni sunt subiecta, omnes Christianæ Ecclesiæ aggregatos. Fiscium de Firando, quod meæ quoque iurisdictioni subiectum est, etsi adhuc repugnet Christianæ legi; confido tamen me domum & statum renuntiatum filio: qui, etsi nunc adhuc sit gentilis, quia tamen coniunx eius Mentia Domini Bartholomæi filia Christiana est, ipseque in Christianam religionem propendet, minimē dubium est eum breui Christiana sacra suscepturum. Insulas Goto, post Tonum
genti

gentilem in Corai morte defunctum, Taico mihi cō-
nisiſit, vt eas adminiſtrandas traderem, cui liberet.
Ego iam tradidi homini nobili ex ipsis inſulis oriun-
dum, quem confido pro beneficij à me recepti com-
penſatione cum omnib. Goranis inſulis aures Euan-
gelicæ prædicationi præbiturum, & in gratiam cum
Chriſti Eccleſia venturum.

Tertium caput fuit eiufmodi. Scio, & in ea fide vi-
uo, Deum Dominum noſtrum ſuam ſanctam legem
in Iaponiam non eo intexiſſe, vt diffunderetur
tantum in ijs partibus, in quibus nunc floret, ſed vt
vndique propagaretur, donec tota tandem Iaponia
Chriſtum reſpiciat. Nam ſecundum ordinationis di-
uinæ curſum, multi deinceps, inquit, exiſtent Domi-
ni nobiles & illuſtres, qui manum paulatim porrigēt,
cum maximo ſuo aptud Deum merito, Euangelio la-
tius dilatando & amplificando. Cæterum quia id fu-
turum eſt temporibus conſecuturis, quibus ego ſu-
perſtes minime ero, vt poſſim tantorum particeps
eſſe meritorum; id vnum vehementer opto, vt, dum
vita ſuppetit, quotquot poſſum, ad gregem Chriſti
adiungam, vt hic ardor conuertendi alios, & quantus-
cunque labor ſeruiendi Deo, ſit mihi loco rædæ, quæ
mihi præferam, quando ex hac vita emigrabo. Hic
Dominus Auguſtinus toto anno laborauit in Patri-
bus, dum penuria aliqua preſſi ſunt, eleemoſyna iu-
uandis, licet propter bellum Coraianum, &
imperium quod habet in tantas copias
coactus fuerit ſe ingenti ære
alieno obſtringere.

L

DE

DE MISSIONE DVORVM

Patrum fratrumq; in Regnum
Bungense.

A N N O proximè elapso Pater vnus, cum vno fratre, missi sunt ad regnum Bungense: qui in itinere inuenerunt Christianos, tum Amaguccij tum in alijs partibus degentes. Quid in missione illa vsque ad ingressum in regnum Bungense factum sit, superiore anno diffuse scriptum est: vbi dictus Pater laborauit dysenteria, & morti proximus fuit: quem morbum creauerunt maximi labores & molestia in itinere tolerata, deinde incommoditas loci omni remedio humano destituti. Quae de re certior factus P. Viceprouincialis magna amoris & beneuolentiae significatione ad eum amandauit & Sacerdotè pro excipienda eius confessione, & Medicum ad eum curandum: quorum opera etiam sanitati est restitutus. Omnibus autem perfectis, iam iam subijciendis, in hoc regnum Figen reuertere. Verum cum Christiani in regno Bungensi, magna laborarent operariorum inopia, ad recreandos & confirmandos eos qui tot ante annis in Christi lege fuerant à nostris ex culti, hoc anno 96. eo missi sunt duo Patres, cum fratribus item duobus, qui in diuersas regni partes diuisi, duabus vicibus, quibus ibi versati sunt, egregiam operam nauarunt in reformandis Christianis. Non facile exponi potest, quanto plausu Patrum aduentum exceperint, quanta cupiditate arserint repetendi Christianum confessionem, quam iam aliquot annos inter-

intermiserant : & licet Patrum præsentia destituti essent, tamen orationum oblitum non erant, quæ res magno illis fuit solatio.

Quodam in loco, in quo media hominum pars idolis, altera Christo dedita erat puella octennis, cuius parens cum tota familia erat gentilis, suo pte nutu à Christiano quodam petiuit duci ad Ecclesiam, in qua Pater noster se cum Christianis recipiebat : optabat enim cognoscere ritus eorum, & obseruare quidnam agerent. Christianus ille, quod Pater esset gentilis, operam suam puellæ renuit, imò Patri eius indicauit, vt eam tempestiue ad Ecclesiam adduceret. In Ecclesiam adducta, sic probauit omnia quæ vidit, quæ audiuit, vt etiam atque etiam cuperet se fieri Christianam. Qui eam adduxerat, Patri exposuit puellæ desiderium, is, vt à natura bonus, quia respondit, faceret, quod vellet, nolle se impedire, baptismi aquis tincta est : domumque reuersa ingenti gaudio exultans Patri matriq; aperuit se baptizaram. Morabatur id temporis in iisdem ædibus Bonzius quidam è secta Amidæ, puellæ consanguineus, qui ritu superstiosæ suæ sectæ, cum aliquando magnam noctis partem consumeret in pulsanda pelui & inuocando nomine sui Amidæ, puella sancti baptismi virtute roborata se illi applicuit, & voce clara ei dixit : Probè nosti, Patruè, me esse Christianam, & Patres abhorrere ab istis ritibus diabolicis : rogo itaque vt abstineas ab isto pulsu, & alijs similibus ceremonijs in hac domo : si nolis, hac tantum nocte licebit, sed vt deinde hinc alio te conferas, nec amplius reuertaris. Respondit patruus. Quia tu Christiana es, sonumque istum molestè

fers, non pulsabimus amplius. Et mox inde abcessit. Parentes verò, admiratione eorum quæ à puella fiebant, capti, consilium inière de imitando filia exemplo, & verbo Dei audito, ambo aquis sacri baptismi capita submiserunt. Ita puella, quæ iam certas didicerat orationes, facta est parentum suorum Magistra. Cum verò post menses paucos Patres eo reuertissent, deprehenderunt & Bonzium patrum à puella conuersum, eumque baptizarunt.

In loco, dicto Taquemia, Christianus quidam ex energumeno sua fide, orationibus, disciplinis, & theca sacrarum reliquiarum collo eius adhibita Dæmonem fugauit, & sanitati eum restituit.^b

Multis quoque in locis Bungensis regni, vbi quidam erant ab hoste humani generis obsessi, Christiani factò conuentu sola recitatione Dominicæ orationis, & salutationis angelicæ clara voce instituta, dæmonem sæpe repulerunt. Quam rem admirati gentiles, maxime cum crebrius eis dæmon specie horrida se spectandum præbisset, Christi cœtui se adiungi voluerunt.

Patres inde cum magna voluptate redierunt, quod animaduertissent eos inde ab anno superiore vsq; ad præsens tempus magnos fecisse progressus in rerum diuinarum cognitione, haud secus, quam si Patres secum doctores & instructores retinuissent: & quamquam magna rerum inopia premerentur, tamen elemosynæ loco non aliud à Patribus petiuere, quam calculos benedictos, imagines, Agnus Dei, aliaque id genus spiritalia.

Christianis quibusdam in fide languidis, degentibus in Notru, qui que ad meliorem frugem ab alijs Chri-

Chri-

Christianis ægrè adduci poterant, noctu bis terúc apparuit Dæmon humeris gestans cadauer humanum, Quo viso perterrefacti ilicò de Patre quærendo cogitarunt. Eo inuento, visum exposuere, & exhortatione audita magno doloris sensu vitæ ante actæ crimina per Confessionem patefecerunt.

Quoniam Leo Notruensis columé semper Christianorum eius regionis fuit, non solum Notruenses, quibus cum viuit, sed etiam alij Christiani longius inde remoti in suis necessitatibus ad eum recurrunt. Vnde apparet quemadmodum Deus extraordinarijs etiam medijs suos iuuare dignetur. Et quoniam homo integer est & sincerus, ipsimet gentiles, qui nomine Taici, ditioni toti præsumt, ei magnos redditus attribuere, cumque ob eximiam virtutem mirificè amant & reuerentur. Alter è duobus huius Missionis Patribus Pascha in eo loco, vbi ipse commoratur, celebravit. Ingens in bono sene inerat ardor, impenseq; optabat, totam ditionem aliquando videre Christo Domino subiectam. Ipso Pasche die quadringentis Christianis magnificum epulum, vt eis congratularetur, præbuit. Licet septuagenarius sit, tamen magno studio & lapides & ligna, aliaque necessaria corradit ad Ecclesiam aliquam longe prioribus ampliore exædificandâ, quæ erit numero quarta: nam duæ ex alijs olim ab eo exstructis, tempore belli, & vastationis regni Bungenfis fuere exustæ & euersæ.

Dum Pater quidam cum fratre degeret in Corai, & fortè inuiseret Christianos, incidit in nobilem Bonzium Bongensem, nomine Toqui Ieda, dignitate quasi Sacerdotem (illi vocant Chananusci) in templo Cami primario regni, dicti, Vsanonia: hic quia super-

stitionum Chami admodum erat peritus, prolixam
 cum nostris habuit disputationem, ac tandem effi-
 cia rationum conuictus, legi Euangelicæ, cum eius
 veritatem & perfectionem perspexisset in Corai, cessit.
 Et, vt redeamus ad regnum Bungenſe; cum idem fra-
 ter, qui in Corai, cum eo sermonem habuerat, per eius
 patriam iter faceret, vehementer eius conspectu lætatus
 est, infimisque precibus rogauit, vt nonnihil ibi hæ-
 reret, se cogitare de tota familia sua ad Christum tra-
 ducenda. Mansit frater, & intra paucos menses, vxor
 eius cum viginti alijs hominibus per baptismi ianuam
 Christi Ecclesiam ingressa est. Idem bonus vir, vt in-
 tellexit, Patrem quendam Societatis quindecim tan-
 tum passuum millibus à se disiunctum, mox eò cum
 tota familia & filio claudo concessit, auditaque con-
 cione Patris de sacramento Confessionis, omnes, li-
 cet à baptismo suscepto quaterni tantum menses in-
 tercessissent, magna deuotione confessionem de pec-
 catis fecerunt. Præter hos autem adduxerat secum alios
 quosdam, vt verbo Dei audiendo aures præberent, li-
 cet ipse iam domi eis concionatus fuisset, & doctrinam
 Christianam exposuisset: vnde factum est, vt quadra-
 ginta ex illis sacrum lauacrum amplexi sint. Cum ve-
 rò idem aliquando interesset concioni de S. Eucha-
 ristia ad veteres Christianos habitæ, obnixè rogabat
 Patrem, vt sibi quoque ad eam aditus daretur: cumque
 Pater responderet, nondum esse tempus, pauci enim
 à baptismo menses effluerant, ille contra institit, o-
 ptare se scire, quid obstet, cur aditus ad sacram comu-
 nionem non pateat: se omnia intellexisse, quæ ipse
 prædicasset, sanctissimi quoque illius sacramenti mysterio
 plenissimam fidem habere, ac porro magno etiam desi-

desi-

desiderio eius suscipiendi se accensum esse, ut non solum Christiani, sed etiam boni & perfecti Christiani nomen consequi posset.

In vrbe Funai regni Bungenfis habitabat Christianus quidam pauper famulus gentilis cuiusdam, cuius tota domus gentilitia erat. Hic cum ad mortem æger decumberet, per Christianum quendam curauit ad se vocari Patrem Societatis Facatæ sex millib. passuum inde disunctæ, runcagentem, eiq; dici, si post aduentum impotem mentis se inuenerit, norit se esse Christianum, & paratum mori in fide Catholica. Pater ut venit, reperit hominem decumbentem in cubiculo octo palmos lōgo, & quatuor lato in magna erumna, & confessionē cum magnā eius cōsolatione excepit. Dominus ægri gentilis duo admirabatur. Primum, quod Pater tam longum iter per densissimos imbres solo amore salutis sui serui procurandæ impulsus cōfecisset. Alterum, quod ægro ante aduentum Patris, iam vox fuisset interclusa, nec aliud expectatum fuerit, quam ut spiritum redderet: post aduentum verd, & locutus & de noxis confessus sit: quod ille miraculi loco habebat. Æger autem post biduum prius animā creatori suo reddidit: nec alia videtur dilationis causa fuisse, quam ut voto confitendi potiretur.

Degebat Bungi nobilis vir Christianus, nomine Munacata, cuius filius, etsi gentilis esset, tamen ob generis nobilitatem vnam è filiabus duabus Regis Francisci, dictam Monicam in vxorem acceperat. Hæc verò, quia Christiana erat, & tam Catholicū Patrem habuerat, aliquot annos domi tantas à marito perpessa est molestias, ut licet iuuenis, tamen semper fere ægra esset & afflicta, quo enim plura signa

Christiani pectoris edebat, hoc maritus, ad augendum eius cruces, plus studij ponebat in colendis dæmonibus, & sacrificijs faciendis, totumque se vna cum filijs seruituti terrorum spirituum obnoxium reddebat. Hæc tanta crux videtur tum ipsius Monicæ, tum Patris in cœlo iam coram diuina maiestate interpellantis orationibus tandem sublata: nam supra omnem spem humanā, nulla adhuc audita verbi diuini prædicatione, ita à Deo mariti cor motum & immutatum est, vt libros omnes, nomina, imagines, cæteraque instrumenta, quibus dæmonem venerabatur, coniecerit in ignem, & Fratrem nostrum ad se vocari iusserit; à quo cum doctrinam Christi hausisset, tandem cum tota familia sanctissimis baptismi aquis expiatus est, cum summa Monicæ consolatione. Eum secutus est germanus frater cum socijs amplius viginti,

Taico cum Regem Bungesem expulisset, & in extremas Iaponiæ partes ablegasset, ipseque Regni possessionem adijisset, redditus annuos regni adsignauit nobili cuidam viro, nomine Morinocapachi, olim tempore Nobunangæ, suo sodali. In Bungo autem duo sunt Status, alter vocat⁹ Fita, in quo semper vixerunt fortissimi quique totius regni milites. Alter vero dictus Cusso. Primi igitur mansit Dominus absolutus, & redditus accepit nomine suo. Secundi vero tanquam Taici procurator. In Statum Fita nunquam Rex Franciscus per omne vitæ suæ tempus inducere potuit religionem Christianam, & in vniuersa ditione vix vnus extabat Christianus. Contigit eo forte venire Bonzium Christianum, nomine Sosamian, cui incolæ, quod ob probitatem hominem amarent, vetus quoddam templum, quod ante fuerat gentiliū, dona-

donarunt: sed abhorrens ab idololatriarum societate
postea inde discessit, & templum habitatore vacuum
remanfit. Duodecim iam anni effluxerant, quod **O-**
zaca adhuc adolescens Christi castra secutus fuerat;
sed, quia militiam sectabatur, exiguam Dei cog-
nitionem retinebat; licet vt erat singulari præditus iu-
dicio, sic menti infixerat prælectiones Catechisticas
olim auditas, vt illas perinde recitaret ac si conciona-
toris munere functus fuisset, atq; ego ante decenniũ
in Scimonosequi audiui ab eo quosdam tâta dignita-
te, & spiritu exponi, vt non parum fuerim admiratus.
Videtur hic homo à natura sua quasi ignis, quia ar-
denter communicat omnia, quorum notitiam semel
comprehendit. Cum didicisset Patres duos versari
in Bungo, alterum per nuncium rogauit, vt dignaretur
venire ad se, ita enim expedire, ad maiorem **DEI**
gloriam. Receptus est Pater magno cum gaudio, ip-
seq; cum suis honorarijs pueris instruxit aram ad sa-
crum Missæ celebrandũ, Patri autem ilico misit vice-
nos saccos orizæ, aliaque ad vsum domesticum ne-
cessaria. Et quia Dominus Paulus de Scingo, qui in illa
calamitate Bungenfis Regis exilio multatus est, red-
ditus habet in loco Fitæ proximo bis mille saccorum
orizæ, & dicti nobilis Domini amicus est singularis,
cum à sex miliaribus accersiri curauit, vt indicaret
Patris Societatis cum vno fratre aduentum, dicebat-
que Patri se velle confiteri de peccatis, suisque autor
esse, vt paulatim aures præberent Euangelio, & nomẽ
Christo darent; cogitare etiam de ædificanda Eccle-
sia. Ac mox cœpit interesse concionib. Catechisticis,
vna cum aliquot nobilibus, eius comitibus, dubiaque
proponere, quibus solutis vehementer lætabatur. Et
L s
quia

quia spiritu feruebat, fratri in prædicando auxilium præstabat: suisque affirmabat omnes Cami & Fotochi versari in inferno, atque inde, vti se liberare non potuerint, multo minus posse liberare alios. Quamuis autem vespera præsto aderat cum viginti vel triginta nobilibus, eosque hortabatur vt verbum Dei audirent, & dubia sua proponerent, sibi nihil gratius iucundiusque hoc facto posse accidere: interea ab ipsis non discedebat, & vna cum ijs vltra mediam noctem auscultabat, dicebatque iuuenibus, ex ipsorum conuersione suum quoque commodum redundare. Etenim, inquebat; Christianis hominibus, quoniam Deum timent, fido gentilibus non item: sique homines quidam non caperent planas & euidentes rationes quibus Lex nostra niteretur, id ipsum indicium esse exiguæ intelligentiæ atque iudicij. Addebat eos, quibus placeret quidem lex Euangelica, non tamen fierent Christiani, sua opinione non alia de causa suam differre conuersionem, quam vt liberius depecularentur aliorum vectigalia. Denique omnibus suis indicabat, si è suis ali velint redditibus, in posterum vna vxore contenti essent, suamque ea in re exemplum imitarentur. Hic Pater Fitanus aiebat se nullum hactenus Christianum cognouisse, qui maiora amoris & beneuolentiæ argumenta Patribus demonstrarit, quam hic Tonus, de quo hactenus locuti sumus, eamque maximo teneri desiderio, vt omnes ditionis suæ homines ad Christi Ecclesiam adducantur. Adhæc de eo fertur, olim fuisse hominem crudelissimum, ideoque omnes insolitam eius mansuetudinem, comitatem, & affabilitatem obstupescere: vnde & plebæi eum amant non vt Dominum.

manum, sed ut Patrem, propter beneficia quæ continenter ab eo accipiunt. Ex huius hominis ardore secutum est, ut mox voluerit excitare Ecclesiam; unde liquet Deum Dominum nostrum, ut tam pio & sancto desiderio fieret satis, conseruasse illud templum vacuum, à Ioanne Sotam amplificatum; sed quia illud inuenit vitium fecisse, confestim lapides ligna & alia necessaria conuehi iussit, ut perficeretur. Ipse quotidie operi instabat, sic ut operarij duplo plus laborarent, quam fecissent, si abfuisset. Nobiles quoque iuuenes, qui illi seruebant, ut rem illi gratam facerent, præsentés aderant, & manum operi admouebant. Cum verò deinde frater noster cœpisset habere sermonem ad dictos iuuenes, eorumque Famulos, & eorum familiares, & ad quendam eius fratrem ipso iuniorem, magnum omnes fructum ex verbo Dei retulerunt, breuiq; triginta tria eorum capita lacrimis baptismi vndis sunt resperša.

Domus, in quam iussu Toni Pater cum fratre mox post aduentum diuerterat, erat cuiusdam primarij eiusdem loci gentilis. Verum quia plerique omnes in Statu Fitano ita abhorrent à rebus nostris, ut exiliment aqua igniq; interdictum illis, qui diuersoriam nostris attribuerint (nunc autem metu Toni domum illam nostris commodarant) quoties nostri in oculos eorum incurrebant, aut diffugiebant, aut terga vertebant. Famuli domestici perpetuo eis illudebant, & si frater noster ex humanitate aliquid ciborum eis porrigeret, id, veriti, ne cõtaminarentur, canibus obiectabãt: itaq; aliquot dies ibi nõ pauca perpeffi sunt probra. Verũ ne exasperaretur Dominus domus, ut res ad aures Toni perferretur, qui petulariam seuerè fuisse

fuiſſet caſtigaturus, magna humilitate & patientia omnia ſuſtinuerunt. Vicini, dum noſtris occurrebant, auerſo vultu exſpuebant, ac ſi eos non viderent. Cæterum, quia Dominus noſter, quando vult, poteſt ex lapidibus excitare filios Abrahæ, cœpit hoſpes, ſiue caſu, ſiue vt noſtra irrideret, velle audire doctrinam Euangelicam quam noſtri annunciant: eaque percepta talis ſecuta eſt commotio, vt non modo ipſe cū coniuge, liberis, vniuerſaque familia complexus ſit Chriſtum, ſed etiam ex eo tempore omnia humanitatis & caritatis officia noſtris, ac ſi per multos annos Chriſtiani fuiſſent, detulerint, & intimam cum eis familiaritatem colere cœperint.

Non ſubſtitit deinde Tonus in ſola conuerſione ſuorum nobilium, ſed longius progreſſus, conatus eſt etiam regionis indigenis perſuadere, vt prædicationi Euangelicæ intereſſent; oſtēdes quantus ea ex re fructus exiſtere poſſit: & à ſe exemplum caperent boni ſucceſſus etiam in rebus temporalibus. Illi auctoritate & efficacitate dicentis, & exemplo hoſpitis, qui tāta familiaritate noſtrorum vteretur permoti, manus dedere, & concionibus audiendis vacare cœperunt, ac breuiſſimo tempore eorum ſexaginta profeſſioni Chriſtianæ doctrinæ ſubſcribere.

Verum Dæmon, cum ex inuidia, hanc iacturā ſuam & tantam fidei Catholicæ propagationem ferre non poſſit, ordiri more ſuo cœpit aduerſum nos telam cōtradictionis. Tonus hic euocarat Patrem ſuum ex partibus Meaceniſibus, vt Statui Fitæ gubernando in ſua abſentia (erat enim ei abeundum Meacum) præeſſet. Hic Pater mirè erat addictus patrijs Dijs Cami & Fotochi, à religione autē Chriſtiana alieniſſimus,
ſic vt

fic vt nec ad aures quidem nomen Christianum admitteret. Aduertens ergo quantos progressus faceret Christiana religio, vehementer cœpit in filium excandescere, & de decem capitibus quę sibi in eo nõ arriderent, absentem commonefacere. Omnia autē fere in nos erant directā. Si enim, inquebat, Taico Patres exulare iussit, eorumque imagines & templa igne absumi, eo quod infesti sunt hostes Chami & Fotochi, cur tu eos in tuam ditionem recipis, cur eos tueris? Consulebat ergo illi, vt à studio illo alios conuertendi abstineret, ædificationem Ecclesię minimē prosequeretur, & Christianismo renuntiaret: si secus faceret, se post reditum ad Meacenes nomen eius apud Taicum delaturum. Filius verò, vt est insigni sapientia & iudicio præditus, sciens Patrem sua opera & liberalitate indigere, tanta industria & sagacitate illi respondit, vt ne mu quidem contra mutire ausus fuerit.

In hoc Fitæ tractu accidit res perlepidā, & scripto digna. Honorato cuidā viro in illa vrbe degenti erat filius osterinis præclaris naturę donis præditus, qui versus multos, & comœdias Iaponicas memorię mādarat, easque publicē exhibebat tanta grauitate & venustate, vt totius populi oculos in se conuerteret, & Tonus eum à se demittere nollet. Hic puer ergò cum sermo à nostris haberetur ad gentiles, nonnunquam se ad Patrem nostrum & fratrem conferebat, qui mirificē eius colloquio recreabantur. Semel autem dedita opera ingressus Ecclesiam dixit fratri: Habetisne aliquem Fotocho, quem aiunt pro hominum salute crucifixum? ostendite mihi quæso, aueo enim illum videre. Cumque frater illi ostendisset effigiem crucifixi,

fuiſſet caſtigaturus, magna humilitate & patientia omnia ſuſtinuerunt. Vicini, dum noſtris occurrebant, auerſo vultu exſpuebant, ac ſi eos non viderent. Cæterum, quia Dominus noſter, quando vult, poteſt ex lapidibus excitare filios Abrahæ, cœpit hoſpes, ſiue caſu, ſiue vt noſtra irrideret, velle audire doctrinam Euangelicam quam noſtri annunciant: eaque percepta talis ſecuta eſt commotio, vt non modo ipſe cū coniuge, liberis, vniuerſaque familia complexus ſit Chriſtum, ſed etiam ex eo tempore omnia humanitatis & caritatis officia noſtris, ac ſi per multos annos Chriſtiani fuiſſent, detulerint, & intimam cum eis familiaritatem colere cœperint.

Non ſubſtitit deinde Tonus in ſola conuerſione ſuorum nobilium, ſed longius progreſſus, conatus eſt etiam regionis indigenis perſuadere, vt prædicationi Euangelicæ intereſſent; oſtēdes quantus ea ex re fructus exiſtere poſſit: & à ſe exemplum caperent boni ſucceſſus etiam in rebus temporalibus. Illi autoritate & efficacitate dicentis, & exemplo hoſpitis, qui tanta familiaritate noſtrorum vteretur permoſi, manus dedere, & concionibus audiendis vacare cœperunt, ac breuiſſimo tempore eorum ſexaginta profeſſioni Chriſtianæ doctrinæ ſubſcribere.

Verum Dæmon, cum ex inuidia, hanc iacturam ſuam & tantam fidei Catholicæ propagationem ferre non poſſit, ordiri more ſuo cœpit aduerſum nos telam contradictionis. Tonus hic euocat Patrem ſuum ex partibus Meaceniſibus, vt Statui Fitæ gubernando in ſua abſentia (erat enim ei abeundum Meacum) præeſſet. Hic Pater mirè erat addiſtus patrijs Dijs Cami & Fotochi, à religione autē Chriſtiana alieniſſimus,
ſic vt

fic vt nec ad aures quidem nomen Christianum admitteret. Aduertens ergo quantos progressus faceret Christiana religio, vehementer cœpit in filium excandescere, & de decem capitibus quę sibi in eo nō arriderent, absentem commonefacere. Omnia autē fere in nos erant directa. Si enim, inquebat, Taico Patres exulare iussit, eorumque imagines & templa igne absumi, eo quod infesti sunt hostes Chami & Fotochi, cur tu eos in tuam ditionem recipis, cur eos tueris? Consulebat ergo illi, vt à studio illo alios conuertendi abstineret, ædificationem Ecclesię minimè prosequeretur, & Christianismo renuntiaret: si secus faceret, se post reditum ad Meacenses nomen eius apud Taicum delaturum. Filius verò, vt est insigni sapientia & iudicio præditus, sciens Patrem sua opera & liberalitate indigere, tanta industria & sagacitate illi respondit, vt ne mi quidem contra mutire ausus fuerit.

In hoc Fitæ tractu accidit res perlepidā, & scripto digna. Honorato cuidā viro in illa vrbe degenti erat filius octennis præclaris naturę donis præditus, qui versus multos, & comœdias Iaponicas memorię mādarat, easque publicè exhibebat tanta grauitate & venustate, vt totius populi oculos in se conuerteret, & Tonus eum à se demittere nollet. Hic puer ergò cum sermo à nostris haberetur ad gentiles, nonnunquam se ad Patrem nostrum & fratrem conferebat, qui mirificè eius colloquio recreabantur. Semel autem dedita opera ingressus Ecclesiam dixit fratri: Habetisne aliquem Fotocho, quem aiunt pro hominum salute crucifixum? ostendite mihi quęso, aueo enim illum videre. Cumque frater illi ostendisset effigiem crucifixi,

cifixi, subito addidit: Non video vllum vulnus in la-
 tere, quod tamen dicitur habere. Tunc Pater illi alia
 crucifixi effigiem ostendit, quæ stabat in altari. Puerq;
 subiecit, sibi illam potius quam alteram probari, pro-
 pter sanguinem è latere, & spinis coronæ defluentē:
 & postquam diu aspexisset & considerasset, postulauit
 sibi præstari baptismum. Tum Pater respondit, ora-
 tionēs quasdā prius esse memoriæ insculpendas. Puer
 vero iam dudum, inquit, insculpsi, & mox eodem loco
 eas recitauit. Subiecit Pater. Qui vult fieri Christia-
 nus, necesse est vt melius sit institutus & paratus, q̄ tu
 sis: vestes enim illæ tuæ, quibus nunc es indutus, sunt
 quotidianæ; at pro recipiendo tam nobili Sacramen-
 to opus est amictu elegantiore, quo vti soles in festis.
 Hoc audito puer domum abiit, & post breuem morā
 serica veste pereleganti indutus rediens dixit, Pater
 ecce adsum; iam baptizate me quæso, quia magno
 baptismi teneor desiderio. Pater petitioni assensit: cū-
 que iam pararet se ad perfundēdum eum sacra aqua,
 puer institit: Pater expecta paululum: monitū te volo
 ne dum caput aqua perfundis, madefacias meas ve-
 stes, sicut superioribus diebus cuidā, dum baptizare-
 tur, fecisti. Quotquot præsto aderant admirati sunt
 hanc octennis pueruli prudentiam. Tonus fuit eius
 sponsor, qui paulo post Meacum abiit ingenti fla-
 grans desiderio post reditum secum retinēdi Patrem
 vnum & fratrem, qui per omnes ditionis suæ angu-
 los Euangelium propagarent. Nostri autem petita
 discedendū potestate à nouitijs Christianis recens Ec-
 clesiæ aggregatis, quod magno ipsorum dolore fa-
 ctum est, digressi inde contulerunt se in Vsuqui.

Dum Pater missionis esset in Vsuqui, vbi olim
 Rex

Lex Franciscus sedem, aulamq; habuerat, erat ibi femina gentilis à dæmone obsessa. Huic indicatū est à æmone liberari non posse, nisi fiat Christiana: cum illa annueret, et iam se ad baptismum compararet, nocte insequenti dæmon ei disfluasit, ne fieret Christiana, dicens: Hactenus tanta familiaritate, tanto tempore mihi es coniuncta, & nunc me deseris? non abibis profecto in ultra; dormienti itaq;, nec sentienti, abscidit capillos, vno tantum flocco capillorum relicto. Illa verò cum summo mane deprehenderet sibi ademptum capillum, & arundini lecto oppositæ implexum, calcar ea fraude sibi additum putauit, vt citius aduolaret ad baptismi antidotum, quod & factum est: atque eo suscepto mansit ab omnibus dæmonis molestijs immunis.

In Bungo degebat Christianus quidā, sed in cultu diuino, & animæ suæ salute promouenda æquo frigidior, ita vt clam tantum gestaret globulos precarios, ne viderentur. Huic flumen transmittenti visibiliter insiliit Satan, acinacemque, quem contra eum distringere conabatur, vi eripuit, ac denique eum corporaliter obsedit. Dominus eius, gentilis serui misertus, Bonziorū preculis & superstitionibus curauit dæmonem pelli, at ille egredi noluit. Hoc videns quidā, qui præsto erat, consuluit domino, vt Christianum quendam, qui donū haberet fugandi dæmones, ad se uocaret. Is, vbi aduenit, ex submissione animi respondit se non esse tanti apud Deum meriti, vt tanta opera patrare possit: se tamē Deum pro energumeno oraturum. Cum ergo se illumque Deo commendasset, & aliquos contriti animi actus exercuisset, egregie energumenum verberauit; qui vt sensit verbera,

horri

horrificos edidit gestus, eoque plures, cum collo eiu iniecisset sacrarum reliquiarum thecam, dixitque, ðnus illud sublatũ foret, se è corpore excessurũ; & eo sublato, excessit. Energumenus autem, nõ secus ac si profus mortuus esset, in terram corruit; ac pro mortuo à circumstantibus habebatur, sic profus, vt improperarent Christiano, quod hominem occidisset. Sed respondit ille, non esse mortuum, expectarent modo, breui illum reuicturum, vti & factum est. Id cum videret quidam Exactor vectigalium regionũ, rei nouitate obstupefactus, omnibus Christianis potestatem fecit Rosaria sua è collo, vel cingulo, vel quomodo collibuisse, publice gestandi.

Vterque huius missionis Pater asseuerat, se nunq̃ in Iaponia aut maiores habuisse labores, aut lætitia & consolatione vberiori affectos fuisse: toto enim die & magna parte noctis hærebant in confessionum sedilibus, ob Christianorum inopiam: qui etsi plurimum satiorũ agrorum distinerentur ob durissimas gentilium exactiones, tamen tanto numero Ecclesiã complebant, ac si esset annus Iubilæus. Fratres & clerici quotidie ter quaterũe ad Christianos de sacramento Pœnitentiæ & Eucharistiæ verba faciebant: ad gentiles autem ordinarias conciones de Catechismo habebant.

Pater quidam profectus ad propugnaculum Scinganum, quod fuit Domini Pauli, multorum inibi Christianorum confessiones audiuit, & quosdã etiam gentiles baptismi aqua expiauit: inde Tacatam concessit, vbi quatuor Christianorum millia per hebdomaden sanctam conuenere. Templam semper erat hominibus refertum, tantãque omnium pietas, vt Pater

ut Pater obstupesceret: qui & inuisit priuata eorum
Dratiora quæ in ædibus suis nonnulli excitarant. Post
Pascha inde ad aliam Ecclesiam Tacatanam abiit, in
 qua copiosior erat Christianorum numerus, ibique
 multos gentiles, & quosdam genere admodum no-
 biles baptizauit.

Accidit in loco quodâ, dicto Iutugasci, ubi omnes
 ita alieni erant à diuina lege, ut ne vnus quidem vellet
 se iugo Christi subijcere, primum quendam iuue-
 nem soli illius indigenam tam graui afflictari morbo,
 ut Pater omnes facultates suas in Bonzios absumpse-
 rit, quo superstitiosis eorum tum ritibus, tum oratio-
 nibus filio sanitatem recuperaret. Verum tandem om-
 nes conatus esse irritos deprehendens, Patri cuidâ,
 qui non longe inde aberat, significari cœtauit, optare
 se filium, antequam moriatur, baptizari; se populo
 quoque loci persuasurum, ut omnes Eũangelica veri-
 tate cognita per ianuam baptismi Dei Ecclesiam in-
 grediantur. Abiit eo frater, inuenit hominem omnis
 sensus expertem, sic ut baptizari non posset. Pater vi-
 dens filium mortuum, Bonziosque p̄missam salu-
 tem non potuisse præstare, noluit eum ab illis terræ
 mandari, sed vehementer obsecrauit Patrem, ut pate-
 retur eum humari in Campo sancto, in quo humarẽ-
 tur Christiani. Respondit Pater, quandoquidem si-
 ne baptismo filius obierit, parum ei profuturum lo-
 cum: sed cum instaret, ut saltem ei locus daretur in
 aliquo Campi angulo, & idem peterent alij Christia-
 ni, pater annuit: ac denique Pater baptismo suscepto
 ad Christi ouile, cum alijs multis eiusdem loci, trans-
 iuit.

Gubernator Vsuquensis gentilis, vir magna apud

M

> suos

suos autoritate Meacum abiens famulis suis cōmendauit, vt Patrem, si quando veniret, humaniter exciperent, & locum etiam illi pro Ecclesia assignarent, & si ille non probaretur, eligeret alium, quem vellet. In hanc rem domos quasdam attribuit, quę fuerant Regis Francisci. Potestatem quoque dedit omnibus, vt fierent Christiani. Frater eius comes inuisit Christianos Fuquenses, & alia loca: eaq; occasione multos nobiles ad baptismum pertraxit.

Inde Pater in alium locum delatus ducentis Christianis aurem præbuit, & quinquaginta gentiles iam adultos sacris aquis abluit. Hinc ad urbem Funai perrexit, vbi à Christianis cupidè ob confessionem faciendam expectabatur: vt peruenit, mox ingens turba gentilium aduolauit, & cognita Euangelij veritate in Christi leges iurauit, cum magna sua consolatione.

Cum iam Missio ad suum terminum decurrisset, quibusdam in locis, vbi magna erat Christianorum copia, dum Patres post extremum Vale dictum, eos solari instituunt, tantę obortę sunt lachrimę, tanti clamores facti, vt nec Patres loqui, nec ipsi loquentē audire possent, & sic comitati sunt eos ad duodecim vel quindecim passuum millia, amare flentes, & fletu amorem, quo nostros prosequerantur, demonstrantes. Verum cum eorum voto tunc facere satis non possent, diutius remanendo; spem illis iniecerunt, breui eo venturos Patres, eo quod Officiales Faici iam potestatem fecissent omnibus ad Christi Ecclesiam se aggregandi.

In hac Bungenis missione facta his duobus annis proximis, nempe 95. & 96. de peccatis confessi sunt plus quam septem hominum millia; sacro autem lauacro

lacro expurgati sunt bis mille nongenti septuaginta quatuor adulti, si in hunc numerum inseras quingentos, eoque plures à quibusdam Christianis in absentia Patrum baptizatos, quibus hoc pium exercitium, quod sane velut optimi Christiani, eximia caritate & Zelo animarum exercent, fuerat à Patribus commendatum:

DE ALIA MISSIONE

cuiusdam fratris in regnum

Bungeti.

Viceprouincialis mandauit ex hoc portu Nangasacano mitti fratrem Iaponium ad visendum nobilem quendam Christianum amicum de Societate bene meritum: qui animaduertit omnibus in locis per quæ iter habebat, multam accessionem fieri ad Christi messem; nam habita concione ad gentiles de Catechismo, in vno loco quinque, in alio sex, alibi decem salutari aquæ capita submittebant; sic vt in reditu, nonaginta nouem capita eadem aqua aspersa numerauerit.

Nobilis quidam, frater eius, cuius visendi causa noster uenerat, domi suæ habebat mulierem è regno Farimæ quod est in Meacensi ditione, filij sui nutricem, è secta Iecolci mirè Amidæ addictam, quæ adeo execrabatur religionem Christianam, eiusq; cultum & ceremonias, vt cum ei à quibusdã diceretur, vt Christi sacra susciperet, audacter responderit, nullum inter Deum & Amidam esse discrimen. Si. n. Deus, inquit, sit infinitus, & Amida est infinitus: & si Deus careat principio

M 2

& fine;

& sine, idem se confiteri de Amida: & rursum, si verum sit Deum multa perpeſſum pro ſalute hominũ, Amidam quoque multis annorum myriadibus ſeuerriffimam aſperrimamque à ſe in eundem finem exegiffe pœnam: Itaque non ſe videre cauſam, cur cultũ Amidæ, quem tanti faceret, cuique omnia ſua officia deferre cuperet, deſerere deberet, & nouam peregrinamque legem ſectari. Quoniam autem ſæmina nomine prudentiæ erat celebrata, omnes affirmabant, ſi illa adduci poſſet ad audiendam Euangelij prædicationem, citra vllam controuerſiam ad Chriſti Eccleſiam acceſſuram, ſuoq; exemplo alios multos ob celebritatem nominis attracturam. Itaque placuit tandem Deo cor illius mouere, vt aurem accommodare vellet diuinæ prædicationi: qua percepta multas queſtiones, tanto ordine & prudentia, atque alias ex alijs proponebat, vt frater obſtupefceret, ſed tandem conuicta ceſſit veritati, & piaculari lympha ſuperioris vitæ ſordes omnes eluit. Poſtea autem tanta gratia eam Dominus noſter ornauit, vt tum vitæ exemplo, tum efficaci perſuaſione ex Iecoſci ſectæ ſuz hominibus paucis diebus ſeptuaginta ad ſacramentum baptiſmi pellexerit. Voluit deinceps vocari Anna, & ob deuotionem, quam paulatim habere cœpit erga beatiffimam Virginem filiæ ſuz annorum tredecim impoſuit nomen MARIE.

DE MISSIONE IN REGNUM FINGO.

N regno Fingo eſt propugnaculum, dictum ſabe, ſubiectum Auguſtino Ecuno Camidono, cui præeſt vnus ex primis partium Meaceniũ

sensum Christianis, homo genere nobilis, & de So-
 cietate bene meritus, cuius virtutes, præclaraq; opera
 descripta sunt in veteribus Iaponiæ annuis, sub no-
 mine Georgij Iafensis. Is cum omni familia sua vehe-
 menter desiderauit, hoc anno quendam ex primis
 Patribus, à quo ante annos triginta baptizatus fuisset,
 ad peragendum Hebdomadæ sanctæ officium ad se
 venire: sed cum intellexisset eum tam afflicta esse va-
 letudine, vt venire non posset, à P. Viceprouinciali a-
 lium eius loco mitti postulauit, & impetrauit. Qui
 dum in itinere est, Georgius interea omnes Christia-
 nos, qui plus minusue millesimum attingunt nume-
 rum, eiusque propugnaculo subiecti sunt, conuenire
 iussit, distributisque nocturnis iuxta ac diurnis horis
 orationi continuæ ante altare quod in maxima qua-
 dam aula eleganter ornata excitarat, vacare voluit, vbi
 viri æque ac mulieres quadragies mille Rosaria Chri-
 sti Domini nostri duabus de causis recitarunt. Primo,
 pro Iaponiæ conuersione, Patrum in pristinum sta-
 tum restitutione, alijsque Ecclesiæ huius necessitati-
 bus. Secundò, vt Domino adiuuante Pater saluus &
 incolumis eo perueniret, cui cōfiteri de peccatis pos-
 sent, & cum eodem septimanæ sanctæ solenniumque
 dierum Paschæ officia celebrare. Aduenit Pater die
 Martis eiusdem septimanæ, tantamq; lætitiā & cō-
 solationem attulit eius conspectus, vt verbis explicari
 non queat. Confessi sunt, quotquot per temporis
 angustias potuerunt: necesse enim habebat Pater se no-
 cturno somno, quieteque necessaria priuate, vt pijs
 eorum votis & precibus faceret satis. Quaque nocte
 magnus eorum numerus in illam aulam cōfluebant,
 & postquam aliquot tempus orationi tribuissent, in

M ;

sua

fua terga ipsi acriter desæuiebant. Die Veneris sanctam quam plurimi conferebant se ad Crucem in montis iactu vnius Sclopeti à propugnaculo disiuncto erectam, omnesque toto itinere, tam in itu, quam in reditu vsq; ad sanguinem magna religione se diuerberabant. Inter quos nudis pedibus incedebant, ipse propugnaculi Præfectus & cæteri nobiles. Qui, ut domum reuertere, habitu mutato, pro more suo venerunt visitatum Patrem, de rebus pijs audituri, tam hilari & immoto vultu, ac si disciplinam nunquam attigissent. Gentiles hac pœnitentiæ asperitate, concordiaque & amore Christianorum permoti, aditum ad verbum Dei sibi patefieri petiuerunt: quo patefacto quadraginta ex ijs iam adulti in Christianorum ordinem adscribi voluerunt.

Filia præfecti, nomine Monica, quæ octauo natiuitatis suæ die baptizata est, & iam vigesimum secundum attigit annum, ob virtutem, doctrinam & exemplum suorum parentum, semper purè & honestè, insistens eorum vestigijs, vixit. Desponsata autem cum adolescente multis donis conspicuo Augustini cognato qui in bello Coraiano periit, nondum annum ingressa vigesimum, facta est vidua: quæ si in his partibus aliquod extitisset sanctimonialium cœnobium, illud libentissimè fuisset ingressa. Et quoniam iuxta suum statum constituerat, quoad fieri posset, se totam dedicare Deo, omnes vestes suas vanas, aliæque multa quæ à nobilibus feminis ad voluptatem seruari solent, misit ad P. Viceprovincialem, humiliter ab eo petens, ut omnia erogarentur in pauperes & egenos: se enim decreuisse, omnia, quæ in testamentum referri solent, ut distribuantur post mortem, expendere in vita. Hæc

domina

domina domi suæ habet omne instrumentū sacrum ad sacrum Missæ faciendum necessarium; vt quoties eò Pater aliquis profectus fuerit, omnia ibi parata inueniat.

DE COLLEGIO AMACU-

sano eiusq; Residentijs.

IN Collegio Amacusano hoc anno vixere de Societate viginti tres, hoc est, sex Sacerdotes, & septendecim fratres. Octobri elapso anni 95. P. Viceprouincialis quindecim tyrones allegit, Europæos quinque, & Iaponios decem, cum quibus datum est principium Domui probationis. His accessere fratres veterani deni, qui confecto studiorum cursu ex vsu Societatis tertium probationis annum decurrant. Omnes ergo quadraginta quinque capitum numerum efficiunt.

In Collegio seruatur ordo in Societate consuectus. Fratribus Iaponijs, post Humanitatis prælectiones, & Epitomen rerum ad fidem Catholicam pertinentium auditam, proponitur liber de sectis & erroribus Iaponum qui dicitur Buppo: vt in disputationibus quas in dies cum Bonzijs, alijsque Ethnicis institunt, eos refellere possint. Ratio quoque legendi libros Iaponicos, formandique characteres traditur, quæ res necessaria est ad communicandum cum externis. Hi fratres Collegij suas item villas singulis attributas habent, ad quas definitis temporibus vadunt, vt homines in doctrina Christiana instruant, & præludio hoc se ad futuras conciones præparent.

Novitij, iuxta regulas suas instituunt collationes. Certe etiam mortificationū exercitia obeunt, & quicquid in Europa in domibus probationis vsitatum est, omnes autem conantur exemplo virtutis alios præfere, & sibi ipsi expugnatis cupiditatibus imperare. Tantum hic inter Christianos nouellos visere Xenodochia, quia nulla sunt, nequeunt, nec peregrinationes suscipere: sed ea omnia intra priuatos parietes submissionis, mortificationis & caritatis operibus abunde supplentur. Omnes quoque exercitijs spiritualibus vacant; idemq; multi Patres, fratresq; ex Residentijs ad renouandum spiritum eodem cōfluentes faciunt.

Clericis nostris, qui vigesimum attingunt numerū, confectum est Compendium vel summarium fidei Catholicæ, vt maius lumē legis Euangelicæ ex eo acciperent, & vt gentilib; rudimenta fidei tradere, ac Christianos rectius docere possent: est enim ad eorum captum valde accommodatum.

In separata Collegij parte, vt aliās scriptum est, instituta est officina typographica pro lingua Latina & Iaponica. Hoc anno editus est Catechismus Concilij Tridentini latinè, qui prælegitur in seminario. Prodiit quoque libellus, dictus Contemptus mundi, latinè & Iaponicè. Exercitia item P. Ignatij Latinè.

In Collegij huius territorio bis mille & sexcentæ audita sunt confessiones, & quatuor homines adulti supra centum baptizati & Ecclesiæ à nouo sunt reedificatæ.

Loca quædam nouem decemue milliariū interuallo distita, non paruo labore nostrorum sunt excolta, propterea quod iter instituendum esset per asperissimas cautes, & loca ipsa longius à se mutuo abessent.

DE

DE RESIDENTIA

CIAZZURANA.

IN hac Residentia ordinarie degunt duo è nostris, Pater vnus, & vnus frater, qui vacant instruendis Christianis ouiculis, à paucis annis ad pastorem Christum adductis. Hoc anno bis mille confessionis sacramento suos lapsus expiarunt. In oppidulo huius Insulæ gentili adolescenti annorum septendecim se visendum crebro offerebat canis ingens, horribilis & rufus, qui cum alloquebatur, & per montes in loca abditissima deducebat, detinens eum ibi biduo vel triduo, atque impellens vt se manibus sublatis adoraret, aliaque scriptione indigna faceret. Adolescens miser videns se tantas molestias à capitali humani generis hoste perpeti, tandem per fugium habuit ad Ecclesiam, doctrinam Christianam audiuit & didicit, baptismi sacramento Christo deuinctus, ac de cetero nunquam à Tartareo illo cane diuexatus.

DE RESIDENTIA VOIANA.

IN SVLA Voiana, inter quinque, in quas tota ditia diuiditur, vt Amacusam, Scichi, Sumoto, Ciazura, & Voiano, omnium minima est: quæ quia vicinior est propugnaculo Vto, quod inter omnia Augustini Camidoni in Regno Fingano facile principatum obtinet, & multos Christianos habet subiectos: fit vt à Patre sæpius visiteretur, & semper cum fanore nouæ conuersionis multorum infidelium. Et quoniam in anni superioris exitu, atque etiam mense Maio anni

M 5

presen-

præsentis missio eò instituta est, referemus aliqua in eorum litteris annotata. Tanto, inquit, flagrabant confessionis desiderio Christiani, vt mihi nullū dormiendi tempus suppeteret: nam à media nocte è lōginquis locis cœperunt venire audiendæ Missæ; & confessionis faciendæ causa: accurrebant & gentiles ad audiendā prædicationē, è quibus nonaginta quatuor baptizauī. Vt, post auditas confessiones, profectus sum Cumanoscio, & ad propugnaculum Iabe, & Iatafcira, multis enim precibus vxoris Capitanei illius ditionis eram euocatus. Magna eam, ceterosq; Christianos meo aduentu voluptatē affeci: octo dies ibi sum commoratus, verba habui ad Ethnicos, & sexaginta sex Christo lucrifeci; inter quos fuit Gubernatoris eius loci filius annorum viginti, eximia prudentia adolescens, & in rebus fidei, vna cum quatuor alijs iuuenibus eius amicis bene institutus. Cessit hæc missio ad magnam diuini nominis glōriam, & Christianorum consolationem; discedere volentem multis lachrymis obtestabantur, ne discessum accelerarem. Exijs, quos primā missione baptizauī, numerauī viginti duos supra ducentos, confitentes autem quingentos, quorum multi à duodecim vel quindecim miliaribus confluxerant. Inter baptizatos autem nonnulli fuere nobilitate & dignitate clari.

Altera missione, quam idem Pater hoc anno fecit mense Maio, in quadam epistola ita scribit. Octo hodiē dies sunt, ex quo ad hoc propugnaculum perueni, maximamq; cepi voluptatem ex feruore huius gentis, & summo studio, quo flagrant, suæ salutis. Recepti me in Ecclesiam populi, vt liberius possem necessitatibus Christianorum succurrere; at tamen non potui de-

tui declinare, quin dominicæ Ascensionis festum celebrarem in ædibus Findandoni, qui data opera iam olim paratam habebat domum pro Patre & fratre, quando solent eo venire. Prima vice salutari aqua perfudi capita sexaginta, & inter ea, quorundam nobilium, famulorum Augustini, qui è Corajano bello redierant.

Nobilis quidam homo, olim magna autoritate in hoc regno Fingano pollens, habebat filiam matrimonio cum gentili copulatam, cuius mater cum tota familia quoque erat gentilis, nullus verò Christianus nisi dictus nobilis, vir bonus & religiosus. Accidit filiam ex improviso infirmari, & quidem intra sex dies usque ad mortem; quidam aiebant à dæmone obsessam, propterea quod tam furiosos, & insolitos gestus ederet, ut ægrè à duobus vel tribus hominibus teneri posset. Maritus & socer implorarunt opem Bonziorum, sed suis illi ritibus, & nugis superstitiosis ne hilum quidem eam iuare potuere. Verum quia fœminæ impendebat mors, certiozem reddidere eius parentem, octodecim milliaribus inde disiunctum. Is celerrimè aduolat, inuenit filiam quidem spirantem, sed mentis impotem, ut Patrem suum non agnosceret. Pater ilico mandat submoneri omnes Bonzios, aliosque Ethnicos lectum stipantes: ipse verò accepto Rosario ter Dominicam orationem & salutationem angelicam aggreditur pronunciare: fœmina interim nihil mutatur, sed horribiliores potius gestus, quam prius, edit, ut à multis teneri vix possit. Pater redit ad præsidium Rosarij: eo verberat tergum filiæ dicens: Tu videre mihi dæmon aliquis, excede ex hoc corpore.

Et

Et respondit dæmon : Non excedam. Pater, vt erat homo virtute præstans, Rosarium inicit in eius collum dicens: Velis nolis excedes. Tum dæmon. Tollite, inquit Rosarium, quia abscindit mihi collum, & tunc excessero. Respondit Pater. Minimè tollam; imò funes quosdam arripiens, minatus est se eum diuerberaturum, & sic excessit; fæmina autem non aliã speciem, ab eius abscessu, quam mortuæ circumstantibus præbuit: solus parens Deo confidens in oratione perstitit, ac tandem post horas duas filia, nullo clamore prouocata, respirauit, & aquam petijt. Pater, antequã porrigeret, ter Dominicam orationem salutationemque angelicam repetijt, ea autem porrecta confestim se leuatã morbo persensit, Patrem agnouit, dixitque se prorsus ignaram omnium quæ accidissent; tam diri intolerabilisq; cruciatus fuerãt, quos sustinuerat. Pater deinde narrauit ei totius rei historiam, qua audita filia postulat baptismum. Sed quia nostrorũ nullus ibi præsto erat, iussit Pater eam prorogare baptismum in reditum nostri Patris. Deinde ea sana & incolumi relicta, reuertit ad suos. Petiuerat etiam atque etiam à filia, vt redderet sibi Rosariũ, cuius beneficio recuperarat sanitatem, sed illa reddituram ante baptismũ negauit, quod facile Pater permisit, illa ergo licet adhuc gentilis, Rosarium è collo suspendit. Dæmon, quo maius ante lucrum hac in re venatus est, hoc nunc maiorem fecit iacturam, cum enim ad hunc locum redijssẽ, non filia modo, sed etiam mater, maritus & alij hoc spectaculo commoti, irriso dæmone, & Bõzijs, sacro baptismo sunt initiari.

E propugnaculis Cumanoscio, & Iabe in dies veniunt homines rogatum, vt ad breue tempus operam

faciam

meam ipsis accommodem, sed quia alijs quibusdam gentilibus cœpi Christianæ doctrinæ elementa tradere, non potui eorum desiderio satisfacere: facturus tamen, vbi hi satis instituti fuerint.

Christiani huius tractus Voiani feruentes sunt, & obediētes Ecclesiæ filij; nulla inter eos crimina, quæ scandali occasionem præbeant; nullus palam peruerso suo exemplo in legem Christianam delinquit. Tria hominū millia & septendecim, hoc anno à peccatis absoluta sunt, & vsque ad 23. diem huius mensis Augusti, Anni 96. in quatuor propugnaculis sacro fonte perfudi capita quadringenta octoginta tria. Et quia in hoc regno Fingensi magnus est Christianorū numerus, ex partibus Meacensibus, qui primarijs festis seruiunt Augustino, ex diuersis locis ad hanc Voianæ Ecclesiam confluunt omnes, maximè in hebdomade sancta, multa eleemosyna onusti in pauperes eroganda. Hoc anno sanè centum viginti orizæ sacci collecti sunt, quos ipsi distribuere: sicut & alia multa pauperibus necessaria. Hebdomadæ sanctæ diebus vsque ad sanguinem in corpora sua sæuere, aliasq; multas pœnitentias fecere; quo ardore Christianorum commoti Ethnici incipiunt autem præbere doctrinæ nostræ, multiq; eorum, vt supra dixi, ceruices iugo Christi subijciunt.

Cum iter haberem ab vno propugnaculo ad aliud multi Christiani ad exeipiendū me obuiā prodire, & inter eos puer decennis eques, elegāti vestitu sic vt suspicaret esse filium Præfecti propugnaculi, cumq; propius mei salutandi causa accessisset, dixit se esse gentilem, venisse autem rogatum, vt possit fieri Christianus. Vt ventum est ad propugnaculum, cognoui

* paren-

parentes eius esse Ethnicos, & colendis Chami & Fotochi impense addictos : itaque dissimulanter puero respondi : quod ille aduertens mox primarios quosq; propugnaculi Christianos sibi adsciuit intercessores. Sed ego respondi illis , quandoquidem parentes sint gentiles , facile ab ijs ex indignatione puerum adigi posse ad palinodiam: itaque puer magno cum dolore a me recessit. Verum ille non conquieuit, sed adiunxit sibi aduocatum filium Toni, eiusque matrem, & alios. Omniumque tot fuere preces, & singulatim uxoris præfecti, ipsiusque Toni, qui in se recipiebant noxam dubieuentus; vt necesse fuerit, post breuem aliquam sanctæ fidei doctrinam, eum admittete ad baptismum, quod & factum est. Petijt deinde à me Agnum Dei, sed veritus ne in manus parentum veniret, negaui: at sua arte & industria postea ab alio Christiano quendam extorsit: & inde se contulit ad oppidum, vbi parentes eius habebant suos redditus: ipsisque inscijs, fana Chami exussit, & statuas Fotochi comminui mandauit, & in ignem conijci. Parentes rei nouitate vehementer obstupefacti in puero decenni, percunctati sunt ab eo, sciretne quid egisset, & quam grauiter deliquisset in Chami & Fotochi. Puer animo admodum tranquillo iussit eos omni vacuos esse metu, nihil à se mali factum. Fotochi, quos adorarent, esse dæmones, & pro talibus habendos: rogare se vt aurem præbeant Euangelicæ prædicationi, & baptismum sanctum suscipiant. Hæc filioli concio tam efficax fuit, vt responderint; se Euangelium audituros: cumque puer illis ostenderet Agnum Dei obrectum & è collo suspensum, valde admirati sunt. Et ambo subiecerunt: Causa filij

hacte-

hactenus peperimus nostris facultatibus, & Bonzijs, ut suos Chami & Fotochi precarētur pro illo, annuos redditus attribuimus. Verum cum ille nunc sit factus Christianus, cura illa opus non erit: itaq; Bonzijs ilico mercedem illam ademere, magno deinceps desiderio anhelantes ad audiendā veritatem. At quia mihi tunc erat abeundum, non potui eorum voto satisfacere. Puer desertis parentibus contulit se ad propugnaculū, ut seruiret Tono, nec parua deinde fuere obstacula, quo minus eius parentes audire verbum Dei potuerint. Sed diuino nutu sub festū Ascensionis reueri ad propugnaculū, & tūc eos Christiano baptismo expiaui, iamq; vitam Christiano dignam agunt. Vnde liquet, quā mirabilis sit Deus in vocandis suis electis.

In hoc regno Fingensi vixit quidam Christianus, qui tandem Satana instigante fidem deseruit, & gentilitio more vixit: cuius filius annorū tredecim, quia à puero alio amandatus est ad gentiles, ignarus se baptizatum, si quando incidebat in Christianos virtute præditos optabat baptizari; sed quia propter parētes res differebatur, tandē per hominem Christianū curauit peti facultatē à Patre. Verum efficacia baptismi non potuit diu comprimi. Pater enim homini respondit: Nihil opus esse sua facultate, puerū iam olim baptismi aqua tinctum; nec se repugnare, quin deinceps vitam Christiano congruentem agat. Dicitur non potest, quantam adolefcentulus ex hoc responso cepit voluptatem: & ilico ad hunc locum Voianum aduolauit; mihiq; patefecit, se perpetuam quasi mortificiam cordi habuisse infixam. Se à Patre crebro vocatum ut cum eo adiret delubrum Chami & Fotochi, sed bis tantum ei paruifle, cum aliter non posset: libi

sibi semper Fotochi, dum oculos in eum contingeret, visum similem dæmoni, & idcirco nec adorasse, imò se semper ab illo, sicut & à Patre, quod gentilis esset, abhorruisse: optasse se semper Christo nomen dare, & quoniam sacri baptismi vis iam in se prodita esset, immensas se gratias Deo optimo maximo agere, paratumq; se more aliorum Christianorum peccata ad pedes Sacerdotis patefacere, & quoniam à parentibus tanta iniuria affectus esset, se in posterum alium Dominum & Patrem non agniturum, nisi Christum; ac si ad firmandam conseruandamq; animæ salutem necessarium videretur, nunquam Fingum redire, se id facturum, omniaque reliqua secundum Ecclesiæ iussa & leges dispositurum.

In ditione, dicta, Cutama, quæ tribus quatuorq; leucis abest Amacusa, vbi Pater quidam inuigilat multis Christianorum locis obeundis: superiori anno bis mille confessiones auditæ sunt, baptizati verò sunt adulti vigintiduo, & in ijs duo viri honorati famuli Taicusu, qui est vnus ex maximis Iaponiæ Dominis. Multo iam tempore illi anhelarant ad baptismum: sed veriti ne res displiceret illi domino, distulerunt. Interea contigit eos venire Nangasachum, vt Domini sui negotia quædam tractarent, & à reditu percunctatus eos est Taicusu, factine essent Christiani? responderunt, se differre, eo quod non perspecta sibi esset ipsius voluntas: tum ille subiecit, si vellent fieri, fierent tempestiuè. Itaque Domini consensu impertrato, & optima audiendi Euangelij occasione oblata, ambo libentissimis animis salutaribus aquis capita sua subdidere.

Idem Pater in quadam missione profectus est in
regnum

regnum Sallumanum audiendorum ibi Christianorum causa, qui inde vel Sian, vel Manilã discedebant. Iuuenis Christianus qui in Regni penetralibus morabatur, fortuito, aut potius, duce diuina prouidentia, venit expiscatum, an Pater aliquis in illis locis maritimis degeret: vbi cognouit esse, ingenti lætitia deserta paterna domo, quæ longissimè aberat, aduolauit vt Patrem conueniret. Ferebat hic iuuenis ex collo sub vestibus effigiẽ B. Virginis depictam thecẽ inclusam, quam emerat à femina gentili, cuius maritus fuerat Christianus, & iam obierat. Viuebat non solum in loco gentilibus referto, sed etiam habebat parentes, & cognatos infestos fidei Christianæ inimicos: quocirca etiã à Patre, Matre, & maiore fratre magnas sustinuit persecutiones & contumelias: nonnunquam eum conspuebant, aliàs verberabant, vt eum pertæterent, sed intrepidus iuuenis omnia patienter tolerauit, imagine nunquã, nec nocturnis nec diurnis horis è collo deposita. crebrò etiã in cubiculo clã sese colligēs nixus genib. accepta in manus effigie B. Virgine alloquebatur, fluentib⁹ inter preces vberissimis lacrymis, eamq; rogabat, vt constantiam & robur in perferendis domesticis probris à filio suo sibi exoraret. Oratione autem finita imaginem rursus pectori applicabat. Persecutio hæc plus annò durauit. Tanta consolatione perfusus est, cum se abiecisset ad pedes Patris, confessionis causa, vt negaret se verbis posse exponere. Post confessionem autem dixit, se velle in alia Christianorũ regna, deserto patrio solo, aufigere, vbi animæ suæ tranquillitatem melius tueri possit.

In quodam regni Sallumani loco inter gentiles

N omnes

omnes vnus agebat Christianus, cuius vxor, totaq; familia quoq; erat gentilis. filiola autem octennis, cum videret Patrem crebro vacare diuinis precibus, coniectis in eum oculis, vehementer recreabatur. Cum ergo aliquando Pater iter lōginquum nauigio suscepturus esset, & familiæ valediceret, filiola comprehēsa veste patris cum lacrymis exclamauit: Pater, Pater, duc me tecum, & fac me Christianam, atq; age, vt viuan inter Christianos, quia mater mea est infidelis, & non possum cum illa manere, Pater vehementia precum, & copia lacrymarū permotus, spondit se post reditum omnē operam, Deo propitio, daturum, vt & baptismum suscipiat, & vitam inter Christianos reliq̄ transigat. ac vix potuit eam à se diuellere, propterea quod nullus ibi esset Christianus, qui cum illa de religione Christiana sermonem instituere posset.

Gentilis quidam tendens Manilam, aliquot diebus ante reditum nauis in Iaponem, postularat baptismū, sed quia statim abnauigandū erat, non potuit desiderio suo facere satis, & magna consolatione conscendens nauem, dixit: Etsi nondum sim factus Christianus, indagabo tamen omnes vias, vt quamprimum sim, vel certè sanguinem profundam propter Christum. Accidit, vt nauis delata sit in oram Chinensem. Chineses suspicati esse pyratas, armata manu nauem inuadunt, lethale vulnus, homini, de quo agimus, infligunt, ille coram aliquot vectoribus Christianis occumbens professus est palam se in lege Christiana mori, omnes Chami & Fotochi ceu dæmones abominari, rogareq; omnes præsentis vt se opifici cæli terræq; cōmendent tanquam Christianum. Iste baptizatus non fuit, eo quod nullus ibi adesset, qui baptizandi

ptizandi modum calleret, omnesq; boni illi viri existimarunt, desiderium salutis illi satis fore ad obtinendam salutem: nec dubito Deum, qui est omnis misericordiae fons, pro immensa sua clementia, bonam eius voluntatem respecturum.

DE RESIDENTIA

Scichina.

IN insula Scichi olim versatus est Pater Cosmus Turrianus, qui fuit primus Sacerdos, quem in Iaponiam secum duxit P. Franciscus Xaverius, ibiq; hanc vitam cum altera commutavit, firma spe fretus, omnes in Christi Ecclesiam concessuros, sicut & multa tunc per baptismi ianuam concessere, quos alij innumerabiles eodem desiderio accensi secuti fuissent, nisi insulae Dominus gentilis Verbo Dei silentium impetare ausus fuisset. Ita nihil effectum est totis annis viginti quinque;: donec ante paucos annos Augustinus Ecurocamedonus mandato Taici insulam ferro armisq; subegit, ac militi cuidam, nomine Vincetio Ficomodono veteri Christiano, filio Iacobi Fibiae Rioquies, qui erat vnus ex honoratissimis, antiquissimisque Christianis Sacaians, attribuit. Cuius Iacobi aedes inde a primis initijs nostris praebuere hospitium, & in ipsdem sacrum Missae semper factum est, & administrata Christianis Sacramenta, donec nostri propriam domum in ea vrbe acceperunt. Hic Vincetius, vt talis Patris filius, simulatq; Augustinus Scichinam ditionem cum suis opidulis in eum transtulit, postulavit à P. Viceprovinciale Patrem vnum, & vnum fratrem, qui ibi Residentiam haberent. Quorum opera omnes gentiles baptismo suscepto in cœtum

N 2

Christia-

Christianorum adscripti sunt. Pro ædificanda Ecclesia locum commodissimum, suo finitimum, designavit: & erecta est Ecclesia satis magna, si persecutionis rationem habeamus. licet ingenio Lapidum, lignorum aliarumq; rerum necessariarum materia iam parata sit ad pulcherrimam Ecclesiam excitandam, cum omnia impedimenta fuerint summtota. Hæc Scichina ditio constat quatuordecim villis, in quibus exstant quatuordecim Ecclesie: & licet olim admodum populosa fuerit, nunc tamē per bella mirè est diuexata & exhausta. Mille octingenti nonaginta tres confessionē, ac duodecim quidem supra quadringentos generali de tota vita antea acta, omnia peccata expiarunt.

Tonus, qui anno præterito ad bellum Coraianum profectus est, quosdam consanguineos cum vxore in ditione reliquit, qui patriam gubernarent. Hæc mulier ab ineunte ætate baptizata fuerat Sacai, factis que semper ostendit se in fide Christiana animosam & constantem. Toto autē illo quadriennio, quo bello Coraiano distentus fuit, maritus, velut erat nobili orta prosapia, ita tanta prudentia rem familiarem administravit, vt licet quadraginta ancillis pro re domestica curanda vteretur, nunquam tamen vlla inter eos extiterit dissensio, vel prauis exempli nota. Vnde cum præclare Marthæ officio fecisset satis, consilium cepit de officio quoque Mariæ non negligendo, atque eo ordine omnia disposuit, vt ipsa cum omnibus faminis ter quotidie vacaret orationi, mane, à meridie, & vesperi. Nocte post factum conscientie examen in Oratorio suo flexis genibus recitabat Litanias, & omnes faminae respondebant. Quotidie audiebat sacrum Missæ, & lectionem aliquam spiritualem, vel

res

res gestas Sanctorum audiebat vel legebat. Confitebatur & comunicabat frequenter, & idē volebat facere alios suos. Die Veneris faciebat disciplinā & ieiunabat, atq; alia plura ex deuotione faciebat. Hebdomade sancta occulte se ad sanguinē vsq; exdebat, sic prorsus, vt de moderatione admoneri debuerit: Sicut ad misericordiam à natura propensa est, ita in eleemosynis faciendis assidua est, & perliberalis. . . .

Maritus ex Corai miserat damascenos pannos variorum colorum elegantissimos & magni pretij, ad filios, aliosq; domesticos vestiendos: verum illa, licet iuuenis, existimauit potius illos in vsum Ecclesie conuertendos, & conficiendas tres vel quatuor quas vocant, casulas, frontalia, pluuialia, aliaqua ornamenta pro hebdomade Sancta: misit quoque pecuniam ad comparandas candelas in vsum sacri cenotaphij. In festo Sacramenti, post sumptū Domini corpus, quoniam aliud non habebat, obtulit vestem admodum pretiosam, qua nunquam vsa fuerat, eaq; aram B. Virginis ornatu necessario instruximus. Alias misit cingulum argenteum: Denique sic addicta est Ecclesie, vt quicquid munerum aliunde accipit, id vel totum, vel magnam partem transferat in vsum sacrum. Si quando etiam odoratur Patrem vel fratrem veste aliqua opus habere, statim eam impertit. Certè illa, tum sancta hac & pia viuendi ratione, tum assiduis precibus & meritis apud Deum impetrasse videtur, vt maritus è bello, maximisq; & aperuissimis periculis saluus & incolumis redierit. qui simulatq; è nauì egressus est, non ad ædes suas, sed ad Ecclesiam rectà se cōtulit, & humi prostratus ante altare Deo Domino nostro cum multis lacrymis gratias egit, pro beneficijs è

diuina eius manu acceptis: ac deinceps sedulus in frequentanda Confessione & communione exitit. Et Corai aliquoties scripsit in Scichi ad suos famulos, nulla re vellēt grauare conscientiam suam, omnia facerent ex consilio Patris; petiueratq; à Patre, vt liberè eos in omnibus commonefaceret, ne forte alicubi peccarent. Legis diuinæ præuaricatores, aut qui alijs sunt scādalo, conijcit in carceres: vnunquemq; vult secundum magnitudinem delicti puniri; pacificaque sua gubernatione rem Christianam promouet plurimum. Natalitijs ferijs, misertus pauperum qui e longinquis locis magno numero occurrerant, omnibus affatim ciborum subministrari iussit.

Fota Quadragesima nihilo discrepauit ab hebdomade Sancta: nam non feria sexta tantum, sed etiam magna parte septimanæ factæ sunt diuerberationes ad sanguinem. Pœnarum varia genera omnes, vsq; ad pueros ipsos, sponte subiere. quidam se alligabant cruci, & brachijs bina saxa appendebant, vt difficulter progredi possent; alij se in limen Ecclesiæ abiecerant, vt pedibus ingredientium calcarentur: quod magnam multis attulit admirationem, maxime quod nullus eis auctor talia faciendi fuisset.

Tonus in Quadragesima quoq; die Veneris post factum pedes uisebat aliquot villarū Ecclesias. deinde iussit omnes consanguineos & famulos congregari, vt illis capita quedā de modo cōfirendi prælegeretur, vnde factū est, vt de multis alijs pijs rebus sermo institueretur. Die Iouis sancto multi cōmunicarunt, Tonusq; ipse non modo omnibus interfuit officijs, sed etiam totam noctem magna religione consumpsit in custodienda sacra Eucharistia.

Sabbato sancto elegans erectum est baptisteriū, in

Quo plures ducētis salutaribus sunt expiati aquis, tum qui illius erant patriæ, tum qui ex Regno Fingensi aduenerant. Ex quibus nonnulli erāt quibus multis iam annis annunciatum erat Euangelium, & tamen nunq̄ cultu idolorū abstinuerant : nunc verò post verbum Dei auditū, baptismi sacramēto se subdidere, & tantā affectionē deinceps ad Christianā religionē declararunt, vt nullius alterius rei illos amplius pēnituerit, q̄ quod tot retro annis tot meritorū iacturam fecerint.

Et quoniam his in locis vberimus est Sodalitatū fructus, hoc anno 96. fundamenta iacta sunt nouæ cōfraternitatis, cuius caput erit Tonus ipse: officia aut̄ illius sustinebūt viri genere nobiles. Tonus in ita præfectura mox cōstituit, vt 20. orizæ sacci erogarentur in pauperes, cæteri quoq; pro sua quisq; facultate in eundē finem aliquid cōmunicarunt. Tertio post inchoatā sodalitatē mense, eximius eius fructus se p̄didit: licet enim in illa multi sint pauperes, tamē omnes gaudent se ansam habere exercendæ misericordiæ. A tribus milliarib. confluunt, vt officio defunctorū inter sint. Ex ijs, qui vxores suas repudiarant, & alias duxerant, erant nonnulli, quibus cōstitutum erat potius mori, q̄ ad priores redire vxores: & tamē, vt aditum ad hanc Confraternitatē obtinerent, ad priorem, cum magna omnium edificatione, reuerterunt. Christiani, qui in villis degunt, vt cognouerunt in Scichi (qui primarius est locus & sedes Toni) esse sodalitatē inchoatam, ab omnib. etiam atq; etiā postularunt in eam admitti. Erat in insula villa plena rusticis piscatorib. qui ob ingenij stuporē parū erant doctrine Christianæ capaces, ac cultui idolorū ita addicti, vt quedā etiā idola domi clā tenerēt: sed tandē veritate cognita

errore agnouere, magnaq; doloris de peccatis præteritæ vitæ testimonia dedere, sic prorsus, vt publicè etiam in Ecclesia in sua corpora flagris desæuierint. D hæc fiunt, raro contingit in Iaponia, vt idola sua abscondant, nec faciunt nisi homines rustici & abiecti; nam cum Iaponij fere viuaci ingenio iudicioque sint præditi, simulatq; aures præbent catechismo, videntq; doctrinæ Christianæ veritatem euidenter demonstrari, partim sua sponte vel idola comminuunt, vel in flammis conijciunt, partim, quod à pluribus fit, ad Patres & fratres adferunt publicè exurenda. Piscatores iam dicti, quoniam pauperes sunt, & à natura simplices, consuèrant & festis diebus piscari, sed cum de ea re moniti essent, vt ob inopiam rei familiaris nõ cessarent, factum est, vt nihil piscium ceperint, diebus autem feriatis, copiã tantam, quantam aliàs nunquam: atq; ea de causa & firmiores in fide, & in festis celebrandis facti sunt religiosiores.

In alia villa magna nonnulli erant, qui nondum ex animis penitus euulserant idololatricas cogitationes, sed quando eos cupido cepit nomen dandi, Confraternitati Domini nostri velum superiorum errorum ab oculis eorum summotum est, & cœpere alij ex montium cauernis, alij ex arcis sua producere idola, numero circiter viginti, & in omnium præsentia, agnito errore, Vulcano tradere. Ipso Ascensionis D. N. festo, (quod primum fuit Confraternitatis) quadringenta nomina in eam relata sunt: ac vt festum illud solentioris ritu & pompa celebraretur, P. Rector è Collegio aliquot fratres misit, qui sacrificium Missæ cum instrumentis musicis peragi curarent. Tonus cum tota familia alijsque multis confessus est, & communicauit,

nicavit. Magnus ex illis concursus est factus, nec sine concentu musico, quo alij alijs, more suo, congratulabantur. Eodem die plus quã quingentis egenis epulum datum. Dominus noster, pro sua admirabili sapientia, populum hunc iuvari iuxta rationem fidei vniuscuiusq; alios ærumnis & morbis monendo, alios castigando, vt in fide confirmetur, & bono alijs sint exemplo. In his villis, quia nulli fere sunt medici, homines per fugium extremum ad Christianum quendam, cui Ecclesiæ cura incumbit, habent, & ab eo morborum suorum poscunt antidota: qui vbi videt pauperes tanta contentione vrgere auxilium, alios remittit ad misericordiæ diuinæ thesauros, alijs præscribit, vt non nihil aquæ lustralis bibant, & certas aliquot preces recitēt, alijs verò, vt paululum ligni ex arbore in qua superioribus annis apparuit crux, in aquam immergant; atque ita in tribus quatuorue vllis viginti vel triginta è tertiana febris integram sanitatem recuperarunt.

Fæminam quandam post superstitiosos quosdam ritus exhibitos, inuasit iure suo dæmon, verum illa ex nimijs doloribus clara voce exclamante, dæmon quidem excessit, sed eam pene mortuam dereliquit. Factis autem exorcismis, & aqua benedicta ei porrecta ad se redijt, ac de antea actę vitę lapsibus dolendo viam omnem deinceps Satanæ occlusit.

In villa quadam cum rusticus quidam admonitus esset, ne die Veneris vesceretur carnibus, illeque admonitionem contemneret, factum est, vt postea miser ille ex arbore delapsus factus sit claudus: cuius rei causam villani dicto peccato attribuere.

Tribus alijs in alia quadam villa Christiana, qui vi-

N s tam

vitam parū fidei congruentē ducebant, infausti casus accidere. Vni vterq; pes, alteri brachiū contractū est. Tertio singularis quædā corporis deformitas contigit. Omnes autem agnita culpa vitam correxere.

Mulierī cuidam piæ maritus erat in rebus ad salutem animæ attinentibus æquo languidior. vnde diuino iudicio euenit, vt agros eius inuaderent vermes, qui omne semē sic arrodere solent, vt nulla reliqua sit spes messis. Mulier verò, vt hanc pestem auerteret, cōtulit se ad Ecclesiam, & toto pectore promisit Beatis. Viginī se certum orationū pensum persolaturā. Vt redijt, omnes vermes inuenit, nullo detrimento alato, mortuos. Quo euentu obstupefactus maritus, deinceps in colendo Christo cœpit esse ardentior.

Adolescens quidam, cum sodalitati adscriptus fuisset, rem habuerat non publice, sed clam tantum cum coniuge aliena: vbi res ad Confraternitatem perlata est, Superior, qui est quasi primarius quispiam aule præfectus, hominē monuit de peccato. Sed quia non se correxit, propter alia quædam delicta in vincula coniectus est. Cumque mortis sententia in eum lata esset, Ecclesiæ quidem interuentu vita ei condonata est, sed exilij pœnam, omniumq; bonorum iacturam defugere non potuit.

Celebris quidam Magus, dæmoni admodum familiaris, ad villam quandam dictam Futaie secessit, vt pauperes quosdam rudes & imperitos deciperet. res defertur ad Christianum Ecclesię curatorem; is illic monet omnes Christianos, ne eum hospitio suscipiant. Vnus suscipit, sed diuina ultio non diu absuit. Filius eius submersus est in aquis, eo loco vbi nullum erat submersionis periculum. insequenti verò luce
ingens

ingens saxum è monte deuolutum est in eius domum, hominemque suo casu ita obtriuuit, vt vix viuus, à populo Christiano qui mox vndique ad fragorem auditum accurrit, & crimen dictum ei exprobrauit, è ruinis extrahi potuerit.

In eadem villa Futaiana aliud accidit relatum à Seno optimo Christiano, qui in Ecclesia omnium fidelium personam sustinet. Mos est operatorum illius ditionis, tempore pluuiæ, vasis aquam excipere, qua sudo cælo irrigare possint hortos & agros. Quoniã autem aliquando contigit vasa, licet plena, nullam reddere, etiam post omnia impedimẽta remota, aquam, vocarunt veneficum, qui suis ritibus diabolicis, & inuocationibus superstitionis effecit, vt defluerit, idq; in multos annos perdurauit. Hoc verò anno cum rustici in beatissimæ Virginis Confraternitatem adscripti essent, & anteactæ vitæ lapsus, erroresq; cum dolore animi patefecissent; ac statò tempore ad excipiendam aquam necessariã reuersi animaduertentes more suo non defluere, non iam amplius ad Magos, sed ad Ecclesiam confugere, certiore inq; de tota re fecerunt senem, eumq; etiã atq; etiam rogarunt, vt ipse preces aliquas supra vas aquæ recitaret, se iam magicis superstitionibus nuncium remisisse. Senex purgavit se quantum potuit, & re considerata in hunc modum secum est ratiocinatus. Si aqua Deo annuente, fluxerit, Christiani fortiores robustioresq; in fide reddentur; si autem ob mea peccata non fluxerit, multi in fide refrigerent, & pluris facient fraudes & veneficia Satanz, quam ritus & preces sacras. Tandem tamen existimauit eorum voto satisfaciendum, multisq; eius loci Christianis comitantibus, ad locum contendit, & primùm flexis genibus

Litanias

Litanijs de Sanctis, deinde Symbolum Apostolicum recitauit, ac mox nulla difficultate aqua per canale effluxit.

DE SEMINARIO

Ariensi.

HOC anno in Seminario de Societate vixere sedecim, quinque Patres, & undecim fratres. Pater quidam cum fratre vacat instituendis Christianis. Alij verò, concionibus, confessionibus, excursuque per villas hos novos Christianos, quoad per Seminarij occupationes licet, iuuat. Quo studio, & simul Confraternitatis beneficio factum est paulatim, vt hoc anno septies mille & septendecim confessiones sint factæ; Patresq; omnes caritatis rationes inierint, vt etiam illi, qui nunquam ante hac Sacramentum hoc vsurparant, adducerentur, ac vt tam senes quàm iuuenes, ad certas orationes memoriæ mandandas permouerentur. Qua opera non dubitamus factam rem Deo gratissimam.

Numerus eorum qui in Seminario degunt, hoc anno, quam superioribus, maior est: attingunt enim vigesimum primum supra centesimum, è quibus nonaginta tres sunt discipuli, reliqui, etsi litteris operam non dent, tamen exercitia tractant, quæ multum profunt Christianæ religionis propagationi. Hoc anno puer vnus Seminarij relictis multis sanctitatis signis obijt.

Seminarium in quatuor classes distributum est, & scholam, qua ars scribendi traditur. In vna earum traduntur antiquitates Iaponicæ ijs qui cursum Latinæ linguæ

linguæ absoluerint: quod admodum utile est nō tantum ad habendas conciones, sed etiam ad agendum in Iaponijs antiquitatū Iaponicarum gnaris. Tres reliquæ classēs sunt Latinæ linguæ. Alij clerici exercent se in pingendis imaginibus in oleo, quod sanè affabrè faciunt, vt cognosci potuit ex iconibus ad V. P. alijs missis: alij incidunt eas in æs, & varia exemplaria ex Europa allata accurratè imitantur. Multi item in Seminario sunt, qui varijs instrumentis tam scitè & peritè ludant, vt omnes admirentur. Quotidie horas definitas habent, tum cantu firmo exercendo, tum etiam pulsando organo. Officia diuina magna deuotione celebrant, cum omnium non nostrorum modo, sed etiam externorum, qui præsentēs sunt, cōsolatione. P. Viceprouincialis hoc anno 95. ad Seminarium dedita opera profectus est, vt quindecim eius loci alumnos in Societate reciperet, Lusitanos quinque, & Iaponios decem. Seminarij discipuli in aduentu eius multa affixere ænigmata, versus, & orationes Latinas, quæ res omnibus summam attulit voluptatem: Multi alij etiam atque etiam in Societatem admitti petiuere, sed, quia in admissione accurate examinantur & probantur eorum dotes instituto Societatis congruentes, ostium illis nondum patefactū fuit. Multi sic litteris addicti sunt, vt deprehensi sint in mediam noctem chartis inuigilasse. Ad fouendū autem hunc ardorem per annum multæ orationes Latinæ habentur, lectiones & compositiones instituuntur, & præmia in eos qui cæteris antecellunt distribuuntur. A Seminarij auditoribus hoc anno duo dramata Latinè data sunt, alia præterea lingua vulgari, ac vtraque quidem cum magna omnium spectatorū voluptate.

voluptate. Quamobrè magna nobis suppetit gratia Deo agendi materia, quod in has partes tam ab orbe Europeo remotas, inductas videamus istas Societatis nostræ exercitationes. Ac sanè ita iam in perorando quidam sunt exercitati, vt dum locus idoneus occurrit, non se modo ipsos, sed auditores quoq; ad vberri-
mas lacrymas vi dicendi permoueant. Quotquot autem liberos habent in Seminario, nullum finem faciunt gratias agendi Deo, quod tantum, tum in Dei rerumque diuinarum, tum litterarum quoque cognitione progressum fecerint. Eò cū vnus pater nuper venisset, omnibus & singulis pueris aliquod munusculum impertiuit. Vt autè addicti sunt studijs litterarum, ita imprimis vacant legendis Sanctorū historijs. Frequentatione sacramentorum, & maxime Confessionibus generalibus maxime pietatem suam alunt & promouent. Triginta ex eorū numero Concilij Tridentini Catechismum pro Parochis factum audierunt, nō sine eximio fructu, vt apparet ex concionibus quas faciunt, & ex doctrina Christiana tradita in vicinis circum Arimam locis.

Hoc anno, 20. primæ classis auditores absoluere linguæ Latine lectiones, cum tanto fructu, vt non solum officio Magistrorū fungi, sed etiam rem Christianam egregiè iuuare & sustentare possint. Rebus pijs & spiritalibus admodum sunt addicti: vnde cum in festo Natiuitatis Christi excitassent præsepe admodū elegans, nullus fuit, qui nō puero IESV, quicquid præstantissimum haberet, offerret: imò quidam obtulere disciplinas, cilicia, & orationes pro Ecclesiæ Iapōnicæ necessitatib. Et quoniã frequenter de rebus spiritalibus collatio, sermone instituitur, omnes animo ad-
modum

modū sunt tranquillo & quieto. Tempus recreationis impendunt rerū Ecclesiasticā cantu, & variorū instrumentorum pulsatione. Hoc Seminarium, ob hanc iuendi rationem, tam benè ubiq; audit, vt multi adolescentuli disertis parentibus è longinquis locis huc ventitent, vt postulent admitti in Seminarium, alij etiam ad P. Viceprouincialem ea de causa confugiant: nec Iaponij solum, sed & Lusitani.

DE COLLEGIO ARIMENSI

eiusq; Residentijs.

IN vrbe Arima sita in pede propugnaculi Arimōdoni, præter P. Rectorē, ordinariē degit Sacerdos vnus cum vno, duobusue fratribus. Reliqui vero Patres & fratres in alias Residentias sunt distributi, ordinarijs suis occupationibus distēti. Hoc anno baptizati sunt Arimē homines adulti 180. præter infantes qui cōtinenter baptizantur. Confessi autem sunt 6514. communicarunt duo millia, eoque plures.

Tempore Quadragesimæ magnus extitit ardor. multæ flagellationes vsq; ad sanguinem. Quoq; die Veneris sermo habitus est de Passione, quo absoluto Christiani vna simul faciebant disciplinam. Idē factū in vllis circum Arimam, opera Patrum, Fratrumq; & clericorum, qui eodem die varia loca obibant.

Beatiss. Virginis Sodalitas Christianis magnū fructum attulit, maxime per sacramentum Cōfessionis. nullus enim ad eam admittebatur, cui non perspecta essent præcipua quæq; fidei Catholicę mysteria: dum enim Pater per villas discurret, fratres & Clerici dant operam rudiorū institutioni. Post Missam ordinariē habetur Concio; vesperi autem de concione audita collatio, cum magno ipsorum fructu. Patri

Patri existenti in villa quadam, nuncius affertur num plus quam septuagenariã laqueo sibi vitam sustulisse: laqueũ quidam præcidisse, cum renpersensissent, sed humi delapsam nihil se commouisse. Postea tamen quia signa quædam præsentis adhuc animæ dedit, Pater re cognita, licet longè ab eo loco abesset, nocte ad eam se contulit, & cum spirantem reperisset, confessionem eius audiuit, & sic è vita excessit.

Pater quidam, dum iter instituit ad ægrum confessionis audiendæ causâ, euocatur ad alium, item ægrum confessionem eius audijt, & paulo post animam Deo reddidit: Prior verò æger, cuius causâ fuerat euocatus, factâ confessione integræ sanitati est restitutus.

Fæminæ duæ multis annis sua aliarumq; opinione habebantur pro Christianis, & aliquoties vix erant Pænitentia Sacramento: diuino tandem nutu factũ est, vt patefieret, eas nunquam fuisse baptizatas. itaq; baptizatae sunt in ætate admodum prouecta, ac pro hoc singulari beneficio immensas Deo gratias egere.

In ditione Arimana, etsi in loco, dicto Tataqu, nondum in pristinum statum simus restituti, tamen recenter erectæ sunt duodecim Ecclesiæ, eæque ferè omnes satis amplæ & capaces; in quo opere Christianorum imprimis, atque etiam mulierum, quæ lapides cum magna voluptate sua spontè apportabant, industria apparuit.

Maxentia soror Arimondoni, iam vidua, olim Status Isafai, qui est inter Arimam & Omuram, Domina nobilissima, quæ ante annos septem Christiana sacra suscepit, hoc anno 96. in Domino obiit. In cuius vita & morte quanta sanctitas eluxerit, ex litteris P. Rectoris

toris Arimani hic describam. Heri, inquit, qui fuit
 ies S. Marco sacer, terræ mandauimus Maxentiam,
 magno, tum vr̄bis totius, tum nostro etiam luctu: suæ
 nim virtutis odorem longè lateq; in omnes homi-
 nes sparserat: etsi luctum illum non parum imminuere
 mors eius sanctissima. Ego pauca tantum, quæ de ea
 superioribus hisce annis didici, annotabo: Tanto de-
 siderio flagrabat placendi Deo, vitamq; ad sanctissi-
 marum quarundam legum normam sic adaptabat, vt
 in religiosorum numero omnium religiosissima me-
 ritò videri posset. Magnos progressus in rerum diui-
 narum cognitione earundemque intimo sensu fecer-
 at: submissione sui inter pares excellebat. Postquam
 continenter cœpit apud me errata sua in confessione
 explicare, deprehendi in ea inusitatam sollicitudinem
 procurandæ suæ salutis, quã cum temporis progressu
 etiam auxit. Nihil per hoc omne tempus vnquam ei
 indicati de rebus ad gubernationem tanti populi, cui
 præerat, attinentibus, quin libentissimè obsecuta sit
 ea promptitudine declarans, se oculos mētis in vnam
 Dei gloriam, animæque suæ salutem habere defixos.
 Tam puram habebat conscientiam, vt lapsu quantum-
 vis minimo eam foedari putaret: itaque simulatq; vel
 minima dubitatio de re aliqua incidisset, faciendæ
 vel omittendæ esset, ilico ad Ecclesiam confugiebat,
 vt consilio Patrum vteretur. Atque hanc rationem
 vitæ inde à recepto primum baptismo tenuit vsq; ad
 initium præteritæ Quadragesimæ, in qua videtur spi-
 ritus sanctus ampliores in eam effudisse gratias, vt
 sic eam quasi cōpararet ad profectionem in cœlum.
 Nam tanto desiderio salutis & vitæ æternæ tunc ac-
 censa fuit, vt nec finem, nec modum, tam poenitentiam
 O quam

quam deuotionis Christianæ exercitationibus poterat. Quotidie, nullo frigoris, aliorum uel incommodorum respectu habito, sacro Missæ intererat: nec domum nisi auditis omnibus, quæ in Ecclesia fiebant, sacris, repetebat. Valde dedita erat ieiunio, & mortificationi in prætermittendis ijs rebus, quas alioquin licite facere poterat. Licet multa bona faceret, parum tamen se fecisse arbitratur, & idcirco à Patribus sæpe petebat, quid ad Deo magis placendum facere possit: à pijs etiam feminis sedulo expiscabatur, quid ipsæ facerent ad conciliandū sibi diuinū fauorem, ut eas imitaretur. Votum castitatis ediderat. Quoq; mense post factā confessionē singulari animi sensu sanctiss. Eucharistiæ sacramentū suscipiebat. Exacta quarta Quadragesimæ hebdomade, voluit confessionē inde ab anno susceptæ Christianæ religionis iterare. Asperocilitio noctu diuq; carnē domabat, aliquot dies sine ullo cibo, reliquos vero tenuissimo, nēpe cruda orizanonihil in aqua madefacta, transigebat. Qualibet nocte in corpus suum licet tenellū flagro grassabatur, ac bis quidē vsq; ad sanguinis profusionē. Toto Quadragesimæ tempore bis templū adiit: mane, & vespere. ac vespere quidē aliquoties venit pedibus nudis. Lecto nunq; per dies eisdē vsa. Ante mediā noctem euigilabat, & vsq; ad ortam lucē orationi instabat. Vtebatur libro, in quo idiomate & caractere Iaponico descripta erat Christi Domini nostri Passio: eamq; magnocū pietatis sensu nocte plegebat innixa columnæ domus, in qua nō semel deprehensa est tenens manu librum, cū arcus eā somnus legētem corripuisset. Hoc vivendi tenore, tantam admirationē toti ciuitati huic strulit, quæ sciebat eam in summis voluptatib. ut solēt nobi-

obiles quæq; fæminæ in Iaponia, educatâ & enutritâ: vt Domino Deo placuerit, ad meritû augendum & parandam maiorẽ coronam in cœlo, eam plusquã uadragenariam tandẽ deijcere in lectum, q̄ factum est feria quarta hebdomadæ sanctæ, qua ad cõmunionem diei insequentis se comparabat. Cum autem ad Ecclesiam per morbum ei ire non liceret, multis verbis vsq; ad extremum se dolenter illud ferre ostendit. Tam graui autem ægritudine decubuit, vt intra dies quindecim spiritû Deo reddiderit, inter dolores corporis vehementissimos tanta pãtencia vsa, vt nullum vel minimum signum impatientis animi dederit, sed iuges Deo gratias egerit. Vno ante mortem die, cum cuperet per confessionẽ Deo reconciliari, Pater ex ea percunctatus est, num̄ haberet aliquid, quod conscientia contristaret? respondit nihil, nisi quod corpore Dominico nõ cõmunicasset. Postero die, cum mihi indicatũ esset, morbum identidem ingrauescere, adij illam, & animaduerti eam morti vicina: cumq; cæpissẽ de rebus diuinis sermonẽ instituere, nõ aliud illa loquebatur, quã de gratijs Deo agẽdis, & nunc nomẽ IESV, nunc MARIE in clamabat. Cum verò animarẽ eam ad piẽ moriendum, non solũ non dolorẽ vllum cõcipiebat ex cõmemoratione mortis: sed me etiam plurimũ solabatur, respõdens: Pater iam tempus p̄sto est. Sic enim fidem, spem, & voluntatis suę cũ diuina conformationẽ declarabat. Cũ hora mortis aduenisset, tertium Dominicarũ orationum & salutationũ angelicarum spatio, vt mihi visum est, conticuit, & sic magna cũ quiete, nullo motu, vel capite, vel manibus, vel ore, sed nec villo alio signo edito animam efflauit. Priusquam expiraret, manui eius imposui calculum

benedictum, illaq; ter dixit IESV, MARIA, ad consequendam Indulgentiam plenariam. Hic fuit vihuius piæ Maxentiæ exitus, qui nullum nõ ad lachrymas comouit. Atq; hæc mihi scribenda occurrerunt ad consolandos tum nostros, tũ Christianos, qui eam cognouerunt, & ad gratias Deo agendas, qui nouit electos suos tantis opibus cœlestibus locupletare. Patres nostri septendecim Missæ sacra in eius ægritudine & morte dixere, eamque in Ecclesia nostra loco idoneo humauere.

DE RESIDENTIA

Cingina.

IN hac residentia hoc anno confessi sunt homines 1604. communicarunt 186. in facie Ecclesiæ Matrimonij sacramento copulati 192. baptizati 212. Subijciam quædam quæ accidere. Dæmoni obsedit faminam quandam, eamque vehementer diuexauit, ementiendo se esse eius matrem, ipsam à se prima ætatula educatam, ac tandem matrimonio traditam: cumq; inquit, me sustentare nollet in gentiliũ ditionem, ad cognatos, coacta sum discedere. vbi, dum ad extremam vsque ætatem vixissem, semper flagraui desiderio moriendi in regione Christianorum, ac coacta sum mori inter gentiles. Quod verò peius est, illa nunquã pro salute animæ meæ vel vnã orationem Dominicam, aut salutationem Angelicam recitauit, & idcirco iam constitui tantum scelus vlcisci, eamq; affligere. Quæ cum Christiani audierent, imperabant Dæmoni, vt ex illa excederet, aduocaruntq; Patrem vt ei confiteretur de peccatis, verum illa noluit. Pater vt ad-

ut aduenit, humeris eius imposuit Breuiarium sanctæ memorię Beati P. Francisci Xauierij, ac paulo post demon fastus est, se non posse diutius ibi hærere, se velle discedere; licet dum Christiani instarēt, ut excederet, responderit se iam esse decrepitam, & ideo non posse discedere. At tandem discessit. mulier autē valde fessa & afflictata, fatebatur, se nihil omnium, quæ à præsentibus narrabantur, meminisse. Alius similiter Christianus in rebus ad salutem animæ pertinētibus admodum languidus, beneficio eiusdem Breuiarij applicati, ilico liberatus est à dæmone, qui eum grauiter diuerabat.

Adolescentulam quandam Christianā, cuius maritus in bellum Coraianum contempta confessione abierat, ibiq; è vita excesserat, occupauit nequam spiritus, multa arcana producens, sic ut multos eam ob rem terreret. Dicebat autem: Ego sum huius fæminæ maritus, in Corai mortuus, & admodum delui, quod Patris consilium de Confessione facienda respuerim: septem mecum mortui sunt, & omnes deturbati sunt ad inferos: solus ego, qui clara voce inuocauì nomen I E S U & M A R I Æ perueni ad Purgatorium; rogo itaq; tum Patrem, ut pro me vnũ sacram faciat, tum parentem meum, ut nomine meo crucē erigat, ut liberer ex hoc loco. Hæc fæmina iam nupserat alteri. Pater ut collo eius iniecit idem Breuiarium, mox dæmon aufugit, & fæmina permansit sana, confessa est, & secundo marito copulata.

Fuit & alia quatuordecim vel quindecim annorũ dire ab eodem spiritu, exceptis lucidis intervallis afflictata: sed cum Christianus quidã, comitantibus consanguineis, qui remedium postularant, eam duxisset

in Ecclesiam, & Breuiarium dicti Patris illi applicuisset, spiritus eam confestim deseruit, & incolumem atque immunem ab omni vexatione reliquit.

In alio loco, dicto Iamada cum adolescens Christianus quindecim aut sedecim annos natus frequentius à dæmone torqueretur, Bonzius eius patruus primum conatus est dæmonem suis gentilitijs ritibus, & vanis deprecationibus ad Chami & Fotochi depellere; sed cum irritum videret conatum, piæ cui-dam Christianæ ad se ex vicinia accersitæ totius rei successum percensuit. Illa bona sua fide freta Agnum Dei in obsessi collum iniecit, & manus pedesque fune sacris verbis benedicto illigauit. Tum dæmon mox exclamare; Soluite me, & mox excessero. Respondit famina: Prius te torquebo, & si non promiseris te discessurum non te soluam. Sic fecit, & iuuenis liber à dæmone, corporeque integer euasit.

In loco, dicto Moriana, octogenariam anam gentilem iam in tertium annum lecto affixam inuisit Christianus, cui Ecclesiæ cura eo loci incumbebat, in sanctæ nostræ fidei mysterijs instruxit, & ad Christum confitendum adduxit. Unus è Patribus nostris, vocatus, eam salutari aqua perfudit. animaque eius postera luce ad cœlos euolauit.

Alia quoque famina gentilis eum dictum Christianum morti proxima euocasset, nec tempus superesset vocandi Patrem, ab eodem, quantum temporis permisit angustia, & breuiter in doctrina Christiana instituta est, & baptismi sacramento expiata. Quo facto mox è vita excessit.

Annosus quidam senex, qui manu victum parabat, grauissimis vexatus doloribus, cogitabat sibi vinum inferre

inferre, ignarus quantum crimen ea re committeret. Idem Christianus aliquoties hominem conuenit, sed quia surdus erat, putabat nullo modo eum posse de peccatis confiteri. Forte autem accidit Patrem Iuuis Residentiæ iter per hunc locum habere, eaque occasione hunc senem, quem iam olim nouerat, inuist. Ergo animat eum ad confessionem. diuina gratia mirabiliter adiuuante intellexit. confessus est, & mox animam Deo reddidit.

*R E S I D E N T I A S C I -
mabara.*

A Peccatis expiati hoc anno sunt 6410. Cœlesti pane refecti 600. Aspersi piaculari aqua adulti 653. Ecclesiæ nouæ excitatæ quatuor. Quæ priore vxore repudiata alteram superinduxerāt cum magno offendiculo cum prima sunt reconciliati; infestis odijs diuulsi, vinculo caritatis deuincti; Omnes multum beneficio Confraternitatum proficiunt. In ditione Mijæ, cum grandis quædam Ecclesia, multorum hominū capax, ipsorum ferè Christianorū sumptibus ædificaretur, etiā feminæ operā suam in apportandis lapidibus, & lignis è syluis, alijsq; rebus secundum cuiusq; vires, cōtulerunt. quorum exemplo excitati Christiani Scimabarenses magno ardore & ipsi cœperunt ligna, saxa, cæteramq; materiam necessariam ad templum exedificandum conuehere, jamq; copiosa stips in eam rem collecta est. Aream coemerunt amplissimam, quæ seruiat humanis Christianorum corporibus. Egenos iuuant elemosynis.

In loco dicto Vho maior pars hominū cōfessionis beneficio, quæ olim languidior erat, vsa est hoc anno.

Q 4 Et

in Ecclesiam, & Breuiarium dicti Patris illi applicuisset, spiritus eam confestim deseruit, & incolumem atque immunem ab omni vexatione reliquit.

In alio loco, dicto Iamada cum adolescens Christianus quindecim aut sedecim annos natus frequentius à dæmone torqueretur, Bonzius eius patruus primum conatus est dæmonem suis gentilitijs ritibus, & vanis deprecationibus ad Chami & Fotochi depellere; sed cum irritum videret conatum, piæ cui-dam Christianæ ad se ex vicinia accersitæ totius rei successum persequitur. Illa bona sua fide freta Agnum Dei in obsessi collum iniecit, & manus pedesque fune sacris verbis benedicto illigauit. Tum dæmon mox exclamare; Soluite me, & mox excessero. Respondit famina: Prius te torquebo, & si non promiseris te discessurum non te soluam. Sic fecit, & iuuenis liber à dæmone, corporeque integer euasit.

In loco, dicto Moriana, octogenariam anam gentilem iam in tertium annum lecto affixam inuisit Christianus, cui Ecclesiæ cura eo loci incumbebat, in sanctæ nostræ fidei mysterijs instruxit, & ad Christum confitendum adduxit. Vnus è Patribus nostris, vocatus, eam salutari aqua perfudit. animaque eius postera luce ad cœlos euolauit.

Alia quoque famina gentilis eum dictum Christianum morti proxima euocasset, nec tempus superesset vocandi Patrem, ab eodem, quantum temporis permisit angustia, & breuiter in doctrina Christiana instituta est, & baptismi sacramento expiata. Quo facto mox è vita excessit.

Annosus quidam senex, qui manu victum parabat, grauissimis vexatus doloribus, cogitabat sibi vim inferre

in ferre, ignarus quantum crimen ea re committeret. Idem Christianus aliquoties hominem conuenit, sed quia surdus erat, putabat nullo modo eum posse de peccatis confiteri. Forte autem accidit Patrem huius Residentiæ iter per hunc locum habere, eaque occasione hunc senem, quem iam olim nouerat, inuifit. Ergo animat eum ad confessionem. diuina gratia mirabiliter adiuuante intellexit. confessus est, & mox animam Deo reddidit.

RESIDENTIA SCI-
mabara.

A Peccatis expiati hoc anno sunt 6410. Cœlesti pane refecti 600. Aspersi piaculari aqua adulti 653. Ecclesiæ nouæ excitatæ quatuor. Quæ priore vxore repudiata alteram superinduxerāt cum magno offendiculo cum prima sunt reconciliati; infestis odijs diuulsi, vinculo caritatis deuincti; Omnes multum beneficio Confraternitatum proficiunt. In ditione Mijæ, cum grandis quædam Ecclesia, multorum hominū capax, ipsorum ferè Christianorū sumptibus ædificaretur, etiā fæminæ operā suam in apportandis lapidibus, & lignis e syluis, alijsq; rebus secundum cuiusq; vires, cōtulerunt. quorum exemplo excitati Christiani Scimabareses magno ardore & ipsi cœperunt ligna, saxa, cæteramq; materiam necessariam ad templum exædificandum conuehere, iamq; copiosa stips in eam rem collecta est. Aream coemerunt amplissimam, quæ seruiat humanis Christianorum corporibus. Egenos iuuant eleemosynis.

In loco dicto Vno maior pars hominū cōfessionis beneficio, quæ olim languidior erat, vsa est hoc anno.

Et nunc templum habent, in quo sacrum & conciones audiunt, dum inuisuntur à Patribus. In Taira plures quadringentis gentilibus Christo nomen dedere, qui mixti erant Christianis. Ex eadem ora aliquot venefici, alijque homines scelerati pulsi sunt.

RESIDENTIA CANZVSE.

HOC anno ad sacrum lauacrū admissi sunt mortales adulti 40. matrimonio iuncti 60. confessi peccata ter mille octingenti, plus minus, præter eos, qui ter in anno cōmunicarunt, numero 400. Omnes, siue urbem siue villas etiā minimas incolant, doctrinæ Christianæ sunt scientissimi, etiam pueri, & mulieres coniugatæ: nulla siquidem villa est, quæ nō suam habeat Ecclesiam, & hoc anno veteribus accessere quatuor nouæ. Locus nullus est, in quo non necessaria vestis, & victus pauperibus sit prouisus. In Cuchonotau, & Canzusa omnia iam parata sunt ad ingentem Ecclesiam excitandam. Illa Cuchonotana ex pecunijs eleemosynæ nomine corrogatis à Christianis erecta est, & ex iisdem alia quædam in honorem D. Virginis non pœnitenda, concursu & religione populi celebrata.

Hoc anno decem aut duodecim, viris restitutæ sunt vxores, quas repudiarant. Actum quoque est, ut quædam quæ decennio à viro separata, alteri in ditione gentilium iam nupserat, ad legitimum maritum rediret: quod factum est cum magna omnium lætitiæ: eoque ampliore, quo ex diuortio facto maior omniū extiterat tristitia.

Conscelerato mori faciendi abortus, & ante baptismum

num infantes enecandi, medela posita est : sic prorsus, vt impræsentiarum & ipsi infandum scelus horreant, ac cætum publicum pro eo castigando cogant.

In quodam loco pauperes duo coniugati gemellos vno partu effuderant, consultò alterum è medio tollunt; res defertur ad Confraternitatis præfectum. is cõmunicato cum Patre cõsilio ordinavit, vt vterque coram toto populo in Ecclesia in sua terga descurrerent vsq; ad sanguinem, postquam frater noster inhumanitatem & atrocitatem sceleris exposuisset. Quod factum Christianis magnę fuit ædificationi, tum ijs qui præsentēs aderant, tum absentibus, ad quorum aures rumore & sermonibus perlatum est. Confitendi mos tempore infirmitatis sic vbiq; iam receptus est, etiam in locis à residentia Patris valde remotis, vt admiratione digna res sit, si quis sine confessione è vita decedat.

Senex quidam pauperrimus & æger ad Ecclesiam Canzulanam venit confessionis faciendæ causa, affectens se breui moriturum. cumque ibi degeret P. Rector Arimensis, examinatus est, num elemosinę potius causa, quam confessionis aduentasset: verum ille constanter respondit, se desiderio confessionis teneri, ne à salute excidat æterna. Pater confessionem hominis audiit: ille autem post vnum diem & medium hanc vitam cum altera commutavit. Rei huius fama mox per vniuersam ditionem percrebuit.

Huius generis plures ægri fuere: speciatim autem duo vel tres, qui multis annis delituerat in speluncis, & à decem, duodecim, atque etiam viginti annis peccata confessi non fuerant: confessione autem facta cum magna salutis consequendæ fiducia ex hac vita

migrant. Addam de famina, quæ ipsos octodecim annos in spelunca quadã, quæ nec porcis satis conueniret, latuit, & fumo, fame, alijsq; infinitis erumnis ita deformata erat, vt omnibus spectatoribus incuteret terrorem. certe Pater, vt primũ eam conspexit, in lacrymas prorupit. Et quamuis illa non longe abesset à via, quam Pater sæpe transierat, nullus tamẽ eum certiorẽ de miserabili hac muliere reddidit. Vescabarur leguminibus è scutella lignea peruetusta, quæ illi à quibusdam, velut bestia, projiciebãtur. Pater nihilominus deprehendit eam integro iudicio, claraque rerum diuinarum intelligentia præditam, orationum quoq; consuetarum gnaram, quas frequenter recitabat. Tandem cum magno doloris sensu confessa est, & paucis post diebus è viuis excessit.

In Cachinotai diuina quoq; prouidentia perspicue apparuit in quibusdã Meaco, alijsq; regnis oriundis, qui negotiorum suorum causa illuc appulsi, non modo Christiani facti sunt, sed etiam coniugiorũ societate illi genti se deuinxerunt. Ibidem in portum venerat adolescens quidam egregius, iter habens in Corai, vt ibi cuidam Domino seruiret: cum autem nauem quandam cõscendisset, rursus eam diuinæ prouidentia nutu egressus est. nam postero die è portu in mare Canzusanũ delata, licet maxima esset & pulcherrima, per medium dirupta, à fluctibus cum multis hausta est vectoribus: qui casus sic perculit dicti adolescentis animum, vt confestim rationes se cum inierit de Christi doctrina amplectenda, & officio seruitioque Christo præstando, in Ecclesia: quod & factum est: præclaro enim nunc exemplo est omnibus, & ingentes Deo gratias agit, quod tam manifesto

festo periculo, erat enim natandi prorsus imperitus, fuerit exemptus.

DE COLLEGIO OMVRANO

eiusq; Residentijs.

INagro Omurano versantur de nostris Patres quatuor, & fratres nouem, & diuersis locis òperam suam locant Christianis, qui numerum efficiunt vicenorum millium, & quotannis, nullo excepto, ad sacerdotum pedes sui, accusandi causa se abijciunt. Licet verò magnus sit labor, obire omnia loca, & instar rotæ in gyrum continenter agitari, tamen quia magnus respondet labori fructus, Deus suar vinear operarijs vires & sanitatem congruentem hactenus supeditauit. Eorù numerus qui quolibet anno cœlesti pane pascuntur attingit sexcentessimum supra mille. In facie Ecclesię despõsati sunt 380. Aqua lustrali aspersi adulti 393. qui in regnum Omuranum ex gentiliũ terris aduenere, vt in eo sedem suam collocarent.

Hoc anno insolitus fuit concursus, ardorq; Christianorum, maxime in Quadragesima. Cum in exitu Concionis spectanda præberetur Christi crucifixi effigies, tot lacrymæ, & disciplinæ ad sanguinẽ vsq; cõsecutę sunt vt omnes obstupescerent. Quadragesimæ diebus idẽ fecere p vias, & Ecclesiarũ ianuas numero magno: tamq; multa noua pænarum genera excogitarunt, vt Patres veriti, ne fama rei ad vicinos gentiles permaneret (nouum enim latere destitimus) mandauerint eis, vt moderatius agerent: ex villis enim longo ordine cateruatim Ecclesias inuisabant. Sed moderatio eiusmodi fuit, ac si nullum esset obstaculum, nullum Taici edictum: longè enim
maiori

maiori & numero & desiderio pœnitentiæ agenda, & salutis suæ procurandæ confluxere.

Iam anno superiore scriptū est, ab hinc quinquenniō omnes Dominos Christianos, cæterosq; gentiles ex Scimo bello Coraiano implicitos. Quo toto tempore Dominus Sancius, tam præclara virtutis suæ exempla reliquit, vt multi gentiles Domini palam testarentur se capere nō posse, quâ ratione adolescens tam nobilis, cui omnium rerum copiæ suppeterent, eundem vitæ tenorem in tanta integritate & honestate retinere possit. Eundē omnes famuli, qui multi sunt, strenuè imitantur, & cōuenienter diuinæ legi viuunt, Nec inferiorem laudē alij multi iuuenes genere clari meruere, qui ad Confessionem sacram, vt alijs exemplo sit, crebrum habent perfrugium.

Iter ex Iaponia in Corai leucarum centum est per mare, quod altissimis continuo fluctibus attollitur & deprimitur: cumq; per hoc quinquenniū pro comæatu, omniq; instrumento bellico, & alijs rebus necessarijs curandis & renunciandis vltro citroq; idq; cœlo incommodo nauibus transmissum sit, nihil dubium est apud omnes plus quam quingentas naues à fluctibus absorptas. Nec vllus fuit in Corai è magnis Dominis qui non 15. vel 20. habuerit naues, cum quibus magna opum & hominū copia perijt. At hætenus Domino Sancio, Deo eius eximiam pietatē manifestissimè etiam in hac vita remunerâte ne vna quidem nauis adempta est, nulla vel minimum damnum passa: & cum quinquaginta militum millia fame, varijsq; morbis interierint, nullus tamen famulorum D. Sancij in omnibus conflictibus, quibus cum summa laudē cum hoste pedem contulere, occubuerit,

exce-

exceptis duobus, qui morbo sunt sublati. Quod animaduertens Dominus quidam gentilis nobilitate & potentia illi par palam dixit, fieri non posse, quin tam boni Domini Lex, pura sit & sancta. eamque ob rem etiã cum omnibus suis cogitauit sacra Christiana post digressum è Corai recipere, atque etiam inde P. Rectori Omuram renunciari iussit se in baptismo Christo nomen daturum.

Accidit nauem nobilis cuiusdã, in qua viginti erant Christiani, in Corai tendentem, soluto alueo, duabus ab insulã quadam leucis distantem, demergi. Quid facerent Christiani? commendant se Deo, varia vota faciunt omnesq; malo velisq; nauticis affixi rectã in insulam feruntur, & duce B. Virgine in littus euadunt: quam rem gentiles insulã indigenã admirati, confessi sunt se nunquã simile quid vidisse. Christiani verò gratijs Deo & B. Virgini dicendis pro tanto beneficio nullum finem fecere.

Cum vnus è Cinensibus Legatis è Coraiana insula (vnde ei in Iaponiã abeundum erat, vti separato scripto expositum est) in Cinam aufugisset, ingens in omnium Iaponiorum in Corai agentium animis orta est perturbatio & metus, verebantur enim ne Taico causaretur hanc fugam ipsorum incuria accidisse, ac ideo imperio omni in suos Status & ditiones, si non vita, exueret. Hic metus imprimis perculerat Dominum Sancium, eo quod cum tribus alijs primarijs Tonis curam in se custodum Legati illius recepisset. Christiani Omurenses vbi rem cognouere, pro amore quo D. Sancium, complectebantur, perfugium ad vnum Deum habuere, multa Sacrificia fieri iussere, & Ecclesias crebrò inuisere. Sodales Parthenij quotidie

vnum

vnum Rosarium recitarunt , aliaq; pietatis opera exercuerunt. Pater quoq; Viceprouincialis certior factus, ordinauit à patribus multa dici sacra, & à fratribus rotidem Rosaria. Ac certe placuit Deo O. M. tot orationes exaudire, efficereq; vt Taico omnem iram in Legatū ipsum effuderit, multisq; conuitijs proficerit. Dominus Sancius autē vt erat vir religiosus & timens DEVM, statim post Legatū fuga elapsam, secreto consanguineum quendam suum, cui fidebat, amandauit in Iaponiam, vt is, si aliqua rerum conuersio ex hoc casu oriretur, vxorem suam cum liberis, totaq; familia eo destinaret, quo Patres destinandos iudicassent.

Cum Christianus quidā Omuranus lecto affixus esset, quo tēpore partim fame, partim morbis multi oppressi iacebant: socij eius, de eius vita longiore desperātes, eū solum in domuncula quadā omni remedio humano destitutā reliquerant: sed ecce sub extremum vitę punctū ingrediuntur tres veste pretiosa induti, magnā Christi D. N. imaginē manibus gestātes. imagine ad murum deposita nixi genibus orant, oratione finita egrediuntur. idē faciunt duobus sequentibus diebus, & quotidie quidē semel. Extrema vice æger se leuatum morbo sensit, ac tandem prorsus incolumis, nullo humano vsus auxilio, surrexit. Cū rei euentum socijs suis postea narrasset, minimē crediderunt. Verum P. Rector Omuranus, qui perspectam habebat ex crebris confessionibus eius integritatem accurratē eū de hac re excussit, nec aliud deprehendere potuit, quam verē ita cōtigisse. Et vita eius nunc id ipsum confirmat, tum quod tanti beneficij memoriam non deponat, tum quod præter morem suum vnus

vnus fit ex ijs qui cum magna præparatione & deuotione accedunt ad sacram communionem, & seriam salutis suæ curam gerunt.

Mulier quædã coniugata, eum post decimũ, duodecimumuẽ annũ nullos suscepisset liberos, dici non potest quantas ærumnas maximè à socru perpeffa sit, parumq; abfuit, nisi Christiani fuissent, vt repudij libellus ei datus fuerit, & ad patères amandata: illa verò imitata exemplũ Annę matris Samuelis ad Ecclesiam se cõruit, & ingentes cordis sui argores cũ multis lacrymis Domino Deo suo exposuit, enixeq; obsecrauit vt à sterilitatis opprobrio, donatione filij, se liberare dignaretur. Exaudita tandẽ est pro sua insigni fide, & feruore singulari ac filiũ enixa est, quo facto vniuersa familia illa plurimũ in vera religione est confirmata.

Puella quædã, vnica parentũ filiola, nullo neq; frigore, neq; niue, nec fluuioli incremento, quod transmittendũ erat, deterreri potuit ab audienda doctrina Christiana, etiam si equo longius domus eius paterna ab Ecclesia distaret. Cũ in grauẽ morbũ incidisset, & indies peris haberet, domusq; gemitu & lacrymis ob impendentem mortem completeretur, illa tamen omnes solabatur dicens: Nullam causam plorandi habetis: nam Deus in hac ætate vult me ad paradysum suum traducere: cumq; alię puellę ad eam visendam conuenissent, rogauit eas, vt sicut voce elata preces dicere consueissent in Ecclesia, sic etiam ante suum lectum dicerent: ad quarum voces iunoxias, suauemque harmoniam, felix illa puella animam suam reddidit conditori, cum omnium circumstantium stupore, & sancta quadam inuidia.

Adolescentulam Christianã in ditione gentiliũ,
paren-

parentes voluerant nubere viro gentili, addita cotriminatione mortis nisi pareret: illa videns agi de vita, petijt triduum ad consilium capiendum à quodam consanguineo item gentili. assentiunt, & comites ei itineris adiungunt. dum in via est, illa mutata sententia, in ditionem Christianam, vbi ei alij consanguinei erant, se confert: atque ita victrix & læta laqueos euasit, cum ludibrio eorum qui illos tetenderant.

Mulier quædam cum filio ex patria gentili ad doctrinam Christianam audiendam aduenit, eamq; sic pectori infixit, vt cum post susceptum baptismi gratui omnium rerum ad vitam sustentandam necessariorum penuria premeretur, maluerit cū filio remanere intra Christianos in ditione Omurana, quam opibus abundare in sua, quo ab alijs filijs reuocabatur.

Christianus quidam pius, qui bonum vitæ exemplum semper alijs præbuerat, imaginem Beatiss. Virginis in charta depictam, quam magni faciebat, à Patre quodam postulauit, & impetrauit. Eam, quia se cum ferre consueuerat, quoties itineris faciendi causa nauem conscendebat, accidit, vt naufragium tandē passus sit, quo omnibus mercibus amissis, nonnulli etiã mortales demersi sunt. Hic verò beneficio imaginis emerfit. Nam quo tempore maior ingruerat tempestas, eam suspendit è collo, & quod ille miraculi loco habuit, ab omni aspersione aque immunem retinuit: quam periculo exemptus postea alijs ostendit, & magnos progressus in fide & feruore deuotionis deinceps fecit.

Puer duodennis in sodalitatem B. Virginis adscriptus morem habebat recitandi quotidie Rosarium. Is cum Omura reuocatus à consanguineis gentilibus
in aliam

in aliam ditionem, à vitæ Christianæ moribus, licet à suis stimulatus, discedere nollet: illi tandem grauissimè ei minati sunt, nisi pareret, se illi victum quotidianum subtrahuros. Puer verò eligens potius penuriâ pati in Omura, quam rebus omnibus inter infideles tales abundare, se in viam dedit. Sed consanguinei constantiam admirati mox eum à fuga retraxere, promittentes se omnia Christianæ religionis exercitia libera illi relicturos. Itaq; palam cum confusione suorum pergit Rosarij præcationes iterare, & nonnunquam Omuram confessionis causa, ac vt Patribus vitæ suæ rationem reddat, proficiscitur.

Firando Omuram calu peruenit homo coniugatus, è patrio solo exulans cum liberis, famulis, cæteraque familiâ. & quia æger erat, tam vicini eius Christiani, quam frater quidam noster ei autores fuere, vt quoniam à morte parum abesset, baptismum suscipere, quem, repugnante licet seniore filio, libenter suscepit, & cum multis salutis signis ex hac vita ad alteram feliciorè migravit. Filius, materque videntes eum solenni ritu cerimoniaq; post talem mortem in Ecclesia humatum, P. Rectorem Omuranum rogauerunt, vt sibi quoq; potestas fieret audiendæ doctrinæ nostræ, audierunt, assenserunt, orationes memoriæ mandarunt, omnes numero decem & nouem salutibus aquis expiati sunt.

Ex Isafai, vbi initium datu est Christianæ religioni, multi gentiles confluant Omuram, & postquam aures & fidem præbuerint sermonibus, cedunt Evangelicæ veritati. Versatur in Isafai nobilis adolescens & Christianus, qui vt ardens est, ita nûc cum suis cognatis, nunc cum seruis Omuram contendit, vt eis persuadeat,

P

suadeat,

suadeat, nomen Christianæ Ecclesiæ dare, quod ubi impetrauit, antegressa breui institutione in fide Catholica, diuinis aquis abluuntur. Dominicis quibusdam, & festis, licet longè absit, ad audiendum sacrum Missæ aduolauit, cum admiratione & ædificatione Omurensum Christianorum. Venerat ex alio regno in Isafai Bonzius gentilis, qui magno cū fastu pro concione gloriabatur, Christianorū sermones cum suis, suorumq; discipulorū nullo modo esse cōparandos. Hic iuuenis Christianus, quandoquidē, vt rudis litterarum disputationē cum homine inire non poterat, tamen desiderio estuans cum pudefaciendi, nocte intempesta eques Omuram abiit, vt à P. Rectore fratre aliquem impetraret, qui fastum istum Bonziji comprimeret. Verum iustis de causis visum est, hoc tempore quo nostri delitescunt, non esse suscipiendam à fratre illam profectiōem. Ita iuuenis reuertit. Sed mox atq; ad suos peruenit, elata voce dixit: Iam frater aderit cum Bonzio disputaturus, sed in quantas angustias miser ille redigetur? Hoc audiens Bonzius, veritus ne coram suis discipulis à fratre pudesceret, tanta festinatione illa ipsa nocte se in pedes coniecit, vt nec otium habuerit res suas transigendi cum amicis.

Inter gentiles, atque etiam apud Omuranos, antequam confessione conscientiam omnes expurgant, mos inualuerat abigendi factum, si quando auxilio diuino, suisq; viribus existimabant se, nō esse pares sustētando. Sed postquā annua confessio vsurpari cepit, abusus ille magni criminis nomen obtinere cepit: etsi dæmon non cessat quosdam ad illud instigare.

Fæmina quædam, conditione serua, persuaserat sibi abortū, quem fecerat, nunquam patefaciendum.

At

At ubi innotuit, primarij Christiani ex mandato Tomi coierunt, & concluserunt, quæcunque huius criminis rea deprehenderetur, publicè cæderetur. Itaq; & illa cæsa est; timorq; omnibus iniectus, ne deinceps tale aliquid tentare audeant,

Rege Francisco ad sæliciorē vitam euocato, Iuliæ eius coniugi filia vna, quæ nunc annū agit decimum-quartum relicta est. Ecclesiæ visum erat eam desponsare Lino Domini Bartholomæi Omurani filio secundo. At ubi res ad aures quorundā filiz cognatorum perlatum est, conati sunt illam tradere cuidam gentili multo inferiori, siue personæ nobilitas, siue alia dona spectentur: Quod etsi mala intentione non facerent, tamē res erat longissimè aliena à dignitate & meritis tam illustis personæ, nempe Regis Francisci. Iam verò filia ipsa, quæ in regno Cicungano cum matre versatur, de negotio toto reddita certior in litteris ad P. Viceprouincialem, qui ad eam scripserat, datis, in hunc modum responderet.

Accepi epistolā à R. V. ad me scriptam. cunctanter perleui. Pro cura, quam pro rerum mearum statu geris, magnas ago gratias. Noris, me, vt hætenus semper, ita nuñc maximè in tutela & patrocínio tuo esse velle. Dicant consanguinei, quod libet; ego soli R. V. confidere pergo. Sciat itaque, me potius vitæ discrimen aditurum, quam perpessurum, vt anima mea vel minima peccati labecula inquinetur. tantoque desiderio flagro in Christianam ditionem secedendi, vt factura id sim; etiā si ostiatim mihi victus amictusq; emendicandus esset. Etsi enim degens inter infideles circumfluere omnibus opibus possim, non possem tamen vnquam cum vero animi gaudio,

P a sola

solatioué vitam traducere. Et quoniam vehementer opto prope Ecclesiam sedem figure meam : etiam atque etiã R. V. obtestor , vt omni studio enitatur meo voto facere satis. etsi enim quia filia sum Francisci regis , multis obnoxia sim ærumnis, tamen idcirco non patiar animam meam perditum iri. Voluptates, deliciasq; corporis parui facio. ad solas animi epulas & consolationes anhele. Dum sub R. V. tutela parrocianoq; sum, nō admodū sollicitus sum de consanguineis, nec vllam in ijs fiduciam colloco. Certa sit, me potius morituram, quam in domum alicuius gentilis vnquam pedem illaturam: quocirca iterum obsecro, omnem lapidē moueat, vt ad istas partes vestras commigrare possim. Huc vsque epistola. Paucis diebus post exaratam hanc epistolam, diuina suggerente sapientia factum est, vt tam mater, quam filia in agrum Nangasachanum venerint, vbi nunc cum magna sua consolatione versantur.

DE RESIDENTIA

Firandensi.

FIRANDI agunt duo è nostris, alter Pater, alter frater, qui multo sudore vineam illam excolunt, quæ etsi magna non sit, (Dominus enim eius est à Christiana religione omninò alienus) est tamen in multas partes & insulas distracta. Sudorem auget visitatio Ecclesiarum in Goto, quæ plus quam nonaginta miliaribus à Iaponia absunt, & ager Facatanus. Quanquam hunc laborem non parum imminuunt ipsi Firandenses, vt pote qui antiquitate, feruore, & rerum diuinarum notitia cæteris Christianis longè præ-

præstant. Magno in pretio habent sacramentū Confessionis & Eucharistiæ, non veteres modo, sed etiam noui Christiani, qui aiunt, se dum adhuc gentiles essent, cognouisse, quam sacramenta illa necessaria essent ad salutem. Apparuit id in Domina quadā Christiana Toni Firandensis nepte, cui cum post quintum à baptismo suscepto mensem, vsurpandum esset Cōfessionis sacramentum, ad ineundas sacras nuptias, peccata sua tanto animi sensu, iudicio, ordine Sacerdoti patefecit, ac si multos iam annos inter Christianos vixisset.

Confessiones hoc anno factæ, plus minus efficiunt numerum trium millium trecentorū & septuaginta. Cōmunionem vsi sunt centum octoginta supra mille. idq; non solum per Quadragesimam, sed etiam nascentis Christi ferijs: ac facerent frequentius, si ijs permitteretur. Ex adultis sacro baptisate initiatis numerauimus 162.

Filius huius Toni Firandensis natu maior, quamuis Ethnicus sit, tamen cum à natura sit in virtutem propensus, & Christianorum mores non improbet, breui creditur ad Christum accessurus: maximè quod speretur, secundum Japoniæ morem Pater eius & domui, & gubernationi Status renunciaturus. Hic iuuenis matrimoniū iniit cum Domina, nomine Donna Mitia Domini Bartholomæi filia qui fuerat Omura Dominus: quæ etsi, vt habitat inter gentiles, nec copiam crebram habet Patrum, multisq; iam annis nec concionem vllam, nec sacrum audierit, tamen in fide & veræ pietatis cultu constantissima est: sic prorsus, vt vna cum fæminis ancillis suis, quæ omnes ferè sunt Christianæ, operam omnem nauet, ne quicquã

de feruore & deuotione, quã olim in edibus paternis exercuit, detrahat. Quotannis enim confessionis, faciendæ causa Patrẽ aduocat in domũ suam. nulla enim Firãdi post inchoatam persecutionẽ mansit Ecclesia: &, quoties fieri potest, etiam frequentius confitetur. Cum verò aliquando Patrem euocasset summa luce, & illi videretur potius in noctẽ expectandum, ne per urbem mediam transiens agnosceretur, aut à locero repulsam pateretur, respõdit se dedita opera id fecisse, vt omnibus constaret, ipsam non nomine tantum sed re quoq; ipsa esse Christianam.

Gotani Christiani quotannis semel visitantur, non sine fructu, sed labore ingenti, eo quod Insulæ illæ in varias partes sint diuisæ. Gens natura est humana & facilis. Atq; hac extrema visitatione multi gentiles, ijque honorati aures præbuere Euangelio: nec aliud expectatur, quam vt Tono Christiano ex Corai reuerso multi ad Christi gregem adiungantur.

Facatani hoc anno visitari nequeunt, propter Dominionis dictum Cobaicaua summum Chami & Fotochi cultorem, & sanctæ religionis nostræ hostem. Quotquot autem Christiani vel in vrbe Facata, vel in vicino agro versantur, admodum firmi & constantes sunt in fide, multosque gentiles iam permouere, vt Christo nomẽ dare ex animo velint. Cum verò Christiani Facatenses cognouissent Patres ad se non venturos, multi longa itinera susceperunt, vt ipsi inuenirent aliquem Patrum. Excellunt operibus caritatis, ordinariè enim in cõmune conferunt elemosynas, quas postea erogent in pauperes. Et quia non ignorant Patres, qui villas, agrumque Omuranum obeunt, magnam pati rerum omnium penuriam, ob
egesta-

egestatem Christianorum ibidem commorantium, Facatani, quantumvis 14. aut 15. leucis disiuncti omnia ad victum, vestemque necessaria sæpenumero illis transmittunt.

Christianus quidam, qui iam olim ex amentia resipuerat, & multis annis iudicio perfecto vsus fuerat, in vsurpandis sacramentis, audienda Missa & alijs similibus, hoc anno in summam recidit mentis vasa-riam, sic vt omnia idola Charri & Fotochi in fanis Ethnicorū inuenta ad terrā affligerit, fune ad collum ligato foras traxerit, adiunctis multis probris & contumelijs, & alia multa confregerit & euerterit, nullo tamen damno hominibus illato. Gentiles rei indignitate commoti, mox scripsere ad eiusdem patriæ homines Christianos, percunctantes, num serid & ex industria hæc ab homine facta essent, & si ita esset, scirent se eum ad necem rapturos: sibi admodum probabile videri tãtam ignominiam dijs suis sine cõsensu Christianorum inferri potuisse. Verum postea cum animaduernerunt hominem non esse competentem mentis, inscijsque Christianis omnia facta, petierunt eum comprehendi & vinciri, quod & fecêre, ad auertendum vtriusque populi tumultum, & ne terræ Dominus gentilis factum hoc perperam interpretaretur.

In insula Tacscima, quæ occurrit in itinere Coraiano, agit Taeni Camedoni filia, nomine MARIA, Domino terræ matrimonio iuncta, qui vxoris suæ persuasione ad cultum veri DEI se aggregauit. Multi in ea baptismi flagrant desiderio: sed quandiu inter Coraianos & Iaponios, qui adhuc arces suas in Corai obtinent, de conditionibus pacis

conuentum non fuerit, nō poterit commodè eorum votis satisfieri. Etsi è primarijs iam multi salutari aqua abluti fuerint, ac bonus quidam Christianus, cum facultate Patrum vicena eorum capita hoc anno abluit. Loco concionis hoc tempore Christianis illis est vitæ integritas, bonaque opera Dominæ illius loci, de qua iam diximus.

DE COLLEGIO NANGA-
sachano, & Residentijs ei
annexis.

QUIA ad hunc portum Nangasachanum quotannis nauis è Cina appellit, vti scriptū est aliàs, fit, vt exules omnes, & quotquot alibi sedem suam figere non possunt, per fugium ad hanc ditionē habeant. Vnde videmus quotidie magnam fieri accessionem tum ad hominum numerum aliunde ventitantium, tum etiam ad frequentiam nouorum ædificiorum, ac consequenter augetur & labor Patrum in illis instruendis. Externi, vt vident à Christianis his locis omnia teneri, & ipsi ilico aduolant ad cognoscendam Christi doctrinam, & salutifera aqua se aspergi curant. Maximum fere laborē nostri habent, in eo, quod noctu diuq; ab ægris confessionis causa crebro euocentur, nō in vrbe modo, sed etiam extra illam à duabus tribusue leucis: etsi totum ferè laborem minuat ingens illud studium curandę salutis suę, quod in his Christianis offendimus.

Confessiones hoc anno vsque ad 15. Septembris in sola vrbe Nangasachana, non annumeratis Residentijs, fuere septies mille sexcentę quadraginta quatuor

mor. Synaxes bis mille ducentæ octoginta duæ. Si autem eorū cupiditati fieret satis, multo maiore Patrum numero opus esset. Baptizati sunt ex adultis tres supra quadringentos. nam ex alijs continenter aliqui baptizantur.

Religio huius populi Patribus magnam adfert cōsolationem in Domino. Honoratissimi quoque, & principes viri, quoties ferè longa itinera suscipiunt, non solum in extera regna longè remota, sed etiam in interiorem Iaponiã, prius animos suos ab erratis expurgant, & cœlesti viatico pascunt, ac testamenta cōdunt: reque ipsa planè demonstrant, se cum temporis incremento maiores semper in vero Dei cultu, sanctæque Ecclesiæ amore facere processus.

Die Mercurij Cinerum, tantus Christianorum numerus ex vrbe & proximis villis confluit, vt studio primum locum obtinendi bis confregerint chori cancellos.

Ferijs sextis Quadragesimæ omnibus, tantus numerus personarum, tum virorum tum faminarum in terga sua per publicas vias ad sanguinem vsque defæuijt, vt omnium in se oculos conuerterent, maxime cum Præfecti vrbis sint gentiles. Utuntur autem faccis, vel domo propria allatis, vel commodato à sodalitate Misericordiæ acceptis.

Die Iouis sancto rogatu Seniorum populi, processio religione plena instituta est: in qua prodibant 90. qui se acerrime diuerserarent, præter eos, qui interdium idem fecerant. Alij & alia pœnarum genera admodum graua spontè subibant.

Veneris sancto ad venerationem Crucis tanta turba accurrit, vt cerimonia illi finis imponi vix potuerit ante

P 5 rit ante

rit ante secundam post meridiem horam. Ersi enim multi constituti essent, qui summouerent irruentes, & septis arcerent, tamen impetum sustinere non poterunt: itaq; vt reliquis ritibus perficiendis daretur locus, opus fuit effigiem crucifixi remouere, ne omnes cogerentur in seram noctem expectare.

Quoniam Iaponij singulari religione venerantur Ecclesiasticas ceremonias, magnâ voluptatē capiunt Sabbatho sancto ex benedictione baptisterij, dū tanta cura feruntur vasa ad excipiendam aquam benedictam pro curatione morborum, & ignis nouus in cuiusq; ædes deportatur. Hoc anno post absolutâ fontis consecrationem, salutari lympa tincta sunt 121. capita cum ante probè in Catechesi instituti essent.

Multi tempore Quadragesimæ nō ieiunijs solum, sed etiam alijs pœnis voluntarijs, prout quemque deuotio mouerit, corpora sua castigant. nonnulli abstinent vino, alij piscibus, vescendo semper herbis & leguminibus, alij Cia, quod est ordinarij potus genus, alij alijs cibus sine quibus difficulter tot dies transigere possunt. Multi etiam, secundum consilium Apostoli continent ab vxoribus, vt se impensius dedant pietatis officijs, alij ex longinquis rognis veniunt, vt Bungeni, & Amagueciano, quæ 40. aut 50. leucarum interuallo absunt, tenui com meatu instructi, itinere difficilimo, tum ad faciendam de peccatis confessionem, tum ad visendas factas ædes, & cruces, vt thesaurum aliquem meritorum apud Deum colligant. Magna fide & deuotione complectuntur diuorum reliquias, calculos benedictos, Agnus Dei, atq; his armis se contra Dæmonis insultus communiunt.

Agri-

Agricolæ vel rustici, quibus his locis res familiaris admodum angusta est, etsi à Dominis suis gentilibus cogantur etiam festis colere agros, tamen, ut in summa reuerentia habent obseruationem præceptorum Ecclesiæ, primum confugiunt ad Ecclesiam, Deumque deprecantur, ut propter inopiam & necessitatem post Missam auditam, sibi copiam facere dignetur laborandi. Et idem faciunt omnes, qui Officiûm publicum sustinent, quando coguntur.

Deprehensum est eos ante confessionem grauiores de se sumpsisse pœnas, quam vnquam à Sacerdote eius imperatæ fuissent: & ideo multi fræno potius quam calcaribus hac in parte indigent.

Etsi iam decimus vertatur annus persecutionis nostræ Ecclesiæque nondum sint vsque quaque patefactæ prædicationi Dominicis & Sanctorum festis, tamen præsentia Patrum, quorum opera sæpe videntur, eorumque doctrina iam olim altè in eorum defixa pectoribus eos ita fortes robustosque in fide, sic accensos ad verbum Dei audiendum, frequentationem sacramentorum, & alia mysteria reddit, ut edicti nullam habere rationem videantur.

Quidam cæteris religiosiores, diuinarumque rerum studiosi quoque in se definitis diebus & locis conueniunt. & vnus eorum primo prælegit quædam spiritalia, ad fidem spectantia, deinde de argumento prælecto inter se conferunt magno cum fructu & consolatione.

Ethnicus externus gentilis trucidat socium suum item gentilem. rapitur in carcerem & addicitur morti, sodales Misericordiæ rem ilico patefaciunt Patri. mittitur frater qui homini Christum annunciet, diffuse

diffuse ei ostendit quanto interuallo distet lex diuina, à secta Icosci quam ille profitebatur; cum rationibus claris & inuictis hominem de sententiâ diuellere nō posset, rogat præsentēs Christianos, vt flexis genibus pro homine orarent, & sic domum reuertit. Vix limen domus attigit, cum mox ad carceres reuocatur, repetitur prædicatio, baptismi necessitatem homicidâ intelligit, cum significatione intimi doloris de peccatis & spe salutis baptismum suscipit. Percussus postea ab eo est frater, quid eum prius retardasset à baptismo: respondit se vouisse Amidæ Fatoe suo, se nunquam, quo ad viueret, eius memoriâ depositurum, vel ab eius cultu recessurum: simulatque autem à fratre & Christianis fusæ essent preces, nouū in pectore suo exortum desiderium cognoscendi res ad salutē necessarias. Cum verò illi expositum esset, quam utilis esset confraternitas, obnixè petijt in eam referri, vt tanto magis sociorū deprecationibus iuuari posset. Amissus est, & mortem oppetijt haud secus, q̄ si multis annis Christum agnouisset: semper enim nomen IESV & MARIE extrema hora ingemina-
bat, & se orationibus Christianorum commendabat.

Vir quidam huius patriæ filium vnicū, quem alijs multis ante amissis, in senectute genuerat, impensè amabat. puer incipit laborare papulis. Sanatur. paulo post in eadem relabitur cum vitæ periculo. Parentes desperato remedio humano, magna fide & submissione fugiunt ad diuinum. Pater, vt erat homo autoritate apud omnes præditus, conuocat totam viciniam, adeunt Ecclesiam Misericordiæ, quadraginta horas in oratione; mutatis per vices oratoribus, ponunt, qua finita petunt à Patre sacrum Missæ dici. O-
mni-

in omnibus peractis accurrit parens hilaris ad Patrē nostrum filium suum iam esse extra periculum : qui & paucis post diebus integræ sanitati est restitutus.

Venit in has oras, è quodā gentilium regno, mercator, qui exiguo commisso furto mox in compedes coniectus est, & secundum Iaponiæ leges ad mortem damnatus. Hic rogatus, essetne Christianus, an gentilis, respondit, se in infantia baptizatū quidem, sed quia deinceps per totos annos triginta inter gentiles vixisset, nullam se vel orationum vel aliarum rerum Christianarum notitiam haurire potuisse. Itaq; frater noster aggreditur illi tradere doctrinam Christianam tum de confessione faciendā instruere : ac tandē Patri cuidam confessus est cum tanta lētitia & consolatione sua, vt aliquoties se ad pedes eius abijceret, dicens: Quotiam confessus sum de peccatis, penitus confido à Domino mihi ea condonata; iam mortem nihili facio. Cum ad locum supplicij perductus esset, sodales Misericordiæ obsecrarūt Gubernatores gentiles vehementer, vt quando furtum tam exile esset, ei vitam condonarent. Qui responderunt: Quod ad salutē animæ huius hominis attinet, facite vos quod lubet: sed q̄ ad leges Iaponicas spectat, non est q̄ vos implicetis. Verum quia iuxta superstitionem gentiliū dies erat climactericus, & ideo mors differri debebat in diem sequentem, reus in carcere retractus est. Altero ergo die, cum educeretur, circumstantibus Christianis, qui conuenerant, indicauit se dubitare, sitne baptizatus aliquando, an non. nomen quidem Thomæ sibi puero impositum, & tunc vixisse inter Christianos, tamen nihil vnquam se à parentibus de baptismo cognouisse. Itaque ante mortem,

sub

sub conditione, sacris aquis perfusus est. Vnde apparet mortem eius diuinitus in alterum diem dilatare.

Christiani in villis quibusdam à Domino auarissimo exactionibus, tantum non opprimebantur, sic ut ter quaterue pendere cogerentur. multo amplius quod quorannis solum magno labore cultum gigneret. ac tandem in eam seruitutem tyrannicis exactionibus adducti sunt, ut non solum necesse fuerit omnes fortunas distrahere, sed etiam liberos, atque etiam, quod quibusdam contigit, uxores oppignerare. In has angustias redacti tandem ad unum Deum suum habere perfugium, & ad mortem se comparauere: & ecce mox diuina maiestas tantis clamoribus & arumnis exorata miseros benignè respexit, & non sine miraculo agros eorum tenui seruine respersos tanta Orizæ ubertate & copia compleuit, ut facile possent & iniustissimæ exactioni facere satis, & omne fere æs alienum dissoluere.

Mulier Christiana profecta cum marito in aliam regionem gentilibus, inter paucos Christianos, resertam egregiè fidem suam probauit. In itinere enim maritus satanico quasi cæstro percitus imperare ei cepit, ut fidem Christianam desereret, Patres inducere homines in fraudem, iam ambos versari in ditione gentilium & Bonziorum: ni faceret, se eam contrucidaturum: cumque ad desertum quendam locum peruenissent, easdem minas repetiuit, & in conspectu eius ancillam Christianam mactauit. Hic pia & fortis mulier, metu omni deposito, grauitè in eum inuehi cœpit, & dicere, Sis tu Lucifer, per me licet: me scias esse Christianam, & tanquam Christianam velle occumbere. Itaque orationibus, passionisque

Domi-

Domini memoria armata manibus in cœlum subla-
tis genua flexit, exceptura gladium: Verum placuit
Deo impij hominis emollire pectus, longiusq; pro-
gresso fœmina tandem persuasit vt in ditionem Chri-
stianã defleëteret: licet nouis machinationibus eius,
noua constantia identidem fuerit resistendum. Vt
in ditionem Christianam peruenere, pia mulier ani-
maduertens, mentem mariti obstinatam, mortisque
periculum sibi imminere, aufugit ad Patrem quen-
dam, inde non longe disiunctum, qui re tota intel-
lecta ei domicilium inter Christianos assignauit.
Maritus, vbi deprehendit, eam fuga elapsam, iter pro-
secutus versus Meacum suæ immanitatis pœnas luiri-
nam à Deo desertus magno furore & rabie in via se-
ipsum gladio confecit.

Cum Pater quidam è villa, in qua pauperis cuius-
dam Christiani confessioni aures dederat, domum
reuerteret, obuiam se ei dedit senex candido pecto-
re hæc verba prolocutus: Ades dum Pater, & arbo-
rem pulcherrimam ac recentem tibi demonstrabo.
abducensque eum in locum post ædes suas retrasum
ostendit ei crucem binos cubitos & dimidiatum lon-
gam, dicens: Hanc crucem ab inchoata persecutio-
ne, hoc est, à decennio, iam conseruo, nec patiar eam
per contemptum vel exuri, vel abijci: vicini autem
huc ventitant, vt ante eam suas preces Deo persol-
uant. Locus, in quo bonus ille senex crucem serua-
bat, nitidus erat, & vndique paruis arboribus cir-
cumdatus, quas ipse manibus suis plantarat. Crux
autem erat virentibus ramis ornata.

Hoc anno multa mancipia vtriusque sexus è
Coraia

Coraiano regno, & nunc hærent Nangasachi institimus. Aiunt plura esse trecentis, eorumq; maior pars ante biennium baptismum suscepit, hoc autem anno adiungere confessionem. Experientia docet gentem esse ad sanctam fidem nostram idoneam, humani sunt & affabiles, salutare lauacrum magna cum voluptate recipiunt. Exomologesi oblectantur. breui tempore plerique omnes idioma Iaponicum sic didicere, ut pro confessione faciendâ vix egeant interprete.

Die Veneris sancto sub noctem cum clausis Ecclesiæ ianuis pararetur baptisterium, & alia in sequentē diē Sabbathi, ecce strepitus auditur iuxta ostia Ecclesiæ, aperta fenestra petitur, quid rei sit. respondent nixi genibus magna humilitate: Pater nos Coraianî soli hic adsumus: nam quia ut mancipijs, heri non licuit nobis processioni in hæresse, huc conueniendum putauimus, ut à Deo misericordiam & criminum nostrorum veniam impetraremus: dumq; hæc dicunt, tantum sanguinem profudere, ut qui audierunt continere se à lacrymis non possent. Valet gens hæc iudicio, cum simplicitate quadam coniuncto, & hæcenus satis declararunt, nulla re se cedere Iaponijs. Placuit Deo, occasione belli Coraiani, has nobis suppeditare primitias frugum nouarum, ad salutem animæ ipsorum: omniumq; ea communis opinio est, si prædicatio Euangelicæ, quod facile per Iaponiam fieri potest, aditum inueniat in Corai, faciles incolarum aures inuenturam, lateq; per illa regna manaturam.

Christianus quidem, cui Ecclesiæ cura incumberebat; videns se nimium molestari à pauperibus Christianis in expetendis antidotis pro curandis morbis,
cum

cum aliud non occurreret, decreuit reliquias sacrorum Cinerum, qui primo die Mercurij in Quadragesima benedici solent, aquæ piaculari iniectos illis impartiri, dicens illis, crederent esse medicinam vitæ pro ægris, si biberent. credidere; bibere, incolumitatem maximè è feбри recuperarunt quinquaginta septem.

DE RESIDENTIA

Congana.

IN hac sede Christianis operam dant Pater vnus, & vnus frater. Bis mille quadraginta quatuor exomologeses hoc anno in tota patria auditæ. baptisterij aqua lustrati 719. Exurgit enim noua Christi Ecclesia per litteras Isafaiarum, ad quos euocatus est aliquando à nobili Christiano frater noster, vt famulis annuntiaret Euangelium. Hic nobilis & alius quidam conspiratione facta, ex fratris eiusdem consilio, statuerunt primo vxores suas cum vniuersa familia ad fidem traducere, quam subditos. Frater auspiciatus est concionem in alterius illorum ædibus: cumq; multi in ijs essent è secta Icoscianorum, & rumore percrebuisset nobiles quosdam factos Christianos, plures alij ad audiendum sermonem confluxere, dicentes: Profecto, quæ Frater illè nobis annunciat, rationi sunt consentanea & veritati: ac proinde quæ secta Icosciorum, imò omnes sectæ Iaponicæ profitentur cū vera doctrina è diametro pugnant: Quam ob rem Icosciani, qui discessionem istam ad Christum minime probabant, suum quoque conciliabulum habuere, in qua decreuerunt ad Bonzum sectæ illius Principem legationem instituendam, eiq;

Q

in hæc

in hæc verba dicendum. Hactenus sanam & sanctam existimauius Icosciorum legem, quam prædicas, sed quia huc venit frater quidam, qui vehemèter doctrinam vestram redarguit, suamque clarè ostendit rationi congruentè: para te ad disceptationè cum eo instituendam, quam nisi coargueris & reuiceris, à tua doctrina secessionè faciemus. idem secundo & tertio illi indicari curarunt. Is verò, cum magno animi in cœrore respondit, se sub noctem affuturum, suasque dubitationes fratri propositurū. Cumq; Icosciani secundum conuentū de ea re instituissent, vnus è primarijs dixit: Si frater iste Bonzo nostro disceptanti succumbat, res nostra optimo loco erit; si autem Bonzius succubuerit, id in omnium nostrum dedecus & infamiam redundabit, etiā ipsius Toni, qui nunc agit in Corai: Itaq; tu Bonzie, si putas te fuga elapsurum, scias te nec manus nostras, nec mortem ipsam euasurum. Quibus de causis Bonzius tandem adduci non potuit, vt certamè cum fratre iniret. ipsi vero audiendis fratris sermonibus totos sese dediderunt, atque vna vice octoginta in castra Ecclesiæ militantis, ciurata pristina secta transierunt,

Gentilis quidam audito de Euangelij doctrina sermone, in hæc verba suos famulos est adortus: Ego constitui fieri Christianus, quia in Conditoris cœlestis lege nihil offendo, & in controuersia vocari queat. Si vos me imitari velitis, id est in libertate vestra: nemo enim in Iaponia est, qui homines cogat, vel, vt pareant Christianorum legibus, vel, vt non pareant id tantum volo vobis notum, deinceps neminem iuribus meis, nisi salutari aqua tinctum, remansurum: eo quod rationi consentaneum sit, dum ego
in vna

in vna domus parte vaco cultui veri Dei, serui mei in altero venerantur Dæmonem, qui est Dominus Chami & Fotochi. magnique beneficij loco duco, scire non aliud ad salutem superesse remedium, quam viuere & mori secundum normam diuinæ legis. Hic sermo multos eorum permouit ad aures dandas Dei verbo & caput subiiciendum salutari aspersioni.

Cum in ditione Isafai centum homines verbo Dei audiendo operam darent: & Pater iam sexaginta facris tinxisset aquis; Ieosiani, ira & furore à dæmone suo Magistro inflammati; omnem lapidem mouerunt, vt cursum Euangelij retardarent. Abire siquidem ad propugnaculum, dixeruntque faminis in eo agentibus. Quandoquidem Tonus profectus esset in Corai; si res procedat longius, se bellum mortuos Christianis; maxime illis qui deinceps cogitarent baptismum suscipere. Hoc audito, iusserunt duobus nobilibus Christianis indicari, quamuis Tonus non vetuisset Christianæ religionis prædicationem, tamen, quia in eius absentia existere possent contentiones inter Ethnicos & Christianos, rogare se vt prædicationem impedirent. Ad quod vnus respondit: Tono probè constare se esse Christianum, itaque nihil sibi pertimescendum, si eos qui in sua familia sunt, velit esse sui similes, vel etiam si alijs autor sit, vt se imitentur. Alter vero, annis prouectior dixit, optabile esse, in absentia Toni nullos in vrbe excitari tumultus. Amandauit ergo quendam ad fratrem rogatum, vt nondum initium faceret prædicationi, sed vt per dissimulationem abiret quæsitum Patrem, qui dimidia tantum leuca inde aberat: se rebus tranquillatis eum euocaturum,

Q 2

ad præ-

ad prædicandum vxori suæ & toti familiæ : hac occasione confidere se multos alios ad Christum venturos. Rebus ergo compositis, hic nobilis fratrem reuocauit, qui absolutis suis concionibus, 160. adultos, cum prius tantum essent nonaginta, tradidit Patri baptizandos. Gentiles quidam qui sermoni præsto erant, cum Icoscij tumultum illum excitarent, fratrem iam discessum parantem rogarunt vt ipforum puerulos saltem baptizaret, se breui eorum exemplum secuturos.

Christianus inops, cui olim & ampli redditus, & copiosa suppetebant seruitia, rogatus est ab homine locuplete, si sibi filiam suam prostituendam dare velit, se illi affatim commeatus ad vitam sustentandam ministraturum. Quid faceret bonus vir? Clam cū filia confestim discedit, adit Patrem nō longe remotum, obsecrat, vt filiam suam nuptui collocet potius cum vilissimo piscatore, quam vt in laqueos diaboli se induat. Verum vt diuina prouidentia nunquam deserit timentes se, paucis post diebus nobilis quidam diues filio suo eam in vxorem postulauit: & nunc ambo in sancto matrimonio vitam piam ducunt.

*R E S I D E N T I A F O -
c a m e n s i s .*

ET hæc sedes Patrem vnum & fratrem habet. Quorum studio confessi sunt homines bis mille, communicarunt 310. baptizati item multi. Christiani his locis valde abhorret à criminibus; maximè carnalibus, & rogati, fere respondent in hæc verba: Pater, à quo tempore mihi aditum dedisti ad sacram mensam, non amplius relabor in ista vitia.

Pluri-

Plurimum in eam rem eis prodest B. Virginis Sodalitium, cuius ope rectius memorię inculpant consuetas orationes. Sexagenarius quidam conscius à se postero die exigendum orationum pensum, non ante voluit cibum sumere, quam pensum persoluisset. Pueruli quinquennes vel sexennes, dum in æde sacra vident à fæminis iuxta ac viris repeti, quæ duo pueri docuere, domum reuersi per vias inter æquales vicarim recitant orationes & alia. ita factum est, vt plerique omnes, qui nondum septimum attingere annum, & orationes & capitula decem tam promptè redant, vt aliorum possint esse Doctores.

Tonus loci cuiusdam iussit omnes suos ad Ecclesiam signo sonoro euocari, & si cunctantius accurrerent post concionem iam inchoatam, repellebat eos, dicens, ob negligentiam sancta doctrina indignos: quo studio effecit, vt omnes tempestiuè deinceps adessent.

Christiano cuidam petenti calculum benedictum Pater negauit, quod sacram ædem non frequentaret: cumq; ab eodem rogaret, num teneret, orationes: respondit, non, sed se statim memoriæ mandaturum. Sic fecit, & post triduum reuersus, è memoria recitauit. Erat hic homo de utroq; mutilus, nec nisi genuum manuumq; opera progredi poterat, & tamen ad obtinendum vnum globulum piacularẽ non dubitauit per arduum asperumq; montem, ad magnę leucæ interuallum huc prærepere.

Octogenarius senex apud suos in pretio, cum in morbum incidisset, & facile posset euocare aliquem Patrem, tamen maluit per consanguineum suum indicare Patri ob incommoda longioris viæ se noluisse

Q 5

cum

eum euocare. itaq; ipse æger se in viam dat, vt quærat Patrem confessionis faciendæ causa, ac tandem tertio die ad eum peruenit & à peccatis absolutus est.

Similiter & mulier vterum gerens huc illucq; discurrens per dies tres vt copiam Patris habere possit, tandem in quendam incidit, & sortes animi sui detestit. Alia exigua sua villa derelicta, in aliam ditionem, dum iter haberet, ad audiendam ibi rem diuinam, sensit se à serpente ictam, & tamen iter prosecuta est, sacram ædē ingressa Missam concionemq;, nullo signo, vel vultu, vel voce doloris, quem tamen senserat acerrimum, dato, audiuit. Ea finita Patri humiliter, reuerenterq; totam rem patefacit. Pater mox antidotum adhiberi iubet, ilicò mulier sanatur, & læta consolationeque plena ad suos redit.

RESIDENTIA VCHIMENSIS.

POST institutam fodalitatem, Vchimenses Christiani, qui versantur in ditione Domini Sancij Ormurani, tantum in pietate Christiana profecere, vt suo pte nutu, à nullo impulsu, excitari ædem sacram amplissimã, in qua quoties redeunt à piscatione margaritarum, semper aliquas Beatiss. Virgini offerunt. Quorum simplicitatem, sincerumque pectus respiciens benignissima mater, non desinit etiam eorum necessitatibus succurrere.

In his regionibus imbrium copia admodum exundant flumina. Vnde hoc anno quoddã ripas suas magno furore egressum omnes gentilium domos ligneas, quæ proximè ripam constructæ erant, abripuit in
mare,

mate, cum multorum hominum interitu. Deportari sunt & duo Christiani intra ædes suas inclusi diem noctemq; ad quinq; vel sex leucarum spatium. quid facerent in tanto vitæ discrimine? inuocant supplices matrem misericordiæ, votisque factis sibi conciliant: cuius & clementia impetrarunt, vt tandem domus hæreret in terra. ipsique incolumes euaderent.

In Toquitru quingenti supra mille fideles numerantur. Est ibi cæcus, qui vacat humanis defunctorum corporibus, varia loca obit doctrinæ Christianæ tradendæ causâ, ad longa itinera conficienda promptior, q̄ multi videndi facultate præditi. Christiani in ea ora, tantū vescuntur herbarū radicibus, glandibus, cœpis, cum aliquanto hordeo, cicerculis, & admodū modica oriza, & tamen in hæc rerum omniū penuria læti viuunt & sani, raro ægrotant, omnes fere ad extremam veniunt senectutem. Si morbo aliquo, vt febricula, tententur, cum medicus eis præter Deum sit nullus, per fugium suū habent ad Ecclesiam, in ea magna diei parte hærent, aquâ lustralem bibunt, se precibus cœlesti medico commendant, & deniq; multi pro sua simplicitate & puritate sanitatem impetrant.

DE MEACENSIRE
gione.

Quamuis persecutio nostrorū totes hos decem annos suum cursum tenuerit, tamen à tribus quatuorue annis quibus languescere cepit, res Christiana, diuina opitulante gratia semper vberiorē habuit progressū, Taiciq; & aliorū aduersariorū animus in Societatis homines equior exstitit. Ac superiore

Q 4

quidem

quidem anno , supra omnem spem humanam , huc usque tantus fuit nobilium illustriumque hominum, cum Meaci, tum Ozacæ (quæ vrbes sunt totius Iaponiæ facile principes, omnisq; nobilitatis domicilia) ad audiendam Legem nostram conuersus, vt omnes, quotquot viderunt, audieruntq; obstupescerēt. Nobiles enim hi Domini simulatq; sacro lanacro capita subiecissent, omnib. suis amicis & notis auctores fuisse, vt similiter facerent: vnde tanta hominum turba ad nos confluxit, vt fratres nostri, cum diurnis sermonibus nocturnos addere coguntur, viribus deficiantur.

Ghenifoin, Meacensis gubernator, qui in aula Taici fere versatur, & semper præ cæteris se nostris beneuolum, propitiumq; demonstrauit (duo enim eius filij, nepotes, & alij consanguinei iam baptizati sunt & ipse non longe à regno Dei abesse videtur.) animaduertens con cursum hunc quotidie augescere, metuensq; ne eam ob rem apud Taicum tandem malè audiret, quod eum non cohibuisset, conatus est, pro sua eximia prudentia, tempus locumq; opportunum obseruare, quo animum Taici exploraret: qui sanè ter se commode obtulit: itaq; cum illi narraret multos ad cognoscendam Patrum doctrinam, vti nouam & Iaponijs peregrinam, confluere, atque hoc recreationis genere tempus fallere, nihil se commoueri ostendit, imò vultu ipso indicauit se rei conscium, & vltro dissimulare. Quamuis verò P. Rector, vt magnam eius patriæ habet experientiam, ac Taicum intus & in cute nouit, omne studium adhibeat in temperando isto concursu, nunc vrbe excedendo, nunc Dominis ipsis gentilibus, qui audiendæ Legis nostræ causa vètitant, indicant.

indicando magnitudinem periculi, tum ipsis, tum toti Ecclesiæ Christianæ incumbendis, si animus Taici alienetur à Patribus: tamen, quia cernit tam ingens ostium patefactum lucrificandis animabus, & Dominos ipsos tam importunè vrgerè, ne ostium illud recludatur, prorsus veretur ne spiritui sancto resistat, si sanctæ eorum voluntati non obsequatur. Itaque magna circumspèctione pergimus nos accommodare illis, & quamplurimos, vti iam iam dicemus, in Christo regeneramus.

Alius nobilis Christianus, adhuc in fide neophytus, vt Meacum venit, animaduertens nocturnis equè ac diurnis horis homines frequètes visere ædes nostras, admiratus est; veritusq; ne tam Patribus, quàm vniuerso cætui Christiano, hæc concursatio obesseret, certiozem per litteras reddidit Viceprouincialem, vt cito & diligenter Patribus Meacensibus, Ozacensibusque imperaret, vt concursum illum cohiberent, hoc est, ne se in manifestum vitæ periculum conijcerent. Eaque cogitatio tam altè hominis huius menti impressa fuit, vt existimaret rem rotam Taico, cui familiarissimè erat deuinctus, aperiendam, vti & aperuit, ac sanè videtur id non nisi bono zelo fecisse, vt videlicet hac ratione Taici mentem expiscaretur, sed Taicus vultu ipso satis declarauit sibi non placuisse à Domino illo talem illatum esse sermonem, vtpote qui non ignoraret ista sed dissimularet, quare & paucis his verbis ei respondit: Ne te implices isti negotio, nam salutis cura ex cuiusque pendet arbitrio.

Quod ad fructum in illis partibus collectum attinet, quanti aestimari debeat, potest intelligi ex ijs, quæ iam subijciam. nam si magni facienda sunt, quæ in

Q s alijs

alijs Iaponiæ partibus in ipso persecutionis, id est, calumitatum & ærumnarum æstu, facta sunt, multo pluris facienda sunt, quæ inde ab exacto anno in hoc tractu Meacensi fiunt, idq; multis de causis: nimirum, quia Taicus nobis tam vicinus, æmuli ad calumnias tam vigiles, quod ab aula omnes leges Iaponicæ manarint; quod Bonziji, & idolatræ hic longè sint maiore numero, quam alibi; quod nunquam à primo nostrorum in Meacû ingressu, tanta, tamq; continua fuerit hominum ad ædes nostras accurrentium frequentia, quod nunquam tam multi, tanta generis nobilitate sacris baptismi aquis renati fuerint.

Meaci è nostris duo degunt sacerdotes, & seni fratres, omnes concionatores, ac continenter in suis officijs occupati. Ozaci vnus est Sacerdos, & frater vnus. Tam Meaco, quam Sacaiio aliquoties quotannis in vicina regna missiones valde salutares instituntur.

In Meaco inferiore habitabat ciuis quidam omnium mercatorû facile locupletissimus, qui tanto hominum, cæterarumque rerum numero ædes habebat instructas, vt non mercatoris, sed Principis viri ædes viderentur. Hic olim sectam Amidæ, quæ dicitur Idolsci, professus fuerat; post suorum persuasionè addixit se sectæ Sciaccanæ, quæ appellatur Fochescia, in qua iam à quindecim annis tantos fecerat processus, vt omnium litteratissimus, religiosissimusque in ea haberetur, nec erat Meaci vel inter Bonzios, vel inter sæculares, qui pedem cum illo in disputationibus conferre auderet. Quotidie religione quadam memoriter recitabat librum dictum Fochecho. Omnes Fochescij gloriabantur de hac suæ sectæ columna.

ma. & quia copiosus erat, in dies aliquot Bonziji
 prandebant in eius ædibus, vanosq; ritus suos & præ-
 cationes vsurpabant, atq; imprimis libros quosdam,
 quasi orationes, legebant ante oratorium inibi nitide
 & pereleganter ornatum, in quo continebatur pri-
 mo Epistola prisca cuiusdam Bonziji, auctoris & fun-
 datoris noxiæ huius sectæ, quâ ingenti pecuniæ sum-
 ma, si voluisset, diuendere potuisset. Deinde erant in
 eo tria genera arcarum, vel armariorum anaglypha
 Fotochi: è quibus anno præterito vnum in Indiam
 missum, vt inde deportaretur in Europam.

Singulari necessitudine hic homo cum coniuge
 sua iunctus erat gubernatori Sacaiano Iosepho eius-
 que matri, qui quoniam aduerterant ijs naturalem
 quandam inesse clementiam erga inopes, iam pri-
 dem optarant eos Christi adiungi Ecclesiæ: at quia
 dictæ sectæ nimium erant addicti, nunquam hacten-
 us permoueri poterant, vt aures præberent nostris
 concionibus. Verum, vt notarunt Christianos, & Pa-
 tres operâ dare egentibus, atq; inprimis ægris & de-
 sertis iuuandis, tandè cuiusdam Christiani rogatu im-
 pulsi sunt, vt semel saltè sermoni Christiano interes-
 sent. Iuit ergo frater quidam ad ædes Iosephi, vt illis
 verbum Dei annunciaret: ac mox vxor ita capta est di-
 centis, vel potiùs veritatis efficacia, vt diceret se velle
 esse Christianam etiam inuito marito; complexisque
 manibus exclamabat, se vehemèter dolere, quod tam
 serò doctrinam nostram cognouisset, quod frustra
 tot impensas cum Bonzijs in fabricis, elemosynis,
 conuiujs, & vestimentis fecisset. agebatque immen-
 sas Deo gratias, quod tam claro fidei lumine illustra-
 ta esset, nec dubitabat sibi tantum beneficium à Deo

con-

concessum, quod in pauperes Dei creaturas liberalē manum ante extendisset. Deniq; post auditū aliquot diebus cathechismum, cum duabus ancillis baptizata est; & nō multo post eius exemplum secutus est filius adoptiuus, consanguineus proximus Bonziz Zacani.

Non multo post maritus forte diuertit in domum nostram: vbi dum Pater ei tabulas cosmographicas, & sphæram ostendit: (rerum enim Astronomicarum cognitione delectabatur) incidit sermo de doctrina Euangelica: qua iterum cognita, baptismum expetiuit, quem etiam cum magna rerum diuinarum intelligentia & luce percepit. Erant ergo hi duo in vrbe Meacensi quasi binę faces in exemplum omnium accensę: atque vt ilico ardoris sui testimonium relinquere, tum Bonzios nobiles & opinione doctrinę celebres, qui quoque mense ad ipsorum ædes precationum & conuiuiorum causa ventitabant, tum reliquos omnes Bonzios à se dimiserunt; quam rem omnes supra modum sunt admirati, eò quod ille instar ignis inter omnes sectas efferbuerit. Et iam eorum amici & cognati gentiles velut attoniti hærent, nec satis capiunt, qua ratione homo tot annis illi sectę Fochesciorum innutritus, qui etiam Bonzijs integra delubra suo ære excitarat, cum omni familia se peregrinę isti religioni dederit.

Post hæc P. Rectorem Meacensem adiit, eumque rogauit, vt quoniam domo sua omnes Fōtochi exturbasset, dignaretur semel sacrum Missę facere in illa: cui respondit Pater, nondum esse tempus opportunum. expectandum donec Bonziz mœrorem suum concoxerint, lacrymasq; , quas propter eius conversionem profudissent, absteriserint. Iam verò vbi aper-

te co-

re cognouit, quam longo intervallo immaculata Dei lex à Bonziorū chymeris & fabulis distaret adiuuante diuina gratia cœpit & alios ad Christi ouile attrahere, qui cum sint magna autoritate præditi, tum exemplo, tum verbo, olim vsui nobis esse poterunt ad multorū conuersionem. Nomen huic homini est Ioannis So, qui vt quotidie vacat cognoscendis audiendisq; fidei dogmatibus, ita etiam cum magno applausu ea tradit alijs: iamq; quam plurimis, & maximè amicis & familiaribus suis persuasit vt sermonibus nostris intersint, & inter eos celebri cuidam Fochescio in vrbe Meacensi ditissimo, qui & Patri indicauit, se & fratri & octo alijs Fochescijs autorem fuisse, vt doctrinam nostrā cognoscerent, & fierent Christiani. Speciatim mentionem hic fieri de Fochescijs, quia eorum secta inter Iaponias pestilentissima & pertinacissima est, à qua rarissimi hactenus ad nostram deflexerunt: Quam re ipsa compertū est, eos qui semel deflexerint, esse in fide nostra reliquis multo firmiores & constantiores.

Taico initio regni sui voluit filiam Chicugundoni duorum regnorum Domini nubere Bigenno Saifciodono trium regnorum Domino. Hæc Domina cum in tam grauē ægrotudinem incidisset, vt quaternis, quinisue horis pro mortua haberetur, innumere deprecationes, & ritus Saranici, ab idolorum sacrificulis adhibiti sunt, & maximè à Iamabuscis, qui professionē sequuntur sacrificandi & offerendi se dæmonibus. Conuenere quoque eo multi magi, arioli, diuinatores, & ingens Bonziorum eruditorum, qui monasterijs præsunt, turba, ac deniq; alij plurimi impostorum greges. Cum ergo Domina illa tandem non nihil respirasset, cœpit inclamare palam, se esse Inaride

Voca.

Vocaiama (qui est ex Chami, vel idolis in Iaponia admodum venerandis) & in eo inclusos esse omnes alios Chami, vel Inari Iaponios. addebat præterea, se duos filios illius Dominæ iam vita defunctos accepisse, se item velle discedere, sed vereri tantum, ne insequentium luce post discessum quiddam admirabile eueniat.

Quando dæmon hominem insedit, Iapones aiunt insiliisse in illum vulpem: nomine autem vulpis intelligunt Dæmonem. Ad exterminandum autem dæmonem ritus prorsus exoticos & peregrinos, cum mille superstitionum, & incantationum formulis vsurpant: inter quas vna fuit omnino ridicula. Iusserant enim omnes canes Ozacanz vrbis trucidati ad perterrefaciendam vulpem Dominæ dictæ ventri inclusam. Cæterum cum omnes istorum conatus & labores in irritum caderent; dæmon, instat calidissimæ vulpis, longè maiorem machinatus est fraudem, ut grauius nocere posset, vti iam dicemus. Nam Bigenno Sasciodono huius agræ maritus, & Quitano Mandocoro Taici vxor, quæ nunquam eam deserebat, decreuerunt supplices inuocare auxilium Amidæ, qui est vnius exprinarijs & honoratissimis Iaponiæ Fatochis, votoque facto promittere, se, si fæmina reualefcat, ad laboraturos, ut quotquot sectam profitentur Iecoschiorum, Fochesciorum, Gensciorumque, nullo excepto nomina dent sectæ Amidæ, quæ dicitur Iondosciorum: atque ut voto mox responderet euentus, iusserunt fieri elenchum omnium principalium personarum, tam Bonziorum, quam secularium, omnesque euocari ut interposito iureiurando se in posterum fore ex factione Iondosciorum sua manu subscriberent.

In hoc

In hoc elencho continebatur & nomen Sachion-
doni, Bigenni Saifcij consobrini, qui anno proximo
superiore fuit baptizatus, & est iuuenis magnis natu-
rae donis praeditus, vt aliàs scriptum est. Hic ergo cer-
tior ab amicis de hoc negotio redditus, re diu mul-
tumque expensa, decreuit potius vitae adire discrimē,
quam elencho illi subscribere. Interea extemplo O-
zaca Meacum amandat è domo sua hominem nobi-
lem gentilem, qui Patribus rem totam, suumque pro-
positum patefaceret. Primum, nostri Domino immen-
sas gratias egere pro huius iuuenis, adhuc in fide neo-
phyti, constantia: deinde responderunt: Si ipse Sa-
chiondonus pro fide in baptismo accepta occumbe-
ret, se quoque omnes, tam Patres quam fratres liben-
ter eius exemplum secuturos. Vix responsionem
hanc absoluerant, ecce tibi Ozaca alium cursorem
aientem, Sachiondonum iuratū affirmare Patribus,
se primum nuncium non amandasse ad capiendum
consilium à nostris, quid facto opus esset, se enim pro
fide & doctrina audita iam dudum paratum mori: sed
tantum, vt Patres redderet certiores eorumque pre-
cibus se commendaret. Nostri autem secundo nunci-
cio idem respondere, quod primo, & sic ambo sub
noctem celerrimè abscesserunt.

Nobilis gentilis, cum iam duplicis sclopi emissi
interuallum abesset, recreatus responso à nobis dato,
ad aedes nostras reuertit, dixitque se omnino velle fieri
Christianum, eandemque cum Domino suo mortem
oppetere: itaque breuiter tradita illi Christi doctrina,
quantum temporis angustiae ferebant, baptizatus est
cum summa sua & nostra consolatione.

P. Rector Meacensis post illos subito Vincentium
fratrem

fratrem hominem quinquagenarium, magni nominis omnes istos Dominos propter eloquentiam, emisit Ozacam. Quo, ut peruenit, statim Sachiondonus eum vocari iussit, tum agentem cum Fuscea Iuuai, qui conabatur fratri persuadere, ut omnes vias iniret & rationes Sachiondonū è tam periculoso casu eximendi: posse hanc rem non solum calamitatem afferre aliquam Patribus, sed etiam verti in exitium totius familiæ & status Sachiondoni: itaque sibi videri non esse definitè & absolute, sed dissimulanter & per ambages respondendum. At Vincentius respondit, ad salutem vnam tantum patere viam, atque in eam esse collimandum, seq; paratum in hoc genere primas tenere, alios alia sequi posse consilia, sibi in re præsentī aliud modo non occurrere. atque ita redijt. ac mox eum insecutus est nuncius à Sachiondonno, qui nunciaret, ipsum, quoniam tam opportuna se obrulisset occasio, paratum pro fide mori, neque id mirum debere videri, cum conueniens sit vitam ponere pro eo, qui vitam posuit in cruce pro toto genere humano.

Hæc cum Sachiondonus apud animum suum cōstituiisset continuè adfuit, qui nomine Bigenni Saiscij consobrini & Domini iuberet eum catalogo nominum subscribere, adiuncto iuramento, de secta Amida colenda. Verum ille animo præsentī & tranquillo his verbis respondit: Si quod à me petitur spectaret ad honorem & decus Bigenni Saisciodoni, libentissimè obsequeretur eius voluntati, sicut in omnibus id genus negotijs hæcenus semper sum obsecutus: at quia pugnat cum fidei Christianæ, quam ille nouit me profiteri, decretis, ac in grauissimam vergit diuinę

Maie-

Maiestatis iniuriam, nulla ratione obsequi possum, maloque vitam profundere, quam subscribere. Hoc responso tam præciso auditò, Bigenno iussit ei responderi. Quandoquidè ita in animo suo constituisset, se illi soli ignoscere, & liberum tam à iureiurando, quam à subscriptione pronunciare.

Hic cum esset rei exitus, Sachiondonus confestim per veredarium nostros curavit reddi certiores, quod & Vincentius frater per alias litteras præstitit: unde magnum omnibus obortum gaudium: res enim hæc attingebat & Taicosamam, & Quitano Mandocoro, & Saisciodonum, qui licet consobrinus sit, tamen est quoque eius Dominus. Et iam multo ante, cum sermo incidisset cum Patribus de hoc argumento, sæpe contestatus erat mentem suam occultis quibusdam aculeis stimulari ad fortiter occumbendum pro Deo creatore cæli & terre, quem tam clarè suscepta fide agnõvisset. Cur autem Saisciodonus illi tam bene velit, non alià causà est, quam quia est vnus è maximè strenuis suæ aulae militibus, & idcirco denos duodenosue, eosque præstantissimos totius patriæ alit equos, deinde quia copia splendoreq; armorum omnibus antecellit. Palatia quædam Ozacæ excitauit, in quorum frontispicio & culmine, non monstra, formasue piscium, vt gentiles Domini solent, sed cruces inauratas defigi iussit.

Sachiondoni vxor cum aliquando supradictâ Dominam ægram inuiseret, illa, licet gentilis, petijt sibi agnum Dei dono dari, quem habebat è collo suspensum, dicens se intellexisse magnam illi vim inesse contra Dæmonem à quo vexabatur: declarabatque, si ab eo liberaretur, se fore Christianam.

R

Ea

Ea ipsa nocte, qua Sachiondonus nostros certiores reddidit de casu ante memorato, aliud quiddam euenit, quod magnam Patribus attulit voluptatem. In aula Taici agunt duo nepotes Nobunangæ, filij Ionoschedoni primogeniti (qui eodē die cum Patre occubuerat) Maior vocatur Sabucondonus, qui est Dominus maioris partis regni Mino. Minor vocatur Ochichidonus quatuordecim annos natus, quē quisquis, vt Patres referunt in litteris, vel viderit, vel allocutus de nostris fuerit, etiam si profapiz ignarus sit, mox iudicabit magni alicuius Principis filium. Nam venusta species, sermo, gestus motusq; corporis non aliud enunciant, quam, si Iaponiū esse ignores, prorsus suspicere magni alicuius Germaniæ Domini filium. Iam à multis mensibus ad Christi Ecclesiam aspirarat, sed, quia domi suæ nullum habebat Christianum, cum quo conferre posset, matrem insuper habebat idolorum Chami & Fochi cultricem, P. Rector non audebat illi aditum patefacere ad baptismū, reformidans ne rumor per urbem delatus ad aures tandem Taici perueniret. Verum quia vocatus erat à Deo, omnibus periculis contemptis sub vesperam aliquando se ad ædes fratris sui Sabucondoni contulit, ibique animi sui propositum duobus Christianis semper fratri maiori assistentibus, & Michaeli Meacensis gubernatoris nepoti aperuit, impetratoque per eos fratris consensu media nocte ad domum nostram porrexit, ac P. Rectori indicari causam sui aduentus iussit, nempe, vt interesset sermonibus ad Catechumenos institui solitis, licet ijs aliquando interfuisset. Pater videns præsto esse nutum & vocationē diuinam, mandauit fratri, vt catechesin iuueni traderet.

ret, quod cum per aliquot horas post mediam noctē factum esset, illeq; probè omnia mente comprehendisset, P. Rector illum salutari aqua imposito nomine Pauli, perfudit. Deinde tempus aliquod in familiari cum nostris colloquio posuit. Merito Sabucondonus hunc fratrem tanto amore cōplectitur, quia quoties vna cōueniunt, alter ab altero diuelli nequeant, ambo gratiosi sunt apud omnes, insigni modestia & humanitate præditi. Exultabant quidē multi ob eius cōuersionē, sed nostri non erant vacui metu: & quia adhuc delitesceramus, deerat occasio alendi iuuenis fidem: itaq; operam dare cœpimus, vt aliquot primarij eius nobiles similiter darent nomen Christo: quod tamen agrè fieri potuit, propter matrem, aliasq; mulieres, à quibus educatur & regitur. Quanquam moderatiores factæ sunt, postquā Vincentius frater ædes Sabucondoni adiit, visendæ curandæq; matris causa, cui omnis domus gubernandæ cura incumbit, ac præterea alterius cuiusdam ægri, qui subito opera fratris sanatus est, cum aliorum medicorum remedia non iuissent. Quocirca per eam cōfidimus ad ināterem Sabucondoni patefactū iri viam, vt & illa capax aliquando fiat nostræ legis. Deniq; eum hoc Domino duo alij adolēscētes nobiles sacro lauacro sunt initiati.

Ghenifoin Gubernator Meacensis, qui Taici iussu huius iuuenis, totiusque domus eius curam gerit, existimatur, cognita re, gauisurus: nam cum conscius sit, omnes suos filios & nepotes Christi iugum subiisse, tamen nullum eorum vnquam ea de causa vel reprehendit, vel impediuit.

P. Rector in quadā epistola de nepote Nobunange is tunc ante mēses aliquot baptizato ita scribit. Paul^o

R. 2. leucæ

leucae interuallo à nobis distat, sed idcirco non præmittit ad Ecclesiam ventitare, quoties potest: & in consuetudine familiari, est quasi vnus ex nostris. effecit, vt omnes sui honorarij pueri Christo nomen dederint, qui omnes sunt magnæ expectationis: nunc enixè laborat vt nutricem suam, quæ egregia mulier est, faciat Christianam. Mater eius, vt intellexit eum baptizatum, declarauit se æquo animo ferre, sed quia valet autoritate & gratia apud Taicum, suam differt conuersionem. Habet hic adolescens præstantiores naturæ dotes, quam ego in vlllo Iapone notatim. humilis est, humanus, omnium se moribus accommodans, nullius contemptor, ne quidem famulorum suorum, nunquã ex eius ore verbum elabitur inconcinnum, rusticum, illiberale; Omnes autem virtutes superat in eo insignis vitæ integritas, & in fide constantia, atque ideo ab omnibus amatur & colitur. Deniq; hæc nepotum Nobunangæ familia videtur quædam singulari Dei prouidentia gubernare: præterquam enim quod multi iam sint ex ea Christiani in regno, & Saburondoni aula, multi etiam alij magno indies ardore accurrunt ad audienda diuinæ legis mysteria, vt & ipsi Christo digni fiant. Superioribus certè diebus baptizatus est frater & filius nutricis Sabucondoni, qui & illi suadere conantur, vt baptismum recipiat: & spes est breui venturam: cuius exemplū, procul dubio multi alij imitabuntur, habet enim vniuersam Sabucondoni domum suæ curæ subiectam. Horum duorum Nobunangæ nepotum non est vna mater, sed diuersæ.

Sacondonus in propugnaculo Cameiama à Taico sibi donato, secum habet Christianum quendam, nomine

mine

mine Sotan, cui gubernator in singulos annos attribuit bis mille orizæ saccos; eundem quoque procuratorem constituit decem millium aureorū, eo quod fit homo sincerus, animosus, & eques intrepidus. Hic Sotan magno desiderio tenebatur ut Sacondoni Pater Ghenifoin Christo nomen daret: cumq; diu multumque cogitasset de ratione eum ad Christum trahendi, cepit sermonem instituere cum Foin filijs, illisq; dicere, se profusus animo decreuisse cum Patre ipsorum loqui de rebus Christianorum. Verum illi bis eum deterruere: sed Sotan impatiens moræ diuturnioris, tandem audacter in hanc eum allocutus est sententiam. Quoque mense ex mandato Taicosamæ iubes in delubrum nouum Daibut octingentos conuenire Bonzios, ut iusta eius matri persoluant: cum igitur ad hoc officium præstandum ex omnibus sectis sacrificuli confluant, a uero cognoscere, cur non & Patres Christianorum Duces accersantur, ut illi pro suo quoq; ritu parentent? Respondit Foin: Lex Patrum longè discrepat à Iaponiorum sectis. neque enim licitum est Christianis secundum suam legem ullam communionem habere cum Bonzijs: cumq; multa alia in laudem sanctæ legis nostræ addidisset, respondit Sotan; Videris mihi, domine, aliquando interfuisse Christianis concionibus. Verè, inquit Foin, nemo non laudat legem illam, & in cælum tollit, multisque modis prædicat, ubicunque vel minima mentio de ea incidit. Tum Sotan: Si ita se res habet, tu quoque aures præbere deberes sermonibus, qui in Ecclesia ad gentiles habentur, & si deprehenderes talem esse doctrinam, qualem omnes prædicant, merito eandem deberes amplecti. Ad hoc, cum guber-

nator nihil responderet, Sotan premere hominem perrexit, & dicere omnino ipsi necessariū esse audire conciones nostras, & si offendat doctrinam Christianam esse solidam, veritateq; ipsa niti, ipse quoq; Christianis sacris subscriberet. Foin igitur videns se hac oratione constrictum, nō aliud semel iterumq; dixit, quam, sic est, sic est, vt dicis, & sine colloquendi facto magna ipsi Sotan iniecta spes est, breui Ghenifoin ad Christiana castra deflexurum.

Aliās eidem Gubernatori in eodem propugnaculo agenti femina quædam aperuit, tam filios, quam nepotes ipsius transisse ad Christianos. Cui tunc respondit, salutem animæ in cuiusq; libera esse potestate. Post hæc & alia cum femina conuenit, quæ idem ei particulatim exposuit, arbitrata cura non esse rei conscium. Audijt, vna cum vxore tum præsentem, sed sine responso eam dimisit.

Duodecimus iam annus agitur, ex quo Meaci homo quidam nobilis baptizatus est, tunc 16. vel 17. annorum Domini regni Tarabani iam vita defuncti filius. Nomen ei est Ioannes Vaitodonus, qui cum Cainocamedono profectus erat in Cinam ad fœdus de pace ineundum. Erat huic Domino Meaci soror ethnica, quæ in exiguo templo, non ineleganti, cū alijs feminis vitam agebat eremiticam. Magni illa in aula fiebat, eo quod inculpatè se habuisset, & vitam longè ab alijs Bicutis, quæ sunt Iaponiorum, quasi moniales, discrepantem duxisset, nec alij rei plus quam procurandæ suæ salutis inuigilaret. atq; eam ob rem, omnibus Dominis, atque ipsi Quitanomandocoro, quæ est primaria Taici coniunx, carissima erat & coniunctissima. Eiusmodi cum esset hæc femina, à Deo illuminata

Minata est, & ad audiendos Vincentij nostri sermones
 venit: cui tantum lumen mox diuinæ veritatis obortū
 est, vt & impense ilico peteret fieri Christianā, & opi-
 niones omnes quas habebat de suis Fōtochi animo
 prorsus eximeret. Deinde, vt palā probaret, quanto cū
 fructu suo sermonib. sacris interfuisset, nō dubitauit
 disputationē cum litteratissimo Bonzo, quo Magistro
 vsa fuerat, suscipere. interrogatiunculisq; de capitibus
 fidei nostræ positis sic hominem conuicit, vt non ha-
 buerit, quod responderet, totusq; eius vultus pudore
 non semel suffunderetur. Inest fæminæ huic eximia
 quædā prudentia, rationibusq; efficacibus tueri valet
 sanctæ legis mysteria quæ semel mēti impressit. Qua-
 re P. Rector Meacensis in deliberationem vocauit,
 consultiusné foret, eam statim ad baptismum admit-
 tere, an verò per aliquod tempus, quod multæ graues
 rationes suadebant, in catechumenorum cætu cam-
 relinquere: ac tandem posterius consilium placuit, vt
 diligentius vacaret dogmatibus religionis Christianę
 pernoscendis, quo coram magnis & gentilibus aulæ
 dominis confidentius de ijs loqui posset, atque etiam
 opportunitatē quæreret loquendi vxori Chicugen-
 doni Domini duorum triumue Regnorum, eo quod
 hæc Dominā magnopere ad Christianam religionē
 semper fuerit affecta, & cum sit ex primarijs aulę mu-
 liberib. facile per eā ad alios nobiles Dominos instru-
 endos via aperiri possit. Sic faciendum esse quidem
 concludum est, tamen quia magno desiderio bap-
 tismi flagrabat, rogauit, num hoc officium, quod ad
 gloriam Dei præstare cogitaret, proficuum ani-
 mæ suæ esset futurum, cumque Pater annuisset,
 maximè forte, magnam consolationem accepit.

Prorogauit itaque Pater eius baptismum. Cum ergo omnibus esset nota, & in summo pretio, primo quidem rumor percrebuit, illam veteribus superstitionibus, & consuetis corporis pœnitentijs abstinere; sed deinde cum tempore summum secutum de tota re silentium. Quod si templum deserat, in quo huc usque perstitit, non dubium quin nouam sit concitatura admirationem, sed fœlici, vt speramus, euentu. Interea omnem occasionem aucupatur agendi cum principibus aulæ Dominis, ijsque dicendi, quemadmodum à fratre suo Naitodono vi rationum inducta sit in sententiam, vt quamprimum se aggreget cœtui Christianorum. Primo autem aggredietur rem cum principibus fœminis à natura nouitatum cupidis.

Gratia, Domina Tangi, de cuius conuersione & moribus iam scriptum est, ante annos vndecim occulte domi suæ à consanguinea Christiana, eo quod maritus gentilis esset, salutaribus aquis expiata fuit. Quando autem Taico nepotem suum Quabacondonũ trucidari iussit, cum multis alijs Dominis, prætextu iniuræ contra se coniurationis, mariti quoque Gratiæ vitæ in idem necis periculum vocata est: & quia more apud Iapones receptũ est, vt nobiles gentiles, antequam sibi ipsi vim inferant, prius e medio tollant conjuges, liberos, ancillas, ne in manus hostiũ veniant, intellexit Gratia, occumbente marito, sibi quoque cum omnibus familiæ mulieribus moriendum esse. Quamuis autem solitudo, seueritasque vitæ eius longissime distet à cõsuetudine viuendi aliarum Dominarum nobilium, tamen in hodiernum usque diem plurimum desudauit in fide facta tecta tum in se, tum in ancillis suis retinenda. Et quanquam à baptismo

ptismo vndecim anni elapsi sint, tamē toto hoc temporis spatio nunquam Patrem vllum conspexit, nunquam Ecclesiam ingressa est, nunquam diuino officio vel concioni interfuit; nec plus didicit, quam prima vice in domo nostra Ozacana, cum adhuc gentilis esset, percepit, quantumq; ab illa Christiana, quæ eam baptizauit, cognouit. Cumq; nunquam de peccatis confiteri potuerit, eo quod marito nunquam suam conuersionem patefecerit, anno superiore, dum in discrimen, vt dixi, vitæ incidisset, per certum hominē vehementer à Patribus Meacensibus petiuit aliquot Missæ sacra pro se fieri, vt Deus Dominus noster dignaretur ipsam cum marito, totaq; familia à tam præsentis periculo liberare: & quoniam nullam adhuc notitiam Sacramenti pœnitentiæ acceperat, ancillam Christianam, cui plurimum fidebat ad se vocauit, eiq; omnia sua peccata confessa est, eam obsecrans, vt, quoniã ipsa per se non posset, ea nomine suo P. Rectori Meacensi fateretur, & ab eo pœnitentiã & absolutionē consequeretur. Pater magnã consolationē ex hoc ardenti confitendi desiderio accepit, & per dictam ancillam tradidit ei modū, quo à Deo postulare possit contritionem, & veniam suorum peccatorum, instruendo eam in fide & spe, quam in Deo collocare deberet. quod responsum Gratiæ magnam attulit voluptatem. Deinde rursus dubia aliqua proposuit. inter quæ erat, quod maritus ei iusserat, vt impendente periculo se ipsa continuò interimeret. Et respondit ei Pater, nullo modo id ei licitum esse: esse enim grauissimum apud Deum scelus. Gratiã ergo dixit se consilio Patris scaturam. Verum postea diuinæ bonitati placuit, omnes è vitæ periculo eripere.

R s Accidit

Accidit deinde Sabucondoni nutricem in grauem incidere morbum, vnde ipse magnum cepit dolorē, habebat enim eā matris loco, & illa humeris suis totam familiæ curam sustinebat, deinde apud Taicum omnia necessaria procurabat, & ob eximias naturæ doctes omnibus aulæ Dominis gratissima erat. Pater Rector intellecta ægritudine, omne studiū adhibuit, vt fieret Christiana, tum quod Sabucondonus id optasset, tum quod illa non abnueret; & quoniam aliud tēpus commodum nō suppetebat, curatum est, vt breuiter Vincentium fratrem dicentem audiret; quo audito, petiuit quidem baptizari, sed cur baptismus illi conferri non posset, fecit ingens nobilium, & priorum aulæ Dominorum eam inuisentium concursus, iugisq; multorum gentium lectum cingentium præsentia. P. Rector certè ita in omnem occasionem conferendi ei quamprimum baptismum incubuit, vt duos fratres nostros Iapōnios clam in eandem domū submiserit, qui per vices aduigilarent, eamq; salutari aqua perfunderent, si vel vel minimo momēto ab ea visitatores abessent. Tantæ cautionis & prouisionis causa alia non erat, nisi, vt ne res suboleret Taico, hoc est, ne in discrimen aliquod res Ecclesiæ, vel ipsius Sabucondoni venirent. Deniq; cum hoc consilium nō succederet, frater noster Vincentius homo senex & expertæ industriæ, quiq; auctoritatem à medendi peritia obtinuerat, alia via anteuertendas dæmonis fraudes existimauit. Adijt itaq; ægram & dixit: Domina, si placet, certis ritibus coercebo humani generis hostē, ne tibi incommodare possit. Gaudebant plurimum qui præsto erant; persuasi ritus illos non dissimiles esse suis diabolicis. Frater quieto & tranquillo animo iubet

iubet magnam proferri peluim cum aquæ poculo, v-
 troq; allato, clara voce dixit, (ipsa sola conscia & in re
 mente intenta) Maria, *ego te baptizo in nomine Patris,*
& Filij, & Spiritus sancti. inter verba iniiciens aquam
 in caput. Et quoniam circumstantes idiomatis ignari
 erant, nec cærimoniam viderant, prorsus arbitrari
 sunt fratrem nostrum recondita aliqua incantatione
 usum. Ipsa vero Domina tacite & dissimulanter ma-
 gna fuit ex hoc successu consolatione affecta. Dum
 hæc fierent, in angulo quodam latebant Sabucondo-
 nus, & frater eius, ipsius Dominae filij (de quibus, quo
 pacto Christiani facti sint, superius dictum est) qui
 conspecta fratris nostri industria, & gentilium igno-
 rantia, à risu se abstinere nequiverunt. Iam vero
 quoniã illa magno desiderio teneri cœpit cognoscē-
 di res fidei Christianæ, crescente licet morbo, postu-
 lauit à Sabucondono deferri in ædes sui fratris, vt cõ-
 modius ibi curari posset. Qua occasione Vincentio
 fratri aditus, ad eam patefactus est, qui eam de capiti-
 bus fidei accuratè instruxit. Hora autem mortis ap-
 propinquante, Sabucondonum, quem suo lacte alue-
 rat, & educarat vocavit, ei que dixit, se nihil testamēto
 ipsi legasse, eo quod omnium suorum eum fecisset hære-
 dē. Deinde animaduertens se Christiana sepultura ob-
 persecutionem nostram, & quia apud Taicum, tẽ-
 tamque aulam in summa existimatione esset, vti
 non posse: rogavit, ne corpus suum vlllo modo in
 conspectum Bonziorum veniret, sed pervenu-
 stæ ac diligenter occlusæ arcæ imponeretur; im-
 mò nec more Iaponico exureretur, sed terræ
 mandaretur. Vtrinque multa fuit comploratio,

multi-

multique gemitus & singultus: cumque hora adesset, qua spiritum Deo redditura videbatur, omnes, quot quot præsentes erant, numero maximo cæperunt clara voce inuocare nomen Amidæ, & Fatoche icones aliquot locis affigere. Quod videns ægra, confestim iussit vocari fratrem suum & filium, quos voluit suo lateri inhærentes continuè inclamare sanctissimum nomen Iesu & Marię, ne auribus admittere cogeretur nomina dæmonum, qui à gentilibus inibi inuocabantur. Quod sedulo illi fecere, ac deniq; cum nomine Iesu animam suam in manus Dei tradidit, signis declarans externis, illum quoque cordi suo impressum fuisse. Qui fælix exitus, tum Christianos omnes, tum imprimis Sabucondonum, qui nunquam ab ea discessit, incredibilem lætitiã affecit, imò considerans, quemadmodum hæc nobilis fæmina, nutrix sua fuerit à Deo electa, immensas gratias pro tanto beneficio diuinæ maiestati rependebat.

Quod ad conuersionem attinet à Septembri superioris anni vsq; ad præsentẽ anni 96. factam, summa est: Meaci & Ozacæ, quæ duę sunt vrbes primariae, in quibus Taico cum vniuersa nobilitate Iaponica sedem fixit, multa capita mortaliũ sanctissimis baptismi aquis tincta sunt: nec enim vel vnus dies abiit, quin in alterutro loco aliqui Ecclesiæ se aggregarint. Referemus de aliquibus genere nobilibus, prætermissis nominibus eorum qui iam baptizati sunt, nec enim ea prodi finit temporum iniquitas, ipsique ea silentio suppressi malunt. itaque satis erit, cognoscere, nunquam à tempore, quo nostri in hanc regionem Meacensem peruenere, neque tam multos, neque tam illustres personas ad baptismum admissas, atque

atque hoc anno: nec aliud iam expectamus, quam vno exilij & persecutionis obice remoto, diuina aspirante gratia, maximum conuersioni ostium tandem patefactum iri.

Præter Paulum Nobunangæ nepotem, de quo supra egimus, Christianis se adiunxit nobilissimus adolescens 22. annorū Regis Vomensis filius, cuius Pater ante aliquot annos obiit Christianus, & mater etiamnum Christiana est: ne autē ipse fieret, multa hætenus obstiterant. Patri nomen erat Quióngocudono, ipsi verò Ioannes Sciurindonus, propter eximias naturæ dotes, & generis claritatē Taico omnibusq; aulæ Dominis percurus; atque ideo illum amplis vectigalibus ornauit. Deinde ex parte matris sanguine proximè coniunctus est Taici filio: mater enim eius Maria, est matertera matris filij Taici: vnde & consanguineus est filiorum Nobunangæ, atq; in regio Sciano pro annuo reditu habet dicenta sexaginta millia saccorum orizæ. Baptizatus est cum magna sua lætitia; cum sanctæ fidei capita omnia ita accurate didicisset, vt ad quasuis quæstiones promptè respondere posset. Suapte sponte ad ædes nostras cum alio æquè nobili iuvene venerat, doctrinæ Evangelicæ cognoscendę causa, quam vterq; etiam pari voluntate & studio complexus est.

Idem Ioannes Sciurindonus dedita opera aliquando nobilibus suis apposuit exquisitū epulum, vt hac illecebra eos ad audiendum Dei verbum proliceret, & clam interuenire curauit fratrem Iaponium, qui eos instrueret. Totam is noctem vsque ad matutinā lucem in dicendo consumpsit, effecitq; vt paulatim ad baptismum accurrant; & iam primarius quidam
illius

illius domus, cum alijs quatuor, est hoc Sacramento initiatus. Eorum exemplum secutus est alius Dominus, cuius annuus celsus est ducentorum quadraginta millium saccorum orizæ, & continenter alij atq; alij principes viri illis succedunt. Quando autem hi conveniunt, cum omnes aulici sint, & singulari intelligentia rerum Christianarum præditi, speciem quandam præbent quasi Religionis, ob eximiam virtutem inter eorū animis impressam. Caput eorū, & præfectus est homo quinquagenario maior, qui in frequentanda domo nostra assiduus est, & quæ in dies à nobis de Theologia Christiana audit, tam perfectè & clarè perspicit, ut subito se comparet ad ea alijs prædicanda, tantaq; dicendi gratia valet, ut auditoribus videatur esse vnus ex Christianis antiquis. Vnus quoq; ex puerorum honorariorum Scuirindoni præfectis aures præbet legi Christianæ cū voluntate suscipiendi baptismi: & quia longissimè abest ab ædibus nostris, nō possunt nostri toties, quoties vellent, eum cōuenire. Scuirindonus quoq; sæpè inuisit nobilissimos quosque gētiles; ac ut prudentia insigni valet, non omnib; patefacit se esse Christianum, sed tātum ijs, quos nouit in legem Christi propensiores; & nostri pergunt totam eius familiam facere Christianam.

Quadam nocte idem de industria septem vel octo doctissimos homines è Meaco, vicinisq; regnis in ædēs suas euocauit, & cum ijs vnum è fratribus nostris Iaponium, feruentem & concionandi peritum, qui totam noctem docendo & disputando cum illis consumpsit, & deniq; efficacitate rationum conuicit. Singulari Dei auxilio factum est, ut frater improvisè quæstiones eorum omnes perdifficiles & curiosas

accura-

accurate discussit. Inter eos erat quidam nomine Soan, qui in omnibus legibus tota Iaponia celebratissimus habebatur: Is quæstiones tam arduas in medium protulit, ut Sciurindonus, alijque præsentia obstupescerent: & tamen ille quoque tandem veritati locum dedit. cumque omnes essent viri graues, apertè declararunt optare se in Christianorum numerum adscribi. Quotidie Sciurindonus optaret nostrorum uti consuetudine, sed quia maxima est apud homines auctoritate, nec in publicum prodire potest, sine magno hominum comitatu, non potest toties, ac vellet, suo desiderio facere satis. Quod si rhedarum vsus à Taico vetitus nõ esset, crebrius veritatem ad ædes nostras posset. In magnam spem venimus fratrem eius præfectum propugnaculi, cui nomen Votur, inter ea quæ exstant in Gochinai præstantissimi, & abest tres quatuorue leucas Meaco, breuè Christiana sacra suo calculo probaturum.

Magna nobilium pars, qui nunc in ædibus nostris cælesti doctrine dant operam, fuerunt discipuli celeberrimorum, excellentissimorumque Doctorum Bonziorum monasterij dicti Murasache, quod totius Iaponiæ est nobilissimū, & sectæ Gensciotū caput, qui docent post hanc vitā, nihil esse. Hi Domini tam subtiles & acutas quæstiones proponunt, ut, si fratres nostri Iaponij non accuratè callerent sectarum Iaponicarum commenta (serio enim illis cognoscendis operam nauant) non possint facile eas enodare.

Filij Ghenifoin, qui agit in propugnaculo Camaiamæ regni Tambæ, cum alijs Christianis ibidem degentibus omnem funem mouent, ut totum Regnum regno Christi subijciatur.

Ex

Ex regno Vosciu duo primarij Christiani domus Sidandoni proximo anno vita defuncti, scripsere totum populū teneri desiderio cognoscendę doctrinę nostrę, nec aliud expectari, quam fratrem aliquem qui eam annuntiet.

Nepos quidam Sacumondoni præfecti generalis exercitus Nobunangę, opibusq; & potentia apud eandem clarissimi, saltuari aqua perfulsus est. Nomen ei est Mango Ziro. Cum autem audire cogitaret doctrinam nostram, secum duxit excellentem quendam Iaponiæ doctorem nomine Ciuan, qui primò prænobili Monasterio dicto Meosciengi præfectus erat, aliasq; dignitates magnas inter Bonzios obtinuerat: deinde ad consequendū Doctoris gradum se in Sciengui urbem Regis Cainocume contulerat. quod regnum post eius mortem à Scibatandono, Domino Regni Iechigen, occupatum est: quo motuo, fuga elapsus, urbem Meacensem incolere cœpit, & docere idioma Cinense, in quo sicut & in versibus æquę Cinenfibus ac Iaponicis pangendis, excellebat: quę res in magno pretio est apud nobiles. Hic ergo cum nostris multas & graues, præsentē Mango, habuit disceptationes, & post dies aliquot in audiēda fidei doctrina transactos, demonstrationum Euangelicarum efficacitate expugnati supplices se Christo ambo eiusq; lauacro subdiderunt. Hęc opus fuit illius Sotan, qui conatus est ipsum Foin adducere ad Christum, & mirificum habet donum declarandi res fidei istis Dominis: quod non aliunde proficiscitur, quam quia magno sensu legis Euangelicę dogmata apprehendit.

Baptismum item accepit primarius quidam vir de familia

Familia Ieiasi , qui Ieiasus post Taicum primas inter Iaponiæ Dominos obtinet: atq; ita ignis Spiritus sancti vndiq; se prodit.

Nobilis quidam, dictus Cumagai, vnus ex quinque principibus viris quos secum habet Achinomori rex Amagucci, aliorumq; regnorum nouem, ante decenniũ Christum in regno Bugen secutus fuerat, sed quia à baptismo nihil de fidei rebus cognoscere potuit, satis elanguerat. Verum postquam cum illo per biduũ de ijs actum est, sic animum collegit, vt literis ad Patrẽ datis palam testatus sit , se conuenienter fidei semel susceptæ vitam deinceps instituere velle; omnemque lapidem moturũ, vt multos Dominos è domo Mori in suam sententiam pertrahat.

Sachiondonus Bigenni Saiscij, de quo iam actum est, nepos, petiuit à P. Rectore, vt ad cedes suas veniret. Venit Pater : ipse verò cum alijs aliquot Christianis eum deduxit ad Oratorium suũ, in quo primo characteribus Iaponicis grandib. descripta erant præcepta Decalogi, deinde ostendebatur ingens Agnus DEI magni pretij. Deinde ex vna altaris parte erat effigies crucifixi, quã magni æstimabat, ab altera vero Deiparæ. ad pedem verò corona & disciplina. cumq; ibi oēs orauissent, postulauit à fratre P. Rectoris comite, vt nobili cuidam Domino, nomine Camõdono, qui est princeps omnium qui præsunt Taici operibus in Ozaca extruẽdis, diuinam legem annuntiaret; quod & fecit. Productusq; est sermo ipso urgente in quartam vsq; horologij horam, & cum omnia probè intellexisset, promisit se Meaci reliqua auditurum, & baptismi signaculum recepturum.

Quod hoc anno 96. tantus gentiliũ numerus

S

Mea-

Accidit deinde Sabucondoni nutricem in grauem incidere morbum, vnde ipse magnum cepit dolorē, habebat enim eā matris loco, & illa humeris suis totam familiæ curam sustinebat, deinde apud Taicum omnia necessaria procurabat, & ob eximias naturæ doctes omnibus aulæ Dominis gratissima erat. Pater Rector intellecta ægitudine, omne studiū adhibuit, vt fieret Christiana, tum quod Sabucondonus id optasset, tum quod illa non abnueret; & quoniam aliud tēpus commodum nō suppetebat, curatum est, vt breuiter Vincentium fratrem dicentem audiret; quo audito, petiuit quidem baptizari, sed cur baptismus illi conferri non posset, fecit ingens nobilium, & primariorum aulæ Dominorum eam inuisentium concursus, iugisq; multorum gentilitum lectum cingentium præsentia. P. Rector certè ita in omnem occasionem conferendi eī quamprimum baptismum incubuit, vt duos fratres nostros Japonios clam in eandem domū submiserit, qui per vices aduigilarent, eamq; salutari aqua perfunderent, si vel vel minimo momēto ab ea visitatores abessent. Tantæ cautionis & prouisionis causa alia non erat, nisi, vt ne res suboleret Taico, hoc est, ne in discrimen aliquod res Ecclesiæ, vel ipsius Sabucondoni venirent. Deniq; cum hoc consilium nō succederet, frater noster Vincentius homo senex & expertæ industriæ, quiq; autoritatem à medendi peritia obtinuerat, alia via anteuertendas dæmonis fraudes existimauit. Adijt itaq; ægram & dixit: Domina, si placet, certis ritibus coercebo humani generis hostē, ne tibi incommodare possit. Gaudebant plurimum qui præsto erant; persuasi ritus illos non dissimiles esse suis diabolicis. Frater quieto & tranquillo animo iubet

iubet magnam proferri peluim cum aquæ poculo, v-
 troq; allato, clara voce dixit, (ipsa sola conscia & in re
 mente intenta) *Maria, ego te baptizo in nomine Patris,*
& Filij, & Spiritus sancti. inter verba iniiciens aquam
 in caput. Et quoniam circumstantes idiomatis ignari
 erant, nec cærimoniam viderant, prorsus arbitrari
 sunt fratrem nostrum recondita aliqua incantatione
 usum. Ipsa verò Domina tacitè & dissimulanter ma-
 gna fuit ex hoc successu consolatione affecta. Dum
 hæc fierent, in angulo quodam latebant Sabucondo-
 nus, & frater eius, ipsius Dominae filij (de quibus, quo
 pacto Christiani facti sint, superius dictum est) qui
 conspecta fratris nostri industria, & gentilium igno-
 rantia, à risu se abstinere nequiverunt. Iam verò
 quoniã illa magno desiderio teneri cœpit cognosce-
 di res fidei Christianæ, crescente licet morbo, postu-
 lauit à Sabucondono deferri in ædes sui fratris, vt cõ-
 modius ibi curari posset. Qua occasione Vincentio
 fratri aditus ad eam patefactus est, qui eam de capit-
 bus fidei accuratè instruxit. Hora autem mortis ap-
 propinquante, Sabucondonum, quem suo lacte alue-
 rat, & educarat vocavit, eique dixit, se nihil restamcto
 ipsi legasse, eo quod omnium suorum eum fecisset hære-
 dē. Deinde animaduertens se Christiana sepultura ob-
 persecutionem nostram, & quia apud Taicum, et
 tamque aulam in summa existimatione esset, vt
 non posse: rogavit, ne corpus suum vllò modo in
 conspectum Bonziorum veniret, sed pervenu-
 sta ac diligenter occlusæ arcæ imponeretur; im-
 mò nec more Japonico exureretur, sed terræ
 mandaretur. Vtrinque multa fuit comploratio, multi-

multique gemitus & singultus: cumque hora adesset qua spiritum Deo redditura videbatur, omnes, quotquot præsentes erant, numero maximo ceperunt elata voce inuocare nomen Amidæ, & Fatoche icones aliquot locis affigere. Quod videns ægra, confestim iussit vocari fratrem suum & filium, quos voluit suo lateri in hærentes continuè inclamare sanctissimum nomen Iesu & Marię, ne auribus admittere cogeretur nomina dæmonum, qui à gentilibus inibi inuocabantur. Quod sedulo illi fecere, ac deniq; cum nomine Iesu animam suam in manus Dei tradidit, signis declarans externis, illum quoque cordi suo impressum fuisse. Qui fælix exitus, tum Christianos omnes, tum imprimis Sabucondonum, qui nunquam ab ea discessit, incredibili lætitia affectit, imò considerans, quemadmodum hæc nobilis fæmina, nutrix sita fuerit à Deo electa, immensas gratias pro tanto beneficio diuinæ maiestati rependebat.

Quod ad conuersionem attinet à Septembri superioris anni vsq; ad præsentē anni 96. factam, summa est: Meaci & Ozacæ, quæ duę sunt vrbes primariae, in quibus Taiço cum vniuersa nobilitate Iaponica sedem fixit, multa capita mortaliū sanctissimis baptismi aquis tincta sunt: nec enim vel vnus dies abiit, quin in alterutro loco aliqui Ecclesię se aggregarint. Referemus de aliquibus genere nobilibus, prætermiſſis nominibus eorum qui iam baptizati sunt, nec enim ea prodi fuit temporum iniquitas, ipsique ea silentio supprimit malunt. itaque satis erit, cognoscere, nunquam à tempore, quo nostri in hanc regionem Meacensem peruenere, neque tam multos, neque tam illustres personas ad baptismum admissas,

atque

Atque hoc anno: nec aliud iam expectamus, quam vno exilij & persecutionis obice remoto, diuina aspirante gratia, maximum conuersioni ostium tandem patefactum iri.

Præter Paulum Nobunangæ nepotem, de quo supra egimus, Christianis se adiunxit nobilissimus adolescens 22. annorū Regis Vomensis filius, cuius Pater ante aliquot annos obiit Christianus, & mater etiamnum Christiana est: ne autē ipse fieret, multa hætenus obstiterant. Patri nomen erat Quiōngocudono, ipsi verò Ioannes Sciurindonus, propter eximias naturæ dotes, & generis claritatē Taico omnibusq; aulæ Dominis percarus, atque ideo illum amplis vectigalibus ornauit. Deinde ex parte matris sanguine proximè coniunctus est Taici filio: mater enim eius Maria, est matertera matris filij Taici: vnde & consanguineus est filiorum Nobunangæ, atq; in regio Sciano pro annuo reditu habet dicenta sexaginta millia saccorum orizæ. Baptizatus est cum magna sua lætitia, cum sanctæ fidei capita omnia ita accurate didicisset, vt ad quasuis quæstiones promptè respondere posset. Suapte sponte ad ædes nostras cum alio æquè nobili iuvene venerat, doctrinæ Evangelicæ cognoscendæ causa, quam vterq; etiam pari voluntate & studio complexus est.

Idem Ioannes Sciurindonus dedita opera aliquando nobilibus suis apposuit exquisitū epulum, vt hac illecebra eos ad audiendum Dei verbum proliceret, & clam interuenire curauit fratrem Iaponium, qui eos instrueret. Totam is noctem vsque ad matutinā lucem in dicendo consumpsit, effecitq; vt paulatim ad baptismum accurrant; & iam primarius quidam
illius

illius domus, cum alijs quatuor, est hoc Sacramentum initiatus. Eorum exemplum securus est alius Dominus, cuius annuus cæsus est ducentorum quadraginta millium saccorum orizæ, & continenter alij atq; alij principes viri illis succedunt. Quando autem hi conveniunt, cum omnes aulici sint, & singulari intelligentia rerum Christianarum præditi, speciem quandam præbent quasi Religionis, ob eximiam virtutem inter eorū animis impressam. Caput eorū, & præfectus est homo quinquagenario maior, qui in frequentanda domo nostra assiduus est, & quæ in dies à nobis de Theologia Christiana audit, tam perfectè & clarè perspicit, ut subito se comparet ad ea alijs prædicanda, tantaq; dicendi gratia valet, ut auditoribus videatur esse unus ex Christianis antiquis. Unus quoq; ex puerorum honoratiorum Scuirindoni præfectis aures præbet legi Christianæ cū voluntate suscipiendi baptismi: & quia longissimè abest ab ædibus nostris, nō possunt nostri toties, quoties vellent, eum cōvenire. Scuirindonus quoq; sæpè inuisit nobilissimos quosque gētiles; ac ut prudentia insigni valet, non omnib. patefacit se esse Christianum, sed tātum ijs, quos novit in legem Christi propensiores; & nostri pergunt totam eius familiam facere Christianam.

Quadam nocte idem de industria septem vel octo doctissimos homines è Meaco, vicinisq; regnis in ædēs suas euocavit, & cum ijs unum è fratribus nostris Iaponium, feruentem & concionandi peritum, qui totam noctem docendo & disputando cum illis consumpsit, & deniq; efficacitate rationum conuicit. Singulari Dei auxilio factum est, ut frater improvisè quæstiones eorum omnes perdifficiles & curiosas accuratè

accurate discussit. Inter eos erat quidam nomine Soan, qui in omnibus legibus tota Iaponia celebratissimissimus habebatur: Is quæstiones tam arduas in medium protulit, ut Sciurindonus, alijque præsentibus obstupescerent: & tamen ille quoque tandem veritati locum dedit. cumque omnes essent viri graues, aperte declararunt optare se in Christianorum numerum adscribi. Quotidie Sciurindonus optaret nostrorum uti consuetudine, sed quia maxima est apud homines auctoritate, nec in publicum prodire potest, sine magno hominum comitatu, non potest toties, ac vellet, suo desiderio facere satis. Quod si Rhedarum usus à Taico vetitus non esset, crebrius ventitare ad ædes nostras posset. In magnam spem venimus fratrem eius præfectum propugnaculi, cui nomen Votur, inter ea quæ exstant in Gochinai præstantissimi, & abest tres quatuorue leucas Meaco, breui Christiana sacra suo calculo probaturum.

Magna nobilium pars, qui nunc in ædibus nostris cœlesti doctrine dant operam, fuerant discipuli celeberrimorum, excellentissimorumque Doctorem Bonziorum monasterij dicti Murasache, quod totius Iaponiæ est nobilissimum, & sectæ Gensciorum caput, qui docent post hanc vitam, nihil esse. Hi Domini tam subtiles & acutas quæstiones proponunt, ut, si fratres nostri Iaponij non accurate callerent sectarum Iaponicarum commenta (serio enim illis cognoscendis operam nauant) non possint facile eas enodare.

Filij Ghenifoin, qui agit in propugnaculo Camaiamæ regni Tambæ, cum alijs Christianis ibidem degentibus omnem funem mouent, ut totum Regnum regno Christi subijciatur.

Ex

Ex regno Vosciu duo primarij Christiani domus Sidandoni proximo anno vita defuncti, scripsere totum populū teneri desiderio cognoscendę doctrine nostrę, nec aliud expectari, quam fratrem aliquem qui eam annuntiet.

Nepos quidam Sacumondoni præfæcti generalis exercitus Nobunangę, opibusq; & potentia apud eandem clarissimi, saltuari aqua perfulsus est. Nomen ei est Mango Ziro. Cum autem audire cogitaret doctrinam nostram, secum duxit excellentem quendam Japonię doctorem nomine Ciuan, qui primò prænobili Monasterio dicto Meosciengi præfæctus erat, aliasq; dignitates magnas inter Bonzios obtinuerat: deinde ad consequendū Doctoris gradum se in Scienguī urbem Regis Cānocūme contulerat. quod regnum post eius mortem à Scibatandono, Domino Regni Iechigen, occupatum est: quo motuo, fuga elapsus, urbem Meacensem incolere cœpit, & docere idioma Cinense, in quo sicut & in versibus æquè Cinenſibus ac Japonicis pangendis, excellebat: quę res in magno pretio est apud nobiles. Hic ergo cum nostris multas & graues, præſente Mango, habuit disceptationes, & post dies aliquot in audiēda fidei doctrina transactos, demonstrationum Euangelicarum efficacitate expugnati supplices se Christo ambo eiusq; lauacro subdiderunt. Hoc opus fuit illius Sotan, qui conatus est ipsum Foin adducere ad Christum, & mirificum habet donum declarandi res fidei istis Dominis: quod non aliunde proficiscitur, quam quia magno sensu legis Euangelicę dogmata apprehendit.

Baptismum item accepit primarius quidam vir è familia

amilia Ieiasi, qui Ieiasus post Taicum primas inter
aponiæ Dominos obtinet: atq; ita ignis Spiritus san-
cti vndiq; se prodit.

Nobilis quidam, dictus Cumagai, vnus ex quinque
principibus viris quos secum habet Achinomori rex
Amagucci, aliorumq; regnorum nouem, ante decen-
niū Christum in regno Bugen secutus fuerat, sed quia
à baptismo nihil de fidei rebus cognoscere potuit, sa-
tis elanguerat. Verum postquam cum illo per biduū
de ijs actum est, sic animum collegit, vt literis ad Patrē
datis palam testatus sit, se conuenienter fidei semel
susceptæ vitam deinceps instituere velle; omnemque
lapidem moturū, vt multos Dominos è domo Mori
in suam sententiam pertrahat.

Sachiondonus Bigenni Saiscij, de quo iam actum
est, nepos, petiuit à P. Rectore, vt ad eades suas veniret.
Venit Pater: ipse verò cum alijs aliquot Christianis
cum deduxit ad Oratorium suū, in quo primo chara-
cteribus Iaponicis grandib. descripta erant præcepta
Decalogi, deinde ostendebatur ingens Agnus DEI
magni pretij. Deinde ex vna altaris parte erat effigies
crucifixi, quā magni æstimabat, ab altera vero Deipa-
ræ. ad pedem verò corona & disciplina. cumq; ibi oēs
orauissent, postulauit à fratre P. Rectoris comitē, vt
nobili cuidam Domino, nomine Camódonu, qui est
princeps omnium qui præsunt Taici operibus in O-
zaca extruēdis, diuinam legem annuntiaret, quod &
fecit. Productusq; est sermo ipso vrgente in quartam
vsq; horologij horam, & cum omnia probè intellexis-
set, promisit se Meaci reliqua auditorum, & baptismi
signaculum receptorum.

Quod hoc anno 96. tantus gentiliū numerus

S

Mea

Meaci & Ozacæ ad ædes nostras audiendæ catecheseos causa confluerit, illa potissimum ratio & origo fuit, quod, cum Taico pulcherrimam urbem, dictam Fuscium, binatum leucarum interuallo à Meaco distantem, excitavit, factum sit, ut innumerabilis hominum multitudo eo confluerit, partim ut operam suam ibi locarent, partim ut mercaturam facerent: alij vero, ut viri Principes, & magni Domini diversorum Iaponiæ regnorum, quo sedem figerent in aula Taici. Ac quamvis metropolis Iaponiæ Meacum deserere habitatoribus cœperit, postquam propugnaculum amplissimum cum regijs palatijs Quabacondoni translatum est Fuscium, quo & alij multis Dominis cum omni familia sua demigrandum fuit, ac proinde Meacensi vrbi multum de veteri splendore & magnificentia detractum sit, tamen nunc tranquillior est, & turbarum ac tumultuum expers, quos aula secum trahebat. Deinde in ea remansit Daire cum suo statu, & immensus ille circum urbem tractus, quo quingenta templa, & inter ea multa Bonziorum cœnobia continentur. Deinde noua vrbs Fuscinensis longissime protracta est, sic ut extremæ eius ædes extremis Meacensium iungantur. Itaque affluente hominum numero, vigentibusq; commercijs, toties à Iaponijs, natura curiosis & nouitarum cupidis, ad nostras ædes ventum est: ut non nisi maximo labore hoc anno eorum votis fieri potuerit satis: immò etiam opus fuerit, fratribus iam onerij pene succumbentibus, à P. Viceprovinciale per litteras & nuncios noua poscere supplementa, quorum accessione nonnihil mitigatus est prædicationis Euangelicæ labor. Accedit, quod magna sint ædium nostrarum angustia, ac ad
verbum

Verbum Dei multis exponendum valdè incommo-
dè, & ideo nonnunquam horis nocturnis prædican-
dum fuit, vel certè in quorundam Christianorum æ-
dibus, sed clanculum, ad cauendum periculum, ne
rumor perueniret ad aures Taici. Multi enim sunt
quibus non vacat diurnis horis ad nos venire, & qui-
bus vacat, ij sæpe numero integras noctes infomes,
de desiderio audiendi monita salutis, ducunt;

Vnus ex illustribus Dominis 16. annorum adole-
scens, Regni vnus Dominus, tanta prudentia & ma-
turityte res suas agit, ac imprimis quæ ad religionem
Christianam spectant tanto feruore & ædificatione
exercet, vt omnibus suis sit virtutis speculum & ex-
emplar. Ter hoc anno confessus est. atque eam
ob rem noctu curat ad palatium suum euocari Pa-
trem aliquem, ne si ipse ad nos veniat, res Taico in-
notescat. P. Rector autem, vt rectius in fide corro-
boretur, nonnunquam etiam amandat ad eum aliquis
fratrem Iaponium, qui cum illo de rebus diuinis lo-
quatur, vnde magnam capit voluptatem. Ex animo o-
ptat omnes suos fieri Christianos, & ideo, licet hu-
manum & affabilem se præbeat omnibus, plus tamè
declarat se bene velle, & fidere Christianis;

Habet hic Princeps domi suæ duos nobiles Do-
minos Christianos: alteri nomen est Thomæ, alteri
Iacobi, qui sunt eius quasi prædagogi in rebus fidei: ac
vt sunt prudentes, & salutis suæ amantes, præclare of-
ficio suo in informando iuvene funguntur: cauent-
que diligenter ne vel exasperentur in ipsos Ethnici,
vel rei Christianæ cursum inhibeat. Omnes autem
sæpe ad domum nostram Missæ, concionis, & con-
fessionis causa veniunt.

Filij Ghenifoin, (qui fuit Meacensis gubernator nunc autem præest negotijs Dairi, omnibusq; canonicis & delubris Meacensibus) cum aliquot suis nepotibus, multum proficiunt assidua nostrorum consuetudine, omnesq; Christianos frequentatione concionum & sacramentorum facile superant. magnam etiam in fide constantiam, animiq; robur declararunt in tolerandis parentum, consanguineorumq; suorum reprehensionibus & conuitijs, suaque vitæ integritate & probitate morum omnibus magnam afferunt admirationem.

Sacondonus filius maior Foin, qui propugnaculum habet in regno Tambæ cum redditu centum millium saccorum orizæ, nullis occupationibus sinit se auocari, quo minus suis temporibus de peccatis fateatur: & P. Rector Meaco crebro ad eum mittit quosdam fratres, qui de rebus diuinis cum eo colloquantur. Leo eius frater inter omnes eximium omnibus virtutis exemplum præbet, eosq; progressus in rerum diuinarum sapientia fecit, vt omnium, siue gentilium, siue Christianorum animos sermone suo capiat. nec vllus est, qui non optimè de eo loquatur & sentiat: ac vterque parens tantopere eius consuetudine delectantur, vt non sinant eum à se diuelli. Æstate præterita, cū æger esset, domum nostram venit, vt à Vincentio fratre nostro antidotum aliquod acciperet, à quo & paucorum dierum interuallo tandem integræ sanitati est restitutus, cum magna parentum congratulatione: ac mater quidem dissimulans, quasi nesciret domi nostræ sanatum, vt primum redijt Fuscium, percunctata eum est, quo medico vsus fuisset, responditq; se vsu quodam medico Meaci inferioris, nec nomen eius prodidit

Con-

Consobrinus quidam Sacondonidictus Michaël, omnes indiuiduus Leonis, adolescēs amabilis & placidus, in dogmatib. fidei plurimū processit. Is à Foin reprehensus de capitibus quibusdam falso ad eum delatis, ita præclare se purgavit, vt accusatores suos capitales Christianorum hostes mendacij luculenti coarguerit, omnibusq; suam integritatem & fidem egregiè probarit. Et quia tã præclaris naturę donis præditus est, Magdalena, quę à secretis est vxoris Taici, decreuit consobrinam quandam suam ei in Matrimonium tradere, quod factum non nisi diuinæ prouidentiz attribuimus.

Alius præterea est nobilis adolescens Ioannes, cōsobrinus vxoris Foin, qui grauissimè à matre sua, & amita reprehensus est, quod nomen Christianæ Ecclesiæ dedisset, & crebrius ad ædes nostras diuerteret: verum ille, vt prudentia præstat, neq; sui purgandi causa quicquam illis respondit, ne iram accenderet, neque minis earum se commoueri ostendit; quare neq; de pristino suo more nos adeūdi, vel Misæ vel confessionis causa quicquam detraxit: & illæ etiam deinceps totam rem vltro dissimularunt.

Omnes famuli nepotum Foin Dominorum suorum imitatores, pergunt viuere bene, & exomologesin frequentare, Dominisq; suis fideliter & amanter omnia officia & seruitia deferre, ac Deo immensas agere gratias, quod Dominos nacti sint Christianos, à quibus humaniter iuxta ac beneuolè tractentur.

Paulus Fidandoni cognatus, qui fuit è præcipuis Dominis aulae Taici, & Nobunangę gener: & Ioannes Dux belli præcipuus eiusdem Fidandoni com-

morantur in ditione Osciū longè à Meaco remota, cā alijs Christianis. Is multis principibus viris auctoritate fuit complectendæ Christi doctrinæ, & idcirco à P. Rectore multis precibus petijt mitti prædicatorem, qui tum suis amicis, tum famulis, quos habet quam plurimos, regnum Dei annunciet. Cum verò postea ambo Meacum redijissent, vt præsto adessent Legationi Cinenfium, prorsus indicarunt, se concionatorem aliquem secum abducturos.

Hic Ioannes Fidandoni capitaneus, secum duxit filium suum natu maiorem, & generum, cum alijs duobus nobilibus sibi subiectis ad audiendam Christianam catechesin: quam iam audiēre cum magno fructu, atque ideo parantur ad sacrum baptismum. Taico Ioannem, dum Fuscimū peruenit, magno honore & humanitate suscepit; habet enim eum in numero maximorum fortissimorumque belli Ducum. idem fecit eius filio & genero, quamprimum eos cōspexit, & coram nobilitate Iaponica tum præsentē collaudauit, dicens ad Ioannem: ô te felicem, quod tā præclare indolis filios habeas: spero, eos nō inferiores te magnitudine & robore animi futuros.

Consuevit Ioannes Patribus Meacensibus miram commemorare de propensione ad fidem gentis Regni Osciū, quod inter sexaginta sex Iaponiæ regna maximum est, asserens se iam illi Euangelium prædicasse, & multos in cōmunionem suæ sententiæ breuissimo sermone pertaxisse. Cuius sermonis summa erat: Nullam vim, vel virtutem Chami & Fotochi inesse non modo non ad conciliandam homini salutē, sed neque ad vindicandas iniurias sibi ab hominibus illatas: idque procliuē & facile esse sibi ptobare: irent
modò

modo, si vellent secum ad Atágo Vafacima Deū belli vel ad aliū quēlibet Fatochū Iaponijs præ ceteris formidabilem: se in præsentia eorū stercorea, aliasq; sordes in capita idolorū coniecturū, nec minima re se vltura: Quod autē ad Deū mundi conditorē attineret, aiebat, illū posse omnib. hominib. in se cōfidētib. impartiri salutē: id se audisse à Magistris ab omnī fastu, auaritia, & lasciuia alienis, qui viā veritatis nō doctrima duntaxat, sed etiā operib. demonstrarent, lōgē discrepantib. ab illis Bonziorū, qui mille mendacijs, & imposturis miseram plebeculā decipiunt. Hac ergo familiari agendi ratione cum amicis & familiaribus suis quam plurimos ad baptismum traduxit: inter quos primus fuit filius Findandoni, qui sponddit se Christi regem suscepturum, vt primum se oportunitas obtulerit.

Thomas quōque, qui anno superiore baptizatus fuit, est Taico, omnibusq; principibus vitis aulae notus, ob eximiam in familiari conuersatione grātiā & candorem. Hic crebrō cum ijs de nostra sancta fide maxima prudentia & dexteritate agit: nec est, quo eum in hoc genere superet. nam non solum ab eloquentia, sed etiam rerum Iaponicarum scientia sic est instructus, vt faciliē omnibus obiectionibus respondeat. Accidit Bonzam quendam nomine eruditionis clarā, quique sermonicus quibusdam nostrorum interfuerat, conspecta imagine Saluatoris, Thomæ amico suo casu obuiam facto hanc quæstionem proponere. Vidi in templo vestro Fatocum, quem vos appellatis Deum, manibus gestantem mundum: aueo scire, qua ratione id fieri queat, cum mundus sit tam magnus, Fatocus autem

autem ille tā paruus: & vt manus eius multo fiat amplior, vnde suppetent ei vires ad sustinendam molem tam grauem? Respondit Thomas: Nō equidem minor te hanc quæstionem audere in medium proferre quia exiguam hactenus nactus es rerū similium notitiam. Vt autem ad eam respondeam, scire te volo, imaginum vsū repertum, vt per eas rudibus & imperitis quadantenus rerum veritas repræsentaretur. Vnde, sicut cum dicimus Taicosamam esse regem admodum potentem, eo quod omnia Iaponiæ regna, cū parte regni Coraiani ei sunt subiecta, eaq; prudentissimè in summa tranquillitate administrat, rectè dicimus ea ab ipso quasi gestari manibus: sic possumus verè dicere, Deum mundi Saluatorem, sua potentia & sapientia infinita sustinere & gubernare cœlum atq; terram, idque nullo labore, haud secus, quam si homo manu sua sustentet pilam, eaque vtatur, vt collibuerit. Hoc responso Bonzus conuictus obmutuit.

Aliàs cum quendā è secta Fochesciorum optimis clarissimisq; rationibus, post sermonem de fide Catholica habitum, constrinxisset, respōdit Fochescius: vltro se fateri ratiocinationem Thomæ esse optimā: tamen id vnum se mente comprehendere non posse: si tanta sit Dei potentia & sapientia, vt vno verbo potuerit noxas omnes condonare hominibus, cur nulla necessitate impulsus necem tam probrosam crucis, ab hominibus vilissimis illatam, suscepit ad eandem expiandas? Respondit Thomas: Quamuis mysteria hæc capere nunquam perfectè possis, nisi fias Christianus, hoc est, lumen fidei in sacro lauacro suscipias: quo adiutus possis aliquo modo huius
myste-

mysterij magnitudinem intelligere, ac perspicuè videre, quemadmodum tota illa passionis mortisque Christi ignominia cesserit in summam eius gloriam & triumphum: tamen ne anceps hæreas, nec perperam loquare de lege Christiana, exponam tibi, quid ego ex meis Magistris de hoc argumento didicerim. Dico itaq; Deum vno verbo posse perinde saluare omnes homines, ac quondam vno verbo totum mundum creauit. Hoc dogma indubitatum est, & clarum. Caterum quia id facere voluit ea via & modo, qui cū infinita sua bonitate & iustitia congrueret, non poterat secus facere, quā fecit. Etenim homo quæ infinite offenderat Deum, non poterat infinitæ eius bonitati satisfacere, quia vis satisfaciendi in eo erat finita. Deus autem, qui satisfacere optabat, non poterat pœnam vllā sustinere qua pro peccato satisfaceret. Quocirca necesse fuit Deum fieri hominem mortalem, vt pœnam exsoluendam pro peccato sustineret tanquā homo, & debitum infinitum expiaret tanquā DEVS, atq; ita condonando hominibus debitum infinitum declarauit misericordiam infinitā, patiēdo verò tantū dira pro iisdem, exercuit iustitiam infinitam. Atque hoc est, quod ego accuratè & studiose à meis magistris didici, hoc est, à Patribus Europæis, quando vocabam cognitioni rerum ad salutem necessariarum. Bonzus verò nihil habuit, quo infringere hanc doctrinam posset.

Aliàs idem Thomas cum iter haberet ad monasterium quoddam primarium Meacense, cui nomen, Tosucusi, Bonzij amici visendi causa, obuius se obtulit miles quidam notus, postulans sibi fieri thecam pro igniario, hoc est, silice & ferro, quæ illi in manu

S i dedit;

dedit; ipse autem in manicam condidit. Ut ingressus est monasterium, humanissimè à Bonzo exceptus est; occurrit enim ei cum discipulis suis vsque ad portam, & quia nox erat, lumine accenso eum deduxit intra monasterij penetralia, & cœnā paulo post apposuit. Dum autem ambo soli initium cœnæ facere cogitāt, Bonzus emungens candelam dixit Thomæ: Vos dicitis Tonum Iaponiæ, id est, Solem, Lunam & astra non esse adoranda, eo quod à Deo vestro creata sint, cui semper parent: dic mihi nunc obsecro: quomodo possis videre sine luce candelæ: & si vester Deus, est is, qui cœlos, solem, lunam, stellas, ignem, &c. creauit, fac, vt noua luce illustret hanc domum, vt possimus cœnare. Respondit Thomas, ob hanc rem non opus esse diuino miraculo, cum alijs instrumentis possit fieri, vt domus colluceat: ac mox producto è manica igniario, ignique è silice excusso, candelam accendit, dicens Deum homini vires & facultatem concessisse ad procuranda ea quæ ad vitam sustentandam essent necessaria, atque etiam intelligentiam ad agnoscendum discriminē inter creatorem & res creatas: itaque probè eum scire, proprium verumque Tonum non esse hunc solem materialem, multo autem minus lunam, aut stellas, sed aliam quandam naturam ab his omnibus creaturis distinctam. Hoc responso audito Bonzius admiratus est Thomæ sapientiam.

Anno superiore scriptum est Bonzium quendam ob res alienum morti addictum: à Paulo filio senioris Ghenifoin morti, soluto debito, exemptum, nec aliud ab eo compensationis loco petitum, quam vt autem præberet Euangelicæ veritati, eaque cognita fieret Christi-

Christianus. Vtrumque fecit cum eximio animæ suæ fructu. & cum non multo post susceptum baptismum in gravem morbum incidisset, eiusque depellendi causa in regni Farimam thermis totum quasi annum cōsumpsisset, nunquam otio locum dedit, sed familiaritate cum aliquot magnis eius. locj Dominis, & alijs qui remedij causa eo confluerant, contracta, continenter Christianorū leges collaudavit, & rationibus efficacissimè probavit eas solas veritati consentaneas, Iaponicas verò, quarū ille egregiè peritus erat, falsas esse & cōmentitias. Cum ergo P. Rector Meacensis homo iam grandævus & infirmus ad easdem thermas, in quibus & sanatus est, se contulisset, aliquot nobiles à Bonzo conuersos salutaribus aquis abluit. Reuersus autem Meacum, secum Bonzum duxit, vt aliquot sermonibus nostrorū interesset, quibus firmitus instructus cœpit Fuscimi, doctrinæ Christianæ rete in ipsam nobilium Dominorum turbam, è quibus multos notos habet, feliciter eijcere, ac paucis ante diebus quatuor vel quinque primarios ad litus Ecclesiæ Christi attraxit, atque inter eos nobilissimum Dominū, nomine Caminocan ex regione Bandana oriundum, cuius annuus redditus est saccorum orizæ centum viginti millium. Homo integer est & sincerus; qui cum multis annis litteris Iaponicis in Bando operam dederit, accurate nouit quibus argumentis gentiles conuincantur: promittitq; se perspicuè demonstraturum, sectas Iaponicas non posse veram salutis viam ostendere, eam à sola Christiana ostendi.

Congregationes & Sodalitates, in quas, aliàs scriptimus, distributos Christianos, per hoc p̄secutionis tempus,

dedit; ipse autem in manicam condidit. Ut ingressus est monasterium, humanissimè à Bonzo exceptus est; occurrit enim ei cum discipulis suis vsque ad portam, & quia nox erat, lumine accenso eum deduxit intra monasterij penetralia, & cœnā paulò post apposuit. Dum autem ambo soli initium cœnæ facere cogitāt, Bonzus emungens candelam dixit Thomæ: Vos dicitis Tonum Iaponiæ, id est, Solem, Lunam & astra non esse adoranda, eo quod à Deo vestro creata sint, cui semper parent: dic mihi nunc obsecro: quomodo possis videre sine luce candelæ: & si vester Deus, est is, qui cœlos, solem, lunam, stellas, ignem, &c. creauit, fac, vt noua luce illustret hanc domum, vt possimus cœnare. Respondit Thomas, ob hanc rem non opus esse diuino miraculo, cum alijs instrumentis possit fieri, vt domus colluceat: ac mox producto è manica igniario, ignique è silice excusso, candelam accendit, dicens Deum homini vires & facultatem concessisse ad procuranda ea quæ ad vitam sustentandam essent necessaria, atque etiam intelligentiam ad agnoscendum discriminē inter creatorem & res creatas: itaque probè eum scire, proprium verumque Tonum non esse hunc solem materialem, multo autem minus lunam, aut stellas, sed aliam quandam naturam ab his omnibus creaturis distinctam. Hoc responso audito Bonzius admiratus est Thomæ sapientiam.

Anno superiore scriptum est Bonzium quendam ob res alienum morti addictum: à Paulo filio senioris Ghenifoin morti, soluto debito, exemptum, nec aliud ab eo compensationis loco petitum, quam vt aures præberet Euangelicæ veritati, eaque cognita fieret
Chri-

Christianus. Vtrumque fecit cum eximio animæ suæ fructu. & cum non multo post susceptum baptismum in gravem morbum incidisset, eiusque depellendi causa in regni Farimam thermis totum quasi annum cōsumpsisset, nunquam otio locum dedit, sed familiaritate cum aliquot magnis eius. loqj Dominis, & alijs qui remedij causa eo confluerant, contracta, continenter Christianorū leges collaudavit, & rationibus efficacissimè probavit eas solas veritati consentaneas, Iaponicas verò, quarū ille egregiè peritus erat, falsas esse & cōmentitias. Cum ergo P. Rector Meacensis homo iam grandævus & infirmus ad easdem thermas, in quibus & sanatus est, se contulisset, aliquot nobiles à Bonzo conuersos salutaribus aquis abluit. Reuersus autem Meacum, secum Bonzum duxit, vt aliquot sermonibus nostrorū interesset, quibus firmitus instructus cœpit Fuscimī doctrinæ Christianæ rete in ipsam nobilium Dominorum turbam, è quibus multos notos habet, feliciter eijcere, ac paucis ante diebus quatuor vel quinque primarios ad litus Ecclesiæ Christi attraxit, atque inter eos nobilissimum Dominū, nomine Caminocana ex regione Bandana oriundum, cuius annuus redditus est saccorum orizæ centum viginti millium. Homo integer est & sincerus; qui cum multis annis litteris Iaponicis in Bando operam dederit, accurate nouit quibus argumentis gentiles conuincantur: promittitq; se perspicuè demonstraturum, sectas Iaponicas non posse veram salutis viam ostendere, eam à sola Christiana ostendi.

Congregationes & Sodalitates, in quas, aliàs scriptimus, distributos Christianos, per hoc p̄secutionis tempus,

tempus, egregium inferuore & caritate progressum fecere, & in dies, cum nouorum Christianorum accessione, maius sumunt incrementum: sic prorsus vt Dominicis opus sit fratrem vnum ante prandium duobus in locis longo interuallo inter se disiunctis concionem habere. nonnunquã etiam maiores Clerici iam in munere prædicandi satis instructi in hanc messem emittuntur. Harum concionum, quia familiariter, & de argumento facili, ac sæpenumerò per modũ collationis instituuntur, singularis existit fructus, ac quæ dicuntur, re ipsa postea præstantur. In eorum vita nulla permittitur perturbatio, nullaque dissensio: & si quis à recta via deflectat, eum omnes conantur ad sanitatem reuocare. Exercent se operibus caritatis in proximum, & idcirco semper habent aliquam pecuniam collectam in egenos distribuendam. In his congregationibus aliquando sacrum Missæ fieri solet, confessiones excipi, & corpus Domini porrigi, eo quod periculo non careat aditus liber ad ædes nostras. Itaq; Congregationes istæ tẽpore persecutionis sunt quasi Ecclesiæ nostræ, in quibus conciones habentur, & sacramenta administrantur.

Alius quidam vnus regni Dominus, iam iam baptismum recepturus dixit, se fieri Christianum cum proposito firmo, potius iacturam faciendi sui status & vitæ, si opus sit, quam fidei Christianæ deserendæ. Et quanquam sedulò caueat ne gentilibus Dominis suboleat ipsum factum Christianum, tamen vt zelo nostræ legis ardet, & magno animi sensu de ea loquitur, sic tenere se non potest, quin interdum sermonem de rebus nostris oblata occasione inferat, & de rotunda mundi figura, contra Iaponum opiniones, de cœli

de cœli motu, de eclipſi, & de alijs curioſis quæſtionibus Astrologiæ, diſputet, vt per has ambages tandem irruat in diſputationem de mundi opifice, & moderatore, de Chami & Fotochi, qui fuere homines ſimiles nobis mortales. ac tandem concludit: O quam longe aberrarunt Iaponij à via ſalutis. Quibus colloquijs id minimum efficit, vt omnes intelligant eum non abhorreſcere à Chriſtianiæ religionis placitis. Paulo ante quam Chriſtianus fieret, filia eius nupſit primogenito filio Ghenifoin Chriſtiano, quæ etſi olim aliena fuerit à lege Chriſtiana, tamen poſt ſuſceptum à marito baptiſmum, cœpit æquiore in eam animo eſſe, & breui putatur caput lauacro Chriſti ſubmiſſura.

Ioannes Sciurindonus (cuius conuerſio ſuperius commemorata eſt, & in regno Scinano veſtigal annuũ habet ducentorum quadraginta millium ſacrorum orizę, cui vterq; parens Chriſtianus, ac deniq; qui frater conſobrinus vxoris Taici) exemplo matris adhuc in aula degentiſ, & patris defuncti, baptiſmum recepit: & in magno pretio habet reliquias, roſaria, piaculares globulos & imagines à Patre religioſiſſimo viro relictas. Dicit non poteſt, quanto gaudio exilierit ob ſuſceptum baptiſmum tantopere experitũ, promiſitq; ſe ſtatim effecturũ apud ſuos, vt & ipſi Euangelium audiant, quod iam præcipui quiq;, qui æſſidue ei aſſiſtunt, fecerunt, imò & baptiſmum ſuſceperunt. Mater quoq; eius, vt cognouit filium baptizatum, ſic lætata eſt, vt ilicò quendam ſubmiſerit, qui eonamine ingentes gratias P. Rectori ageret, poſtea per alios munuſcula quoque ſubinde miſit indicans vehementer optare ſe maiorem familiaritatem inire
cum

cum Ecclesia. Verum quia degit in penetralibus palatiorum Taici, non potuit voto suo potiri. Postulauit à Patribus aliquot libros pios, dicens se alium nō habere præter eum, qui inscribitur, Contemptus mundi, vel Gerson: eiusq; libri lectione, simulq; oratione, quam ante imaginem quandam habeat, se spiritum fidei semel hauitum fouere & conseruare, nullum alium sibi suppetere vel concionatorem, vel consiliarium, quo in ætate iam prouecta in tantis occupationibus & ærumnis uti possit. P. Rector misit ei tres libros, Catechismum, Rationem confitendi, & librum Meditationum. Et quamuis filius eius Scuirindonus toties nō possit ad domum nostram venire, quoties vellet, quia Taico nondum constat eum baptizatum, tamen quoties potest, curat visitari Patres per aliquot nobiles Dominos Christianos, & vicissim P. Rector mittit ad eum fratrem quendam qui cum eo de rebus diuinis colloquatur. Magno desiderio tenetur Patrem aliquem, aliosq; prædicatores in regnum suum amandandi, cumq; bene sit fundatus in fide, nec ipse nec Ecclesia suo officio deerit, cum opportunum erit, id præstandi.

Ante paucos dies Christi militiæ adscriptus est illustris quidā Dominus, dictus Ioan. Vongui filius Taigaradoni Domini regni cuiusdā in Iaponiæ finibus, versus Aquilonē siti, quod 30. dierū itinere Meaco abest. Is sacris aquis tinctus est rogatu Patris gentilis, qui cū olim Ozacæ à Vincetio fraure de fide nostra multa audisset, iam tandē hoc anno audiendū finē facere statuit, & Christi insignia suscipere. Duobus, tribusue sermonib. interfuit, & optime omnia intellexit. Auditus erat præterea aliquot alios, & resolutionem quaestionum,

tionum, quæ occurrerant, sed quoniã mandato Taici cogitur proficisci in suum Regnũ, filium abrumperere debuit. Filium interim natu minorẽ, vñdecim annorum instituentũ & baptizandum tradidit: maiorem quoq; Meaci eadem de causa reliquit, vt post suum reditum baptismo initiaretur. Vehementer optabat secum abducere aliquẽ fratrem prædicatorẽ: sed quia non erat Meaci vllus superuacuis, cæcum quendã rei Christianæ peritissimũ secũ duxit, partim vt Christianam fidem subditis suis annunciãret, partim vt filiolum suum Christianũ orationes cõsuetas doceret. Vbi baptizatus fuerit Pater, omnino necessariũ erit illi attribuere concionatorẽ, promittit enim se ædificaturum templa in suo regno, & ampla vectigalia adsignaturũ. Et quia ad Septentriones in Iapone extremus est, cõmercium habet cum Iezis, id est, Tartaris, qui ex continenti veniunt ad insulã Mateumai 12. vel 15. leucis à dicto regno Zuegarano distantem, in quo vendunt pisces, pelles animalium, & certas herbas maris, quibus vescuntur Iaponij, aliaq; id genus. atq; ab his vicissim coemunt pannos pro vestibus, arma, aliaque instrumenta. Aiunt Tartaros illos esse populos admodum barbaros, colore fusco, capillis barbaq; promissis, vt Moscovitæ. venatu viuunt & piscatu. agriculturã respiciunt. Hoc regnum Zuegaranum (vt idem Dominus Patribus nostris referebat) abundat vitis excellentibus, nigris & candidis, quæ nullo hominum cultu, sponte vbiq; nascuntur, promissiq; Patribus se Meacum deportaturũ aliquot vites, vt ibi serantur. Filius primogenitus seruit Taico. is nuper visendorum Patrum causa venit, petijtq; sibi dari copiam sermonum nostrorum cum proposito se adiungendi Christo.

Paulus

Paulus Nobunangæ nepos decimum quintū agens annum, de quo supra egimus, postquā Christi castra sequi cœpit, omnibus famulis suis & ancillis auctor fuit, vt audirent catechesin nostram. audiere, & magnam partem Christo ceruices subiecere. eosdē nunc crebrò monet, vt vitam fidei congruentē instituant, & frequenter confessione mentem expient. Quoties ipse domum nostram ventitat, eos secum ducit, vt familiaritatem nobiscum ineant: & dum mittit eos ad spacium vnus leucę confessionis faciendæ causa, ipse exemplo eos præcurrit, cauens sedulò ne à via deflectant, & si contrarium faciant, acriter eos reprehendit. Quod à fratre suo didicisse videtur. Matrem continenter verbis factisq; vrget, vt Christi ancilla fiat, & iam rationibus eius cessit, sed consanguinei, qui summo opere execrantur Christi legem, eam abstertere conantur. Speramus breui amorem consanguineorum, cessurum amori filij, eamq; baptismo caput submissuram.

Ioannes Sotan Dominus honoratus, qui anno præterito Christianus factus est, habet vxorem tam infestā diuinis legibus, vt imperarit famulis, si quando comitarentur maritum suum ad edes nostras, nullum vel potum, vel cibum à Patribus porrectum sumerent, etiamsi id mandaret Sotan: se enim cognouisse, nos dulciarijs quibusdam ita incantare homines vt nunquam postea à Christiana lege abduci possint. Maritus tamen tandem pro singulari sua prudentia, laudibus extollens res nostras ei persuasit, vt clam cū paucis, ipso viam monstrante, ad Ecclesiam nostram veniret. in qua primo ei ostendit effigiem Deiparæ ad exemplar D. Lucæ in sacello quodam expressam.

rum

nam cosmographicam tabulam, horologium, aliaq; eiusmodi, quæ erant in alio quodam loco, & ab Ethnicis magna voluptate spectantur. Ac vt ista quæstionum occasionem præbent, inuectus mox sermo est, de naturæ auctore, & totius orbis conditore: atq; ita nullo sermone habito cum Patre aliquo vel fratre lecta domum reuertit, ac deinceps, praua opinione deposita, procliuius cœpit audire de rebus in colloquiũ à marito tum illatis. Accidit id temporis, vt quemadmodum illa refert, Domina, quam in sacello conspexerat, se visendam ipsi per quietem obtulerit, hilariq; vultu dixerit, ipsam parituram filiam nomine **MARIAM**, cuius memor, exultabat gaudio, dixitq; marito: Profsus debeo fieri Christiana. nam Domina à te in tẽplo demonstrata, hac nocte mihi cũ pulcherrimo in brachijs filio apparuit, recepitque se mihi in hac tam prouecta etate daturã filiam (erat enim vetula natura sterilis.) Itaq; eo ipso die cum marito cœpit aures præbere Euangelio, & tandem perseuerans cũ ingenti amborum lætitia & solatio baptizata est, iamque orationibus addiscendis vacat, & in frequentanda Ecclesia se à marito vinci non sinit.

Extra filios & nepotes Ghenifoin anno proximo aquis sacris renatos, hoc anno alij duo nepotes 14. aut 15. annorum, magnæ expectationis renati sunt. Alter, nomine Iacobus, semper adhærens Foin, in hanc sententiã inductus est, ab officio annisq; æquali Ioanne. cui aliquando vt puerorum mos est, secum decertanti dixit: Ioannes, ego puto me esse superiorem te in omnibus. Nam sum te fortior, ingeniosior, habilior, & in fingendis litteris peritior. Cui respondit Ioannes: Fateor me in omnibus istis te esse inferiore,

T

tior, m

riorem, at ego vna re, quæ longe excellit omnia ista e-
logia, te supero, nempe, quod sim Christianus, & tu
non. Iacob, cum non haberet, q̄ responderet, tandē
victoriā illi cessit, simulq; rogauit, ab eo dedūci in
domū nostram, vt fieri posset Christianus. Factus est,
duce Ioan. qui etiam post susceptū ab eo baptisimū
protestatus est, se nullū amplius cum eo suscepturum
certamen, sed intimam in p̄sterum amicitiam cul-
turum. Degunt Fusimi, & inter eos qui famulantur
Foin, soli profitentur Christum.

Alius nepos Foin, nunc dictus Paulus, etiā iurauit
in Christi leges, & puer honorarius est Sabucondoni
nepotis Nobunangæ natura alacer & viuax, alijsque
socijs Christianis in exercitijs pietatis minimè cedit.

Hoc anno, cum duobus nepotibus Sacumandoni,
(qui fuit Dux belli generalis Nobunangæ, & omnium
aulicorum eius nobilissimus) sacris aquis immersus
est eotundem Magister, sectarum Iaponicarum valde
peritis, & in aulā eā de causa notissimus. Crebro ad
ædes nostras venit, vt Iaponiū quendam fratrem no-
strū occultissima quæq; sectarū mysteria edoceat, &
vicissim Christianæ religionis dogmata, quorum co-
gnoscendorum impensè cupidus est, à nobis fiat. Non
semel fassus est, se ab eo die, quo Christianus
factus est, plus didicisse, quam omnibus retrò annis
in disciplina Iaponica. In sermonibus enim de Chri-
stiana lege habitis venisse se in cognitionem primi
omnium rerum principij & fontis, sine qua neces-
se sit omnem aliam scientiam nullam esse & vanam.

Eodem anno baptizatus est nobilis vir cum coti-
iuge & familia, cui nomen est Ioannes, & Procura-
torem agit Sabucondoni, quem etiam cognatione

ex

parte manū attingit. Omnes in rebus diuinis vultum profecere, & cum nostris tanto amore & confidentia agunt, atque si essent ex veteribus Christianis. ac Ioannes quidem omnibus Christianis hoc honore ex aula Sabucondoni factis antecellit, & animi submissione, & caritatis operibus, & Zelo alios conuertendi.

Adiunctus est quoq; gregi Christi quidam cæcus Quenguus, nomine Michael, iam dicti nobilis viri consanguineus, homo multis dotibus naturæ præditus, eruditus & historiarum Iaponicarum gnarus, qui paucis à baptismo mensibus opera & fauore Sabucondoni ornatus est dignitate Quenguiorū, qui habetur pro hominibus in historiarum Iaponicarum cognitione perfectis. In horum Quenguorum congregationem adscripti sunt quinquaginta cæci, quorum privilegium est posse liberè comparere in conspectu Principum, maximorumque Dominorum Iaponiæ, ad percensendas veteres ipsorum historias. In magna existimatione sunt apud omnes, suæq; scientiæ beneficio magnā vim pecuniæ corradunt. Iam aliàs scriptum est, quinq; ex Quenguiorū catu agnouisse Christum, idq; Christianorū studio & industria, sed non cum exigua ipsorum iactura, cum ad illius honoris gradum consequendum mille circiter aureos scutatos expenderint. Omnes admodum idonei sunt ad legem Evangelicam inter magnos Dominos propagandam, ob dicendi libertatem, qua vtuntur, & quia eorum dicta ferè æqui bonique consuluntur. Itaq; quam primum hi Quenguus aliquam nacti sunt mysteriorum fidei nostræ cognitionem, & rerum cælestium sensu capi cœperunt, Concionatorum

cum Ecclesia. Verum quia degit in penetralibus palatiorum Taici, non potuit voto suo potiri. Postulauit à Patribus aliquot libros pios, dicens se alium non habere præter eum, qui inscribitur, Contemptus mundi, vel Gerson: eiusq; libri lectione, simulq; oratione, quam ante imaginem quandam habeat, se spiritum fidei semel haustum fouere & conseruare, nullum alium sibi suppetere vel concionatorem, vel consiliarium, quo in ætate iam prouecta in tantis occupationibus & ærumnis uti possit. P. Rector misit ei tres libros, Catechismum, Rationem confitendi, & librum Meditationum. Et quamuis filius eius Sciurindonus toties non possit ad domum nostram venire, quoties vellet, quia Taico nondum constat eum baptizatum, tamen quoties potest, curat visitari Patres per aliquot nobiles Dominos Christianos, & vicissim P. Rector mittit ad eum fratrem quendam qui cum eo de rebus diuinis colloquatur. Magno desiderio tenetur Patrem aliquem, aliosq; prædicatores in regnum suum amandandi, cumq; bene sit fundatus in fide, nec ipse nec Ecclesia suo officio deerit, cum opportunum erit, id præstandi.

Ante paucos dies Christi militiæ adscriptus est illustris quidam Dominus, dictus Ioan. Vongui filius Taigaradoni Domini regni cuiusdam in Iaponiæ finibus, versus Aquilonem siti, quod 30 dierum itinere Meaco abest. Is sacris aquis tinctus est rogatu Patris gentilis, qui cum olim Ozacæ à Vincetio fraure de fide nostra multa audisset, iam tandem hoc anno audiendi finem facere statuit, & Christi insignia suscipere. Duobus, tribusue sermonibus interfuit, & optime omnia intellexit. Auditus erat præterea aliquot alios, & resolutionem quaestionum,

stionum, quæ occurrerant, sed quoniã mandato Taici cogitur proficisci in suum Regnũ, filium abrumpere debuit. Filium interim natu minorẽ, vñdecim annorum instituendũ & baptizandum tradidit: maiorem quoq; Meaci eadem de causa reliquit, vt post suum reditum baptismo initiaretur. Vehementer optabat secum abducere aliquẽ fratrem prædicatorẽ: sed quia non erat Meaci vllus superuacuis, cæcum quendã rei Christianæ peritissimũ secũ duxit, partim vt Christianam fidem subditis suis annunciãret, partim vt filioliũ suum Christianũ orationes cõsuetas doceret. Vbi baptizatus fuerit Pater, omnino necessariũ erit illi attribuerẽ concionatorẽ, promittit enim se ædificaturum templa in suo regno, & ampla vectigalia adsignaturũ. Et quia ad Septentriones in Iapone extremus est, cõmercium habet cum Iezis, id est, Tartaris, qui ex continenti veniunt ad insulã Mateumai 12. vel 15. leucis à dicto regno Zuegarano distantem, in quo vendunt pisces, pelles animalium, & certas herbas maris, quibus vescuntur Iaponij, aliaq; id genus. atq; ab his vicissim coemunt pannos pro vestibus, arma, aliaque instrumenta. Aiunt Tartaros illos esse populos admodum barbaros, colore fusco, capillis barbaq; promissis, vti Moscouitæ. venatu viuunt & piscatu. agriculturã respiciunt. Hoc regnum Zuegaranum (vt idem Dominus Patribus nostris referebat) abundat vitis excellentibus, nigris & candidis, quæ nullo hominum cultu, sponte vbiq; nascuntur, promisitq; Patribus se Meacum deportaturũ aliquot vites, vt ibi serantur. Filius primogenitus seruit Taico. is nuper visendorum Patrum causa venit, petijtq; sibi dari copiam sermonum nostrorum cum proposito se adiungendi Christo.

Paulus

Paulus Nobunangæ nepos decimumquintū agens annum, de quo supra egimus, postquā Christi castra sequi cœpit, omnibus famulis suis & ancillis autor fuit, vt audirent catechesin nostram. audiere, & magnam partem Christo ceruices subiecere. eosdē nunc crebrò monet, vt vitam fidei congruentē instituant, & frequenter confessione mentem expient. Quoties ipse domum nostram ventitat, eos secum ducit, vt familiaritatem nobiscum ineant : & dum mittit eos ad spacium vnus leuce confessionis faciendæ causa, ipse exemplo eos præcurrit, cauens sedulò ne à via deflectant, & si contrarium faciant, acriter eos reprehendit. Quod à fratre suo didicisse videtur. Matrem continenter verbis factisq; vrget, vt Christi ancilla fiat, & iam rationibus eius cessit, sed consanguinei, qui summo opere execrantur Christi legem, eam abstertere conantur. Speramus breui amorem consanguineorum, cessurum amori filij, eamq; baptismo caput submitturam.

Ioannes Sotan Dominus honoratus, qui anno præterito Christianus factus est, habet vxorem tam infestā diuinis legibus, vt imperarit famulis, si quando comitarentur maritum suum ad cedes nostras, nullum vel potum, vel cibum à Patribus porrectum sumerent, etiamsi id mandaret Sotan : se enim cognouisse, nos dulciarijs quibusdam ita incantare homines vt nunquam postea à Christiana lege abduci possint. Maritus tamen tandem pro singulari sua prudentia, laudibus extollens res nostras ei persuasit, vt clam cū paucis, ipso viam monstrante, ad Ecclesiam nostram veniret. in qua primo ei ostendit effigiem Deiparæ ad exemplar D. Lucæ in sacello quodam expressam.

tum

tum cosmographicam tabulam, horologium, aliaq; eiusmodi, quæ erant in alio quodam loco, & ab Ethnicis magna voluptate spectantur. Ac vt ista quæstionum occasionem præbent, inuectus mox sermo est, de naturæ auctore, & totius orbis conditore: atq; ita nullo sermone habito cum Patre aliquo vel fratre lecta domum reuertit, ac deinceps, praua opinione deposita, procliuius cœpit audire de rebus in colloquiū à marito tum illatis. Accidit id temporis, vt quemadmodum illa refert, Domina, quam in sacello conspexerat, se visendam ipsi per quietem obtulerit, hilariq; vultu dixerit, ipsam parituram filiam nomine **MARIAM**, cuius memor, exultabat gaudio, dixitq; marito: Prorsus debeo fieri Christiana. nam Domina à te in tēplo demonstrata, hac nocte mihi cū pulcherrimo in brachijs filio apparuit, recepitque se mihi in hac tam prouecta ætate daturā filiam (erat enim vetula natura sterilis.) Itaq; eo ipso die cum marito cœpit aures præbere Euangelio, & tandem perseuerans cū ingenti amborum lætitia & solatio baptizata est, iamque orationibus addiscendis vacat, & in frequentanda Ecclesia se à marito vinci non finit.

Extra filios & nepotes Ghenifoin anno proximo aquis sacris renatos, hoc anno alij duo nepotes 14. ant 15. annorum, magnæ expectatiōnis renati sunt. Alter, nomine Iacobus, semper adhærens Foin, in hanc sententiā inductus est, ab officio annisq; æquali Ioanne. cui aliquando vt puerorum mos est, secum decertanti dixit: Ioannes, ego puto me esse superiorem te in omnibus. Nam sum te fortior, ingeniosior, habilior, & in fingendis litteris peritior. Cui respondit Ioannes: Fateor me in omnibus istis te esse infe-

T

riore, **ma**

riorem, at ego vna re, quæ longe excellit omnia ista e'
logia, te supero, nempe, quod sim Christianus, & tu
non. Iacob, cum non haberet, q̄ responderet, tandē
victoriā illi cessit, simulq; rogauit, ab eo dedici in
domū nostram, vt fieri posset Christianus. Factus est,
duce Ioan. qui etiam post susceptū ab eo baptismū
protestatus est, se nullū amplius cum eo suscepturum
certamen, sed intimam in p̄sterum amicitiam cul-
turum. Degitit Fuscitni, & inter eos qui famulantur
Foin, soli profitentur Christum.

Alius nepos Foin, nunc dictus Paulus, etiā iurauit
in Christi leges, & puer honorarius est Sabucondoni
nepotis Nobunangæ natura alacer & viuax, alijsque
socijs Christianis in exercitijs pietatis minimè cedit.

Hoc anno, cum duobus nepotibus Sacumandoni,
(qui fuit Dux belli generalis Nobunangæ, & omnium
aulicorum eius nobilissimus) sacris aquis itatherfus
est eotundem Magister, sectarum Iaponicarum valde
peritus, & in aula eā de causa notissimus. Crebro ad
ædes nostras venit, vt Iaponium quendam fratrem no-
strū occultissima quæq; sectarū mysteria edoceat, &
vicissim Christianæ religionis dogmata, quorum co-
gnoscendorum impensè cupidus est, à nobis fiat. Non
semel fassus est, se ab eo die, quo Christianus
factus est, plus didicisse, quam omnibus retrò annis
in disciplina Iaponica. In sermonibus enim de Chri-
stiana lege habitis venisse se in cognitionem primi
omnium rerum principij & fontis, sine qua neces-
se sit omnem aliam scientiam nullam esse & vanam.

Eodem anno baptizatus est nobilis vir cum coti-
iuge & familia, cui nomen est Ioannes, & Proctura-
torem agit Sabucondoni, quem etiam cognatione

ex

ex parte matris attingit. Omnes in rebus diuinis multum profecere, & cum nostris tanto amore & confidentia agunt, atque si essent ex veteribus Christianis. ac Ioannes quidem omnibus Christianis hoc anno ex aula Sabucondoni factis antecellit, & animi submissione, & caritatis operibus, & Zelo alios conuertendi.

Adiunctus est quoq; gregi Christi quidam cæcus Quenguius, nomine Michael, iam dicti nobilis viri consanguineus, homo multis dotibus naturæ præditus, eruditus & historiarum Iaponicarum gnarus, qui paucis à baptismo mensibus opera & fauore Sabucondoni ornatus est dignitate Quenguiorū, qui habetur pro hominibus in historiarum Iaponicarum cognitione perfectis. In horum Quenguiorum congregationem adscripti sunt quinquaginta cæci, quorum priuilegium est posse liberè comparere in conspectu Principum, maximorumque Dominorum Iaponiæ, ad percensendas veteres ipsorum historias. In magna existimatione sunt apud omnes, suæq; scientiæ beneficio magnā vim pecuniæ corradunt. Iam aliàs scriptum est, quinq; ex Quenguiorū cætu agnouisse Christum, idq; Christianorū studio & industria, sed non cum exigua ipsorum iactura, cum ad illius honoris gradum consequendum mille circiter aureos scutatos expenderint. Omnes admodum idonei sunt ad legem Euangelicam inter magnos Dominos propagandam, ob dicendi libertatem, qua vtuntur, & quia eorum dicta ferè æqui bonique consuluntur. Itaq; quam primum hi Quenguij aliquam nacti sunt mysteriorum fidei nostræ cognitionem, & rerum cœlestium sensu capi cœperunt, Concionatorum

vice sunt inter nobiles, quorum multos iam in suam sententiam pellexerunt.

Nobilis & strenuus quidam belli Dux in regno Deua (quod Zuegarano in finibus Iaponiæ proximum est) nomine Iscenocamidonus, qui hoc anno Meacū venit non alia serum nostrarū notitia imbutus, quam ea, quam à noto sibi Christiano hauserat, tantum fructum breuissimo tempore fecit ex audita doctrina Christiana, vt non multo post cum omnibus suis famulis saluari baptismi aqua sit perfusus. Quo tempore Meaci commoratus est, crebro inuisit ædes nostras. Non dubitamus hoc exiguum semen magnum fructum redditurum; vbi in regnū reuerterit ad suos subditos, qui numerum efficiunt trium vel quatuor millium hominum.

Eunuchus quidam, qui Taico est à potulis, & potum dictum Cianoiu illi subministrat, tantos progressus fecit in diuinarum rerum notitia, vt post baptismum, in quo ei inditum est nomen Ioannis, nulquā finem nec modum faciat de ijs loquendi, itaque hactenus integritate vitæ suæ, & differendi gratia permultos nobiles ad Christi ouile adduxit. Et quoniam ipse genere nobilis est, & olim magnum quendam statum gubernauit, multis in aula notus est, ex quibus, quamprimum se ingerit occasio, non negligit aliquos in rete Christi pellicere.

Baptizatus est quoque nobilis ex familia Mori, Regis Amagucciani, nomine Ioannes, qui dum Mori esset Ozacæ, sæpe itabat ad Ecclesiam visendi Patris ergo, & ad perdiscenda capita doctrinæ Catholicæ. Cuius exemplo & verbo paruit & alter nobilis Paulus Firacdonus, homo copiosus & carus Mori.

Habita

Habitabat in iisdem partibus nobilis quidam vir, dictus Thomas, qui etsi multis ante annis baptizatus fuisset, tamen, quia aditum ad Ecclesiam non habuit, non nihil in suscepta semel pietate elanguerat. Habebat autem uxorem Christiani nobilis iam defuncti neptem, cuius coniunx, nescio marito, Christo nomen dederat. Hoc igitur anno Thomas, diuinitus impulsus, errorem suum agnouit, & cum ingenti vitæ prætoritæ dolore, totius vitæ lapsus ad pedes Sacerdotis aperuit, omnibusq; impedimentis sublatis ad baptismum quinq; liberos, & fratrem minore cum omnib. famulis adduxit: Hinc Domino Deo placuit, ut filia eius Iusti Vcondoni filio natu maiori, ad confirmandam fidem nuberet. Habuit Thomas & aliam filiam matrimonio iunctam curdam Domino in regno Iamatano, cui in redditum annum cedebant centum viginti millia saccorum orizæ: cuius gener superiore anno ex mandato Taici ob amicitiam cum Quabacondono cultam est interemptus. Et quia rumor erat, uxorem quoq; eius è medio tollendam, uti patriæ mos postulabat, illa secretò se fecit Christianam. Quo facto, nullus de ea necanda, ita providente Deo, amplius sermo inauditus est. Omnes in ea familia egregiam salutis suæ curam gerunt, & licet in Regno Iamato, nulli præter ipsos Christiani sint, tamen tum litteris tum nuncijs nostrorum in fide aluntur, & Thomas certis temporibus solet se conferre Mecum, & à Patribus pia documenta aliqua referre.

Nepos cuiusdã nobilis, adolescens annorũ 14. nobilem Bungensem exulem, Magistrũ in arte scribendi legendiq; nactus eius hortatu factus est Christianus. Adolescens hic erat adoptatus ab hoc patruo suo, &

magno baptismi desiderio tenebatur, sed duo eum à baptismo arcebant. Primò q̄ præsentē non haberet suum parentē. Secundò, q̄ patruus esset eger & hostis Christianorum. Magister ergo, quoniam Christianus erat, & multis ante hac autor fuerat in Christum credendi, huic adolescenti quoq; persuasit, & fidē & baptismum à se susciperet. Ad quem P. Rector postea Meaco Rosarium, sacras sphaerulas & imagines misit.

In villa Meaco vicina commorabatur anus octogenaria ex secta Amidæ, dicta Iondosciorum : quæ morti proxima emit chartaceâ vestem à Bonzijs characteribus Cinenfibus vndiq; completam, vt cum ea humaretur, sicut apud nos quidam humantur cum habitu S. Francisci. Hæc vestis appellatur Quio catibira, quam Bonziji fabulantur signū esse animæ statim post mortē in paradysum Amidæ recipiendæ. Emerat anus hanc vestem modijs orizæ viginti supra centum manuum labore conquisitis. Mota autē exemplo alterius vetulæ notæ, quæ paucis post diebus, q̄ Christiana facta esset, ex hac vita discesserat, data opera Meacum abiit, vt nostros audieret: auditoq; cum magna deuotione & lacrymis catechismo toto (venerat enim duce & motore Spiritu sancto) sacrum baptismum ingenti cum gaudio recepit. Quo recepto, ilico se ad P. Rectorem contulit, eiq; immensas gratias egit, q̄ tanta caritate & institui, & baptizari meruisset: vestē quoq; diabolicam illi reliquit à Bonzijs venditam, vna cum globulis precatorijs, quib; vti solebat in orationibus faciendis. ac P. Rector vicissim illam donauit Rosario Christiano & Agno Dei sacro: quibus acceptis cum summa simplicitate & vitæ innocētiâ ad suos reuertit.

In vrbe totius regni Voari principe, dicta Chiosù
puer

puer habitabat vndeceus oblatuſ à matre opulento Bonzo cœnobiarchæ, vt litteris operâ daret. Mos aut̄ eſt Bonzijs, vt pueros, nomine Caſchichi, permittant prolixis paſſiſq; incedere capillis, qui poſt mortē manent hæredes ipſorum, tum quoad habitationem eorum & reddituſ, tum quoad dignitatē. Puer hic cū Bonzo manſerat in annum ætatis 13, quo ferè bona à malis diiudicare adoleſcentuli incipiunt. Cōtigit aut̄rem matrē viduam nubere Chriſtiano homini, eoq; ſuaſore etiam fieri Chriſtianā; qui ambo, & dicto puero, ſi quādo viſendę matris cauſa è cœnobio veniebat, cœperunt viâ ſalutiſ verâ annunciare, & ſimul declarare in quâ pernitiſo & periculoſo ſtatu verſaretur. Puer rem ſedulo expendens, primò in conſiliū adhibuit Bonzi famulū, tum ambo deliberant de fuga in eunda. ad quā maturandā iuuit, quod Bonzuſ pridie monuiſſet puerum, illū inſequenti die, quo feſtū erat Sciacę rondēdum, quo ritu initiatuſ, Bonzuſ in perpetuum factuſ fuiſſet. Itaq; ille, vt conuentum erat, cum ſocio nocte cum iam omnes cubitū cōceſſiſſent, & ingens de cœlo imber decideret per poſticū cœnobiij, ſuperatiſ magno labore quibuſdā hortis & foſſis auſugit in ædes vicinas cuiuſdā Chriſtiani. Et ne Bonzuſ reſciſceret puerum conſultare & duce famulo illo auſugilliſſe, eadē via famuluſ ad cœnobiū, & lectulū ſuum, ac ſi facti conſciuſ non eſſet, noctu redijt. Bonzuſ aut̄ cognita ſummo diluculo pueri fuga, vehemēter excanduit, deinde omnia turbāſ, vndiq; emiſit certuſ homineſ, qui eum è fuga retraherent, ſpeciatiſ aut̄ ad edeſ matris, quam norat iam eſſe Chriſtianam: cumq; reſpertuſ non eſſet, cœpit animo reuoluere, quiſnam illi autor fugę eſſe potuerit: ac primò quidem in ſuſpicionem

cionem venit dictus famulus, à quo multis minis veritate extorquere conatus est, sed frustra. constanter enim negavit se quicquam scire de puero: licet sequenti nocte & ipse in domum illius Christiani, in qua latebat puer, se receperit, & inde ambo ad alium Christianum nomine Tacheia diuertere, apud quem est quasi Ecclesia nostrorum, in qua sacrum Missæ celebratur à Patre dum ea loca inuisit, & singulis Dominicis festisque precandi causa conuentus à Christianis habetur. Hic delituere ambo diebus aliquot, & Constantius ille senex, qui est antiquus pater Christianorum regni Voareni, post catechesin, salutari aqua baptismi eos tinxit. Ne autem in Bonzi manus inciderent, qui in omnes angulos emiserat exploratores, coacti sunt recipere se Meacum, quod itinere quinque aut sex dierum ab illo cœnobio aberat.

Nobilis quidam Christianus, nomine Naito, & per antiquus, Domino regni Voareni familiaris cōmiseratione dicti pueri motus cum secum Meacum abduxit: quo ut peruenit, mox ædes nostras adiit: inde autem famulus ad visendos cognatos suos discessit. Bonzus, ubi tandem intellexit puerum esse Meaci, per focerum Domini regni litteris ad Christianum quendam Voarensis Meaci tunc agentem, ac pueri consanguineum datis, curauit in manus suas eum tradi. Verum quia Michael, hoc enim erat nomen puero, etiam atque etiam optabat manere in Ecclesia, & domo nostra, idque fieri Meaci ob exploratores à Bonzo submissos fieri non poterat, P. Rector eum cum duobus alijs iuuenibus ad seminarium studiorum causa amandandum putauit. Simulatque Nangasachum peruenit tonsus est, & à P. Viceprouinciale ad seminarium cum

sum ingenti sua voluptate missus. Puer est optimæ expectationis, & litterarum studiosus, multaq; argumenta præbet egregij futuri Concionatoris. Omnibus denique ob morum suauitatem carissimus.

In eadem vrbe Quiesu erat fœmina Christiana, quæ etiam ante susceptam fidẽ propensa erat ad præstanda opera pia, & sigillatim ad excipiendos hospitio, pascendolq; pauperes. Accidit aliquando, vt cum cæcus quidam, vir venerabilis Meacum tendens, diuersorium quæreret, illa eum in ædes suas receperit. Maritus item Christianus, postquam domum venit, multum sibi de hospite gratulatus eum inuitauit ad cœnam. A cœna, omnibus rebus compositis, more recepto, quotquot erant in familia, magni & parui conueniunt ad faciendam orationem, & supplices coram sacra imagine recitant Litanias. cæcus, qui nihil horum videbat, sed tantum auribus voces precantiũ audiebat, rei nouitate attonitus, percunctatur, quod genus illud orationis sit toti familiæ tam gratum, ac à se hætenus nunquam auditum? Respondit paterfamilias, esse formulam orandi, qua Christiani ad Deũ cœli terræq; Dominum vti consueissent: se autem cū tota familia Christi legi nomen suum dedisse. Cæcus, cum subiecisset se oppidò cupere aliquid cognoscere de illa lege: paterfamilias cõmemorare cœpit, se quõdam Fochescium fuisse, & studiosum honoris Sciacę promouendi; verum cū à quodam concionatore didicisset Sciacam & Amidã fuisse homines, habuisseq; more hominum coniuges & liberos, atq; idcirco nec alijs, nec sibi potuisse conciliare salutem, quãdo quidem non agnorint verum Dominum conditorem cœli & terræ, ac hominum Seruatorem, quem

T s Chri

Christiani appellant Deum : se nostris auditis sermonibus, renuntiasse Sciacæ, & in Christi veri DEI cæcum transiisse: itaq; si ipse & similibus sermonum cupidus esset, habere se filium, qui facile eos sit expositurus. Cum cæcus annueret, adolescens filius hospitis item cæcus, (atq; is quem ante diximus Zueganum cum filio Domini eiusdè regni profectum) cepit illi doctrinam Christianam, tanta cum gratia explanare, vt tandè post aliquot dies illum in albū Christianorum retulerit. Cæcus deinde Meacum pergès, & sæpius de rebus nostris audiens, confirmatusq; in fide, in suum regnum Bandanum, vnde venerat, lætus reuertit, cum proposito omnes discipulos suos & amicos in eandem sententiam pertrahendi.

Christianus quidam Meacensis, nomine Laurentius, hospicio susceperat militem cum vxore exulantem, qui ante seruierat Quabacondono: ei persuadet, vt in Christi militiam transeat, auditusq; aliquot concionibus assensit, sed vxor omnibus modis refragata est, ne faceret. Verum DEVS eam alia via nihil minus cogitantem in societate viri traxit. Vicina partui, quæ uti iuuenula nunquam erat experta, tantis oppressa est doloribus, vt crederet se morituram. Omni remedio humano destitutæ maritus accurrit cum effigie Beatiss. Virginis. eam primo imponit eius capiti, tū in cubiculi parte deponit, monens eam, vt illi Dominæ magna fide commendaret, fecit, ac mox & imminuti sunt cruciatus, & fœtum edidit cum magno omnium gaudio & consolatione. Quo euentu commota, non solum non impediuit amplius maritum, sed etiam recepit se verbo Dei audito in Christi militiam cum eo per baptismum transituram: ac publicè omnibus prædica-

dicauit se ob beneficium sibi à sacratissima Virgine, aduocata nostra præstitum, velle fieri Christianam.

Deo propitio vbique in omnibus Iaponiæ partibus etiam apud ipsos Ethnicos in tanto pretio & estimatione est Lex nostra sanctissima, vt modo non sint, qui perperam de ea, vt olim, loquantur, sed, quod magni faciendum est, omnes lætantur, se nunc liberrimè audire, quæ antè detestabantur. Et cum omnes Christiani sint ferè viri principes, nomen Christianorum, non modo salutiferum, sed etiam honorificum esse cœpit.

Taicus quoque non obscuris argumentis declarat se eodem loco habere res nostras: quoties enim de nobis in multorum Dominorum præsentia sermo incidit, ait nos fide esse integros & sinceros, seque facile Christianorum sacra suscepturum, nisi vereretur Bonzos fame morituros, quia nullæ illis amplius supeditarentur eleemosynæ: deinde destituerentur tot templis, quæ sunt ornamenta Iaponiæ. Quod si interno aliquo odio nos prosequeretur, non vtique vel toleraret nos in Iapone, vel permetteret tot fieri in conspectu suo Christianos. Quitanomandocoro præcipua eius coniux, sæpenumero quoque bene de rebus nostris loquitur, ac imprimis apud Dominas Christianas, quæ illi assidue præsto sunt.

Erat in palatio Domina, quæ hastenus vehementer aduersata est Christianæ legi, sed postquam à cæco Chingiuo Christiano quædam de ea cognouit, immutauit opinionem, affirmavitque se ex falsis aliorum narrationibus in errorem inductam.

Chemi-

Ghenifoin, etsi certo norit, & filios & consanguineos omnes suos iurasse in fidem Christianam, nō tamen audet eos reprehendere, tum quia probè intelligit quam bonam viam ingressi sint, tum quia animaduertit quantus fructus, non obstante Taici edicto ex prædicatione etiam occulta consequatur: ne autē ex huius mundi regno exterminetur, fingit se nobis succensere, & criminatur nos, quasi sua consilia respuamus: multaq; cum magno periculo nunc faciamus, quæ postea liberrimè facturi simus.

Eandem affectionem in nos ostendit Gubernator Meacensis Gibonoscius gentilis, vnus ex Taici intimis, qui & literis & nuncijs nostris indicauit, quantum faueat nostris successibus, monuitq; vt modo nostri Meaci nihil turbent; se nostram causam apud Taicosamam, quando opportunitas se offeret, summa fide acturum.

Idem sensus est aliorum Dominorum in regnis, vt Sabucondoni in regno Mino, & Auano Cami in regno Aua, & Tucnocamedoni in regno Fingano, & Sciurindoni in regno Sinano, & aliorum principum Dominorum, qui manibus pedibusq; tecta Christiana tuentur.

In palatio quoque ipso annumerari debent nonnulli primarij Domini vt Quigocudonus, & Maria Ioannis Sciurindoni mater, quæ semper cum filia sua adest Taico: ac Magdalena Quiacuzin, quæ cum filia ministrat Mandocoro Samæ vxori Taici, ac illa quidem ei est à secretis, hæc verò filia à thesauris Taico, aliaq; munera sustinet cum tam præclaro vitæ exemplo, vt omnes non parum mirentur. De hac Magdalena libet aliquid subijcere.

Hæc

Hæc fœmina etsi tanti momenti officia sustineat, dignitateq̄ longeanteat omnes reliquas, tamen aliena est ab omni auaritia : si enim illi animus fuisset accumulandi opes, vel accipiendi, quæ ei offeruntur, propter officia magnis quibusq; Dominis apud Taicum exhibita, ingentes hactenus coegisset thesauros: verum quia nihil vult accipere, quod in illa aula perarum est, in magna est æstimatione omnium. Atque ideo Taico vxorq̄ eius plus ei fidunt, quam alijs, & in argumentum sui erga eam affectus, præstitæq; fidei compensationem semper donant eam opulentis strænis. Ac speciatim Taico, cum superiore anno lethali morbo deiectus esset in lectum, vocauit ad se Magdalenam, ac post breue colloquium in manus ei dedit laminam auream quingentis Taes æstimatam, dicēs: Hoc aurum post mortem meam pro libito tuo ad senectam sustentandam expende : scio enim non amplius tibi esse ætatem ad seruiendum alijs, nec volo, vt expendas, nisi in tuas necessitates. Quod dixit, quia verebatur ne erogaret in pauperes. Deinde hæc veneranda matrona mirifica vitur diligentia in expediendis negotijs sibi commendatis: quæ magna sunt, & continua, vt vix illi supersit tempus capiendi cibi vel somni. Nunquam preces consuetas in oratorio suo intermittit, etiamsi negotia in mediam noctem extrahantur. Ac ferè contingit, vt studio perficiendiq̄ quæ ad animam spectant, somno oppressa Rosario in manu hærente, labatur in terram. Hac certè æstate ex nimia corporis fatigatione & imbecillitate duos vel tres menses grauem perpessa est morbum, qui tandem eam compulit Fuscimo (vbi semper degit in palatio) migrare Meacum, vt curari posset. Quamprimû au-

tem ve.

tem venit, Vincentium fratrem nostrum in medicū poposcit. P. Rector quoque sacrum in mariti eius Scinzæ optimi senis ædibus, vbi ipsa erat, dixit: confessionem eius audiuit, & cœlesti parte, cum alijs multis eius consanguineis, erat enim dies festus Assumptæ in cœlum Deiparæ, eam refecit. In egritudine nihil illi grauius fuit, quam quod suo more orationes recitare non posset: impediēbatur enim partim visitantium multitudine, partim viriam imbecillitate. Mirificè addicta est operibus caritatis, quoties enim Christianus aliquis eius auxilium in inopia aliqua interpellat, relictis omnibus alijs negotijs, operam omnem nauat, vt inopia subleuetur. Nullus in vrbe Meacensi est cui æquè atque illi simus ob beneficiū elemosynæ, quam suis temporibus subministrat, obligari. Consanguineos item suos, aliosque egentes multis iuuat elemosynis. Ipsa æquè atque maritus simplicitatis & humilitatis laude conspicua est. Maritus ita humilis est, vt nomen suum dare völuerit Congregationi, quæ dicitur Pauperum: cum multæ aliæ sint nobilium & diuitem. Certe in vniuerso Gochinai non sunt qui hunc cum sua coniuge, pietate, cæteraq; virtute superent.

In Missione facta in regna Mind, & Voari, de qua paulo post agemus, Pater magnam consolationem accepit, ex lætitia cõmuni Christianorum, qua ipsū venientem excipiebāt, erat enim inter eos viri senes, qui à quatuor vel quinque leucis aduenerant; & vnus quidem quatuor annorum supra octoginta, qui magna fatigatione, per vias asperrimas aduolarat. Hic bonus senex cum vxorē sua pauperrimam vitam agit inter gentiles, à quibus (vti ipse commemorauit nostris)

stris) olim graues perpeſſus eſt perſecutiones, eo nomine tantum, quod eſſet Chriſtianus. Cæterum tandem conſtanti eius integritate & patientia, bona nepe malis, ſecundum conſilium Chriſti rependentis, ita ſunt pudefacti, vt non ſolum non male eum tractent, ſed etiam eleemoſynis iuuent, ac patientiam, ſubmiſſionemque Chriſtianorum laudibus in cœlū tollant. Erat hic ſenex tam candidus & purus mente, vt cum ſe contuliſſet ad locum, in quo Pater anno elapſo fuerat in feſto Paſchæ, ibique toros quatuor dies vſq; ad finem feſti hæreret, ac deinde Pater ab eo diſceſſum parante percunctaretur, num eſſet confeſſus, reſponderit coram omnibus, ſe præterita ætate confeſſum, & ab eo tempore nihil confeſſione dignum amiſſiſſe. Suam vitam in illa affecta ætate non eſſe aliam, quam diu noctuq; in ſudore vultus conficere calceos ex paleis ad tolerandam vitam: ſi quid temporis à labore vatum ſit id in oratione ponere, vel ad amicum gentilem diuertere, vt ei de rebus diuinis loquatur. Quo reſponſo Pater, fraterque, quibus hæc referebat, mirifice ſunt ædificati. Hoc autem anno bonus ſenex cum ſingulari humilitate, & animi conſolatione de peccatis confeſſus eſt.

Alij duo ſenes, maritus atque vxor, Chriſtiani antiqui confeſſionis communioniſq; cauſa ex remotis locis venerunt: ac hi quoque in opem vitam inter Ethnicos traducunt, ſeq; vno patientiæ ſcutō ſic tuentur aduerſus infidelium probra & calumnias, vt alij mirentur, alij pudeſcant, alij quoque terreantur. Imò ipſi referebant, eſſe quinque vel ſex in ſua ipſorum familia, qui magno ſaſtu & contemptu, ac in-

credi.

credibili verborum contumelia se, omnesque Christianos laceſſant & diuexent. Quos Deus Dominus noſter pauperum protector ſeuere caſtigauit. Omnes enim ſex foeda ægritudine miſerabiliter extincti ſunt. Hi uero in tanta inopia ad extremam uſq; ætatem, ne minimo quidem capitis dolore laborarunt. Erat eis filia duodeuiginti annorum, cuius nuptiæ à multis ambiabantur: ſed quia Chriſtiano tantum marito eam collocare ſtatuertant, nunquam paſſi ſunt à ſe diuelli. Nobilis adoleſcens & copioſus cum eius pudicitia in ſidiaretur, uterq; parens deſerto tugurio ſuo, cum filia aliò profecti ſunt, ut ne Deum offenderent, & honorem filia tuerentur.

Petrus Scijemone nobilis, qui fuit primogenitus Domini Regni Iechu, in Mino Patrem cum aliquot Chriſtianiſ in ædes ſuas inuitauit, Euangelium uxori ſua gentili, alijsq; domesticis mulieribus annunciari petiuit, quod & factum eſt. A concione maritus rogauit uxorem, an omnia intellexiſſet, reſpondit, mirifice ſibi arridere quæcunq; dicta eſſent, eſſe enim cõſentanea rationi & ueritati, ac idcirco ex animo ſe optare baptiſmum, ſi id conſcia ſua matertera uxore Ghenifoin, alijsq; conſanguineis, qui omnes erant gentiles, fieri poſſet. Atq; hac de cauſa paulo amplius baptiſmum diſtulit, licet aliquot præcipui è domo eius, qui eidem cõcioni interfuertant, ſtatim baptiſmum ſuſceperint.

Fuſcimandonus Dominus regni Voari multum fauet Chriſtianiſ, & per Quinguium cæcum Voarenum Chriſtianiſ commodum locum promiſit pro una Eccleſia. Eius regni Chriſtiani laborant, ut continenter ſecum habeant ordinariū Prædicatorem, qui

qui data opportunitate, nunc hos, nunc illos impellat; est enim gens illa admodum elata à natura & ferox, & licet initio ægrè se dedat alicui rei, tamen si semel vel bono vel in malo se applicuerit, ei tenaciter adhærescit. Vtinam, iuuante Deo, pristinæ libertati tum ibi, tum in alijs regnis aliquando restituantur, & magnus animarū fructus ad gloriam Dei colligi possit.

Quamuis tot nobilium hominum conuersio hoc anno facta magnam omnib. Christianis attulerit consolationem, tum in Meacensibus, tum in Scimanis partibus: non minorem tamen conciliauit quorundā Principum virorum obitus, ex quibus, tāquam bono semine in terram iacto, tam copiosus extitit fructus. Qui enim post illos aquis salutaribus perfusi sunt, suo exemplo, tantam de se spem, & expectationem in omnium animis concitarunt, vt dolorē ex morte priorum acceptum omnino restinguant. De duobus tantum, vel tribus, faciam mentionem.

In regno Voari erat quidā, nomine Leo Tacheia, qui tempore Nobunangæ baptizatus est Anzuchiama, verè Christianorum illorum colūna: suo siquidē exemplo, tum studio in vrbe Chiros attraxit ad Christum quamplurimos, & in pietate semel suscepta conseruauit, conuertens domum suam in Ecclesiam, eosq; paterno amore in omnibus calamitatibus adiuuans. Et quia eius officium erat cognoscere pretiū gladiatorum, & machærarum Iaponicarum, (erat enim in hoc genere omnium Iaponiæ opificum excellentissimus) cum tota familia ex Voari cōmigravit Meacum, vbi in magna existimatione erat apud Dominos & Principes: Aedes suas aut Voari partim conuertit in Ecclesiā, partim Patri, qui eo visitatū veniebat, reliquit

V

inha-

inhabitandas. Meaci verò ædes, quas coemit, sic adaptavit, ut à nostris ibi diuina res fieri possit: sicut & in hodiernum diem fit, confluentibus eo multis tam ex superiori, quam inferiori Meaco.

Idem Leo magnus erat amicus pauperum: multos enim, licet ignotos, hospitio suscipiebat, eo nomine tantum, quod Christiani essent, & sumptus gratis eis subministrabat. Ut autem sanus operibus ad sui imitationem omnes impellebat, ita æger, & moribundus, sua patientia, & pia ad obitum præparatione, omnes se visitantes cõsolabatur. Accidit initio mensis Iulij, cum certis de causis proficisceretur Sacatum, eũ corripit febricula, cum qua, & signis non obscuris periculosi apostematis sub aurem enati Meacum reuertit: & quia malum augefcebat, & vires deficiebãt, celerimẽ se ad mortem factã de vita antea facta exomologesi, & testamento condito comparauit. Deinde allocutus est filios, monens illos, quam nullius pretij sit tempore mortis omne aurum & argentum: ac ut imprimis operam darent vitam omnem traducere in timore DEI. Ac denique, cum vi morbi premeretur, postulauit cœleste sibi porrigi viaticum, & sacramentum Missæ in loco consueto fieri. quod à P. Rectore facile illi fuit concessum. Et quamuis ob morbi magnitudinem sacram Eucharistiam sumere non potuerit, eã tamen singulari animi submissione in altari adorauit, magna fiducia se Christo commendans: Contigit id Dominica post ferias Apostolorum Petri & Pauli: ac in sequenti die Dominica summa eũ quiete ex hac vita migravit, sermone de rebus pijs semper continuato cum multa consolatione circumstantium.

Anno superiori scriptum est in regno Vuarinoblem &c

lem & antiquum Christianum, nomine Syluestrum, qui fuerat minister Nobunangæ, euocatum fuisse ad cælum. Hic vno ante obitum anno matrimonio copulatus erat cum fœmina, quæ post agnitum Christum miram vitæ mutationem instituit; nam statim à gentilitijs ritibus, quibus maximè dedita fuerat, summo opere abhorreere cœpit. Nomen ei erat Marthæ: manserat vidua, sine liberis, ab omni præsidio humano deserta: hæreditas enim mariti cessarat prioris vxoris liberis: reliqui redditus verò ad Iaponiæ monarcham redibant. Nec à consanguineis vel parètibus gentilibus vllum adiuumentum sperare poterat, nam omnes illi erant ex stirpe Bonzi Ozacani sectæ Icosciorum principis, & gentiles; qui, postquã Christianæ flegi se addixit, ne conspectum quidem illius tolerare voluerunt, nisi Christo renunciaret. At illa firmiter in animo suo cõstituit potius occumbere quam fidem semel Christo in baptismo datã rescindere. Quare & capillos sibi refecuit, parata labore manuum suarum inter Christianos vitam tolerare, quo nomine Sodalitas Misericordiæ & locum inter egètes fœminas ei attribuit. In hoc statu perstitit integrum annum, nullo vnquam subsidio vel à matre vel à eognatis, qui in eadem vrbe Meacensi habitabant, petito. Tandem in grauem & tetrum incidit morbum, sic vt videretur tota leprosa: nec tamen vlla medicina poterat depelli. Torquebatur sancta mulier acerbissimis doloribus, nec ab vno latere in aliud conuertere se, sine alieno auxilio, valebat. Mater recognita obnixè eam rogauit, vt se fineret valetudinis restituendæ causã in suam domum deportari, eum adiuncta promissione, de Christiana reli-

V a gione

gione summum fore silentium. Respondit illa se facturum, quod visum esset Patri nostro, qui cōsilio cū Christianis eius vr̄bis capto, dixit videri sibi precibus maternis faciendum satis, si modo ea constantia in fide sibi prædita videretur, vt potius mori parata sit, quam Christum negare, si ad id à matre & consanguineis cogeretur. Et respondit, se non idcirco maternæ petitioni resistere, quod de tali constantia in fide iam bigeret, vel vacillaret, sed quod prauam aliquam inconstantia suspiciōē in animis quorundam gignere potuisset, si facile ei assensisset: nūc autem, quia ita omnibus visum est, se ad liberandos molestia Christianos libenter assensuram. Itaq; facta prius cōfessione, delata est ad ædes maternas, vbi vsq; ad mortem in tanta patientia & fidei cōstantia perseuerauit, vt mater non parum commota fuerit eius exemplo ad talem fidem suscipiendam cū tanta virtute coniunctā. Nam & Patres medicū & medicinas, aliaq; necessaria ad curationem ei mittebant. Nōnullæ quoq; fœminę Christianę, quod postulabat caritas, eā visabant. Rogabat medicum Christianum, vt aliquid de lege sancta diceret, quod fecit: & bis quidē, vetula illa admodum doctrinam traditam probauit, ac postea multas quæstiones filię proposuit, quas illa nō verbis, sed exemplo fidei, patientiæ, & caritatis suæ & Christianorum dissoluebat. Tandem fracta morbis, inuocato cōtinenter nomine IESV & Mariæ spiritum Deo reddidit. Matri autem ante obitum commendauit, vt corpus mitteret ad Ecclesiam nostram, rogaretque Patres, vt dicerent officium præ se defunctorum, vestes relinqueret pauperibus: Reliquias verò, rosarium calculos benedictos, & imagines fœminis, quæ in ægritu-

gritudine inferuiffent. Quæ omnia mater præstitit. Sepulta est à Christianis, domus nostræ impensis: materque mox nostris per quendam magnas gratias egit, & candelas pro officio defunctorum & eleemosynas pro pauperibus misit. Post aliquot verò dies & ipsa præsens gratias agere Patribus voluit, dicens, se nobis & Christianis ob eximium amorem in vita & morte erga filiam suam demonstratum tãtopere obligatam, vt existimet se tantæ obligationi satisfacere non posse, nisi & ipsa fiat Christiana. Itaque comparauit se primum ad audiendam catechesin doctrinæ Christianæ, deinde etiã ad baptismi sacramentum: quod eo ampliorem voluptatem attulit omnibus Christianis Meacensibus, quo illa maioribus honoribus renuntiãvit & commodis, quæ à Bonzo Ozacensi locuplete & potente accipiebat.

Meaci degebat quidam, qui in propugnaculo Tacarachi, alijsque partibus, septem & decem annis Iusto Vcondono inferuierat, viuebatque inter Christianos, ac talis habebatur, maximè à Iusto. Is hoc anno in regno Cangano, dum ibi redditus annuos Iusti colligit, incidit in febrim. rogauitque socios suos, vt se ægrum ducerent ad ædes nostras, velle se ibi de peccatis confiteri. Vt eo aduenit, patefecit, quo tempore Iustus Vcondonus statum Tacarachi administrabat, suisque suadebat, vt diuinæ legi aures præberent, se cum tota familia sua finxisse se esse Christianum, & ideo nec concionibus illis opus habere; idque se fecisse, quod pater suus profiteretur sectam Icoscorum, & Christianam legem maximè detestaretur. Patres his auditis magnopere obstupêre, & quia grauiter ægrotabat, P. Rector subito illum ba-

ptizau, domumque reuersus cum gaudio, postera die multis prædestinationis suæ signis relictis ex hac vita commigrauit in cœlum, Patre eius in luto Ethnicismi adhuc hærente,

*DE MISSIONE CVIVSDAM PATRIS
in Regnum Mino & Voari.*

VT melius intelligatur hæc missio, commemorabimus ea quæ ipse Pater de ea scripsit. In missione hac, inquit, viginti dies consumpsimus, quo tempore baptizati sunt omnino homines sexaginta, non contemnendi. Et si alios viginti dies ibi commorati fuissetus, baptizati fuissent circiter quinquaginta supra centum. verum quia statim redeundum erat Meacum, in aliud tempus baptismus est dilatus. In Mino filij & filix fratris nutricis Saburondoni iam mortui, & nepos vxoris Gubernatoris Meacensis, Christo nomen dedere. Multorum quoque aliorum honoratorum virorum iam ante baptizatorum, tum coniuges, tum filij sunt baptizati. Atque hæc omnia accidere in vrbe Gifa, quæ est præcipua in regno Mino, vbi Saburondonus nepos Nobunangæ, qui est Dominus maioris partis regni, sedem suam habet. Simulatque intellexerat Fratrem Paulum mecum aduenisse, bis magna humanitate & beneuolentia, nec sine muneribus, nos visitari curauit, addens seipsum quoque venturum. Dominus iam dictus Meaco ad regnum Mino reuersus est mane in ipso die Paschæ: omnesque Christiani cum maiore,
quana

quam aliàs gratulatione receperunt : ipseq; vicissim vultu magnam erga omnes lætitiã, amorem, & benignitatẽ demonstravit. Ad vesperã inuisit eũ nobilis quidam, nomine Sacãdonus, qui in illa vrbe est velut caput & Pater omnium Christianorũ ; quem palatium intrantem Saburondonus ilicò iussit, ad se vocari, rogauitq; quamdiu perstituri essemus in vrbe, ac epistolam suã manu ad Paulum fratrem dedit, eumq; ad propugnaculum inuitauit : sed quia ratio habenda erat nostri exilij & silentij, ne ab æmulo aliquo nomen nostrum deferretur ad Taicum, certis de causis deprecati sumus, quibus ille quoque acquieuit.

Sequenti die, id est, octaua Paschæ, omnes pueros & famulos nobiles ad audiendam rem diuinam amandauit; & Christianus quidam dictus Sceirocundonus omnes primarios Christianos Saburondoni inuitauit ad epulum. Necessè autem fuit me & fratrem ibi præsentem adesse, vt in dierum illorum solennitatem collationem aliquã institueremus. Multi libenter audissent sermonem. verũ quia Taico vehementer vrgebat labores suorũ, non fuit amplius tempus eo redeundi. Itaq; frater eo reuertet, cum tempus magis commodum se offeret ad audiendum.

Saburondonus Sceirocundono magnam planitiem dono dedit, in qua exstrueret Ecclesiam, & domum pro nostris, quando eo diuertent. Opusque absoluet ante dies Natalitios.

Ex feruore deuotioneq; Christianorũ in regno Vocari cum ex Mino discederem, eximiã consolationem hausi, qui tædio affecti diuturnioris moræ Ghifam ad Pascha profecti fuere : qui autem proficisci non

potuere, conuenere in Christiani cuiusdam domo, quæ non est absimilis Ecclesiæ nostræ, & in ea orationes suas, ac de reb, diuinis colloquia habuere. Post hoc, cum illis videretur nos abitum parare, ter satis longe in publicam viam progressi sunt, vt nos exciperent, & in suas ædes deducerent.

In hoc regno Voari, postquam iusto Dei iudicio ex illo exturbatus est Quabacondoni Pater, capitalis Christianorum hostis, successit nobilis quidam, nomine Fucuscimadonus, Taici consanguineus, qui publico hominum sermone ferebatur omnium in Iaponia crudelissimus. Hic vno sermone audito Ozacæ ex Vincentio fratre, quo oblata occasione ostendit rem esse iniquissimam apud Deum & homines, ac cum ipsa ratione pugnare, iniuste & exquisitis in hoc tormentis occidere homines, subito dixit, Vincentium præclare de eo argumento locutum, ac deinceps non solum veterem crudelitatem suam correxit, sed etiam amicitiam Christianorum colere cœpit: quibus cum singulari beneuolentiæ & amoris significatione tantum areæ concessit, vt exædificare possent Ecclesiam. Aliquot ibidem ad Christi Ecclesiam sunt aggregati: quotquot autem ante Christiani erant, exomologesi mentem expurgarunt. Inde Fanamafam profecti sumus, in quo multi veteres Christiani degunt, à bono sene Constantino ante annos triginta duos instituti & sacris aquis tincti.

In loco, dicto Simo, est Quida Tangodonus, & gener eius Sciozaimus, qui erant columnæ Christianorum regni Voari, sed exulare coacti sunt, quando trucidatus est Quabacondonus, eo quod illi seruissent. Sed placuit Deo, vt illis duo alij Christiani nobiles succe-

succederent, qui nō minore amore prosequuntur fideles, quam primi. Vale eis diximus cum multis lacrymis, & Meacum iter profecuti sumus.

Ozacæ Christianus factus est nobilis admodum locuples, & ex prima nobilitate aulae Aquini Mori Regis Amacucciani, cui nomen est Firacandoni: ac postillum duo alij nobiles & prædiuites.

In regno Tuono Quni, quod vnum est è quinque, dictis Goquinai, sunt thermæ valde salutares, ad quas ordinarie 3. vel 4. millia ægroꝝ ex diuersis prouincijs confluunt. P. Rector quia iam senex est, & infirmus, ad thermas illas missus est. Primo, vt recuperaret sanitatem, quam scribit se recuperasse, Secundo, vt piscationem aliquam spiritualem inter homines otiosos institueret. Et iam scribit se aliquot nobiles tradita catechesi Christo adiunxisse. Inde Pater professionem instituit ad nobilem quendam virum, Dominum terræ, in qua sunt thermæ, & Taico admodum carum, cuius filij post auditum de fide nostra sermonem, valde propensos se esse ad eam declararunt. Et bis eorum parens nostros cum muneribus visendos curauit. Deinde obuiam factus est alijs tribus nobilibus, qui satiari non poterant concionibus nostris, è quibus vnus erat filius Præfecti propugnaculi Otai. Hic iuuenis Patri promisit se effecturum per parentem suum, qui multum gratia valet apud Taicum, vt Patrum Meacensium res meliore tutioreq; sint loco.

DE RESIDENTIA

Ozacensi.

HOC anno noua cōstituta est Residētia Ozacæ: & licet domus nondum sit absoluta, tamen durante

V s

rante

rante perſecutione ob concurſum multorum nobilium ad audiendum noſtros ſermones ſecus facere non potuimus. Aula ſiquidem Taici nunctota pendet à Fuſcimo & Ozaca. Continenter ibi degit vnus Pater, cum fratre, & vno clerico concionatore, qui non ſolum Ozaceniſum curam habent, ſed inuiſunt etiam Ofacai, aliaque loca in regno Tucnochuni, & Cauacci.

Nobilis Chriſtianus retulit Patri Ozaceniſi, cum Bungi eſſet, quando Ioſcimane Regis Franciſci filius mandauit cum coniuge & liberis trucidari Ioran, eo quod columna eſſet omnium Chriſtianorum in ditione Facatana, ipſum Ioſcimane culpam huius cædis conieciffe in cognatum ſuum matrimonio ſuæ ſorori iunctum, dicens, quod propria manu vnum è filijs Ioran & ſamulos interemiſſet. Eodem anno huius hominis coniugem partui proximam obſedit dæmon dicens, ſe non permiſſurum vt pariat, ſed matrem cum filio abducturum ad tartara. Hęc trifti caſu perterrefacti ambo, & vir & mulier incipiunt vota facere ſuis idolis. Vir promiſit ſe omnia arma ſua & optima quæque ſuæ mulieris ornamenta oblaturum Teſciondaigin, qui eſt vnus ex præcipuis Chammi, vel Dijs Iaponiæ. ſed quo plus illi faciabant, hoc deterius habebat vxor. Conſuluit tunc gentilis quidam, qui præſto erat, vt vocarent Vngalauaram fratrem infirmæ Chriſtianum, illum, quoniam aliàs tres dæmones expulſet, poſſe expellere & præſentem. Venit frater, & primum iuſſit omnia vota & promiſſa ſuperſtitioſa reſcindi, deinde ſuaſit, vt promitterent ſe fore Chriſtianos. Quod cum feciſſet, oſtendit energumenaſæ ſacrarum reliquiarum thecam, dicens:

gens: Qua fronte ausus es tu ingredi in hanc fami-
nam, cum scias me esse Christianū, & hanc sororem
meam? Conspecto reliquiario Dæmon magnum
cœpit strepitum excitare, & horribiles motus dicens
Dimitte me: non enim me latet te esse Christianum.
Frater misertus puellæ, promisit Deo, si sanitati re-
stituatur, disciplinas, ieiunia, preces, & iniecta
in collum theca reliquiarum Symbolum Apostoli-
cum, quod sciebat Dæmoni esse formidabile, recita-
uit. Subiecit Dæmon: Probè noui, te molestè ferre
sororem tuam, quod gentilis sit, & non velit fieri
Christiana: sed ego dico tibi, me non mea voluntate,
sed rogatu primæ coniugis gentilis, quam tuus co-
gnatus repudiavit, in eam ingressum: quæ promisit
mihi se me adoraturam, si in hanc faminam ingre-
derer. Denique subito dæmon abcessit, & partu e-
dito famina quasi mortua concidit. vbi autem respi-
rauit, mater cum filio sacro baptismo expiata est. Dæ-
mō verò è secunda cōiuge egressus ingressus est ilico
primam, quæ eernens se vehementer ab eo diuexari,
etiam atque etiam petijt à quodam Christiano bap-
tizari. Post baptismum autem receptum dæmon mox
ab ea recessit.

Hoc anno in Tacatacqui vnus ex optimis religio-
sissimisq; Christianis, quales in Iusti Vcondoni statu
reperiri possent, vitam hanc cum æterna cōmutauit:
qui apoplexia tactus, etsi loqui non posset, consuetas
tamen orationes nunquam prætermisit. Pater Oza-
canus eius confessionem audiuit, & intellexit, vnde-
cim, aut duodecim annos, inter ipsum & vxorem, fa-
minam piam, castitatem esse conseruatam.

Adolescens pauper è regno Fiunga, nobilis cuius-
dam

dam famulus, Ozacam abiit, vt operam suam ibi præberet erigendis ædificijs Taici, post incidit in morbum grauem. Dominus eius gentilis cum remedium nullum suppeteret ad sanandum, curauit eum efferri foras, & abijci in domum vndiq; peruiam, speciem porticus præferentem, in qua gentiles consueuerant suo ritu exurere defunctorum corpora, non longè à domo nostra remota. Forte duo è clericis illac transeunt sub noctem, vident duos ingentes canes vel potius lupos proximè domum astare: vix dubium, quin ad hominem deuorandum. Domum ingressi hominè morti vicinè offendunt. mox certiozem reddunt Patrem, is iubet eum deportari in ædes nostras: pro temporis angustia in fide instituitur, & baptizatur, ac post horam vnam, mirabili prouisione Dei inter electos, vt apparet, adscriptus, moritur.

Hoc anno Ozacæ salutari baptismi aqua tinctus est vir admodum illustris vnus regni Dominus. Mouit autem Deus eum hoc quo subiiciam modo. Postquam Dominus Paulus Scinganus cum alijs Dominis Bungenibus in exilium missus est, & Taico Iascimoni (vti superiore anno scriptum est) regnum ademit, Dominus Paulus se huic Domino comitem adiunxit, vt illi sua officia deferret in bello. Cumq; in eius præsentia de rebùs Christianorum tractaretur, conuersus ad Paulum dixit, quandoquidè Taicosama legem Christianã in suis regnis promulgari vetuisset, consultum videri, vt vel ipse à cæpto abisteret, vel ita fidem dissimularet, vt notari non posset ipsum esse Christianum. Ad quod Paulus confidenter respondit. Inter multas causas, duæ potissimum occurrunt, cur id facere nequeam; Prior est, beneficium, quo
tanquam

tanquam Christianus, Domino Deo in omnem vitam obstrictus. Posterior, quod initio conuersionis meae in causa Iascimonis tantum ratione fidei Christianae exilio sum multatus, ac postea propter meam in fide constantiam à Rege Francisco, qui me imprimis diligebat, restitutus. Hac responsione effectum est, deinceps liberè omnes de rebus Christianis locuti sint: sic prorsus, ut coram dicto Domino semper aliquae disceptationes de fide haberentur, cui etiam rationes, ut erat homo eximij ingenij & iudicij, mirificè arridebant. Tantopere autem placuit illi Domini Pauli constantia, ut Ozacę studio domum nostram adierit quo sermonibus catechisticis interesset: cumq; multis quæstionibus curiosis propositis, tandè omnia accuratè percepisset, baptizatus est: quamuis nunc metu Taici, eo quod sit ex maximis aulae Dominis uirius, non potest pro arbitratu suo omnia facere. Verum sic in fide animum confirmauit, ut cum aliquando nobilis quidam coram ipso malè de Christianis loqueretur, per ludibrium in hæc uerba ei responderit: Videris mihi, bona uenia tua dixero, bone uir parum in hoc argumento sapere. qua ratione enim de lege tam excellenti, tam rationi consentanea, & à tot illustribus Dominis, tot doctissimis hominibus probata, tu potes perperam loqui? Subiecit & alia cum tanta prudentia & iudicio coniuncta, ut nullus circumstantium amplius ausus fuerit quicquam effutire in Christianos.

Baptizatus quoque est Ozacę cognatus Bigenno Saiscio trium regnorum Domini, nomine Camidonus. cuius conuersione confidunt nostri in Regno Bigen magnam portam patefaciendam ad salutem multorum.

Adhæc

Adhæc baptizatus est Ozacæ filius nobilis Domini, dicti Iennai, qui omnibus Taici fabricis Ozacæ præest: Atq; hic est, qui in Scichi & Amacusa, cum ob negotia Taici in regnum Finganum iter haberet, nostris satis molestus fuit.

Sed & alij multi nobiles milites ex aula regni Bigen, & ex regnis dictis Chungochi regi Amagucciano subiectis, cæperunt aures accommodare nostris sermonibus cum spe recipiendi sancti lauacri, maxime cum iam liberati sint metu discessus, & sumptuum intolerabilium, quos facere debebant in operibus Taici ad recreandos Cinenſium Legatos. Multis enim vestium in eam rem, aliorumq; ornamentorum apparatus ruina ædium in terræ motu obtritus est.

Ozacæ Pater nonnunquam se confert ad visitandos Christianos finitimos, qui olim cū Iustus Veondonus teneret propugnaculum Tacatucqui, Ecclesiæ Christi sunt adscripti. deinde ad alia loca, quæ partim tota Christiana sunt, partim mixtos habent Ethnicos. Omnes autē tanta constantia in fide & pietatis operibus perseverant, ut admirationi sint ijs qui cum illis conuersantur. Vnum tantum hic commemorabo. Omnibus diebus Veneris in Quadragesima ducenti vel trecenti vtriusque sexus & ætatis, à nullo vocati vel impulsī sponte conueniunt in Ecclesiam paulo ante Solis occasum, ut corpora sua vsque ad sanguinem diuerberent, idque in præsentia mille aliquando Ethnicorum, qui ex remotis locis confluunt ad hoc spectaculum. Nonnunquam autem contingit venire maritum cum vxore: quæ si Christiana sit, sub vestibus ordinarijs induta est sacco vel veste propria flagellantium, & vicina Ecclesiæ, abiecto superiore
vesti-

vestitu, apertoque vultu mox ingerit se flagellantium turbæ. Omnes autem tanto feruore & deuotione in supplicatione publica per vias in se desæuiunt vt multi hoc exemplo commoti idolis suis renuntiant, & baptismo suscepto Ecclesiam Christi ingrediantur:

Ozacæ accidit quiddam rarum & notabile, quod inter omnia hactenus relata, meritò principem potest obtinere locum, cuius narratione has annuas litteras concludemus. Est autem huiusmodi. Gentilis quidam Ozacenus ære suo coemit adolescentulas duas forma egregias & Christianas ex regno Bungenfi oriundas, quæ in vastatione regni in seruitutem abductæ sunt à gentilibus. Scopus hominis erat quæstum meretricium ex ijs facere. ipsæ autem vehementer dolebant, se, cum essent liberæ, tam iniquè venditas, & homini tam scelerato & infami. Altera earum quæ decimum octauum circiter attigerat annum decreuerat potius mori, quam tanto crimine animam suam perdere, & Deum offendere. Et quanquam Dominus eam veste pereleganti & venusta ornasset, vt vtraq; specie naturali & externa, lasciuorum in se oculos pelliceret, tamẽ toto pectore illa se Deo commendabat, vt fortiter omnibus impendentibus tentationibus, diuina adiuuante gratia, reluctari posset. Itaque bona fœmina, vt primum vidit gentilem quendam ad prostituendã pudicitiam suam aduolare, orationum armis, fiduciaq; diuina munita, non solũ nõ vel minimi assensus impio homini indicium dedit, sed etiã post lacrymas, multasq; preces, vt honori suo parceret interpositas, vim inferentẽ pugnis, morsu dentiũ, alijsq; modis, quib. potuit, abegit.

Strepera

Strepitu audito mox accurrit Dominus, cumque rogarét, quid istuc rei esset, respondit fortissima fæmina: Non ea sum conditione, vt tibi in statu tam infami, & exercitio tam spurco seruire velim aut possim. Christiana siquidem sum, & genere nobilis: quare etiam si mihi necem certissimam minère, nunquam in hoc fædissimum facinus consenseto. Sic gentilis, qui eam prostituere voluit, cum ignominia abscessit. Dominus decreuit eam, si mentem tandem mutare nolit, asperimis fatigare verberibus: cæterum cum nec precibus, nec verberibus eam in suam abducere sententiam posset, statuit extremum tentare remedium, nempe comminari illi mortem, vnde & nocte quadam eam ad locum tetrum & horribilem, in quo extremum supplicium sumi solet de facinorosis, abduxit: ibique stricto ense ei minatus est, ni sequenti diluculo voluntati suæ in prostituenda pudicitia obsequatur, se illi caput obruncaturum. Orta luce aduentante lenone, nihilo minus quam ante constans & intrepida, priorem responsionem repetiuit, se cum Christiana sit, potius appetituram mortem, quam in scelus consensuram. Ad quod responsum, incredibilis furore inflammatus peruersus leno, ac à dæmone ipso incensus, vt cæteris fæminis atrocitate pœnæ terrorem incuteret, constituit eam trucidare. Quo animaduerso mox generosa fæmina in genua collapsa, manibus in cælum sublatis, animam creatoti commendans, collum carnifici Domino denudauit, qui & caput à ceruice resectit, ac postea corpus eius in loco supplicij, iam nominato, sepeliuit. Hic fuit gloriosus huius fæminæ exitus. Hæc omnia retulit eius socia Christiana nobili cuidam Christiano ex regno:
Cunquo-

Cum quocumque nomine Cumagaidono: quem etiam rogavit, ut se ex statu tam miserabili & infami liberaret: adiungens se quidem eandem fidem, & salutis desiderium idem cum sua socia iam occisa retinere, sed tamen longè abesse ab illa animi fortitudine & constantia quam in morte tam fœlici & gloriosa demonstrasset. Hic autem nobilis vir, quia tendebat Meacum, sanctè recepit, se in reditu suo eam in libertatem vindicaturum, eandemque historiam in suo ex Ozaca discessu Patri narrauit. Expectamus tamen à Patre narrationem clariorem & vberiorem cum nomine gloriosæ feminæ, eiusque parentum, alijsq; circumstantijs, ut Deo propitio anno sequenti plenius possimus rem totam ad V. P. perscribere.

Infinita alia pietatis exempla, quæ passim in alijs quoque partibus occurrunt, in has litteras referri potuissent: sed ne longius æquo hæc annuæ occurrerent, præcipua tantum, & quæ maioris ponderis videbantur ex varijs litteris Patrum excerpta, annotanda putauimus. Quod superest, etiam atque etiam V. Paternitatem, quoad valemus, obtestamur, ut, quod hactenus fecit, paternis suæ caritatis oculis pergat respicere in has regiones tam longe ab orbe Europæo remotas, tum nos suos minimos filios suis suorumque sanctis sacrificijs & orationibus iugiter commendando, tum etiam tot operarios in hanc prouinciam amandando, quod tam ingens & copiosa messis postulat. Omnium enim desideria hac vnica spe continuo sustentantur: quo enim operariorum numerus magis augetur, hoc labores latius distribuentur, & singulis euadent tolerabiliores, suauioresque: ipsa

314 HIST. REL. DE RÉB. A PP. SOC. GE;
autem gentilium conuersio in dies vbetius incre-
mentum sumet. Dominus noster V. P. diu saluam
& sospitem nobis conferuet AMEN.

Exportu Nangasachano 13. Decembr. Anno
M. D. XCVI.

V. Paternit.

Minimus filius in Christo,

LYDOVICVS FROIS,

MOGVNTIÆ,

In Officina Typographica,
Iohannis Albini, Anno
cl^o l^o IC.

